

Адреса Редакції та Адміністрації: 186, Bd St-Germain, Paris (6e) Тел. Littré 48-65

Дорогі наші читачі !

Після довгої мовчанки, ми знову маємо щастя розмовляти з Вами. Завдяки французькому Міністерству Інформацій, що дало ласкаво дозвіл видавати наш часопис, ми дістали змогу продовжувати працю, до якої з таким завзяттям і вірою були взялися.

Бажаючи об'єднати навколо нашого часопису всіх, кому не тільки на словах дорога наша Батьківщина, закликаємо всіх українців незалежно від їх дотеперішніх симпатій і переконань, співпрацювати з нами. Кожен з нас уже зміг переконатися не раз, що міжгрупові сварки, ворожнеча і гризня ніякої користі нам, українцям, не дали. Замість міцної української громади, ми досі мали у Франції окремі розпоршені купки людей, що засліплені боротьбою одних проти других, дуже часто не бачили, що своїми діями вони якраз лили воду

на млин ворога, проти якого щиро хотіли боротися.

У теперішніх непевних бурхливих часах наш народ на чужині, як ніколи, потребує душевної розради та опіки. Українська інтелігенція повинна йому це дати. Отже, навколо Церкви, що визнає засаду не взаємонависництва, а любови ближнього, закликаємо об'єднатися всіх українців доброї волі.

Не порожні, хоч і гарні слова про Україну і про український народ, а скромна шоденна і невтомна праця на користь цьому народові, — от що потрібне особливо тепер.

Віримо, що наш заклик не буде «гласом вопіючого в пустині» і ми з Вами, спільними силами, зможемо створити часопис, що стане необхідним у кожній українській родині.

„Слава в небі Богу, а на землі мир”...

Нова радість стала,
Яка не бувала,
Звізда ясна над вертепом
На весь світ засіяла...

Багато ми маємо світлих празників у році, які наповнюють наші серця натхненням до Христової справи, та, мабуть, ні один з них не має в собі стільки чару та сердечности, як свято Різдва Христового.

Дбайлива опікунка душ наших — свята Церква — щороку вже заздалегідь закликає вірних готуватися до цієї великої події.

Як же вірні готуються до цього великого празника?

Вичистити та причепурити хату, подбати про добре накритий стіл, зробити собі нове, святкове убрання, — ось що значить у мові теперішніх христіан: «готуватися до Різдв'яних Свят».

Добре з'їсти й випити (а нераз і понад міру!), добре вилежатися, гарно вбратися, ходити в гості та їх приймати, — от що значить у теперішніх людей: «святкувати» Різдво Христове.

Все для тіла, і тільки для тіла! А для душі? Зовсім, або майже нічого!

Зрозумійте ж, люди, що не на те народився Спаситель світу і не на те встановлено Празник Різдва Христового, щоб у ці святочні дні

тільки тілу догоджати, щоб тільки їсти, спати та гарно вбиратися!

Тільки для спасення людських душ прийшов на цей світ у людській подобі Син Божий! І тільки для рятування цих безсмертних душ від вічної погібелі прийняв на себе Христос стільки зневаги та мученицьку смерть на Голготі! «Син Чоловічий (на те й) прийшов, (щоб) шукати й спасти те, що загинуло». (Л. 19. 10), — мовить сам Христос.

Тому й пам'ятка народження Спасителя: світлий празник Різдва Його, має бути, передовсім, святом душі, а не тіла!

Отже, готуючись до свят Різдва Христового, повинні ви, насамперед, душі свої освятити!

Кожна ваша душа повинна стати, так би мовити, чистим жолобцем, вистеленим пахучими зелями, — яслами, де спочити має новонароджене Боже Дитятко.

Кожне ваше серце повинно тепер ясніти такою непорочною чистотою, якою саме визначається та Божа Дитина, що ви її хочете у себе вітати.

Отже, насамперед, очистіть душі свої від грі-

хів, щоб опісля неложними та нескверними устами величати — вітати новонародженого Сина Божого! Відбудьте перш за все св. Сповідь!

А відтак сповніть свої серця тими високими чеснотами та думками, які з неба на землю приніс Спаситель. Особливо ідея любови та

Але минуло з того часу майже дві тисячі років, а миру Христового між людьми й досі нема! Усе ще шаліє на землі ненависть, пімста й душогубство! Царство сатани із запеклим завзяттям щораз далі ширить діло взаємонависництва й розбрату.

Божого миру повинна заповнити ваші серця при наближенні Різдва Христового.

Зразу ж після народження Ісуса Христа, Ангели співали над вифлеємським вертепом про мир, що повинен запанувати поміж людьми на землі. Цією піснею небо вітало втіленого Сина Божого, а разом виражало Його ідеї та бажання.

Тепер ворогують і воюють між собою не тільки чужоплемінні народи: черв'як незгоди та ненависти точить уже дітей одного й того самого народу, ба, що найстрашніше, — дітей одного і того самого батька-матері.

І це діється між «христіянами», які рік-річно «святкують» народини Того, хто, як тільки з'явився між людьми, виголосив: «Мир вам!»,

Того, що любов і мир вчинив основою свого царства!

Тому запитує вас нині Мати-Церква: «Діти! Чим сповнені ваші серця під Христове Різдво? Глибоко загляньте у свої душі! І викиньте звідтіля всяку ненависть, пімсту й злобу! А сповніть їх любов'ю та Божим миром! Бо Різдво Спасителя — то свято любови й миру!»...

**

Із християнської давнини прийшов до нас гарний звичай обмінюватися в день Різдва Христового побажаннями та, за прикладом Спасителя, прощати один одному всякі кривди та образи! Якби тільки люди це робили завжди щиро, не по фарисейски! Тоді гідно святкували б народження Божого Дитятка. А то звичайно, бажаючи комусь «всякого добра», кожен думає про щось інше...

Інший звичай спонукує господарів і працедавців засідати за спільний стіл до святої Різдвяної Вечері разом із слугами. Є в цьому дуже висока і гарна думка: Христос-Спаситель навчав, що всі люди, — отже і найнижчі слуги та робітники, — діти Божі. Кожна людина має безсмертну душу та відкуплена св. кров'ю Ісуса Христа. Отже, любов'ю ближнього треба огортати всіх-всіх людей!

Та, на жаль, ця сердечність поміж працедавцями та робітниками буває часто тільки обрядом одного Святого Вечора, хоч наказана Христом любов до ближнього обов'язує завжди, а не тільки про свято.

І ще один дуже гарний звичай зберігся серед нашого, особливо, сільського, народу:

Діти, хоч би вони й мешкали десь у другому, чи третьому селі, вважають за свій обов'язок занести батькам св. Вечерю.

Очевидно, головна вартість такої «вечері» не в куснику білого хліба, що його несуть діти своїм батькам, а в тому сердечному почутті любови та вдячності, яким зв'язані діти однієї родини разом із тими, що їх привели на світ, зростили та виховали.

А в Різдв'яні Свята це ніжне почуття любови, вдячності та сердечної спільноти ще більше зростає. Бо Різдво Христове — то теж величний празник Християнської Родини.

Дав би Бог, щоб це велике Свято приходу на світ Божого Дитяти внесло і у ваші родини ту сердечну ніжну любов, — любов, з якою повинні ставитися діти до батьків, батьки до дітей, рідня до рідні!

А це головно від вас самих залежить. То ж прикладіть зусилля в цьому напрямі, і якщо хочете справді по християнськи зустрічати світлий празник Христового Різдва, то викиньте перш за все всяку ненависть та незгоду зі своїх хат і домів!

Всіх вас, дітей одного небесного Отця та визнавців одного Божого Вчителя Ісуса Христа, нехай з'єднає могутній клич ангельського вишеського привіту: «Слава в небі Богу, а на землі мир, між людьми благовоління!».

Хай Божий мир неподільно запанує у ваших серцях; він уділиться вашим родинам і вашим ближнім.

Дав би Бог, щоб і цілим громадам і народам уділився він!

Любов і мир улекшить вам тяжке земне життя: осолодить ваше терпіння, заохотить до праці та благословенство неба зготує...

І тільки Христовий мир та любов зможе повести вас певним шляхом на зустріч золотому сонцю вічної щасливости в небі.

Христос рождається!

Різдв'яні думки

І знову прийшло одне з найкращих свят у році — Велике Свято Різдва Христового. З давен-давен це було найулюбленіше свято українського народу, бо ж воно освячує його підвалину-родину, оспівує любов і прославляє невтомну працю нашого селянина-господаря.

Хто з нас, старших, може забути, якою радістю наповнювалися наші серця, коли наближалось це свято там, на далекій тепер, та в той же час завжди такій близькій нам Батьківщині-Україні! Як нетерпляче чекали ми цілий день: коли ж то сховається за обрій сонце і зійде, нарешті, перша зірка, — знак, що вже можна сідати до святої вечері з смачною кутею, узваром, пампухами та іншими прадавніми обрядовими стравами, а їх же на Святвечір повинно було бути дванадцять!

А навіяні красою старовини колядки, що з ними ходили колядники від хати до хати, величаючи й оспівуючи пана-господаря, сонце, місяць і зорі, світ Божий і мир людський!

Було колись... Чи ж вернеться? Щоправда, кожен з нас, українців, куди не закинула б його химерна доля, глибоко вірить, що прийде колись та щаслива хвилина, коли ми всі зможемо нарешті повернутися до свого рідного Краю. Проте, покищо ми змушені й далі перебувати на чужині, серед людей, з яких мало хто навіть знає і розуміє, що таке Україна і хто такі ми, українці.

Отож, наш святий синівський обов'язок перед нашою Матір'ю-Україною робити **все**, щоб не тільки ми, ба й діти наші, особливо ті, що вже народилися далеко від рідної землі, не стали «славних прадідів великих — правнуки погані», а були гідними нащадками своїх великих предків. Ніколи ми не повинні забувати, що де б ми не перебували, ми завжди залишаємося, **насамперед**, українцями.

Та, на жаль, не всі наші земляки додержуються цього. Щоправда, майже завжди за чаркою горілки, згадуючи в бесіді про неньку-Україну, кожен українець б'є себе в груди

і присягається в своїй синівській вірності. Але варто уважно приглянутися до такого патріота, і тоді стає ясным, що всі присягання йдуть не від серця, а від... горілки!

Якось я прийшов до одного такого щирого українця. Його не було вдома. Тоді я хотів переказати свою справу його синові, та ба... Той син не розумів по-українському... Чи можливий такий випадок у наших сусідів? Ні! Росіянин-емігрант виховує своїх дітей, насамперед, у російському дусі, поляк — у польському, чех — у чеському, і тільки в українців діти, здебільшого, ростуть національними безбатьченками.

Якщо українець одружується з чужинкою, то швидше він стає чужинцем, ніж з неї зробить українку. Щодо наших жінок, то справа стоїть так само.

А що вже тоді казати про дітей! Нема нічого дивного, що діти такого мішаного подружжя не тільки не знають нічого про Україну та її історію, ба навіть не говорять по-українськи.

А є такі, що вже навіть не признаються, що вони українці.

І цьому дивуватися не слід, бо вони мають приклади, як дехто з старших, коли це вигідно, називає себе українцем, коли ж потреба минає, замовчує це.

Такі явища ганьбою вкривають нас усіх!

Українські батьки й матері! Не забувайте, що тільки Ви відповідаєте за виховання своїх дітей. Отже, прищеплюйте їм любов до всього рідного, українського, розмовляйте з ними завжди по-українському, щоб вони не тільки чужої мови навчались, а й своєї не цурались; не занедбуйте, а передавайте дітям наші прегарні традиції, що й досі живуть у наших святкових обрядах.

Пам'ятайте, що кожна вихована в українському дусі дитина, це — найкращий доказ Вашої любові до нашої рідної Батьківщини.

„Гордо стій і не корися!“

Цьогорічне Різдво Христове доводиться нам святкувати не в дуже сприятливих обставинах.

Війна триває далі, приносячи світові щодня несподіванки; наше громадське життя цілком заглухло; серед громадянства почувається якесь збентеження й непевність щодо завтрашнього дня. І якщо звичайного дня, заповненого працею і щоденними турботами, нам нема коли роздумувати над нашою долею, то якраз у свята, маючи багато вільного часу, ми занурюємося в спогади і мрії та намагаємося заглянути в наше завтра.

І от тут повстає перед нами зовсім невідраднa картина. Наша емігрантська маса, що була раніше сяк-так зорганізована і розташована по різних організаціях і групах, одного дня залишилася, так би мовити, сиротою.

Майже всі наші організації, з різних причин, припинили свою роботу, а організатори немов і не розуміють, що їх колишні члени мають право вимагати від них, чи допомоги, чи то, бодай, якихось вказівок.

Адже сучасні події захитали в багатьох з них їх колишні погляди і переконання. Якщо людина ще вчора, здавалося, знала, чого вона хотіла, то сьогодні вже в неї такої певности не має.

Мовиш: де нам взять Богдана?
Тільки ти придатний будь
На святе, велике діло!
Загартуй думки і груди!
До високого літання
Ненастанно пробуй крил,
А Богдан прийде, як сума
Ваших змагань, ваших сил.
До великого моменту
Будь готовий кожний з вас, —
Кожний може стать Богданом,
Як настане слухний час.
Мовиш: нині інші війни!
Ну, то іншу зброю куй,
Ум гостри, насталою волю,
Лиш воюй, а не тоскуй!

Коли такий стан помічається навіть серед деякої частини нашої інтелігенції, то як же тоді стоїть справа з нашою широкою масою? Бо ж перед кожним українцем тепер дійсність ставить питання: «А куди ж ти і з ким?». Ми повинні зробити все, щоб він зумів правильно відповісти на це питання. Бо, залишені на самих себе, наші люди будуть, як ті французькі когутики на церквах, крутитися за вітром! Куди вітер віє! А вітри ж бувають різні!

Отже, далі сидіти без діла — злочин! Наше завдання під цю пору, насамперед, не допустити, щоб наша українська громада знову була поділена на якісь групки. Ми мусимо зробити все, щоб задержати надалі своє власне національне обличчя. Треба взятися як слід за тих українців, що на еміграції, з різних причин, втратили зв'язок з рідним плем і стали мертвими для нашої національної справи.

Організоване життя еміграції слід налагодити, бо інакше ми залишимося безформною масою, не здатною до нічого, а всі наші здобутки, хоч їх і не багато, без сліду згинуть з лиця землі.

Хай стануть нам дороговказом у цьому слові одного з найбільших синів українського народу, **І. Франка**

Лиш борися, не мирися,
Радше впадь, а сил не трать,
Гордо стій і не корися,
Хоч пропадь, але не зрадь!
Кожний думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть,
Що за долю міліонів
Мусиш дати ти одвіт.
Кожний думай: тут, в цім місці,
Де стою я у вогні,
Важиться тепер вся доля
Величезної війни.
Як подамся, не достою,
Захитаюся, мов тіль, —
Пропадає кривава праця
Многих, многих поколінь.

Митрополит Андрей †

Дорогі Браття і Сестри!

З глибоким смутком сповіщаємо Вас про велику втрату, що її зазнали не тільки вірні Греко-Католицької Церкви, а й усі українці в Україні і поза її межами суші.

1-го листопада 1944 року, у княжому городі Льва, спочив у Бозі улюблений Князь нашої Церкви і Провідник народу

Їх Преосвященство

Високопреосвященний Митроп. Кир Андрей,

Граф Шептицький,

Митрополит Галицький,

Архієпископ Львівський,

Єпископ Кам'янець-Подільський.

Перестало битися палке серце, сповнене великої любови до всього, що українське і рідне; померк світлий розум, що і в темні часи нового лихоліття знаходив завжди шлях, яким невтомно провадив своє духовне стадо; завмер твердий голос, що в години тяжких міжусобиць, взаємонависництва й розбрату безнастанно закликав до згоди, до єднання, до спільної праці для добра нашої багатострадної Батьківщини; навіки застигла благородна рука, що щедрими дарами будувала і підтримувала українську матеріальну і духову культуру та своїм благословенням постійно, навіть у хвилини найбіль-

шої зневіри і розгублености, надавала віри і сил у боротьбі за наше краще Майбутне.

Їого життєвий шлях — найкращий приклад — як можна і треба працювати для свого народу. Ні заслання, ні арешти, ні утиски і цькування, ба навіть важка недуга не зломали цього велетня духа і тільки невблаганна і ненаситна смерть поклала край Їого кипучій і плодотворній діяльності.

44 роки на митрополичому престолі бувши, безперервно і невсипучо працював Кир Андрей, всі свої сили вкладаючи в кожну ділянку українського церковного і національно-культурного життя.

Їого смерть важкий удар для всіх українців, як для тих, що лишилися на своїй рідній землі, так і для тих, що їх доля і воєнна завірюха розкидала по всій земній кулі.

Схилім наші голови над свіжою могилою, де навіки спочив наш Пастир, Батько і Опікун, що Їого світлий образ буде вічно жити в серцях вдячних українців! Найкращим пам'ятником буде для Нього, якщо ми, за Їого заповідями йдучи, об'єднаємося і спільними силами, з самопосвятою і самовідреченням будемо працювати на користь нашої над усе улюбленій Вітчизні.

Вічна Їому пам'ять!

Настоятель о. Мітрат Перрідон

Париж, 5 грудня 1944 р.

У неділю 17 грудня 1944 р. в церкві св. Володимира Великого, з приводу смерти Їх Ексцеленції Митрополита Галицького, Архієпископа Львівського, Єпископа Кам'янець-Подільського, графа Андрея Шептицького, відбулася Служба Божя з панахидою. Службу відправляли: о. Мітрат Перрідон і со-служителі: о.о. Філіп де Режіс, Абрикосов (висвячений Митрополитом у Москві 1917 р.), Малюф і Сабаг, з монастиря св. Спасителя, та Павло Майе.

Дияконував о. Леськович.

У поминальному Богослуженні взяв також участь Їх Ексцеленція
Архієпископ Босар.

Після Служби Божої, о. Лямбер Бодвен, Чина о.о. Бенедиктинів, виголосив жалобну промову, що її вислухали вірні з великою увагою.

Жалобна промова

Ексцеленціє й дорогі Браття!

Українська Церква в глибокій жалобі... Той, що впродовж пів сторіччя був її головою й душею, що був виразником усіх її змагань, що непохитно ділив з нею всі удачі й невдачі, Митрополит Андрей Шептицький — помер. Втрата цієї сильної могутньої особистості, до того в таких важких історичних часах, які доводиться нам переживати, болюча не тільки для українського народу, але й для всіх слов'янських народів, для цілої Європи і всієї Католицької Церкви.

Мені важко накреслити перед Вами образ цієї величної постаті, що впродовж свого життя дійшла до найвищих щаблів церковної кар'єри. Митрополит Андрей був монахом, єпископом станіславівським, архієпископом львівським, митрополитом галицьким. Галицьким митрополитом престолом володів 46 років, аж до дня своєї смерті, 1 листопада 1944 р. Дві риси характеризують Його світле життя: Він був чуйний і діяльний пастир, що дбав про дочасні й вічні блага свого стада, та рівночасно це був єпископ, що з правдивим апостольським запалом цікавився й опрацьовував великі проблеми Вселенської Церкви. Він був один із перших ідеологів зближення усіх церков.

Народився 29. 7. 1865 р., в перемиській дієцезії, в старій шляхетській українській родині, що частинно була затратила зв'язок із своїм народом. По скінченні правничих студій в

краківському університеті, вирішив, разом із своїм молодшим братом, тепер архімандритом Климентієм, повернутися до предківських традицій, відновити в собі українську душу, плекаючи мову, східній обряд і культуру своєї забутої батьківщини. Ця національна свідомість та релігійне покликання спонукали обох братів вступити в чин св. Василя Великого.

Подорожуючи по європейських країнах та відвідуючи всі висококультурні осередки науки, здобував собі митрополит високий рівень знання, вивчає майже всі європейські мови, що влекшує Йому засвоїти європейську культуру.

Папа Лев XIII зацікавився Його особистістю та йменував Його, 1899 р., станіславівським єпископом, коли Йому було всього 34 роки. Через рік стає Він архієпископом Львова, митрополитом Галичини, а разом з тим, найвищим духовним достойником Західньої України.

Вірний словам апостола: **«Мені ж найлюбіше буде віддати всього себе за душі ваші»** (2 Кор. XII, 15), Він пів віку віддав цьому високому обов'язкові.

Перше завдання, яке Він поставив собі як єпископ східнього обряду і як монах чину св. Василя, — було надати богослуженню досконалої форми. Візантійський обряд у Греко-Католицькій Церкві затратив був свою первісну чистоту і це обезцінювало його в очах православних. Прикладаючи всіх зусиль та роками працюючи, Він усунув чужі впливи і

врешті вдалося Йому довести Службу Божу до її первісної чистоти. Сам Він давав приклад священничої праці, відправляв Служби Божі для вірних і виголошував чудові, глибоко-змістовні проповіді.

Український народ бачив у Ньому не тільки

Польщі, то до Росії, то до Німеччини, і терпів зі всіми, стоячи твердо на своєму посту, заступаючи права українського народу перед ким це не було б. Ніяка ділянка національного життя не була Йому чужа. Він був справжнім батьком свого народу. Глибока свідомість

душпастиря, але також великого народного мужа, для якого всі справи, зв'язані з Його батьківщиною, були на першому місці. Ця українська душа ніколи не втратила свого вогню, свого запалу; всі справи, які торкалися Його батьківщини, переживав глибоко та відгукувався на всі національні потреби. Його володіння митрополичим жезлом припадає на найтрагічнішу епоху в історії Його батьківщини: дві руйнівні війни та їх наслідки, що давалися взнаки ще довго в часі миру. Він бачив Україну прилучену то до Австрії, то до

Його духового післанництва була причиною Його широкої політичної й суспільної діяльності. Йому не вистачало бути сухим і далеким від людських справ — душпастирем. Він не міг обмежитися тільки чисто релігійними справами та ставитися з цілковитою байдужістю до загального добра свого народу.

Він — рівночасно Великий Громадянин, що, за прикладом давніх пастирів, став відважним **оборонцем батьківщини**. Сміливо і без ніяких вагань прийняв на себе всі небезпеки цього післанництва. Пій XI, що незвичайно цинив

і шанував цього великого Митрополита та мав змогу прослідити Його діяльність, буди Нунцієм у Варшаві, — бажав наділити Його кардинальською гідністю, але тогочасний уряд вжив усіх засобів, щоб до цього не допустити.

В часи світової війни (1914) Його патріотична діяльність викликала переслідування царського уряду Росії. Боячись Його популярності, уряд засудив Його на довге і важке заслання. Та цим не зломив величного духа Митрополита. Його поворот до Львова, 1917 р., був великим тріумфом, захоплення вірних доходило до апотеози, до почитання Його як святого.

Але Його кристальна душа не загорділа цими дочасними успіхами. Він затримав у собі шляхетність та безкорисність, глибоку християнську та священничу гідність, що виявлялася у всіх Його діях. Коли, 1918 року, прийшла хвиля переслідувань у Росії, з Його гостинності користало багато православних церковних достойників, і навіть тих, що колись причинилися до Його заслання.

Напередодні другої світової війни польська влада повелася негідно з українськими православними церквами. Без вагання осудив Митрополит цю нехристиянську поведінку уряду та звернувся до свого народу із закликом до посту, до покаяння, щоб прилюдними молитвами направити ганебні кривди, заподіяні «християнами».

До останніх днів Свого життя Він виконував свою християнську місію із подивугідним тактом і шляхетністю та згідно з своїми релігійними та національними переконаннями.

Його великою пристрастю було питання зближення Церков. Його праця в цій ділянці не обмежувалася до офіційних засідань, паперової заохоти, — цих звичайних жестів видатних осіб. Вселенська діяльність у Нього впливала стихійно з глибин Його великої душі. Це був Христовий апостол, чуйний на слова Спасителя, що кличе всіх до єдності. Це

був апостольський єпископ, з очима, зверненими у величну візію Божого Царства. Його ціла душа була сповнена величних ідеалів віднови стародавнього християнства. Його почини в цій ділянці, більш, як у кожній іншій, були виявом Його внутрішньої духової потреби. Без великого ідеалу в душі — ніколи не вийде велике діло

Поруч цих духовних ідей, в Його гармонійній душі завжди було місце для земних турбот: Він завжди цікавився сучасними думками та вивчав усі течії сучасного життя, щоб використати їх для тріумфу християнських ідей. Якраз під впливом трагічних подій, що їх ми переживаємо від початку цього сторіччя, народи в усіх ділянках їхнього життя затужили за єдністю. Міжнародні взаємини починають розвиватися, бо народи відчують необхідність зближення. Цей час дуже зручний для Христової церкви, щоб скористати з цих прихованих намірів і об'єднати всі релігійні християнські форми.

Це завдання невідкладне тому, що безвірництво налягає на нас, і, що наступ нових дикунських напасників може бути розбитий тільки єдиним фронтом відновленого стародавнього християнства.

Митрополит Андрей передбачав, передовсім, працю психологічного порядку: терпеливий, наділений не тільки здібністю майстерної тактики, але, насамперед, тонким чуттям християнського милосердя, Він скерував цю працю, щоб розвіяти всі пересуди та відкрити між Сходом і Заходом світлі отвори для правди і любови. Для Нього місія об'єднання церков мала лише один зміст: щире душевне й сердечне замирення всіх християн, живе й братерське зближення всіх сповідників Христа.

Пізніше, в час означений Провидінням, коли перед християнськими поколіннями, вже духовно замиреними, повстане питання ієрархічного та видимого об'єднання, тоді всі спостережуть, з одної та другої сторони, що воно вже на три чверти здійснене, а решту докінчить Бог.

Дозвольте амейському монахові розповісти тут про ту велику участь, що її брав Митрополит у заснуванні Чину уніятських ченців, здійснення чого він віддавна палко бажав.

1922 р. на початку понтіфікату Пія XI, Митрополит Андрей перебув кілька тижнів в Римі, де мав з майбутніми основоположниками цього діла довгі розмови. Персонально Він ознайомив з цим проектом Папу Пія XI та з'ясував йому, що монастирське життя зокрема найкраще надається для цієї праці щодо зближення Церков.

1925 року Він виголосив на конгресі об'єднання церков, що відбувався в Брюсселі, дуже яскраву промову. Кардинал Мерсіє, що очолював цей конгрес, був захоплений оригінальним та мудрим викладом думок Митрополита, і протягом кількох днів ці два великі пралати дійшли до повного порозуміння щодо створення проєктованого Чину. В наслідок цих розмов, монахи, доставши доручення створити цей Чин, поїхали до Львова, де, під керівництвом самого Митрополита, в Його ж палаті, був опрацьований остаточний статут новоствореного Чину.

Ми одержали вислови співчуття від представників Греко-Католицького Патріархату, Французької Церкви, від католицьких місій інших країн та особисто від Їх Ексцеленції Єпископа Кипрського Пія-Євгенія. Лист Преосвященного Пія-Євгенія, що завжди був другом українського народу, подаємо нижче:

Високопреподобний Отче!

. Я щойно одержав тут сумну звістку про смерть достопамятного Архієпископа Львівського і Митрополита Галицького, Високопреосвященного Андрея, — слави і гордості всього українського народу, відважного сповідника святої Вселенської Римської Церкви, прикраси і відбудовника Студитського Чернечого Чину, опікуна довіреного йому духівництва, щедрого Отця бідних, правдивого святителя і воїна Христового.

Можна без вагання твердити, що за останні 50 років не було майже ні одного почину в справі зближення Церков, на який Митрополит не звернув би уваги. Він був протягом всього свого життя відважним борцем шляхетних зачинань.

І ось тепер Всемогутній закликав до Себе свого відважного служителя, щоб Його увінчати вінцем слави.

Після того, як ми разом принесли евхаристичну Жертву за спокій Його душі, нехай буде нам дозволено, в свою чергу, звернутися до Нього з молитвою:

«Пастирю улюблений! Ти, що перебуваєш блаженно на лоні Отця, благай Всевишнього благословити всі діла, за які Ти боровся тут, на землі. Нехай удостоїть Він нас свого милосердя і пошле народам, що Ти їх любив, згodu і мир. Нехай здійсниться нарешті братерство, таке бажане для всіх, хто вірить у Христа, щоб усі об'єдналися, як один! Це наше найбільше бажання і найбільша надія. Амінь.

Глибоко шкодую, що важкі обставини затримують мене тут.

У неділю приєднаюсь з Вами серцем і молитвою, щоб Господь упокоїв душу свого великого служителя і прилучив її до Сонму Святих.

Потіш, Боже, українських людей і пошли їм такого ж Отця і Проводиря!

Прийміть, Високопреподобний Отче, щире співчуття і пошану смиренного Єпископа Кипрського

† Пія-Євгенія Neveu
апостольського адміністратора московського
(на вигнанні)

Життєпис Незабутнього Митрополита Кир Андрея вмістимо в наступному числі.

Редакція

ІЛЬКО БОРЩАК.

Українська Католицька Церква в Парижі сто років тому

(З ДІЯЛЬНОСТІ О. ТЕРЛЕЦЬКОГО)

Майже століття тому була основана в Парижі перша Українська Греко-Католицька Церква.

Її основник, о. Кирило Терлецький, поклав багато праці для створення цього першого релігійного українського вогнища у Франції.

Хоч не всім його плянам судилося здійснитись, проте діяльність його залишила помітний слід в історії зв'язків України з Францією.

Вміщуючи статтю проф. Ілька Борщака, історика взаємин між Францією та Україною, ми цим хочемо вшанувати пам'ять о. Кирила Терлецького, — першого представника і основника Української Церкви у Франції.

Редакція

I.

Іполіт Терлецький. Походження, молоді роки і студії. Польський повстанець. Осідає в Парижі як лікар. Богословські студії. Терлецький висвячується в Римі на священника. Захоплюється ідеєю Унії. Терлецький на авдієнції у Папи Пія IX-го. Проект Терлецького про з'єднання Сходу з Римом.

1807 року в колишньому старокостянтинівському повіті, на Волині, в українській уніятській, але спольщеній родині, народився Іполіт Терлецький, якому доля судила бути піонером Української Католицької Церкви у Франції. Терлецький учився в польському крем'янецькому ліцеї, що, як відомо, за тих часів, під енергійним кермуванням Тадея Чацького, був справжнім «вшехпольським» вогнищем на Правобережній Україні, чому царський уряд

не тільки не перешкодив, ба навіть сприяв. Олександр I так зле орієнтувався в польсько-українських справах, що щиро вірив, що Правобережжя є Польщею.

Для Олександра I Правобережжя було лише «губернии от Польши возвращенные». Бажаючи відновити Польську державу, російський цар хотів їй навіть віддати це Правобережжя. Зрештою, навіть Карамзін, офіційний російський історик, не орієнтувався добре в етнічному характері Правобережної України.

Закінчивши крем'янецький ліцей, Терлецький відбудув солідні медичні студії у Виленському університеті, що остаточно нібито спольонізувало нашого Українця. Спольонізувало настільки, що, коли 1830 року вибухло польське повстання проти Росії, він брав участь у цьому повстанні.

Після поразки поляків, Терлецький втік до Кракова, тоді самостійного вільного міста під

протекцією Росії, Австрії та Прусії. Одружившись з донькою ректора Ягайлонського Університету, Терлецький присвятив себе лікарській практиці і виявився добрим лікарем. Та ця неспокійна й енергійна людина не була народжена до буденного життя. Зрештою, 1836 року Краківська республіка скінчила своє самостійне існування, жінка Терлецького померла й він подався до Франції. Знову лікарська практика (Терлецький, між іншим, склав у Парижі вдруге іспит на лікаря), та раптом зацікавився спершу, а потім захопився, богословськими студіями. І ось наш Терлецький у Римі, висвячується на священника й дістає ступінь доктора Богословії.

Незабаром Терлецький повернувся до Парижа, де мав осісти як священник, приналежний до паризької архидієцезії, але в голові цього рухливого українця вже доспіла велика ідея, якою він захопився всією своєю енергією. Ідучи слідами свого однойменника, Кирила Терлецького, єпископа Луцького (1572) і Острозького (1585), що 1595 року їздив до Риму, де перейшов на унію, Іполіт (Володимир) вирішив присвятити себе ідеї з'єднання Сходу з Римом. Щоб здійснити свою ідею, Терлецький поїхав до Риму. На апостольському престолі від 1846 року сидів один з найславніших папів, Папа Пій IX, людина незвичайного розуму, твердої волі й непохитної моральної сили. Пій IX прийняв на окремії авдієнції Терлецького, який, очевидно, захищав свою ідею такими переконливими аргументами, що тут таки, на авдієнції, Папа запропонував йому, зовсім незнамому в вищих католицьких колах, скласти проект у справі з'єднання Сходу з Римом. Такий проект був у Терлецького готовий і зміст його був такий: Східня Церква має зберегти повну автономію і східній обряд; Греко-Католицька Церква має одержати патріярха, який буде очолювати її; в кардинальській колегії має бути постійно кардинал греко-руського, або, як тепер кажемо, греко-українського обряду. Нарешті йшла вельми важлива, під національним оглядом, точ-

ка: місіонарі в східньо-слов'янських землях мають бути виключно люди греко-католицького обряду і національності місцевого населення.

Такі були головні точки проекту. Як бачимо, деякі з цих точок, на превеликий жаль і на шкоду для Української Католицької Церкви, і досі не здійснилися, хоч вона за століття, що проминуло від проекту Терлецького, зробила величезні кроки наперед. Відтак, Українська Греко-Католицька Церква досі ще не одержала патріярха; кардинала українця в Римі не було й немає; місіонарями на наших землях нерозбували чужинці, що мали національно-політичні погляди, далекі від українства. Мушу зазначити, що таких за останній час було чимраз менше, а переважна більшість чужинців, особливо за часів Митрополита Шептицького, злилася духово й національно з українським народом і зробилася щирими українськими патріотами. Майбутній український історик духового життя наших західніх земель, певно, відведе почесне місце на своїх сторінках тим чужинцям з походження, але українцям духом і діяльністю, що нероз, як це не сумно ствердити, куди твердіше й гідніше захищали права українського народу, ніж українці з крови.

Чому ж, майже по сто роках, проект Терлецького і досі не здійснився? На це питання не важко відповісти: здійсненню національних постулатів Терлецького цілий час перешкождали поляки — спершу своїм впливом у колишній австро-угорській монархії, що її цар мав завжди величезне значення в Римі, а потім у своїй незалежній державі, що оце на наших очах розлетілася. Якщо таке ставлення поляків, зрештою для українців цілком зрозуміле (це ж тільки одна ланка в ланцюзі, яким поляки протягом 600 років заковували країну Данила Галицького), то така поведінка Риму, що, всупереч своєму обізнанню з дійсним станом речей, піддавався на польські підшепти й інтриги, завжди боляче впливала на всіх українців, незалежно від їх віри та обряду. Та це, як кажуть, зовсім інша історія, що може

бути предметом окремої студії. Отже, повернемося до Терлецького.

II.

Заснування в Римі «Східнього Товариства».

Перша подорож Терлецького на Схід.

Конфлікт з князем Чарторизьким.

Щоб перевести в життя далекосяжний проєкт Терлецького, з благословення Святішого Отця, засновано в Римі «Східне Товариство», що його очолив кардинал Франсоні, префект т. зв. «Конгрегації пропаганди». Скарбником був француз, князь Кадор де Шампані, а першим секретарем — сам о. Терлецький. Одночасно Папа видав відповідну енцикліку до східних патріархів.

У вересні 1847 року, після авдієнції у Папи, Терлецький виїхав на Близький Схід, щоб звідти дістатися до Карпатської України та Галичини. Але ні в Бейруті, ані в Єрусалимі, ані в Царгороді він не знайшов не те що підтримки, ба навіть співчуття ідеї, що її речником зробився він.

Бувши в Царгороді, Терлецький зустрівся з агентами знаного князя Чарторизького, що тоді стояв на чолі польської еміграції і зі своєї відомої палати Лямберта, в Парижі, провадив по всіх країнах Європи жваву акцію для відбудови Польщі. Адам Чарторизький за тих часів цікавився українською справою, але так, як ціле своє довголітнє життя, а саме — використати українську справу, як знаряддя проти Росії і приєднати українські землі аж по Дніпро до Польщі. Така була лінія Чарторизького з початку XIX в., коли він ще був міністром закордонних справ царя Олександра I, якому пояснював завжди, що Правобережжя — це польська земля, така ж була його лінія, коли він, по повстанні 1831 р., опинився на еміграції як одвертий ворог Росії. Адам Чарторизький був, як усі поляки, проти української самостійности та соборности. Це істо-

рично стверджений факт і жадні спроби зробити з нього приятеля українства не можуть змінити цього факту, очевидно, коли під словом «українство» розуміти те, що було і є його змістом для всіх справжніх українських патріотів.

Коли Терлецький звернувся з Царгороду до Чарторизького по підтримку, останній, зрозумівши всю вагу далекосяжних плянів Терлецького, згодився йому допомогти, але... поставив політичні умови, що їх зміст читач задалегідь легко вгадає: Чарторизький хотів, щоб Унія, якій віддався так щиро Терлецький, була знаряддям переведення політичної програми польської еміграції, тобто допомогла б спольщенню Західньої України та приєднанню Правобережжя до евентуальної польської держави. У цьому бажанні старого «князя Адама», як називали його поляки, не було, зрештою, нічого дивного й новенького. Чарторизький твердо йшов слідами Жигмунта III і всіх поляків, що завжди на ділі були ворогами Унії. Бо — цього не треба забувати — Унія 1596 р. на початку зовсім не була накинена згори українському духовенству; навпаки, вищі круги та ерархи Православної Церкви добровільно, зі свого власного почину, прийняли Унію. Українська православна шляхта, навіть такі, як князь Острозький, засадничо не була ворожа до Унії, але справа по суті чисто релігійна, набрала зовсім інший вигляд, коли виявилось, що цю Унію поляки хочуть використати задля політичної мети, для денационалізації українського народу.

Цього український народ, очевидно, не міг і не хотів допустити. Це ж був народ, що мав за собою вже шість століть християнської культури та національної свідомости.

Умови Чарторизького Терлецький відкинув, бо він був, всупереч своїй спольщеній родині, людина українського духу, а студії над історією Української Церкви зовсім направили його до українства.

(Далі буде)

ХРОНІКА

ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ

— Рівно 8 років тому, 7 січня 1938 року, розпочала греко-католицька парохія в Парижі свою працю. З цього приводу і з нагоди Свята Різдва Христового, парох церкви, о. Перрідон, звернувся був до всіх українців-католиків у Франції з своїм першим посланням.

— Останніми часами перед приходом союзних армій, Українська Греко-Католицька Церква мусіла припинити свою діяльність серед українців, що мешкають на провінції. З покращанням роботи залізниць, Церква приступає знову до своєї місійної діяльності. У всіх місійних справах просимо звертатися до канцелярії Місії:

Mission Ukrainienne Catholique, 186, Boul. Saint - Germain, Paris (VIe).

— Пригадуємо, що для того, щоб улаштувати Службу Божу на провінції, треба повідомити Місію, бодай, два тижні наперед. Ідучи на зустріч усім духовим потребам вірних, Місія висилає українських священників не тільки для відправи Служби Божої, а також і на хрещення дітей, вінчання та похорон.

Богослуження

Повідомляємо вірних, що в місяці січні Богослуження відправлятимуться:

Пр о в і н ц і я

Круазій (Па де Кале) 1 січня 1945, год. 11
Кастільон (Жіронд) 13 січня 1945, год. 11,
Петі Бург (С. і М.) 14 січня 1945, год. 11.

П а р и ж

У храмі св. Володимира Великого Служба Божа кожної неділі, в год. 10.30, та Вечірня, в год. 17.

У п'ятницю, 19 січня 1945 р., в празник Богоявлення, Служба Божа почнеться в год. 10, а в год. 11 відбудеться Водосвяття.

Хрещення

Святу тайну хрещення прийняли: Марія та Михайло, донечка й син, п. Іваніків, 14. 12. 44 р., в Парижі. Оксана, донечка п. Чепігів, 24. 12. 44 р., в Пон сюр Йон. Люба-Ольга, донечка п. Дутчаків, 24. 12. 44 р., в Мо.

Вінчання

Перед українським священником заключили подружжя: Салітра Іван і Дика Ольга, в Монтіні Лянку, 15. 12. 44 р.; Рене Норман і Маргарита Трендіковська, в Парижі, 15. 12. 44 р.

ПОЖЕРТВУВАЛИ НА ЦЕРКВУ

П. Самійленко Семен 1.000 фр.
На хрестинах у п. Чепігів 842 »
На хрестинах у п. Дутчаків 400 »

СИНДИКАТ

Нещодавно при Конфедерасіон Франсез де Траваер Кретіен (СФТС) створено «Синдикат Українських Робітників у Франції». На генерального секретаря синдикату покликано п. І. Поповича, духовним асистентом о. І. Леськовича. Ця організація має на меті боронити права українського робітника перед працедавцями і властями, та заступати його соціальні й професійні інтереси. Крім того, цей синдикат дає змогу вести культурно-освітню працю серед найширших верств трудящої української еміграції у Франції. Ми певні, що всі українці впишуться в члени цього синдикату та працюватимуть в рямах його діяльності на славу й добро українського народу. Місце кожного українця — в Синдикаті Українських Робітників у Франції.

Адреса Синдикату: Union des Travailleurs Ukrainiens en France, 11-bis, rue Roquépine, Paris 8e.

ЗВ'ЯЗОК З УКРАЇНОЮ

Як ми довідалися, вже розпочався поштовий зв'язок з Україною, а тим самим і з Галичиною. Пошта приймає листівки і листи вагою до 20 гр. Можна також надавати і телеграми, але тоді треба прохати дозволу в комісаріяті поліції, або в мері.

ШКОЛА

Заходами українського громадянства, в листопаді минулого року, повстала в Парижі українська школа, що в ній учителі п.п.: Люба Кобрин, Небелюк, Гмира і о. Леськович, навчали дітей української мови, історії, релігії та музики. У місяці січні була влаштована для дітей ялинка, що пройшла з великим успіхом. На другий день Великодніх Свят відбулася прогулянка до Дамартену. Навчання закінчилося на початку червня. У листопаді 1944 р. школа ввійшла в другий рік навчання, та, на жаль, не всі батьки й матері розуміють вагу рідної мови — мало дітей відвідує українську школу.

Навчання в школі відбувається двічі на тиждень: у четвер — 2 години науки й співу, в неділю — наука й танці.

ВІДПОЧИНКОВА ОСЕЛЯ

Вже в першому році навчання Управа школи подбала про відпочинок та культурну розвагу для шкільної дітвори підчас літньої перерви. Завдяки п. Созонтову, що відступив для цієї мети будинок у своєму маєтку в Дамартен сюр Тьжо, діти провели три місяці на здоровому сільському повітрі, під опікою досвідченої виховательки п. Заворицької.

ЯЛИНКА

Українська школа в Парижі влаштує для українських дітей ялинку, що має відбутися в неділю, 7 січня, в год. 4 поп., в залі: Maison des Oeuvres, 11, Place du Cardinal Amette. Métro : La Motte - Picquet.

Попередній запис дітей на ялинку, а також гроші й дарунки, приймають у домівці школи, — 186, бульвар С.-Жермен, Париж (6).

ЛІКАРСЬКА ОПІКА

Теперішні життєві умовини мало сприяють здоров'ю людини. Холод, недоїдання, пошесті, — ось ті ягідки, що їх приносить із собою війна. Та найтяжчі злигодні, найгіршу біду, легше перенести людині здоровій. Та чи дбаємо ми як слід про своє здоров'я? Чи звертаємося ми своєчасно до лікаря? Звичайно, ні.

Якщо когось заболіли зуби, то він іде до лікаря аж тоді, коли вже не можна більше витримати. Зуб, який можна було раніше дуже легко вилікувати, за цей час так зіпсувався, що лікар мусить його вирвати!

Дитина подряпала собі палець, та на цю дурницю батьки не звернули жадної уваги. Пізніше, як дитина вже кидається в гарячці, біжать по лікаря. Виявляється — зараження крові, і, рятуючи життя дитині, лікар мусить відрізати їй руку!

А хіба мало поглухло людей, або вмерло, через те тільки, що, маючи грипу, вони не зважали на пораду лікаря і, замість побути кілька днів у ліжку, виходили на вулицю. Таких прикладів можна навести силу.

Щоправда, нам, українцям, дуже часто важко порозумітися з французьким лікарем, бо він зовсім не розуміє по нашому, а ми не цілком добре вміємо по-французькому.

Отже, щоб зарадити цьому лиху, виникла думка створити в Парижі «Лікарську пораду», де кожен українець зможе дістати лікарську пораду, або медичну допомогу. Управа Греко-Католицької Церкви відступила для цієї мети в своєму будинку одну кімнату, де, призначеного дня, наші лікарі прийматимуть хворих. Звістріч хворого українця з українським лікарем допоможе якнайкраще з'ясувати недугу та якнайшвидше її вилікувати. Важко хворих лікар відвідуватиме вдома.

Повідомляючи наше громадянство про відкриття «Лікарської поради», радимо звертатися до наших лікарів уже на початку хвороби, без проволочки, бо це потім тільки утруднює лікування.

А вже особливу увагу мусимо віддати здоров'ю наших дітей та берегти його за допомогою дорадника-лікаря, бо діти — наше майбутнє. Від нас залежить, щоб це майбутнє було здорове й сильне!

КОНЦЕРТ

17 грудня, в залі Мютюаліте, на запрошення мера 6-ої дільниці та міністра допомоги примусово вивезеним і полоненим, відбувся великий концерт новоствореного українського хору «Бандура».

Програма концерту складалася з виступів співаків-солістів, хору, струнної оркестри і танцюристів.

Гучні оплески, майже після кожного виступу, свідчили найкраще про те, що праця хору та його керівника п. Євсевського, не була марна. Присутні в залі французи та деякі чужоземці не щадили оплесків у подяку за двогодинну насолоду, якої зазнали на українському концерті.

На жаль, земляків наших на цьому концерті було небагато. Чи не мали часу, чи боялись, що хор не підтримає слави, відомої на весь світ, української пісні? А може якісь інші «високі» міркування були тому причиною? У всякому разі — шкода!

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Шановні читачі!

Відновлюючи наш часопис, повідомляємо Вас, що через різні, не від нас залежні, труднощі і перепони, видаватимемо його спершу як місячник. Як тільки буде хоч маленька спромога, постараємося випускати його двічі на місяць.

З уваги на брак паперу, ми не маємо змоги дати наш часопис у вільний продаж, а тому, хто хоче його мати, хай зголошується в нас як постійний передплатник.

Творіть у нас свій літературний фонд. Поширюйте наш часопис серед усіх українців, що перебувають у Франції.

Подаємо також до відома, що вийшов з друку стінний календар на 1945 рік. Його можна набути в нашій редакції. Ціна примірника — 12 фр.

Сповідчаємо наших читачів, що на сторінках нашого часопису ми відкриваємо відділ розшукування родичів та знайомих.

Адреса Редакції та Адміністрації: 186, Boulevard Saint-Germain, Paris 6°. Телефон: Littré 48-65.

Гроші просимо слати на поштовеkonto: Paris C.C. 2212-79, M. Jacques Perridon.

Gérant Alexandre Belsky.

Париж, дня 28 Лютого 1945 року

Адреса : 186, Bd St-Germain, Paris (6e)

::

Тел. Littré 48-65

Дорогі Браття і Сестри !

З причин, не від нас залежних, ми ще не маємо змоги Вас особисто відвідати, щоб обмінятися з Вами думками, поділитися радощами, висловити Вам співчуття у журбі, підтримати Вас у Ваших турботах. Це примушує нас післати Вам декілька наук і розрад та промінчиків віри й надії, — хай і друкованим словом!

Під сучасну пору, коли заходи в справі прохарчування забирають щоденно майже всі Ваші сили та полоняють усі Ваші думки, коли нищильна сила війни спричинила брак найпотрібніших речей та засудила багатьох з Вас на безробіття, — ми дуже турбуємося майбутнім. Але всі ці сумні події свідчать ясно

і недвозначно про марноту дочасних дібр...

І саме тому, сучасні великі будні, з їх катастрофами, мають звернути нашу увагу на духові добра, що провадять до Краси і вічного щастя, повернути наші очі вгору, до неба, та відкрити наші вуха, щоб ми вчули голос Творця, який закликає нас востанне: «Наверніться грішники і покайтеся — а то загинете!». Голос часу — це голос Бога...

Бог дав нам дочасні добра не на те, щоб ми ними нехтували, а навпаки: багатство природи, її овочі в садах і городах, поля покриті буйним збіжжям, луки, ліси, діброви, стави, ріки й моря — все те свідчить нам про ласку

Того, хто нам все те подарував до нашого вжитку.

Він дав нам красу квітів, щоб ми ними веселили наші очі, створив вино, щоб розрадувати наше серце. Все те, однак, не на те, щоб ми тільки в цих добрах шукали нашого задоволення, а то й мети; лише на те, щоб ми уживаючи їх, щораз більше наближалися до Сотворителя...

Проте, людське самолюбство перемінило порядок речей. Жадоба дочасних дібр творила суспільні умови, що в них тільки одиниці жили у розкошах, а маси людства животіли без найпотрібніших середників до життя. Світ, за проданий мамоні, визнавав лише зиск, і, навіть, не думав про поліпшення умовин життя для широких трудящих мас. «Шукайте наперед Царство Боже й справедливість, а решту додасться вам», — сказав Христос. Та світ, забуваючи про першу половину цієї поради, завзято гонить тільки за тим «додатком». Усі стараються виключно про ту «решту»... Високий дух людства заглушила низька жадоба земних принад.

Ось так людина захитала загальну рівновагу і страшний занепад мусів наступити...

Це, здається, одинока і найважливіша наука зі сучасної війни, що ми її тепер пізнали. Ми самі розторошили порядок речей і ось тепер, коли повстав у всьому страшений хаос і руїна — ми здивовані — як це було можливо, що так сталося... Світ не хотів інакше визнати єдину правду-істину, що не земні добра, а тільки воля і закон Творця ведуть до справжнього щастя на землі. Останні події, що відбуваються перед нашими очима, ще раз підкреслюють марність людських обчислень і розрахунків. Той, хто ще вчора, охоплений гординою, відкидаючи Бога, вважав себе за всемогутнього, сьогодні — нікчемний — не може знайти собі місця на землі, де б можна було заховатися від справедливої кари, що нависла над ним.

Історія постійно свідчить, що люди, які діють без Бога, а то й беруться до боротьби з Ним, шкодять щастю людства.

Світ, відвернувшись від Бога, бачить основи свого життя так сильно захитані, що треба його тепер підносити з руїн. Людина починає сумніватися в тому, чи може вона своїми обмеженими людськими силами змінити призначений стан речей. Вона починає шукати підтримки й поживи для свого духа... але де знайде вона їх у цьому заплутаному лабіринті життя?.. Вона починає шукати собі провідника, який вивів би її на правдивий шлях, який вказав би їй вищий ідеал, звільнив би від страхіття проблем соціальних і моральних і, нарешті, повернув би їй спокій та безпеку.

У цих шуканнях людина, мов та нетля на світло, летить на приманливі гасла, що їх проголошують всякі лжепророки і провідники, і часто зовсім несвідомо починає збиватися на неправдивий шлях.

Отже, дорогі Браття й Сестри, ми повинні бути живими прикладами наслідників Христа і не порожніми словами, але випромінюючи правдиве світло Євангелія. Наш християнізм повинен бути величний, наша любов — широка, глибока, простора, як Христова любов. Могутність нашої віри повинна нас збити маяком, що веде до Христа, всіх тих, що блукають, шукаючи світла. Ми надто спішимося осуджувати інших, віддалявати їх від себе, замість старатися їх до себе притягати. Це ж до тих бідних заблуклих звернувся Христос с цими потішаючими словами: «Я знаю моїх». Він знає слабості й прикраси життя, що їх віддаляють від Нього. Тому залишімо Йому осуд осіб і їх вчинків. Суд Божий буде лагідніший від нашого, бо Він вимірує нашу правдиву вартість і знає тих, що до Нього належать.

«Я знаю моїх», — це слова потіхи для вірних. Слова прокляття для тих, що вважають себе християнами, тоді, як вони христия-

ни тільки на половину і розпинають Христа у цей спосіб кожний раз, коли вони своїм життям споганюють християнізм.

Ми можемо пізнати Христа тільки тоді, коли Його дух живе в нас. Коли ми йдемо за Ним, як за нашим Провідником, не тільки тоді, коли нам пощастить, але і в труднощах та клопотах щоденного життя, в переслідуваннях і утисках. Коли ми Його відкидаємо як нашого Пастиря, щоб іти за іншими провідниками, коли ми не хочемо Його знати, не через слабкість, але через нашу гордість чи страх перед терпінням чи жертвами, Він, що нас знає і пронизує наскрізь, нам скаже: «Я вас не знаю». Щастя, за яким ми гонимо, вислизне нам із рук і станемо нещасними. Світ не знайде дороги миру і заспокоєння, як тільки в Ньому.

Правдивим завданням Христа було — дати людству щастя; тому Євангелія — ця «добра вістка», яка, якби її прийняти в цілій повноті, спричинила б щасливу віднову в житті людей.

«Я прийшов, щоб вони мали життя». Але, якщо, головною причиною Його приходу було дати щасливе життя, то чому ж ті, що вважають себе учнями Христа, не мають цієї повноти щастя? Бо вони забувають, що Христос зазнав щастя серед своїх терпінь і думають знайти щастя лише в розривках, тоді, як щастя Христове полягає у внутрішній віднові нашого серця. Багато людей, наприклад, бачить у Св. Тайнах тільки «перепустку» до неба, а вони, в першу чергу, є елементом духового відродження.

Христос ніколи не обіцяв звільнити нас від терпіння, а тільки дати нам радість у терпінні. Схилимося перед Його волею і приймімо з Його рук і терпіння теперішніх часів.

Живучість нашої віри дасть нам щастя там, де з погляду людини немає нічого іншого, як тільки злидні і вбогість стаєнки, де в яслах покриті пелюшками лежить безпорадне Дитя. А це ж чудо, якого від довгих тисячоліть ждав світ і яке змінило хід історії всіх народів — народження правдивого і вічного Світла — Ісуса Христа: «Світла від світла, Бога правдивого від Бога правдивого».

Так само, як у зимі людина відчуває велику тугу за теплом, так наша душа завжди прагне Світла і Сонця. І коли ми надіємося, що прийдуть довші, тепліші і сонцем осяяні дні — не забуваймо і вірмо, що Бог — наше вічне світло. Бог — це джерело і світла, і тепла, і життя.

Людина завжди стремить до повноти життя. Її жадоба світла і щастя негасима. Прагнення радості й спокою ніколи не буває задоволене. Багато є сумних днів у житті, але і в темряві понурих буднів — все залишається промінчик радісного світла для всіх тих, що вірять у Христа. «Господь близько до тих, що Його благають про справедливість».

У сьогоднішній важкий час, тільки віра в Єдиного Бога врятує нас від небезпечних блукань і шукань, що не раз заводять людину в провалля.

Хай ця віра допоможе Вам, дорогі Браття і Сестри, легше перенести теперішнє лихоліття і всі труднощі, зв'язані з ним. Бо, навіть і в темряві, серед брязкоту зброї і гуку війни, Бог освітить шлях і принесе мир і радість кожній душі, що вірить у Нього.

О. Мітрат Перрідон

Париж, 25 лютого 1945 року.

Український Мойсей

Серед гуку гармат другої світової війни, серед великих подій, які щоденно полонять наші думки, при всіх воєнних турботах, а то й терпіннях, що ми їх на кожному кроці мусимо зносити вже шостий рік, — ми може глибоко й не пригадуємося над великими власними втратами. Наші особисті буденні терпіння й турботи з приводу війни приглушили відчуття загального болю, а сама смерть стала таким звичайним явищем, що не робить вже на нас ніякого враження. А тим часом український народ чи не найбільше платить у сучасній війні кров'ю і всіми своїми надбаннями. Україна знищена і зруйнована. Але чи ми сьогодні здаємо собі добре з цього справу?

У цьому стихійному всесвітньому лихолітті втрачає український народ чільних синів, титанів праці в різних ділянках життя. Багато визначних українців впало на полі бою в обороні рідного Краю, багато померло в Україні й на чужині. Всіх їх ми повинні пом'янути і передати їхнє ім'я і славу прийдешнім поколінням щоб могутня крицева традиція не вгнутого, непокірного лихий долі українського народу, що, хай і через мільйонні жертви своїх синів і всіх дібр, — змагає постійно і вперто до правдивого життя, до Краси, Щастя і Права!..

До найбільших жертв наших днів належить болюча втрата Великого Пастиря, архiereя Української Греко-Католицької Церкви, Ексцеленції Митрополита Андрея Шептицького. День смерті Митрополита Андрея, 1-го листопада 1944 р., може стати зворотною точкою українського життя на Західних Землях України, а то й цілого українського життя взагалі. Бо, як відомо, багато великих подій і речей бувають не тільки з'язані, ба й залежать від поодиноких людей. Скромний монах-жрець на Святоюрській Горі, у Львові, Митрополит Андрей був протягом десятків літ не тільки Покровителем усього українського життя в Західній Україні, але Він сам був також його двигуном і рушієм. За особистими починами Митрополита Андрея, за його плянами і матеріальною піддержкою повставали все нові українські станиці, установи, церкви,

школи, шпиталі, інститути, різні притулки, тощо. Треба зокрема тут відзначити одне з найбільших діл Митрополита — заснування Студитського Чину. Розвивалося українське життя. Нові кадри українського священства, учених та інтелігенції взагалі, що вирости з допомогою ласкавого Пастиря, стали носіями української культури й українського імени в усьому світі. І от сьогодні, коли може найбільше треба нам Його слова, Його піддержки, або далеко на чужині — хоч свідомости, що Він там, у Львові, на Святоюрській Горі, живе і думає про нас усіх — з волі Всевишнього відходить від нас наш Пастир, наш Князь, наш Мойсей...

Родинні традиції Шептицьких сягають аж до XIII сторіччя, доби українського боярства і шляхти, що їх згодом утратив український народ на користь своїх сусідів. Потомки Симеона Шептицького, українського судді XIII сторіччя в Перемишлі, записалися золотими стрічками на сторінки української історії. Шептицькі закладали друкарні, друкували для українського народу церковні книги, заснували Орден св. Василя Великого, були єпископами і митрополитами, заступали права українського священства і народу перед польською ієрархією і державною владою; будували церкви і школи; Шептицькі були основоположниками гонимості українців на Західних Землях — Собору св. Юрія в Городі князя Льва — Львові.

Рід Шептицьких був 600 років тому візантійсько-грецького обряду. Щойно з початком XVIII ст., з різних причин, переходить рід Шептицьких до римо-католицької Церкви, задержуючи, однак, у своїх традиціях своє давнє українство. Батько українського Митрополита Андрея, найбільшого з митрополитів нашого сторіччя, якому дорівнюють хіба тільки два українські Митрополити: Іларіон та Петро Могила, був теж римо-католицького обряду. Мати була польського походження, римо-католицької віри.

Митрополит Андрей прийшов на світ дня 29 липня 1865 р. у Прилбичах, біля Перемишля. Малий Роман Олександр (так називався в дитинстві Митрополит Андрей), виростав у родинному домі під доглядом батьків

і приватних професорів, що вчили дітей родини Шептицьких. Роман Олександр Шептицький був дуже здібним хлопцем. Вже маючою дитиною володів Він кількома мовами. Коли підріс, зацікавився своїми предками. У великій бібліотеці батька знайшов молодий студент багато книжок про своїх славних прадідів. І вже в ранній молодості озвалася в жилах графа Шептицького українська кров. Що-

епископом. 1900 р. вже вітає столиця Західної України свого нового Архієрея, новоіменованого львівського Архієпископа, Митрополита Кир Андрея, який перебрав керму Української Греко-Католицької Церкви і провадив її аж до смерті, 1-го листопада 1944 р.

1920 року відвідує Митрополит Андрей українську еміграцію в Англії і за океаном. Повертаючись до дому, завітав Він до різних

більше Він начитувався про діла своїх прадідів, то дужче росло в ньому бажання йти їх слідами. Зов крові побідив! Син графа Шептицького рішив стати українським монахом! По скінченні університетських студій, де здобуває докторат трьох факультетів, граф Роман Олександр Шептицький вступає в ряди українських монахів Чину св. Василія Великого і приймає ім'я Андрей. По богословських студіях у Духовній Семинарії ім. св. Йосафата, Він, 1892 р., висвячується на священника. Сім років пізніше, зацікавився українським молодим вченим монахом Папа Лев XIII та іменував Андрея Шептицького станіславівським

столиць Європи, щоб ширити між чужинцями зацікавлення українським народом, його культурою і змаганнями. Під час його перебування в Римі рішається доля Галичини. Митрополит спішить до Парижа, щоб боронити права українців на Мирній Конференції. Коли, 1923 року, Митрополит Андрей повертався до Львова, його поляки заарештували і вивезли до Познаня. По шести місяцях вертається Митрополит до своєї столиці і її вже ніколи не покидає.

Історичні події на Українських Землях стрілою гналися впродовж останніх чотирьох десятиків років. Україну навістили дві світові

війни. У цьому часі розшматовували сусіди українські землі на всякі лади; Українці були то в рямцях Австрії, то знову Польщі, Росії, Румунії й Чехії. Чаша терпінь, горя, нужди й сліз завершилася, мабуть, у сучасній війні, що в ній обернули всю Україну руїницькі німецькі новопогани в одну руїну. І коли ми говоримо про біль з приводу загального нашого лиха і гноблення нас сусідами, то, напевно, найбільше терпів тихий Жрець Святоюрської Гори у Львові, Митрополит Андрей. Його терпіння, як українського Князя Церкви, зв'язали ще більше нерозривними ланцюгами історію українського народу з історією Української Церкви. У світовій війні, коли Львів зайняло російське військо, цар велів зарештувати Митрополита і заслати в глибину Росії. Український Владика був цареві небезпечний. Митрополит Андрей стає «царським в'язнем». Як дуже нагадує увязнення Митрополита, в'язнів російських царів, що каралися за любов до України в царських тюрмах: Кальнишевського, Полуботка, Шевченка та інших!..

По вибуху революції в Росії, вертається Митрополит Андрей до Львова. Український народ захоплено зустрічає свого улюбленого Пастиря. Поїзд, що в нім їде «Царський Вязень», здержують на шляху тисячні маси народу з церковними корогами, іконами, бандеріями. Народ обсіпує весь поїзд квітами і зрошує шлях сльозами радості. Ось так поворот з царської неволі Митрополита Андрея став триумфальним походом до Його столиці.

Дальші роки не зменшували турбот і терпіння українського Владики. Від польського уряду довелося Митрополитові зазнати не одної прикрости. Ненавидячи Митрополита Андрея за Його любов до українського народу, польський уряд виступив проти номінації Митрополита на українського кардинала. Переслідування вірних українців (горезвісна пацифікація!), нищення церков, замикання шкіл і українських інституцій — це лиш частинка з довгого ланцюга т. зв. польсько-українського «непорозуміння».

Коли поляки палили і руйнували православні церкви на Волині, Холмщині, Підляшші й Поліссі, і коли ніхто з православних єпископів не мав відваги запротестувати проти безправ'я. Митрополит Андрей сміливо стає в обороні Української Православної Церкви. Йому дорогі були всі надбання українського народу! І тому Митрополит Андрей тішився любов'ю до Нього всіх українців, незалежно від віровизнання і політичних поглядів. Навіть

більше: перед Його величчю хилили голови чужинці, а то й вороги українського народу.

Хвилини, що в них український народ мав щастя бачити сиву голову Владики, чи то під час Сокольських Здвигів, на площі Сокола-Батька у Львові, чи на Академіях, як наприклад: в річницю проголошення енцикліки «Рерум новарум» в залі «Аполльо», чи то під час величного Свята, влаштованого під гаслом: «Українська Молодь — Христові», коли кількості тисяч українських вірних дефілювало перед тронем Владики на площі св. Юрія у Львові, — це все історичні моменти, що в них Митрополит Андрей підкреслював Своєю присутністю вагу святкувань і Своєю приналежністю до українського народу.

Незадовго перед вибухом сучасної війни поляки знов були накинулись на особу Митрополита Андрея. Поляк Войцеховський зневажливими словами говорить у польському парламенті про діяльність українського Владики. І знову причина нахабности: любов Митрополита Андрея до всього українського народу.

У серпні 1939 р. відвідало Митрополита багато закордонних журналістів. Його слово про навислу небезпеку германського походу на схід було для закордону цікаве і цінне. Приймаючи кожного журналіста в його рідній мові, наш Митрополит очарував їх усіх блискучими думками і Своєю надзвичайною орієнтацією в подіях. На сторінках закордонної преси в останніх днів серпня 1939 р. неслось в світ одне велике захоплення українським Митрополитом. А один з французьких журналістів, з питомою французам поетичністю, висловився: «Мені здавалося, що я говорив з самим Богом».

Під час останніх подій лишився Митрополит Андрей при своєму стаді, що Його Він ніколи не покидав, виконуючи свої обов'язки правдивого Пастиря.

Сьогодні ми ще заблизько до всього, що для нас зробив Митрополит Андрей, щоб як слід зрозуміти і гідно оцінити Його велику діяльність. Його діла, праця, думки й напрямні ідеї виповнять майбутні десяти — а то й сторіччя. І шойно пізніше ми краще збагнемо і побачимо, якою величною постаттю був Митрополит Андрей і яку велику втрату зазнали ми 1 листопада 1944 року.

Можемо лише з глибоким смутком, сказати: Український Мойсей, що вів нас до «Обітваної Землі», помер на шляху, Сам не дійшовши до неї.

Проф. Ілько Борщак

Українська Католицька Церква в Парижі сто років тому

(Продовження)

III

Революція 1848 року. Терлецький знову в Римі. Папська друкарня видає в обмеженій кількості меморіал Терлецького. Останній їде до Галичини. Арешт у Дрездені. Терлецький повертається до Парижа, де видає «Слово Русина».

Тим часом, весною 1848 р., вибухла в Австро-Угорщині революція, унеможлививши подорож Терлецького до Галичини, і Терлецький знову поїхав до Риму, де мав кілька аудієнцій у Папи, що, між іншим, сказав йому: «Поставлю Вам Кардинала й окремого Патріярха». Для остаточного вирішення всіх справ, що їх порушив був Терлецький, Папа створив окрему комісію Кардиналів. У папській друкарні видрукували меморіал Терлецького з опінією чотирьох римських достойників. Друкування цього меморіалу відбулося у великій таємниці, в невеликій кількості примірників, — лише для членів Конгрегації. Навіть сам Терлецький не одержав примірника, а мав його тільки в руках на такий короткий час, що не встиг навіть переглянути його змісту.

17 листопада мало бути остаточне рішення Конгрегації Кардиналів у справі меморіалу Терлецького. Прихильне рішення не підлягало сумнівові, коли нагло вибухло в Римі повстання, що змусило Папу й Кардиналів виїхати зі столиці. Залишив і Терлецький Рим.

Перед виїздом Терлецький дістав від Конгрегації листи до українських єпископів у Галичині та Карпатській Україні, куди мав він виїхати. Тим часом Терлецький заїхав до Парижа, де відновив старі та придбав нові знайомства між французькими католицькими чинниками, як духовними, так і світськими. Незабаром, через Брюссель і Дрезден, Терлець-

кий виїхав до Галичини. У саксонській столиці були тоді відомі заворушення і наш священник опинився в дрезденській в'язниці, де перебував з місяць. Змучений фізично, по звільненні з в'язниці, Терлецький мусів, з наказу уряду, покинути протягом 48 годин Саксонію. До Галичини не було вже змоги дістатися й Терлецький повернувся до Парижа.

Десь 1849 р. Терлецький, маючи на увазі польську еміграцію, таку рухливу тоді в Парижі, видав у секванській столиці брошуру: „*Słowo Rusina ku wszej braci szczepu słowiańskiego o rzeczach słowiańskich*”.

Ця вельми цікава брошура має й зараз, може особливо сьогодні, девчому актуальний характер. Терлецький виступає в ній, за тодішньою українською традицією, великим прихильником союзу слов'янських народів, і цей священник в основі своїх міркувань недалеко відійшов від ідеології Кирило-Методієвського Братства, що, не треба забувати, крім свого політичного характеру, мала також релігійний зміст.

Отже, праця Терлецького була поділена на дві частини: релігійну й політичну. У першій автор оповідає про християнізацію слов'ян, про їхні зв'язки з Римом, про Унію, про роллю Єзуїтів на Україні, про латинські тенденції, що їх суворо осуджує, обстоюючи східній обряд. Щодо політичної частини, — це майже програма київських братчиків 40-х років минулого віку: Терлецький прагне союзу слов'янських держав на ґрунті повної свободи, братерства й рівності. Кожний зі слов'янських народів у його союзі матиме свій уряд. Твердо підкреслює також автор різницю Руси-України від Московщини та Польщі, згадуючи при цьому Шевченка, Куліша... Він у цій брошурі — свідомий українець і переконаний ворог загарбницьких бажань Москви.

IV

Відновлення в Парижі «Східного Товариства». Перша українська католицька церква у Франції. Ворожість поляків та москалів до діяльності Терлецького. Авдієнція у Наполеона III.

У Парижі віднайшов Терлецький свого римського приятеля й великого прихильника Унії, француза Люї де Шампані князя Кадор. Це прізвище, до речі, зв'язане з українськими проектами Наполеона: батько приятеля Терлецького був ніхто інший, як міністр закордонних справ (1807-1811) Наполеона, що в зв'язку з українськими плянами великого Цісаря, писав 16 листопада 1811 р. до барона Біньона, французького посла у Варшаві: «Його Величність бажає мати докладніші відомості про Поділля, Волинь та Україну...».

Князь Кадор і Терлецький вирішили відновити в Парижі римське «Східне Товариство». Архієпископ паризький Сібур, якому Терлецький подав цей плян, поставився до нього вельми прихильно. Щоб дістати потрібні для початку матеріяльні засоби, Терлецький звернувся до преславного Домініканина о. Лякордера з проханням виголосити проповідь про вагу Унії.

І справді, 14 квітня 1850 р. Лякордер — краса й гордість французького духовного красномовства, іменем якого досі зветься в Паризькій катедрі амвон, з якого щороку під час Великого Посту виголошують найвизначніші проповідники французькі свої проповіді (з цього амвона проповідував, між іншим, теперішній Папа, коли 1936 р. одвідав, як папський легат і кардинал Пачеллі, Францію), — виголосив проповідь, присвячену задумам Терлецького. Підчас цієї проповіді пані з найкращого тоді паризького товариства зібрали 3.000 франків. (Тепер це приблизно 50.000 фр.).

Отже, 29 квітня 1852 р. повстало в Парижі «Східне Товариство», якого почесним головою був паризький архієпископ Сібур, а дійсним головою — князь де Кадор. Заступниками лавою були о. Терлецький та барон Монтіні. Канцлером священик Барже, секретарем священик Гюсі, а членами Надзірної Ради: граф Франсуа де Шампані, барон д'Авріль, священики Ратісбон, Буркар та Ніко.

На тодішній вулиці, рю Бабійон, 69, — о. Терлецький відкрив 30 січня 1850 р. греко-католицьку семінарію й церкву, — першу українську католицьку церкву у Франції. Неза-

баром, у семінарії з'явилися й українські учні, здебільшого сини українських католицьких священиків, між іншими, відомий пізніше галицько-український церковний дияч Юліян Куїловський (1826-1900). Отже, цей станиславівський єпископ (1891-1898), а потім львівський митрополит, був вихованцем першого українського католицького закладу в Парижі.

Щомісяця в капітулярній залі старовинної паризької архієпископської палати, на вулиці Барбе де Жуї, що її так добре знають парижани, відбувалися засідання «Східного Товариства», на яких часто-густо о. Терлецький робив доповіді на українські церковні теми, при чому нераз також торкався церковних взаємин на Карпатській Україні, долею якої о. Терлецький завжди цікавився, будучи з цього погляду одним з рідких наддніпрянців, що не забували найдалі висуненої на захід галузі українського народу.

1850-1851 р.р. «Східне Товариство», за підписом о. Терлецького, що був заступником голови Товариства, вислало відповідні листи до латинських і східних єпископів, у наслідок чого до фундації Терлецького приступило 80 владик, між якими були Кардинали й Патріархи.

Як і слід було чекати, діяльність Терлецького викликала ворожість різних «приятелів» України, що завжди рівночасно були вороги Унії. Читач зрозумів, що маю тут на увазі головню різні польські й російські чинники, що засипали Рим доносами на Терлецького. За одними доносами о. Терлецький був страшний революціонер, майже комуніст (цей вираз вже й тоді існував), що лише прикривається релігійною маскою, щоб підбурити Європу проти російської держави. Знову за іншими підшептами, о. Терлецький був таємний «схизматик», «прихильник Росії» і майже російський агент. Навіть якийсь українець, прізвище якого не збереглося, у листі до Терлецького, 1850 р., обурився на його діяльність, ляв його східній одяг, бороду й богослуження, яке він служив по східньому обряді. Одночасно в польських і французьких газетах з'явилися негативні статті з приводу акції Терлецького, на які останній відповідав у свою чергу сутніми спростуваннями. Всі ці, на перший погляд, суперечні, доноси, підшепти й пашквілі, в дійсності мали одну й ту саму мету: знищити національну українську акцію, якою й була діяльність Терлецького. Кожний, хто в будь-якій ділянці працює, чи працював для української справи за кордоном, легко зрозуміє

що ворожу атмосферу, в якій доводилося діяти Терлецькому. Історик мусить зазначити, що були й між поляками, правда дуже нечисленні, прихильники акції Терлецького: такими були Адам Міцкевич та Богдан Залеський. Можливо, що якраз Міцкевич виробив для Терлецького побачення в Наполеона III, 1852 р., коли останній ще не був цісарем, а президентом II французької республіки. Наполеон III прихильно вислухав пляни українського ідеаліста, якому обіцяв свою піддержку.

Наполеон III, всупереч своїй прихильності у внутрішній політиці до католицизму, не був релігійною людиною. Це ж був колишній карбонарій та франк-масон. Отже, прихильне ставлення Наполеона III до Терлецького теж мало за основу чисту політику. Цісар, людина інтелігентна, швидко зрозумів, що пляни Тер-

лецького — пляни українські, а до українства, як засобу розбити російську державу, Наполеон III, подібно як його великий дядько, ставився з незвичайною цікавістю за доби перед вибухом Кримської війни.

Не місце тут докладно зупинятися на цьому питанні, але всеж варто тут згадати, що це з наказу цісаря, його приятель, великий французький письменник Проспер Меріме написав відому статтю: «Українські козаки та їх останні гетьмани», в архі-урядовім «Моніторі». (21. 22. 23. 4. 1854). Цей самий Меріме вже без намови Наполеона III мав написати книгу про Мазепу. З цього погляду треба й розцінювати авдієнцію 1852 р. Терлецького у Наполеона III.

(Закінчення буде)

За участь жіноцтва в громадській праці

Давня і світла традиція української жінки. Історія українського народу славить її вже з перших сторінок. Завжди у важких хвилинах життя нашого народу, — поруч найбільшого героїства мужчин, — золотою ниткою пронизана й жертвенна співпраця української жінки.

Ще в княжих часах прославилась на всю Европу мудра й проворна княгиня Ольга, що, після смерти свого чоловіка, князя Ігоря, втримала гідно княжий престол, оборонила українські землі від ворожих нападів та перша прийняла християнську віру.

Гарна княжна Анна стала жінкою французького короля Генриха II, і французи по сьогодні знають її під назвою «Анна реїна» та зберігають її могилу в Ст.-Ліс (околиці Парижа).

Горда бояриня, посадниця Новгороду, — Марта Борецька, — стала під час облоги Новгороду на чолі оборони й воліла радше вмерти на валах міста, як здатись ворогам.

За козацьких часів історія згадує багатьох жінок, що життя своє віддали в боротьбі за Батьківщину. Народ творив численні легенди на основі їх героїських вчинків, надиханих гарячою любов'ю до України, оспівував їх у

своїх чудових думах і піснях. Безсмертний тип Марусі Богуславки, Кулішевої Олесі, всіх отих гордих козачок, що ставили рідний край вище від особистого щастя, багатства й вигод.

Серед них окреме місце займають такі визначні жінки, як Ганна Виговська, Мотря Кочубеївна та Марина, Гетьманова мати. Своєю освітою та знанням — незвичайним на тодішні часи — вони могли суперничати на всіх пануючих дворах Європи.

У пізніших часах появляються жінки-письменниці, що своєю невтомною працею та мистецькими творами збагачують українську літературу. Марко Вовчок, Ганна Барвінок, Ольга Кобилянська, Наталя Кобринська, Людмила Черняхівська, Софія Русова, Леся Українка — ось імена, якими може пишатися українська література на переломі XIX і XX сторіччя.

В часи першої світової війни українські жінки брали збройну участь у рядах Січових Стрільців. Серед них Олена Степанів, Софія Галечко, Катруся Дмитерко, — пам'ять про них залишиться для нас на віки свята.

Після упадку визвольних змагань — частина українського жіноцтва йде в підпілля; серед них мученицькою смертю гине в польській тюрмі Ольга Бассараб, інші ж беруться до

громадської праці над піднесенням свідомости широких верств українського жіноцтва.

У Галичині добилися українські діячки великих наслідків: повстало чимало жіночих товариств, що взяли собі за мету розвинути й піднести культурний та господарський рівень української жінки, без огляду на її клясову приналежність. У жіночих товариствах працюють разом жінки-інтелігентки, робітничі й селянки, для одної спільної мети — української справи. Декілька статистичних даних покажуть найкраще правдивість цього твердження

«Союз Українок» мав до війни 1939 р. 4.000 сільських гуртків, 82 філії по містах і містечках Галичини та централю у Львові, що втримувала зв'язки зі всіма жіночими організаціями Європи й Америки, висилаючи на міжнародні з'їзди своїх представниць, дарма, що вони, як члени недержавної нації, зустрічали багато перепон, особливо від польського уряду. Чужинки цинили українок за їх дисципліну та подивугідну організованість. Побіч цієї суто-жіночої організації, було ще на терені Галичини багато інших, де жінки кермували установою, або своєю працею поставили її на відповідну висоту. Заслуга в цьому таких одиниць, як голова «Союзу Українок» та редакторка політичного жіночого журналу «Жінка», Мілена Рудницька (двічі вибрана послом до польського сойму), Ольга Федак-Шепарович, Олена Кисілевська (кількакратно вибрана до сенату), що видавала часопис «Жіноча Доля», Константина Малицька — письменниця й сеньйорка українського шкільництва, Олена Павликовська — директорка кооперативи «Народне Мистецтво», Іванна Блажкевич — кооперативна діячка, засновниця господарських курсів по селах, Лідія Бурачинська — редакторка журналу домашньої культури «Нова Хата», Марія Струтинська — редакторка журналу «Наші Дні», *Софія Парфано* — голова протиалкогольного товариства «Відродження», та десятки інших, що стояли на чолі таких товариств, як Марійська Дружина Пань, Товариство Опіки над молоддю, або працювали для церкви, школи, дитячих садків, опікувалися хворими і в'язнями, працювали в кооперації, для розвитку домашнього і сільського господарства, пласту, спорту та культурних розваг.

Перечисляти їх усіх — забрало б надто багато місця. Можна тільки з певністю твердити, що перед 1939 р. дуже мало було в Галичині інтелігентних жінок, які не цікавилися б громадською працею, а багато селянок та

робітниць, що входили в склад управ цих товариств своєю працею і громадським виробленням нічим не поступалися перед цими інтелігентками.

Це так було в краю. Питання участі жіноцтва в громадському житті на еміграції куди пекучіше. Це твердження постараємося пояснити:

Політичний, господарський та культурний розвій народу залежить насамперед від того, чи нарід має свою державу. Коли він її має — тоді цей розвій проходить нормально. Коли ж народ не має держави й знаходиться під займанщиною, тоді він бореться з перешкодами, які ставить йому окупант, і змушений витратити на це багато енергії. Але навіть і в цьому випадку, життя його розвивається далі, бо народ живе на своїй землі, звідки черпає потрібні йому соки до життя. Та коли частина цього народу виємігрує на чужу територію, — вона відривається від своєї землі, і, хоч як гостинно не прийняла б чужа країна еміграції, вона не має звідки черпати цих животворних соків, вона живе тільки тим, що привезла з собою з рідного краю. Звичайно, цього не вистарчить на довго і треба неодмінно посилювати запас отого «рідного», отого «українського», що відрізняє наш народ від усіх народів світу.

Саме тому на еміграції виринає ще більша потреба рук до праці, голів до думання й серць для любови.

Коли ж віддати мужчинам першенство у здібности «думання», то жінкам залишаються руки, які вміють так жертвенно й совісно працювати, та серце, оте гаряче материнське серце, що каже жінці любити дітей і чоловіка, що диктує їй поведінку для добра своїх близьких, а коли вона цю любов перенесе на громаду й суспільство, то серце не дасть їй зробити нічого такого, що принесло б шкоду тим, яких вона любить, а навпаки: її материнський інстинкт завжди вкаже їй дорогу для добра своїх ближчих і дальших «рідних».

І тому не вільно жінкам на еміграції, а особливо у Франції, ухилитися від громадської праці. На них лежить головне завдання: виховувати дітей в українському дусі. Коли прислухаємося, якою мовою говорять діти емігрантів інших націй, то почуємо, що майже всі їх діти, побіч французької, знають і свою рідну мову. А в нас? Чи всі наші діти вміють говорити по-українському? А чия це вина?

Дайте відповідь собі самі — українські матері!..

Особливо велика відповідальність падає на українську жінку, в мішаних подружжях, коли чоловік чужинець. Тоді жінка повинна так поставити справу, щоб діти знали і мову батька і матері. На цьому дитина ніколи не втрапить, бо самі ми на еміграції переконалися, яка це потрібна річ — знання мов!

Та це не все! Розгляньмося по наших хатах! Чи зразу пізнати, що це хата українська? Чи на столі лежить вишивана скатерть, а на стіні, над портретом Шевченка, висить вишиваний рушник? Чи пані дому та її діти носять вишивані суконки й блюзки? Чи варить господиня українські страви; чи затримує наші старовинні звичаї на Свята? На це можуть нам відповісти: тяжкі часи брак матеріялу, тісне мешкання, мало часу, а, зрештою, це не таке важне! Ні, навпаки — це дуже важне, і то з огляду на дітей; бо коли ми, старші, привезли з собою спомини з рідного краю, то наші діти не можуть собі цього всього навіть уявити, бо вони цього не бачили й не переживали. І тому ми мусимо їм створити, бодай частково, обстанову української хати, бо без цього, без того «трохи рідного на чужині», ми не зможемо їх затримати для нашої нації.

Та це ще далеко не все! Українська жінка на еміграції повинна й мусить вийти з хати і, якщо не постійно, то хоч доривочно, зайнятися громадською працею. Чи заснувати своє жіноче товариство, чи ввійти до управи загально-суспільних товариств — участь жінки має велике значення для кожної організації. Адже жінка — це порядкуючий чинник, що може завести лад і згоду в товариствах. Її любляче серце не хоче визнавати партійних між-

усобиць. Воно прагне тільки допомагати, опікуватися та любити всіх українців, які на те почесне слово заслуговують.

Для згуртування вужчого чи ширшого кола українців, жінки можуть створити клуб, де в культурній обстанові могли б зійтися люди, що відчують потребу провести вільний час у милій, товариській атмосфері.

Ми знаємо яку велику роллю відіграють т. зв. «сальони» в політичному житті народів. Серед українців у Парижі, на жаль, немає ні одної людини, яка мала б відповідне приміщення, де можна було б прийняти більшу кількість гостей, — а якби треба було — і чужинців. Та навіть коли б такий приватний дім був, то для такої мети він мусів би бути справді дуже елегантний. Коли ж створити такий т. зв. «клуб», то невеликими засобами та жіночими руками можна влаштувати щось справді миле й затишне, хоч без претенсій на великопанський «сальон», зате зі смаком і в українському чудовому народньому стилі, а стиль заступить багатство.

Ось нашвидкуруч накреслені питання, що ними повинні б поцікавитися наші жінки. Ми навмисне не торкалися тут ніяких великих і славних завдань, які вже перед нами виконували наші попередниці. Почнімо від малого, а слідом за цим виринуть інші, більші, важніші речі. Життя само накинє нам завдання! Треба тільки почати! Продовжуймо світлу традицію наших попередниць! Хай наша праця дрібна, незначна, буденна! Та тільки не допускаймо до того, щоб майбутній історик згадав наше існування білою плямою.

Люба К — а.

Дошкульна втрата

(ФЕДІР ЯКИМЕНКО †)

Український народ, один з наймузикальніших народів світу, через невідрадні обставини життя, не дуже плекав інструментальну музику. Лише в останніх часах з'явилися композитори, такі як Ревуцький, Колесса, Барвінський та інші, що почали писати українські твори для скрипки, для фортепіяна, для симфонічної оркестри.

Серед них перше місце, безперечно, посі-

ває музичної теорії з усієї тодішньої музичної молоді.

Вже 1902 року той самий Римський-Корсаков прилюдно диригував одним з перших творів Федора Якименка, а саме: увертюрою до його опери «Королева снігів».

Ще дуже молодим стає Якименко директором консерваторії в Тифлісі і р з'їжджає з великим успіхом по світі, як концертний піаніст,

Ф. Якименко на смертній постелі.

дає Федір Якименко. Після довгих вагань і шукань, він в останньому двадцятиріччі своєї творчості здобувся на своєрідні українські музичні твори, що є не відоліском творчості інших композиторів, а виявом своєї власної сильної особистості та оригінальності.

Народився композитор 1876 року, в Харкові, в знаній українській родині. Учився у визначних українських та московських митців музикознавства, і відомий композитор Римський-Корсаков говорив про нашого молодого українця, що він, безсумнівно, найкращий зна-

граючи в концертах також свої власні твори.

З 1914 року Якименко — професор музичної теорії і композиції в Санкт-Петербурзькій, пізніше Ленінградській, консерваторії, де і пробув до 1923 року.

Того самого року виїжджає за кордон і стає директором музичного відділу Українського Педагогічного Інституту в Празі.

У міжчасі він переживає великий душевний перелам. Вихований за часів царя Олександра III, коли все українське життя було задушене царськими указами, коли не можна бу-

ло нічого друкувати українською мовою, молодий Федір Якименко, мало чим різнився від багатьох молодих московських композиторів — його ровесників.

Його твори тих часів виявляють надзвичайні композиторські знання і з технічного погляду бездоганні, але годі шукати в них глибшого змісту і якоїсь національної форми. Світова війна і доба революцій сколихнули свідомість нашого композитора і він знаходить, нарешті, йому питомий шлях. Він починає черпати з живущого джерела української народної музики, створює багато справжніх перлин, пишучи короткі п'єси для фортепіана і для скрипки, що забезпечують йому певне місце в світовій музичній літературі.

Багато було творців у всяких народів, що старалися використовувати народну музику для інструментальних композицій, очевидно що й українські композитори намагалися використати наші чудові українські пісні для писання фортепіанових, скрипкових, а то й симфонічних творів. Та, здебільшого, з цих спроб майже нічого поважного не виходило. Мелодія, створена народним генієм, щоб її співати, не надається такою, як вона є для гравця на інструменті. Федір Якименко був один із тих, що розв'язав це завдання блискучо. Для нього народній мотив був лише канвою, на якій він вишивав свої власні твори. З неповторної, але простої української мелодії народжувалися маленькі шелестри, що не поступаються своїм рівнем перед найкращими європейськими музичними зразками.

З Праги Якименко виїжджає з концептивним творче по Європі, і незабаром оселяється у Франції, на побережжю Середземного моря,

що його підсоння найкраще сприяє його надломаному здоров'ю.

Якраз найкращі його музичні твори, написані на основі українських мотивів, виходять друком у Парижі.

Усі ці твори виходять під назвами «Українські картини», «Три українські п'єси», «Українська сюїта» і т. д. Деякі з тих творів стали скоро відомі у французьких музичних колах і їх часто грали у французькому радіо.

Проте Якименко не занедбував і співної музики. Та якщо колись, ще не почувавши себе українцем, він писав музику до слів московських письменників, то останніми часами пише сольові та хорові пісні на слова українських поетів, зокрема Олесья.

Пише він також церковну музику, і в його ненадрукованих творах є шість українських колядок, три різні «Отче наш», «Херувимська», тощо.

Помер він бідно. 28 грудня увечері, упав знесилений на майдані Сен-Мішель звідки його перевезли до лікарні «Отель Дье». Там він і помер опівніч 3-го січня 1945 року.

Його нечисленні українські прихильники нашвидкуруч утворили комітет і справили похорон. 8-го січня поховали його на кладовищі «Батінголь», у Парижі.

За життя композитора українці мало цікавилися його творчістю, тому, що він мало писав для співу й хору. Він, однак, зробив велику прислугу українській культурі, бо всі його останні твори, якраз ті, що мають найбільшу мистецьку вартість, розходяться, хоч і поволі, але певно, по пілому музичному світі, як твори українця, що гідно репрезентують українську музичну творчість.

Г — р.

Невідкладна справа

Смерть визначного нашого композитора, безперечно, велика втрата для українського народу і його культури.

Та крім смутку й жалю, ця смерть збуджує ще інші почуття й думки, з якими годі ховатися і які слід порушити перед нашим громадянством.

Справді, чи можна вважати за нормальне становище, коли неоціненний культурний український діяч вмирає з нужди й виснаження, маючи друзів і прихильників? Адже те,

що він мав друзів, можуть посвідчити самі вони, що влаштували похорон, за який покійний, якби був живий, то, напевно, широко подякував би. А такий похорон, очевидно, коштував чимало грошей. Щоправда, громадянство радо відгукнулося на заклик і підписні листи швидко заповнилися досить поважною сумою. Кожний жертводавець, даючи від широкого серця, був у душі дуже задоволений — він виконав свій громадський обов'язок! І ніхто, мабуть, не задумався над тим, що, може, ко-

жен з них зокрема якоюсь мірою причинився до цієї смерті. Адже, якби ці гроші з таким добрим наслідком були зібрані раніше, то, можливо, ми не мали б цієї втрати і композитор наш жив би ще й далі, працюючи на славу українському народові.

У цьому місці нам можуть заперечити: адже людина живе довго, а вмирає один лише раз, отже, допомогти людині цей один раз ще якось можна, допомогати ж увесь час дуже важко.

Але в цьому випадку це заперечення не витримує жадної критики. Адже була особа, яка частково піклувалася нашим композитором, отож, якби ще й інші трохи більше виявили уваги до нього, то більш-менш можливе існування композитора було б забезпечене. Гадаємо, що коли б енергія, яку друзі композитора витратили на організацію похорону, була своєчасно затрачена на поліпшен-

ня долі померлого, то нам не довелося б сьогодні писати некролог.

Дехто шукає оправдання цьому сумному випадкові в традиції: мовляв, більшість великих людей умирала з голоду і тільки після смерті діставала признання.

Дуже мала потіха! Український народ протягом усієї своєї історії ніс і несе несумірно величезні втрати в своїх дітях і на нас усіх тепер лежить великий і відповідальний обов'язок робити все, щоб ці жертви, особливо в культурних силах, були якнайменші.

Треба, щоб наше громадянство обміркувало цю справу і розв'язало її якнайкраще. Можливо, слід було б мати окремий фонд допомоги діячам української культури і коли б виникла така потреба, підтримати того, хто своєю працею вкладає нові цінності в скарбницю української культури.

Слово в цій справі тепер за нашим громадянством!

Н. Діброва

ХРОНІКА

ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ

— По смерті Митрополита Андрея, на галицький митрополічний престол вступив **Високопреосвященний Архиепископ Кир Йосиф (Сліпий)**.

— Керівник Української Греко-Католицької Місії у Франції о. Мітрат Я. Перрідон іменував українським греко-католицьким душпастирем на терени епархій: Штрасбург, Мец, Верден і Нансі о. Маріяна Романа Цурковського.

Осідок нового душпастиря:

St-Charles-Collège, 29, rue d'Espérance, Strasbourg-Schiltigheim (Bas-Rhin).

Богослуження. — Повідомляємо вірних, що Служби Божі відправлятимуться:

Пр о в і н ц і я :

Везін (біля Монтаржі) 25 лютого ц.р. в год. 11.

Мелен — 4 березня, в год. 11.

Фрікур — 11 березня в год. 11.

Льом Норд — 18 березня в год. 11.

Еперне — 1 квітня в год. 11.

П а р и ж :

У храмі св. Володимира Великого Служба Божонадні в год. 10,30 та вечірня в год. 17.

— **Ялинка.** — 7 січня, в день Різдва Христового, в залі св. Лева, відбулася «Ялинка» для українських дітей. Присутніх дітей, яким роздали дарунки, було понад 100. Програма була виконана переважно дітьми з української школи в Парижі. Дитячий хор відспівав кілька колядок та народніх пісень, малі актори відіграли дитячу п'єсу: «Різд-

в'яний сон», а малі танцюристи відтанцювали українські танці. Наші молоді п'яністи, п.л. Наталка Трухла та Юрій Шумицький, виконали кілька сольових творів. П. Корецька, що разом з о. Леськовичем підготовляла це дитяче свято, з успіхом виконала декілька арій з українських оперет. Дитяче свято вийшло дуже вдатно. Діти та їх батьки нагородили виконавців гучними оплесками.

Синдикальний часопис. — З датою 10 лютого появився новий український часопис під назвою «Українець у Франції», орган об'єднання українських робітників у Франції. Цей часопис, розміром на 4 сторінки, містить, окрім програмових статей на синдикальні теми, дуже цікаві вістки зі світа та незвичайно широко опрацьовану хроніку українського життя в цілому світі. Читаймо і поширюймо цей журнал!

Українська кооператива. — 11 лютого відбулися Установчі Збори української споживчої кооперативи «Пчілка». Вписалося в члени біля 50 українців Парижа й околиці, що вибрали управу, в складі: п. Інж. Піснячевський, п. Трухлий та о. Леськович, та надзірну раду в складі: проф. Ілько Боршак, п. Савчин та інж. Созонтів.

Нове товариство. — Гарячі прихильники померлого українського композитора Федора Якименка утворили в Парижі товариство під назвою: «Друзі Ф. Якименка», що ставить собі за мету зберегти духову спадщину нашого композитора.

Тримісячний курс англійської мови для початківців організується в Парижі: 186, Бульвар

Ст.-Жермен. Курс вестиме абсолювент Академії П. Н. Оплата за місяць — 120 фр. від особи. Зголошення приймає секретаріат Редакції «Вістник» щоденно від год. 15 — 19. Тел. Літре 48-65.

ЗА ОКЕАНОМ

В Асторії, дільниці Великого Нью-Йорку, 22 жовтня 1944 року відкрито нову Українську Греко-Католицьку Церкву Чесного Хреста.

Від 15 жовтня 1944 року почав виходити в Аргентині український двотижневик «Поступ», присвячений релігійним справам. Це орган о.о. Василіяна.

Американські радіовисильні передавали Архирейську Службу Божу, підчас якої Ексцеленція Преосвященний Богачевський висвятив двох нових українських греко-католицьких єпископів в Америці.

Довідуємося, що український греко-католицький душпастир в Пенсильванії (Америка) о. Струтинський, помер 1944 року.

З приводу смерті Митрополита Андрея, вся українська та американська преса Сполучених Держав П. А. помістила низку статей про великого українського Князя Церкви і Народу.

У Бриджпорт (С. Д. П. А.) існує Братство свв. Петра і Павла, під проводом о. Василія Онуфрія Шеремети.

«Шлях», український католицький тижневик, що виходить у Філадельфії, вмістив ряд вартісних статей про українське життя. До цікавіших зачисляємо: «Унія і Росія», «Померкло сонце України», поема Й. Саєка з приводу смерті Митрополита Андрея, та «Релігія в Росії?».

В числі 45 «Шлях» повідомляє, що заходом Українського Конгресу в Америці появляється неперіодично український кварталник. Статті в ньому, як ось наприклад: «Україна і советська політика відносно національностей» Б. Г. Чемберліна, «Українська Національна Революція» (1917-19) проф. Н. Д. Чубатого, «Українці і польсько-російські переговори відносно кордонів» Н. Д. Чубатого, — дуже замігні і викликали велике зацікавлення серед українців і чужинців в Америці.

Заходами міністерства народньої оборони в Оттаві (Канада) надруковано молитовники для українців грекокатоликів і православних. Вони надруковані в українській та англійській мовах.

Військовим душпастирем для українців греко-католиків канадійської армії призначено о. Го-рошка; українським православним душпастирем для вояків православного обряду канадійської армії — сотника о. Савчука.

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ!

Ми дістаємо листи зі скаргами на те, що, мовляв, Церква одним вислала «Вістник», а іншим чомусь ні.

Мусимо пояснити, що ми хотіли, щоб кожна українська родина мала наш часопис, але тому, що за ці роки війни багато людей виїхало з насліджених місць і не повідомило нас про свою нову адресу, ми не змогли свого бажання виконати.

Звертаємося до наших читачів з проханням, якщо ви знаєте таких, які не дістали нашого часопису, перекажіть їм, що це свідчить про те, що ми не маємо їх адреси, отже, хай вони напишуть нам і ми негайно наш часопис вишлемо.

Ціна одного числа 10 фр.

Пригадуємо також, що через брак і дорожнечу паперу ми можемо друкувати наш часопис тільки в тій кількості, на яку будемо мати постійних передплатників. Отже, хто хоче діставати наш «Вістник», хай негайно вишле нам річну передплату — 100 фр., на адресу:

C. C. 2212-79, — Jacques Perridon, 186, Bld. Saint-Germain, Paris (VI).

Повідомляємо наших передплатників з департаменту Ду і Мез, що ми їм не вислали календарів через те, що пошта не приймає в ці департаменти жадних посилок, крім звичайних листів. Як тільки дістанемо дозвіл, відразу замовлені календарі вишлемо.

ЗАУВАГИ

1. — На листах до Редакції просимо — біля підпису — подавати також свою точну адресу.

2. — Коли змінюєте адресу і повідомляєте про це нас, подавайте, будь ласка, рівночасно і стару свою адресу.

3. — Коли висилаєте нам гроші, неодмінно зазначайте докладно, на що ці гроші призначені.

4. — До Галичини можна посилати тільки неілюстровані картки, адресовані по українськи. По французьки треба тільки зазначити U. R. S. S. (Україна).

ВІДДІЛ РОЗШУКУ

Михайло Смутко, с. Малини, пов. Яворів, Галичина, шукає сестру Катерину Смутко. Хто знає про місце її перебування, хай зголосить на адресу: Cité du Bois d'Épinay, N° 199 à Libercourt (P.-de-C.).

Шукаю Чернявського Олександра, що був при війську: — 5 P. P. 1 Comp. Str. Airvoulf. Остання вістка з Hôpital par A. Ch. 4 Poitenay (Deux-Sevres). Жінка.

До українського Громадянства у Франції

Користуючись з прихильності Редакції «Церковного Вістника», що дала свою згоду надрукувати звіт Благодійного Комітету, подаю до Вашого відома наступне:

У листопаді 1943 року, на запрошення старших громадян, я вступив до складу Благодійного Комітету для допомоги полоненим, робітникам та біженцям з України, а в грудні того ж року заступив бл. п. пана П. Пашина, що працював як голова того Комітету і який після тяжкої хвороби помер.

За цей час діяльності Благодійного Комітету були одержані від нашого громадянства пожертви грішми, речами та продуктами, які й були відповідно розподілені між потребуєчими, про що свідчить звіт, поданий нижче:

1). За час від 13 лютого 1943 р. по 31 грудня 1944 р. надійшло в скарбницю Благодійного Комітету:

а) від українських жертводавців у Франції	129.143,90 фр.
б) з Шевченківського концерту	19.825,00 »
Разом	148.968,90 »

2). Видано за той же час:

а) на купівлю речей і продуктів	86.735,50 »
б) на адміністративні видатки	8.510,80 »
в) на Шевченківський концерт	34.880,40 »
г) як негайну допомогу потребуєчим українцям	17.212,50 »
Разом	147.339,20 »

3). Залишається в скарбниці Благодійного Комітету (1.1.1945) 1.629,70 »

4) Допомогова акція речами за час від 6 грудня 1943 до 31 грудня 1944 р. виявилася в наступному:

а) одержано речей від жертводавців	653 шт.
б) куплено речей	427 »
Разом	1080 »

5). З того числа вислано:

а) українським біженцям у Львові — 574 шт., б) в табор (через п. Кузя) — 426 шт., в) до Берліна —

16 шт., г) українським хворим у шпиталях — 24 шт.

Разом 1040 »

6). На складі Благодійного Комітету залишається з речей 40 шт., з того 15 шт. непридатних до вжитку.

Подаючи цей звіт до відома українському громадянству, маю за честь щиро й від серця подякувати всім жертводавцям, що виконали свій національний обов'язок, подавши допомогу братам у біді.

Не зважаючи на те, що всякий зв'язок з полоненими та робітниками був заборонений, через Червоний Хрест та адміністрацію французьких шпиталів нам вдалося подати їм відповідну допомогу. Крім того, довелося прийти на поміч біженцям з України, допомагаючи їм в скрутні грошима, одягом, їжею та тимчасовим мешканням. Всі ті, що зверталися по допомогу, в міру нашої змоги — діставали її.

Тепер, коли до Франції прибули представники Советського уряду і взяли на себе піклування долею своїх громадян (колишніх полонених і робітників зі Сходу), ми вважаємо, що наше завдання щодо них виконане. Тим більше, що й засоби, які були в нашому розпорядженні, вже вичерпані, а решта, що залишилася на 1 січня 1945 р., розійдеться на допомогу старим, що вже не можуть працювати, та хворим, які ще й тепер звертаються до нас зі шпиталів і санаторій. Безробіття, холодна зима, брак палива, їжі та одягу спричинились до збільшення хворих, особливо серед тих, що за старістю літ чи хворістю також і раніше жили коштом благодійних французьких установ. Сьогодні Франція, розорена страшною і затяжною війною, б'ється з усіх сил, щоб якось задоволити пекучі потреби своїх громадян, що є цілком природним, отже, турботи про старих і хворих українців спадають на українське суспільство.

Благодійний Комітет і тепер до розпорядження громадянства, якщо воно й надалі підтвердить своє уповноваження Комітетові та надішле відповідні засоби, без чого, цілком зрозуміло, він не зможе провадити своєї роботи.

Від вас, громадянство, залежить рішення цього питання.

Голова Комітету
Ф. Лабушняк

Gérant Alexandre Belsky.

Impr. S.N.I.E., 32, rue de Ménilmontant, Paris

Адреса : 186, Bd St-Germain, Paris (6e)

..

Тел. Littré 48-65

Великдень у Парижі

Минула Квітна неділя, Зближалося радісне свято Христового Воскресення, Ше кілька пам'ятних днів Страсного Тижня і залунає: Христос Воскрес!

Сумний день Великого Четверга, з читанням 12 Євангелій, кінчався пізно вночі. «Слава стражем Твоім Господи» лунало часто в цей день в нашій паризькій церкві.

У Велику П'ятницю над вечір винесено урочисто старовинну плащаницю і положено на тетраподі на середині церкви. Люди приходили цілувати образ померлого Спасителя.

Хто ще не забув цих величних звичаїв, приходив, бодай, в суботу, щоб відвідати цей символічний гріб Спасителя і пригадати собі містерію відкуплення людського роду.

Коло полудня в Велику Суботу відспівано вже напів - радісну Службу Василя Великого.

Увечері почали приїжджати люди з провінції. При плащаниці, в білому миготливо-

му освітленні свічок, О. Мітрат і о. Леськович сповідали людей, що бажали сповіддю воскресити свої душі і Св. Причастям злучитися в день Воскресення із Спасителем.

У неділю вранці велике пожвавлення в церкві. Чоловіки, жінки, діти, вояки-українці із союзних армій заповнили вщерть досить простору Українську церкву в Парижі. Багато присутніх із маленькими кошиками, чи торбами, де лежать приготовані до свячення паски...

9-та година. Відчиняються Царські Ворота. О. Мітрат Перрідон, в чудовій світлій ризі, з мітрою, патерицею, в оточенні священників, диякона і малих хлопців, — церковних служників, — виходить до дверей церкви. Хор починає «Воскрес Ісус із гроба...», повільно, велично... Очі всіх звертаються до дверей, що поволі зачиняються за священниками. Хвилина мовчанки... і нагло чути притищене «Христос воскрес», що його заспівав о. Мітрат, потім

чимраз голосніше, підхоплене хором і людьми... Відчиняються двері і церква наповнюється радісним «Христос воскрес», що відбивається по всіх кутках церкви, біжить назустріч усім... Хор продовжує радісну Воскресну Утреню. Мимоволі думаєш: так мусить лунати «Христос воскрес» і в Україні...

Починається Служба Божа... Євангелія читають різними мовами: грецькою, латинською, церковно-слов'янською, сирійською — кінчаючи радісним «На початку було Слово і Слово було в Бога і Бог був Словом». Почуваємося немов на Великдень у соборі св. Юра у Львові. Діти зі школи співають воскресну пісню.

Кінчається Служба Божа... Святять паски, крашанки... Поволі церква спорожнюється, а вулиця перед церквою аж чорніє від людей, що христосуються, вітаються, гомонять... Здивовані французи приглядаються до цієї різнобарвної юрби, що говорить незрозумілою їм мовою. Ага! — Се дез Юкреніен, іль сон номбре! — чути між прохожими.

Всім радісно... всі усміхнені...

Частина людей з провінції, побалакавши під церквою із парижанами, вертається на приходство, де в одній із кімнат накрито столи, щоб можна було перекусити й підкріпитися по такій довгій Службі. Приходить священник і співає з ними тричі: «Христос воскрес». Всі діляться свяченими яйцями. Бажають собі наступного свяченого в Україні, в рідних сторонах...

— Воно ж мусить прийти, Пан-Отче, правда? Адже мусить прийти вже колись ця радісна хвилина, коли будемо христосуватися в рідних селах?

Священик дає втішне запевнення, що не на віки хіба ж будемо тут на чужині перебу-

вати, правди не закувати, не знищити, вона напевне повстане. І хоч на хвилину зморщені лиця цих людей, що їх кинула доля на далеку чужину, де вони вже 10, 15 чи більше літ, освітлюються промінчиком надії.

За розмовами час пливе скоро... Хтось почав співати, другі долучуються, пісня м'ягкотніє... Співають спочатку воскресних пісень, потім і світських. Забувають про свої турботи. Правдивий «день радості»!...

Зближається п'ята година. Час на вечірню. Знову лунає в церкві «Христос Воскресе». По Євангелії священник коротко пояснює значіння празника Христового Воскресення. Багато не треба говорити, бо сама ця неділя, самі пісні воскресні заступають навіть і найкращу проповідь. На закінченні Вечірні знов цілують хрест, що його тримає священник, відповідаючи на поздоровлення священника: «Во істину воскрес!».

По Вечірній частина людей із провінції спішить до поїздів. Вони вертаються додому, щоб поділитися вражінням із своїми родинами і товаришами, що не могли прибути до Парижа. Везуть в своїх серцях радість, що її ділитимуть з іншими.

Світлий Понеділок... Ясна, погідна днина. Відчувається, що це продовження вчорашнього дня. По службі Божій, люди виходять у садок, біля церкви. Хтось пригадав, що в їх селі це був «обливаний понеділок». З приходуства винесли пляшки, горнятка, а відважний вояк цілу коновку з водою... І давай бігати одне за одним і обливатися... Жінки таки добре були покроплені зимною водою...

Кінчалися великі дні радості... У вівторок всі вже мусіли йти до праці... Сірі будні наступали, але раз налите радістю серце напевно не прохолоне до наступного Воскресення...

Великдене...

Заграли дзвони грімко-дзвінко в срібні тони,
Шоб всім-усім звістити дивне чудо, —
Що з гробу вже повстав, скрушив ярмо мамони,
Воскрес — Христос і царювати буде!

Зрадів народ в той день, хоч врем'я луте-луте,
І сльози втер у шастя оп'янінню,
І хоче все лихе, всі кривди позабути,
А йти назустріч Правди воскресінню.

Хоч в краю нашім сум, немов на похоронах,
В той день святий у світлих всі одежах
І — як щорік було — будують хлопці «дзвона»,
Дівчата гадні писанки мережать....

Бо раз у рік — хоч раз — у ту святочну добу
Радіє сонцем кожен син народу, —
Бо вірить, що Христос, як сам воскрес із гробу,
То й воскресить нам з гробу тьми — свободу.

Митрополит Андрей †

ДОБРА НАУКА

(На піст про покаяння)

Зближається Великий Піст, час покаяння. Час мені відізватися до Вас, Всечесні Отці й Дорогі Брати, щоб Вам хоч коротким словом за Божою благодаттю допомогти всім в сповненні загального християнського обов'язку покаяння, а Духовенству у сповненні багато труднішого обов'язку, а саме власним покаянням потягнути інших до покаяння. Щоб сповнити це завдання, мушу неначе вглянути в Вашу душу й тим способом допомогти і Вам вглянути в свою душу. Цього передовсім треба, бо без цього покаяння немає, а навпаки, покаяння тим сильніше і тим глибше, чим глибше можемо вглянути в свою душу. А це не легка річ, бо душа це просто неначе глибока печера, повна глибокої темряви, в якій людське око мало що, а часом нічого не бачить. Нічого не бачить навіть тоді, коли людина хотіла б бачити й коли працює над тим, щоб вглянути в свою душу.

Щоб Вас, а й самого себе ввести в ту темну і темну печеру-пропасть, запитаю Вас і себе, як ми приборкуємо свою розмову і язик, або іншими словами: скільки в день або хоч би й у тиждень, буває в нас, що бажаючи щось сказати з чесноти — себто щоб Богові подобатись, щоб ласку Його собі з'єднати — замовчимо, стримаємо свій язик?

Може Вам видається, що це мое питання не заторкує найважливішої справи життя, що краще було б запитати, чи ближніх не кривдимо, чи не йдемо за пристрастями тіла, чи до церкви ходимо, чи Богові щодня молимося? Безумовно наводите важкі гріхи, про які можна і треба питати, але якщо йде про здоровля душі, то вірте мені — передовсім треба питати про ту здержливість у малих речах, напр., у висказі кількох слів, які хотілося б сказати, бо від цієї здержливості в малих, залежить та, в великих речах. Хто не навчиться тримати неначе на вузді свою бесіду, як же

зможе стримати більшу, розбурхану пристрасть: до п'янства, нечистоти, до людської кривди?

Приборкування свого язика це перший крок у духовній праці над собою. Це ж ясне, що ціле християнське життя полягає на праці над собою. Де такої праці нема, там ледве чи буде християнська чеснота й християнське життя. А коли немає того панування над своїм язиком, коли людина говорить, що хоче й коли хоче, то в чім же буде й де буде та праця над собою та внутрішня боротьба зо собою? Як у кого в житті немає бодай тих дрібних побід, про які говорю, тих побід над своїм язиком, то якими ж побідами означене його духовне життя, в чім же буде побідником? Бо й те ясне і певне, що тільки побідою можна спасти душу свою, як написано: «Хто побідить, одягнеться в білу одіж і не вимажу його імени з книги життя» (Об'явл. 3, 5), та: «Хто побідить, дам йому сісти зо мною на Моїм престолі (там же, 3, 21), і знову: «Побідникові дам скриту манну й дам йому білий камінь» (там же, 2, 17). Спаси свою душу — це побідити, явитися перед Богом з побідою в руках. А коли хто несвідомий побіди в тих малих речах, якою є стримання язика, то яку побіду принесе Страшному Судді?

Хто не поконує свого язика, той у великих речах не поконує себе. Це видно хоч би з того, що весь напрям його душі не в боротьбі проти пристрастей, не звернений до побіди, а тоді правдоподібніша побіда пристрасти над душею.

А хочете висказу св. Письма? Ось воно: «Коли хто думає, що побожний, а не поконує свого язика, але обманує своє серце — того побожність пуста. Може скажете, що те слово св. Якова й інші його науки про мовчання відносяться до монахів і монахинь, яким монаші

правила приказують вправлятися в мовчанні, а я Вам на те відповім таке: Правда, монахи й монахині вправляються від самого початку монашого життя в мовчанні; правда, правило мовчання це одне з найважливіших правил монашого життя, в усіх монастирях, чинах, згромадженнях монастирських домах, але воно таке важне (те правило) тому, бо й така безмірно важна річ для душі, що хоче посвятитися Богові — навчитися працювати над собою й панувати над собою. Мовчання в монастирях виробляє монаші душі, воно їх веде до святости: вчить боротьби й дає побіду. Але чи ж того всього не треба й світським людям? Уступ св. Якова, що ми його навели, не говорить про монашу побожність, а говорить про набожність світських людей, та й ціле його послання написано для всіх без виїмку. З того виходить без найменшого сумніву, що мовчання то правило, що обов'язує і світських людей, бо мовчання — це самий початок праці над собою, це перший крок боротьби зі собою, без чого немає спасення. Без сумніву, краще діялося б на світі, коли християни більше зберігали б ту раду чи той припис чи правило св. Якова.

Це видно от хочби з такого прикладу. Св. Филип Нері, проповідник у Римі, що жив у 16 столітті та був дуже люблений і шанований римським простолюддям, радив — і то не на жарти, а поважно — невістам, щоб набирали в уста води, скільки разів їхні мужі на них сварять, або їх ганьблять. А треба знати, що римляни, як і італійці, та загалом південні народи, з природи дуже говірливі. Ту раду прийняло багато його слухачок і мали такий успіх, який усі могли в Римі стверджувати, що родини, де передше бували спори, прокльони, незгода й ненависть, вернули по якимсь часі до такого зразкового християнського життя, що ставали подивом для людей.

Така рада придалася б передовсім таким християнським по імені, але нехристиянським у дійсності родинам, де часто говорять прокльони. Їм у першу чергу потрібна рада мовчання, бо якщо треба мовчати й приборкувати чи

поборювати свій язик навіть у таких бесідах, що в них ніякого тяжкого гріха немає, то скільки більше треба його там, де в бесіді є гріх. Навіть там, де взагалі немає ніякого гріха, добре стримуватися від говорення бодай на хвилину, бодай на короткий час, хоч бесіда добра й потрібна, бо те стримання, те відсунення на якусь хвилину зробить бесіду кращою, більше християнською. А скільки більше треба приборкувати язик тоді, коли бесіда грішна! А бесіда може бути грішна з багатьох причин: вона грішна, коли кривдить ближнього на славі, бесіда сплетень, обмовлювання, злословлення людей, гірша ще бесіда клевети, бесіда гніву, бесіда прокльону. Всі ті бесіди це простий гріх, часом дуже тяжкий і то гріх трудний до направи. Бо коли хто кому відобрав славу клеветою, або навіть простою обмовою, мусить винагородити кривду і то перед усіма тими, в яких думці кривду ближньому зробив. Хто злесті 10-ох осіб, мусить тим десятком особам говорити, або оклеветав ближнього в присутності сказати, що відкликає те, що сказав. Інакше не зможе направити заподіяної кривди. Тому дуже важна річ берегти себе перед тими гріхами. А без порівняння легше встережеться тих гріхів людина, що вміє стримати язик навіть у добрих речах, ніж такий, що того не вміє. Навіть сміло можна сказати, що не встережеться вже гріха злословлення, обмови чи клевети та людина, що до таких гріхів привикла, або має до них нахил, інакше як тільки здержливістю язика.

Хто стримує язик, буде обережний у бесіді, а тому й легко встережеться тих бесід, що то часом ведуть у гріх нечистий, встережеться й тих бесід, що ведуть у недоброму товаристві до п'янства, встережеться бесід, що ведуть у спори — одним словом, як каже великий св. Ап. Яків: «Коли хто не прогрішується в слові, цей муж завершений може також усе тіло вести на уздечці».

Працею над здержливістю язика доходимо до ладу в усіх напрямках нашого життя, або іншими словами: хочеш згоди в родині — стримуй язик; бачиш, що краще треба виховати дітей — здержуй язик; тягне тебе до злого то-

вариства — стримуй язик; маєш нечисті спокуси — уважай на бесіду, здержуй язик.

Очевидно, це слово звертається тільки до тих християн, що хочуть добре по християнськи жити. Хто не дбає про Божу благодать, хто не хоче добре сповідатися, той, очевидно, цієї моєї науки, чи радше св. Ап. Якова, не врозуміє, а хоч і зрозуміє, не оцінить, не послухає. Але хто послухає, той у короткому часі переконається, який великий Божий мудрець той Божий Апостол, який він великий учитель християнського життя!

Відаймося сміло під його могутній і святий провід, попробуємо за його радою стриматися бодай від непотрібних і злих бесід, щоб навчитися здержувати себе в злих бесідах, щоб стати такими, якими Ап. Яків радить бути: «Нехай кожна людина буде скоро до слухан-

ня, а повільна до говорення» (Як., 1. 19). Такий уже на добрій дорозі стати завершеною людиною, вже навчився того, що найважливіше в християнському житті: панування над собою. Міра того, скільки людина над собою панує, є й мірою того, яким вона є християнином. А якщо мало панує, нехай зрозуміє, до якого ступня треба йому змінити життя, покаятися й широко Сповіддю навернутися до Господа Бога, Зрозуміти — це перша умова доброї Сповіді.

Нехай же благодать Бога Ісуса Христа буде з усіма Вами й наставить Вас на дорогу покаяння й справедливости.

Писано у Львові, по неділі про Митаря і Фарисея.

† Андрей
Митрополит

Сповідь грішниці

(ЗА Г. ЧІПКОЮ)

Стара деревляна церква тонула в сутінках весняного вечера. Кругом неї грубезні липи спричинювалися ще більше до того при смерку — поважного і святочного.

У церкві півтемрява: блимала лямпадка перед Царськими Дверима, горіло по одній свічці перед Намістними образами, та одна свічка на тетраподі.

Та це якраз надавало церкві тої небуденности і святочності. В такому присмерку ще кращими і живішими виглядали святі ікони, коли уважно в них вдивишся. Вони тоді видавалися цілком живими.

Тиша була в храмі, тільки з напівтемних кутків чути було щирі молитви сповідників.

Та ось почувлися кроки. Старенький священник глянув і побачив жінку, ніби знайому, а ніби й ні. Одягнена бідно, але чисто й чепурно, вона мала дуже стружений вигляд. Молоде, гарне лице її було виснажене, змарніле. Видно, багато горя зазнала вже на своєму віку.

— Чи ви прийшли до сповіді? — запитав він жінку.

— Так, отче. Хотіла б..

— То прошу..

Незнайома стала навколішки перед священником.

— Коли ти, доню, останній раз сповідалася?

— О, може й десятки років тому...

— Досить давно! А треба було... Коли ж ти народилася?

— Не знаю.

— А коли хрестилася?

— Ще за князя Володимира, Пан-отче.

— А як тебе звуть?

— Та по-різному мене називають.

— Які ж гріхи маєш ти на совісті?

— Великі, всечесний Пан-отче. От, приміром, легковірність.

— Що, що?

— Легковірність. Бог дав мені розум, а я не дуже то сама дошкукувалася, що добре, а

що зле, що своє, а що чуже, що можливе, а що ні, але вірила у все, що хто з чужих мені наговорив. Так, Пан-отче! А часто не вірила тому, що говорив здоровий розум, що говорив досвід, не вірила тому, чого домагається моя рідна справа. У всякі чутки вірила, чужим балачкам вірила, і на тому, що від чужих чула, старалася будувати своє життя.

— Тяжкий гріх, доню, дуже тяжкий. А коли ти почала так грішити?

— Досить давно, ще в молодих літах.

— Не добре, доню. Виходить, що ти була непоправна грішниця. Ти не оглядалася ні на історію, ні на досвід. Ти не задумувалася над тим, чому чужі люди так тобі говорять, як говорять.

— Не задумувалася. Не раз було, що я слухала того, хто голосніше кричав, хто більше обіцяв, і хто найлаксивіше мене жалував. Я історії не вивчала. Я нічого не хотіла вивчати.

— Чому ж ні?

— Мені здавалося, що не треба. Я стояла на тому, що мені треба лише грошей, а коли будуть гроші, то й розум буде. Все буде... і не треба буде працювати.

— Еге, еге! Це була грішна думка, що її ворог людського спасення тобі нашіптував. Бо не гроші є гвиріною силою, а розум, а з ним розумна праця. Де розум, там буде й розумна праця, а нею, доню, все здобудеш: і добро на землі, і щастя в небі. А ти того не знала?

— Не знала, Пан-отче. Я віру втратила й надію. Світ і його події наповнили піском безнадійности моє серце і виссали останні краплини сподівань на Божу поміч.

— Велика твоя провина, доню! У провалля, звідки нема вороття, ти йшла. Палючий вітер зневіри й безнадійности змігає найкращі пориви, вбиває все життя, нищить великі народи. Нікому б, надії не втерчається на світі. Втрата віри в Боже спасення засудила не одного на вічну загладу, а то й на самогубство. Брак віри, а потім безнадійність зро-

дили сумний образ Юди, повислого на гіляці. Молися, щоб віра й надія в твоєму серці ожили. Боже, віри й надії їй подай... Не допусти, щоб загинули в ній ці основи всіх християнських чеснот!... А ще які гріхи?

— Такі, Пан-отче, що не збудувала свого міцного дому на своєму твердому, рідному ґрунті.

— Як ти це розумієш, доню?

— А так, Пан-отче, що з кожної сторони нераз прилатувала чужі латки до своєї цілком доброї, а то й новісінької одежі. Що чужі на смітник викидали, те я тягнула до себе, як ніби дорогі кармарни і чіпляла, де їм цілком не місце.

— Чому ж ти так робила?

— Бо мені здавалося, що я гірша від інших і що все чуже краще від мого. Я себе легковажила, своє духове добро негоспосинювала. Аж коли випадково підслухала, як чужі з мене сміються за таке, я зачала опам'ятовуватися.

— А ще які гріхи?

— Мову свою нераз занедбувала і хапалася за чужу. І дітей своїх радше приучувала до чужих мов, ніж до своєї. А тепер дійшло до того, що деяких дітей своїх і сама зрозуміти не можу.

— Це великий гріх, доню, дуже великий. Лише подумай, як всі розумні народи на світі свої мови шанують, а ти... Гріх перед Богом і своїми дітьми найперше.

— Так, отче, дуже я грішна!

— А ще які гріхи пам'ятаєш?

— Такі, Пан-отче, що одного свого сина охрестила Ванькою, бо думала, що московське Ванька краще, ніж наш Івась. Другого Немтудом, на малярський лад. Третього П'єром.. Та й дочок... одну охрестила по-московськи Шурою, другу Жаніною... Та й інші подібно. Тепер мені аж ніяково. Скажіть, Пан-отче, чи не можна б їх якось назад повідхрещувати? Нехай би було по нашому.

— Повідхрещувати? Декоτριх можна, але, мабуть, не всіх... А ще що маєш на сумлінні?..

— Церкву і релігію деколи зневажала. Бога не признавала. Казала, що все це непо-трібне. А коли й ходила до церкви, то дуже часто до чужої, бо мене намовляли, що в чужих краще. Я й не думала, що вороги нищили нашу Церкву тільки тому, що вона є великим добром, силою і спасенням мого народу.

— Так, так! — потакнув священик і похитав головою. — Багато зла ти, доню, наробила. А що ти ще пам'ятаєш?

— Таке ще було, що до чужих ставилася дуже чемно, низько їм вклонялася, вважала їх для себе за вчителів, а своїх легковажила, вічно критикувала, підозрювала.

— Розумію! Це й мені відоме.

— В своїх я вишукувала кожную чорну плямку, а то й цілий свій нарід уважала за некультурний та безвартний.

Похитав священик головою.

— Це велике беззаконня, — каже, — за таке Бог Содому і Гомору вогнем покарав. Ти знаєш про це.. Та хоч тепер запам'ятай, що в житті всюди є темні місця і ясні. І ти вишукуй найперше те, що ясне і гарне, бо в ньому творча сила, в них правда, в них добрий приклад, в них ідеал і в них осуд злого... А ще?

— Деколи була зарозуміла, а вже, голов-но, коли мала в чому трохи успіху. Тоді я думала, що в усьому здобула ключ розуміння і що ніхто не такий розумний, як я. Хоч може воно трохи і слухність за мною... Я багато б вам, Пан-отченьку, оповіла про тих інших, які вони погані люди, а я!. Я їх добре знаю...

Знову похитав священик головою:

— Бачу, що ти ще не стала обома но-гами на путь покаяння, в твоєму серці ще горить огонь гордості. І бачиш зло і позбути-ся його боїшся. Тому не можу дати тобі те-пер розгрішення, а дам тобі лише пораду: щоб стати праведною людиною, ти шукай грі-хів найперше в себе. Коли знайдеш — позбу-вайся їх, а це дасть тобі силу, дасть гідність, дасть розум. А тоді й Господь тобі допомо-же. Отже, чи обіцяєш, що будеш старатися так робити?

— Обіцяю, всечесний отче!

— Добре! А коли прийде другий Велик-день, приди знов до сповіді і тоді дістанеш розгрішення.

Відійшов сповідник у темний куток і за хвилину почувся:

— Боже, милостив будь мені грішному!.. Як буде далі, покаже наступний Велик-день.

Г. Ч.

(За «Українським Голосом», Вінніпег, 1945).

О. Мар'ян Роман Цурковський

Плащаниця

На горбку серед села церковця у вінку квітучих дерев. У середині порожньо. Сьогодні Велика П'ятниця і вже по «відправі». Народ порозходився додому. Дехто з господарів на поле, щоб поглянути, як збіжжя посходило і чи можна вже товар на пашу виганяти. Цього ж року Великдень пізній і з Юрієм зійшовся.

А господині? Під хатами на призьбах по-васідали й радяться, які свята цього року ро-бити.. Не одній з них не буде для кого.. Ті, що минулих літ були разом, цього року вже ні не прийдуть, ні не приїдуть. Хтозна, чи між

живими вони, а як ні, де їхньої могили шука-ти. Ще вчора, здається, вкупі були... А нині?! Хіба шю паску цього річну сльозами своїми замісити!

А серед села на горбочку церковця сто-їть... Неначе думу думає про тих, що біля неї у могилах вічним сном спочили і про їх ону-ків, які своїм дідам цьому вічному спокійному сну заздують. А яблуні і черешні білими пла-стівцями, що раз-по-раз з їх квіток на землю спадають, немов плачуть над тими, хто в жи-вих zostався і над їх невеселою долею.

А в церкві тихо.

Так тихо, так са́мітно, як тихо й са́мітно було на Голготі, коли юрба Христових катів після вбивства Божого Сина додому порозходилася. Його самого на хресті лишивши, а під хрестом тільки Матір Його, Марію Магдалину і св. Івана.

Так і в церкві тихо. Хіба тільки по її закутинах той біль і журба, що їх позалишали тут люди... ці господарі і господині з твердими мозолями на руках та ще з м'якшим серцем... Вони з церкви вийшли, а їх біль пташечкою по кутках церкви тріпочеться і до Бога проситься на скаргу...

У церкві порожньо...

Посередині у Божому Гробі Плащаниця; перед образом найбільшої в світі Страдниць-Марії, лежить, знятий з хреста. Її Син, найбільший у світі Страдник, — Христос. Через маленьке віконечко сонце кинуло жмут світла на середину церкви і освітило Христове лице на Плащаниці... І в цьому сьайві порошок тремтять... Немов пустотливі діти свавільну забаву завели... А може не порошок це?... Може це молитовні зітхання, жалі і скарги, що їх люди тут у церкві залишили і вони до Бога прямують, до Бога летять, бо туди ж вони були вислані... Шаслива їм дорога!

Перед Плащаницею жінка навколішках; біля неї малий русявий хлопчик, років шости Пальчика в ротик встроїв і задивився на два метелики, що через розчинені двері до церкви влетіли і в ній граються. Хлопчик то на метеликів ливиться, то на світло лампадки, що перед Плащаницею горить. Від часу до часу погляд свій на маму зверне... зажурені очі в неї... І тоді хлопчина поважніше, немов дорослим стає!..

А його мати?

Навколішки перед Плащаницею припала й молиться, і плаче, і скаргу перед Божий престол на свою лиху долю заносить.

А слова молитви жайворонком із уст її вилітають і високо-високо понад хмари перед Божий престол летять. І прозорими чистими кришталами її сльози на Плащаницю спадають, на Христове Тіло, на скривавлені Христові руки й ноги і ясними самоцвітами на цій Крові блищать...

І шепочуть уста матері-Страдницьі слова молитви-скарги: «Боже! Ісусе Христе! Сину Божий! Зглянься на мене! Я така бідна, одинок в цьому світі, наче билина, що нею вітер на всі сторони колише. Мою єдину підпоромого чоловіка, лютий ворог забив. Найстаршого сина й доньку, ще перед тим напасникомов татари на село впавши, у чужий край далекий на роботу загнали. А друга донька з зятем і маленькою синьоокою внучечкою виплакують на чужині за рідним краєм свої молоді очі... А мій середуший син, такий добрий, такий слухняний, десь далеко на півночі... Чи живе?... Чи вже може загинув. Може вже круки видзьобали його молоді очі, а вовки по чужому полю порозтргали його білі кості... Чи побачу я ще коли вас, мої сини-соколи, мої доні любі, що павами пишалися в мене?!»

А в мене в хаті? Останню корову лютий ворог забрав. Чим прогодую мою останню надію, мого сина солодкого, що сам-самісінький мені з усіх залишився? І щодень більше ворог знушається з нас!..

А Ти, Боже! Доки спати будеш? Доки ворог наш з нас глумитися буде?».

І чує Той, що сьогодні вмер, а завтра воскресне, чує цю скаргу, в якій замкнені скарга та біль цілого села, цілого народу, цілих поколінь, цілої Землі Нашої!..

І чує ці молитовні слова й малий хлопчик, що біля матері стоїть!..

І диво: нараз очі дитині дивним блиском зяясніли і дитячі риси лица напрочуд поважні стали.

І кладе дитина квіти на пораненого Христа на Плащаниці, щоб рани й кров Його прикрити!..

І гладить дитина матір свою по руках, і очей їй сльози зіловує і уста матеріні, що з них скарги молитовні вилітають, поцілунком своїм замикає і ніжно промовляє до неї:

«Цитьте, мамо! Не плачте! То нічого, синині Велика П'ятниця. Ви ж самі казали, що позавтра Великдень, що дзвони задзвонять, що встане з гробу Божий Син!..».

Мов цілошми ліками впали на зранені

материне серце ці прості й правдиві слова дитини. І радість дивна, давно вже забута, огорнула її. Надія і Віра наповнила їй душу. І та-

снула. А як Божа Матір дала в жертву свого Сина, щоб всі люди жили, так і мені треба було принести в жертву твоїх братів, а моїх си-

0.С.Б.

ка любов велика, що, здається, цілий свій рідний Край пригорнула б до свого серця.

І сказала до дитини мама: «Так, моя дитино. Воскресе Христос, Божий Син, воскресне й наша Рідна Земля, що коротким сном за-

нів, щоб ти, сину, жив. Так треба було і всім матерям українським принести своїх синів, щоб ті, що при житті лишилися, жили й кращу долю мали, щоб жила й наша Рідна Земля — Україна».

О. ІВАН ЛЕСЬКОВИЧ

Провідник, Пророк і Апостол Правди

(Слово, виголошене на Шевченківському концерті в Парижі 25 березня 1945 року)

Сто тридцять один рік минає, як в малому сільському закутку на Київщині народився найбільший Українець усіх віків, найбільший патріот, найкращий син України, батько відновленого українського народу, — Тарас Шевченко. Самого його прізвища вистачає, щоб пригадати мільйонам українців, розкиненим по цілому світі, що вони за одні, чії вони діти і що їм робити. Перед його іменням схиляються шанобливо всі українці, незалежно від їх політичних поглядів. Його могила на Канівських горах, з простим хрестом і написом: Тарас Шевченко, — стала осередком національного відродження українського народу.

Цей син кріпаків, якого друзі викупили з панської неволі, в якому вселився дар божий генія, став рівночасно: Мойсеєм-Провідником українського народу, його Апостолом Правди, Пророком крашого майбутнього, мучеником за волю України що своїми ділами збудив в серцях мільйонів жадобу свободи.

Як у святих книгах міститься Боже об'явлення, так у Шевченковому Кобзарі, невеличкій книзі, накреслено об'явлення для українського народу. Як Мойсееві книги були дороговказом для Ізраїля, щоб не збився з дороги в своїм блуканню за обітованою землею, так і Кобзар нашого пророка є вічно живим дороговказом для українського народу, щоб не заблукався, не попав у ворожі руки, щоб не кланявся чужим богам, а вірів своїй правді і за неї борюся:

Борітеся, побобете!
Вам Бог помагає,
За вас Правда, за вас сила
І воля свята.

Крашого Мойсея-Провідника не знайдемо ніколи. Здійснивши вповні Його заповіді, ми здобудемо бажану волю.

Він теж Апостол Правди, що, вдумавшись в причини неволі українського народу, йде проповідувати своїм Кобзарем найширшим

шарам суспільства нову науку, нову правду. Він не вагається сказати усю правду, яка б вона не була гірка. Спираючись на історію, Він судить діла наших гетьманів, п'ятнує зрадників, звеличає оборонців свободи і перший одверто вичислює ворогів України: царську Росію й шляхетську Польщу. Він з'ясовує нам, хто нас закував: Петро Перший почав, Катерина Друга доконала Україну. Такої відваги ніхто до Шевченка не мав. Він вказує українському народові шлях, яким можна вибороти свою власну долю. Він пригадує що тільки від нас залежить наше майбутнє. Його кличем було: «Розкуйтеся не надійтеся, що вас хтось розкве». Ці слова запали в душу українського народу, який від часів Шевченка йде шляхом боротьби за свої політичні права.

Шевченко бачить усі хиби українського народу, знає, які великі його недомагання, що його проволічирі, здебільшого, тільки «грязі Москви», або «варшавське сміття». Та всупереч цьому Він вірить, що в народі є сила, яка здібна здобути собі краще майбутнє. Москва, шукаючи в Суботові українських скарбів, тільки малий льох розкопала. Великого ж льоху ще й не дошукалась, — каже Шевченко. Цим незглибимим льохом, повним цінних скарбів це — український здоровий первень, який одного дня повстане до чину, щоб розвеселити бідну «вдову-Україну».

Не смійтеся, чужі люди!
Церква домовина
Розвалиться, а з-під неї
Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить.
І помоляться на волі
Невольничі діти.

Шевченко не тільки наш Пророк, що повною вірою дивиться на прихід волі в Україну, але також Він і мученик за її волю. Петербурзька тюрма, дозгі роки заслання — це все складається на вінець мученичої слави Та

раса Шевченка. Він дав приклад тисячам українських мучеників, що пішли Його слідами та за Його думками, що з неправдою і лихом треба боротися, а не спокійно приглядатися й плакати над своєю долею. Краще героїська смерть, як рабське життя! І тоді, коли Він перебував у Петербурзькій цитаделі Його серце наповнювалося тим жаром любови до України, який можуть мати тільки справжні мученики. Тоді Він писав:

Її окраденую збудять..
Ох, не однаково мені.

Цей Пророк-Мученик своїм Кобзарем, мов іскрою запалив у серцях мільйонів поневолених рабів жадобу свободи, порушив приспаного раба, пригадав йому, що він славних предків нащадок поганий, що час йому збудитись. І збудився по віщих словах Шевченка український нарід. І взяв до рук зброю, щоб

ШЕВЧЕНКО СЕРЕД СЕЛЯН.

Малюнок В. Касіяна.

Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні,
Чи хто згадає, чи забуде,
Мене в снігу на чужині,
Однаковісенько мені!...

.....

Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять лукаві, і в огні

добути собі волю. За неї бореться весь час
і ні на крок не уступає з шляху боротьби за
свою державу, за свою волю, пам'ятаючи
слова Заповіту свого Провідника, Пророка і
Апостола Правди:

Поховайте та вставляйте,
Кайдани порвіте,
І вражою, злою кров'ю
Волю окропіте!

Проф. ІЛЬКО БОРЩАК

Українська Католицька Церква в Парижі сто років тому

(Закінчення)

5

Терлецький починає видавати свій орган у Франції. Перше й останнє число «Записок Східного Товариства», Славистичні наукові органи про діяльність Терлецького. Подорож до Риму. Розв'язання паризького слов'янсько-католицького інституту.

Щоб розвинути свою діяльність у Франції, Терлецький розпочав від імені «Східного Товариства» видавати власний орган. Перше й останнє число з'явилося під назвою: «Annales de la Société Orientale pour l'Union de tous les chrétiens d'Orient». Ціле число було зложено самим Терлецьким, хоч головна стаття й була підписана князем де Кадор і священниками Барже та Жувіньї. Оповівши історію Унії та заснування «Східного Товариства», редакція «Записок» продовжує: «Отець Терлецький прибув до Парижа, цієї духової столиці Заходу, до міста, де після Риму, він мав найбільші надії працювати задля великої справи, якій він себе посвятив... Симпатії Слов'ян до Франції підбадьорили отця Терлецького зробити з Парижа головний осідок своєї установи». «Записки» містили також низку листів, за адресованих до Терлецького східними Владиками і майже всіма французькими єпископами. Між тим, діяльність Терлецького у Франції викликала неабияку цікавість у тодішніх наукових колах Європи, яких одиноким органом за тих часів був часопис: «Jahrbücher für Slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft», що виходив у Будішині (Bautzen), культурному осередку Лужицьких Сербів, за редакцією славного Шмолера (1816 - 1884), апостола національного руху Лужицьких Сербів, народнього батька (Wotč naroda), як називали його співгромадяни. Вже 1852 р., у четвертому числі згаданого німецького органу, предка всіх сучасних нам наукових славистичних видань, читаємо так: «Слов'янський католицький інститут у Парижі, на чолі якого стоїть греко-уніятський русин Терлецький, заслуговує в нашому

виданні вже через те на згадку, що його існування є доказом зусиль, що їх чинить слов'янський світ задля піднесення свого духового розвитку... Завданням Інституту є об'єднання всіх слов'ян в Божій Церкві і вказати їм в такий спосіб шлях до вічного спасення, та, таким чином, причинитися до здійснення Царства Божого на землі.

Побіч цієї духової мети, Інститут має за завдання також причинитися до розвитку слов'янських народів, ширити між ними освіту й духову діяльність... Ця установа існує вже три роки, й посідає для цього також вповні улаштований будинок. На іконостасі нової церкви є ікони св. слов'янських апостолів Кирила і Методія, св. Княгині Ольги й св. князя Володимирча з Києва, що принесли християнство на Русь. Кожної неділі перед полуднем у паризькій церкві відправляється літургія за слов'янським обрялом, а пополудні вечірня, після якої буває проповідь в русинській мові, що між усіма слов'янськими мовами займає середнє місце...

Наступного року, 1853., цей самий журнал знову вмістив допис з Парижа про Інститут Терлецького, додаючи, що «вважає знову доцільним згадати на цьому місці про духову діяльність цього слов'янина у Франції».

Того ж року два слухачі Інституту Терлецького закінчили свої студії. Щоб їх висвятити, треба було мати благословенство Папи і задля того Терлецький сам поїхав до Риму. Сам Папа поставився до нашого священника прихильно, як завжди, дозволив висвятити молодих богословів, але у «Пропаганді» Терлецький зустрів ворожу атмосферу, що була безсумніву наслідком інтриг, які, як ми вже згадали, провадилися проти унійної діяльності у Парижі. Всупереч цьому обидва богослови, Куїловський (пізніше Митрополит Галицький, — 1897-98) та Коростинський, були висвячені.

Інститутіві Терлецького, проте, не судилося довго діяти. Вибухла Кримська війна, в якій брали участь Франція, Англія й Туреччи-

жа проти Росії, і обставини цієї війни вплинули несприятливо на долю молодого наукового вкладу. Терлецький розв'язав Інститут, а ціле майно, разом з книгозбірнею, передав до Народного Дому у Львові.

6

Подорож Терлецького на Схід. Вступ до монастиря в Мукачеві. Ув'язнення в угорський в'язницю. Терлецький повертається в Україну й приймає православ'я. Загальний погляд на постать Терлецького.

Терлецький вдруге вирішив дістатися до Галичини через східні краї, куди й виїхав з початку вересня 1855 р. Мальта, Александрія, Каїр, Єрусалим, Беїрут, Дамаск, Смирна, Царгород і Відгород — ось головні міста, що їх одвідав Терлецький, заки переїхав австрійський кордон. Тут його чекала неприємна несподіванка. Заходами галицького намісника, поляка графа Голуховського, віденський уряд відмовив Терлецькому право в'їзду до Галичини. Але останньому вдалося все таки дістатися до Карпатської України, що залежало не від Відня, а від Будапешту. 1858 р. Терлецький вступив до Мукачівського монастиря Василіян, прийнявши ім'я Володимира. 1861 р. йому все ж пощастило приїхати до Галичини, де почав був займатися місіонарською працею. Та це довго не тривало: поляки змусили таки Терлецького залишити Галичину.

Терлецький повернувся на Карпатську Україну, де бачимо його 1863 р. ігуменом монастиря в Малій Березниці, потім у Краснобродському монастирі. Але вороги українського народу, цього разу це були вже угорці, не давали спокою нашому невтомному працівникові. З наказу угорського міністра внутрішніх справ, Терлецького заарештували кинули до в'язниці, де знущалися з нього. Тоді й сталася подія, що перевернула життя Терлецького й змінила тодішній його життєвий шлях.

Терлецький, у листі до угорського уряду, протестуючи проти арешту, заявив, що воліє повернутися в рідну Україну, хоч знає, що його чекає там кара.

1872 р. Терлецький, за дозволом царя, повернувся в Україну, де у вересні того ж року перейшов на православ'я у Києві. Ось так апостол Унії в Парижі став православним архимандритом.

Це завжди делікатна річ для історика пояснити внутрішній процес, що перевертає погляди людини, що робить зі Савла — Павла. Тим делікатніша річ, коли мова йде про людину такого широкого розмаху, якою був Терлецький. Читач бо вже певно зауважив, яка

це була талановита, енергійна й ідеалістична людина. Була це також незвичайно симпатична і скромна постать. Ті, що знали Терлецького, твердять про «його глибоку покірливість... рідку скромність, терпіння», про те, як він «гаряче відгукувався на усяке лихо і радість людей, що його оточували, як він турбувався про всіх забуваючи лиш за себе», яка це була «пряма, правдива, чужа усякій фальшивості постать».

Такі люди, очевидно, не змінюють легко своїх поглядів, а як вже змінюють, то, ясно, не задля якихось особистих інтересів.

Здається нам, що причина духової кризи в Терлецького пояснюється тою ворожою атмосферою, в якій довелось працювати новітньому апостолові Унії. Дійсно, як не числити французів у Парижі, що справді ставилися з великою симпатією до Терлецького — він мав проти себе поляків, росіян, «Пропаганду» в Римі, що не завжди розуміла його діяльність, австрійській і угорській уряди, тощо. Проти всіх них сил, він, одинокий емігрант, позбавлений засобів, мусів боротися... Крім того, і це може найголовніше, у Франції тоді, не те, що тепер, не було українців-католиків, а що значить церква без вірних? Хто зна, як склалася б доля Терлецького, якби його церква на рю Бабійон заповнялася б вірними — українцями, як ми бачимо сьогодні на рю Ульм? *).

Але повернувшись на православного, Терлецький не пішов слідами тих, сумної пам'яті, єварахів 15-го і 17-го в.в., що міняючи віру, лаяли і опльовували потім те, чому поклонялися ще вчора. Таким не був Терлецький, і це робить йому честь. В гідності й покірливості провів він останні роки свого життя в Києві, Житомирі та Одесі. Там, в Одесі і скінчив отень Терлецький, в січні 1888 р., своє страждання життя.

Це життя варто було нагадати читачам першого релігійного українського органу у Франції, Органу Української Греко-Католицької Церкви у Франції, якої піонером сто років тому був Володимир Терлецький. Сьогодні ця Церква має десятки тисяч вірних у Франції і працює в зовсім іншій атмосфері, ніж та скромна церква, що її улаштував о. Терлецький. Але зміст її праці той самий, про що мріяв певно

Від Редації: — Цікава розвідка проф. І. Борщака про піонера Греко-Католицької Церкви у Франції о. Володимира Терлецького була написана ще 1940 року, коли наша церква місцями на рю Ульм, але через те, що німецька окупаційна влада заборонила видавати наш часопис, ми змогли цю розвідку видрукувати тільки тепер, після визволення Франції.

нераз Терлецький, походжаючи по паризьких вулицях.

Нехай дозволено нам буде припустити, що всупереч тому, що вкінці свого життя Терлецький затомився, він все ж був би залюблений, коли міг би побачити те, чим стала

Українська Греко-Католицька Церква у Франції, до будови якої він приніс першу цеглину. Історик українського духовного життя у Франції не зможе ніколи поминути погати Володимир Терлецького.

Париж, травень 1940.

Жіноче „неробство“

Основою кожної держави є родина. Їй повинна посвятитися жінка цілком, бо цього вимагає добро держави. Коли ж яканебудь інша праця відтягає жінку від її найсвятіших родинних обов'язків, тоді мусіли б ми ствердити, що така праця жінок шкідлива державі.

Та коли держава в небезпеці мужчини мусять покинути місце своєї праці та йти боронити рідний край перед ворогом. Тоді ці опорні місця мусить зайняти жінка, та ним самим причинитися до оборони держави. Тоді ця праця жінки буде корисна державі.

Отож, чи ми схвалюємо, чи відкидаємо пращу жінок у різних професіях, мусимо з нею поголитися, як з необхідним явищем, викликаним війнами і державною потребою. А державна потреба, державне добро, це — найвищий закон.

Та не тільки війна — одинока причина подвійної праці жінки. Вже в минулому сторіччі невідпалні соціальні умовини, ріст капіталізму та визиск робітників спричинюють загальне зuboжіння людства. Поодиноким родинам не вистачає на прожиток. Нужда і безробіття чоловіків виганяють жінку шукати заробітку. Спершу йдуть прашовати з найнижчих класів народу. За ними, рівночасно з витворенням т. зв. «інтелігентського» стану, промощують собі дорогу до шкіл, а вслід за цим і до різних професій і інтелігентні жінки.

Згодом виявилось, що в деяких професіях жінки просто необхідні. Маємо тут на увазі, насамперед, школу, де материнський інстинкт жінки знаходить найкращий підхід до дівчорі, та праця по шпиталях, де жіноча ніжність і ла-

гідність корисно впливають на недужих.

Участь жінок у деяких професіях дозволяє людству знайти всебічне висвітлення різних явищ. Наприклад, жінка-лікар швидче зрозуміє психічні чи фізіологічні забурення жінки, ніж чоловік-лікар; адвокатів-жінці легше знайти причину незрозумілого вчинку жінки, тоді, коли адвокат-мужчина ламає голову, щоб збагнути загадку для нього жіночу поведінку. Жінки-науковці окреслюють такі явища зовсім легко і правильно, бо ж вони зіплені з цієї самої глини, що й їх пацієнтки чи клієнтки. Нелюдські закони про нешлюбних дітей — хіба це не найкращий доказ, що у вирішенні їх не брали участі жінки? А тому, що половина людства складається з жінок, наука завжди буде однобічна, без жіночого впливу на неї.

Виходить, у деяких випадках не тільки можна, а й треба, займатися жінкам професійною працею. Але, коли мужчина може своєму предметові праці посвятитися цілком, то жінка, вибираючи якусь професію, мусить мати їх рівночасно дві: свій предмет і... хату. Хата, так би мовити, невідступний «додаток» до всіх жіночих професій, і від неї вона ніяк не може визволитися, не зважаючи на всі емансипації та сучасну техніку, що дісталася навіть... до кухні. Коли родина настільки багата, що може дозволити собі на прислугу, то справа трохи легша, бо пані дому може обмежитися тільки до видавання розпоряджень та догляду над переведенням її поглядів, а більшість свого часу вона має змогу в'їдати професійній праці.

Коли взяти на увагу, що серед українців найдеться дуже малий відсоток людей, які мо-

жуть дозволити собі на домашню прислугу, тоді видно, що оця «подвійна праця української жінки» — це не пустий звук, а правда, якої наші чоловіки не хочуть бачити.

Домашня праця — така неопіювана чоловіками, бо непомітна та й виглядає, що «сама робиться», — коштує якраз найбільше енергії й зусиль жіночих, енергії, яку, коли б жінки видавали для будь-якої іншої праці, вони діждалися б певних наслідків. Але замість оцінки й признання, жінка часто лише докори чує: «Я працюю, заробляю на хліб, а ти весь день тільки те й робиш, що крутишся по хаті»...

Та коли б чоловікові довелося якийсь час самому «покрутитися», виконуючи домашню працю, тоді він заспівав би іншої, побачивши, скільки всього не зроблено як слід, недопильовано, знищено та ще й до того йому не вистачило б часу на його основну працю, або коли б він узяв служницю, то переконався б на власній шкурі, що це ще не все, бо служниці треба і платити, і купувати дарунки, і давати «вихідний день», і до того ж дрижати, що одного дня вона відійде, бо їй щось не подобається, а тоді слід шукати іншої, наново її привчати до порядків і знову платити, і купувати дарунки... і т. д. Натомість жінка — це безплатна служниця, яка не може покинути хати, «коли їй щось не подобається», та до її обов'язків належить ще дбати про добрий настрій чоловіка, коли він «втомлений» приходить з своєї праці, «добре виглядати» для нього, бо він найде собі іншу, або мовчки зносити вияви його роздратування, коли йому щось не пішло добре на праці і він зганяє свою злість на своїй найближчій.

Коли ж жінка працює ще й професійно, тоді її день виглядає приблизно так: вона примушена вставати дуже рано, щоб заки вийде до праці, постелити ліжка, попрятати в хаті, зварити сніданок, виправити чоловіка до праці, а дітей до школи. Дорогу на працю використовує вона теж: в метро в'яже якийсь светер, або читає книжку, чи газету, на що немає ча-

су вдома. В полудне варить швидко обід та мие посуду, тоді, коли «втомлений» чоловік відпочиває. Увечорі ладить вечерю, пере дрібні речі, прасує, направляє білизну, цегує панчохи та скарпетки. Кожної суботи, коли у вільне пополудне чоловік шукає розваги, жінка має намічену більшу роботу: одної суботи — прання, другої — прасування, третьої — «великі порядки», четвертої — перешивання олягу. Неділя — це ніби відпочинок. Але ж якраз в неділю треба чоловікові приготувати чисту сорочку, відсвіжити краватку, почистити убрання, щоб не було соромно жінці за неохайність чоловіка. Ну й нарешті, самій треба подумати про свій вигляд — ось і минувся цілий ранок. Потому церква, обід, і залишається тільки одне пополудне на кіно, театр, прохід, візити. Та й то не завжди, бо коли подружжя приймає гостей у себе, тоді жінка без прислуги весь час метушиться в кухні а гостей забавляє чоловік. Завжди він має кращу й легшу роботу у «спільному» веденні хати! Минає неділя, і з понеділка починається знову те саме...

Оттак менш-більш виглядає робочий день працюючої жінки. Та це схема, а в дійсності бувають різні відхилення. Багато теж залежить від чоловіків, бо бувають такі, що не хочуть ні в чому допомогти жінці та весь свій вільний від праці час проводять поза хатою. Але бувають дуже малі винятки, коли чоловік виручає дружину в домашній праці і коли тільки зможе, дбає про те, щоб жінка не надто перетомлювалася. Тоді в хаті гармонія та взаємодопомога, і подружжя може собі і працювати професійно і вдержувати хату в повному ладі. Тоді це хата, в якій «Бог вітає» та «гостям раді» і приймають гостей «чим хата багата» й чувається, що в цій хаті немає сварок та непорозумінь. Ніяк не можна назвати чоловіка «пантофлярем», коли він допоможе жінці по відході гостей прибрати в хаті, піднести за неї якийсь тягар та в подяку за добре й смачно зварений обід, поцілує її в руку. Такі дрібні жести напевно приймуть культурні люди гарно, а некультурним це буде зразком до наслідування. Для жін-

«и ж, яка вже кілька чи кільканадцять років прожила подружнім життям з своїм чоловіком, такий вияв уважливості завжди буде джерелом вдячності та любови до чоловіка, й тоді вона легше простить йому якийсь там його «грішок».

Стільки про «подвійну» працю української жінки. А що вже казати про жінку-матір, на яку майже цілком падає відповідальність за виховання дітей! Але справа української жінки-матері така важлива, що її треба буде окремо торкнутися.

Вчинок матері

І це не вигадана байка, а правдива пригода.

— Не треба родини... дітей!... До біса церкву! Вивішати всіх попів! Релігія — це опіум для народу! Геть капіталістів! Своєю власною рукою збудуємо справедливий світ, без Бога, без попів і капіталістів!..

Так кричав один робітник і закінчив свою промову міцним ударом кулака об стіл.

Та, не зважаючи на те, капіталісти ходили вулицями, «попи» далі благословляли серцем чистим і незлобним бідне людство, хрести на вершках церков немов камінними пальцями показували на небозвід, вказуючи дорогу, що провадить до Бога...

Що більше... не зважаючи на все те, в нього в хаті, у колісці з'явилося розкішне рожеве дитинча, хоч він був постановив, що в хаті коліски навіть бачити не хоче.

Дитина!.. В нього!..

Розлючений, прийшов він додому, щоб прокльоном привітати народжене дитя. Та коли глянув на немовля, воно було таке гарне, таке невинне, і, крім того, він відчув у своєму серці, щось таке нове, щось таке глибоке, огортаюче ціле його ество, що чувся майже щасливим, що став батьком.

— Він буде, — заговорив він сам до себе, — він буде чистим... з поміж чистих... я виховую його на свій лад...

І малого Павла не охрестили.

Думаємо, що сказаного досить, щоб наші чоловіки могли призадуматися над справді важким становищем української жінки в родині і громадянстві. Тепер слово за чоловіками: своєю любов'ю та дружнім ставленням до своїх жінок хай вони виявлять зрозуміння та прихильність до української жінки взагалі, а до своєї законної дружини зокрема. А тоді ця маленька комірка-родина й стане здоровою основою Української Держави.

Л. К — а

**

Почалося виховування.

День за днем, він стежив за белькотанням маленьких усточок. Нетерпляче дождав він першого слова дитини. Коли вже то він почує його?

Поволі, але наполегливо, він повторяв над вухом дитини гідке слово. Бо ж треба було добре зачати виховання!

Нарешті, одного вечора, з малесеньких рожевих усточок, що віддихають чистотою й любов'ю, вийшло слово... Бридке... невизначне... але все таки зрозуміле... Проклін проти Бога.

Він встав, його лице сяло з радости.. Вже сказав маленький Павло перше слово...

Він взяв свого сінка в руки, підніс у гору, високо, як тільки міг:

— Так! Ти татова дитинка! Чулово! Кажеш раз! Ще раз! Ще!.. ше...

У хвилині, коли в кімнаті заляшав гучний попілунок що його він вліпив на личко дитини, мати широко розплющила очі, майже перелякана... Вона вже не знала ні церкви, ні молитви, забула навіть, коли приступала до св. Причастя, а все ж, навіть їй, це видалося страшним, потворним.

*

Час так скоро минає! Малий Павло ріс неначе з води. Вже навіть перестав носити дитячу сорочечку і давно вбрав малі штанці. Та

багатство заражених слів в нього було таке, що він був би засоромив і запеклого безбожника. Видно, наука не йшла в ліс!

Захоплений батько бачив його в уяві великим. Ця дитина — це була його гордість!.. Сусіди вже голосно говорили про хлопчи-

Прийшов лікар і його чоло вкрилося зморшками.

— Що це таке? — тривожно запитала мати.

— Це поважне і досить небезпечне...

ка, і то був тільки початок! «Ах, він, Павло, буде взірцем, прикладом!». — «Якщо Бог дозволить», — була додала одна побожна панночка, що мешкала в сусідстві.

Бог не дозволив...

Одного ранку Павлуно не міг встати. Очі блищали, чоло горіло, ціле тіло було в огні гарячки.

— Треба йти по лікаря, — сказав батько до матері.

Лікар не сказав більше. Сказати фатальне слово в такій хвилині значило встромити ножа до серця нещасної матері.

Дали дитині зимні оклади, в означених годинах дитина пила приписані ліки. А страшне слово само прийшло на уста батька, коли чоло дитини застигло льодовим холодом. Дитина дістала запалення мозку. Ліки, оклади, не допомагали нічого. Батько рвав собі волосся на голові.

— О, це так тільки говориться: не хочи дитини! Але коли дитина прийде!...

До кімнати поволі почали входити сусіди. Дитина віддихала щораз то тяжче. Не приходила до пам'яті. До кімнати прийшла й сусідня панночка. Тихенько вона відмовила молитву в серці, у хаті, де була безбожність і хула.

Дитина почала харчати, але так страшно й пронизливо, що нерви рвалися, а серця батька й матері тріскали до глибини. Мати божеволіла з болю, а батька охоплювало напем'яну почуття надії й безмежного пригноблення. Увечорі пішов він по нові ліки.

Добра панночка, сусідка, увійшла в кімнату. В голові дитини сиділа сама мати:

— Як маєтеся, пані? Чи дитині не краще?

На відповідь, мати тільки заридала:

— Все пропало... нема надії...

— Це боляче... Я розумію... Але, скажіть... я не знаю, як вам це сказати.. бо...

— Що ви хочете сказати?

— Чи ваша дитина... охрещена?

Мати подивилася на дівчину, потім, по кількох секундах, прошептала:

— Ні... мій чоловік не хотів...

— Але ви скажіть, чи ви б хотіли? Бо, якщо він мусить іти... там буде йому добре... на небі...

Жінка немов прислухувалася, потім сказала:

— Так, нехай, але скоро!..

Тоді панночка тремтячою рукою спустила на чоло дитини кілька краплин води і прошептала зворушеними устами:

«Хрещаеться раб Божий Павло, во ім'я Отця і Сина і Святого Духа, Амінь...». — А тепер, якщо добрий Бог дасть йому здоровля, нехай живе по-християнськи. А ви...

У цю мить ввійшов чоловік. Взаємно дали собі знак пальцем на устах.

**

Два дні опісля, той, що його хотіли зробити сатаною на землі, став ангелятком в небі. Що за біль це був! Який розпучливий рев, який непогамований плач.

І був похорон з червоним прапором, без священика, без молитви, без церкви, виголо-

шено бундючну промову про великі прикмети померлого «товариша». Все це були вияви смутку без духа, без потіхи й надії, що в серці відкривали безодню порожнечі. Глузування!.. жахлива безодня!

Звечоріло. У кімнаті коло порожнього ліжечка сиділи лише батько й мати, пригнічені, приголомшені. Вихор ревів попід двері, торгав одвірками, що заливалися струменями зливного дощу. Було холодно. Моторошно і холодно. Батько ридав, затуливши лице руками:

— Мій бідний синочку, ти першу ніч спиш на дворі...

Протяжно заскавулів вітер попід двері.

— Павлуно, — зайшовся сльозами батько, — ти там сам, самотний, чи не лячно тобі?

Мати піднесла лице, вмите рясними сльозами, і, спочивши на лиці чоловіка глибокими очима, що невиразно, немов блищали потіхою, сказала:

— Ні, йому добре. — Тут їй голос урвався, здушений риданням. — Так, йому добре... він у небі!.. — І усміх на її лиці потонув у потоках сліз.

Чоловік подивився на неї, зачудований:

— Що ти говориш?

— Слухай, не гнівайся, але ти знаєш, що мати в такій хвилині готова на все. Він — охрещений... — і вона спустила голову, готова на лють, на побої, і, навіть, на смерть. Душа бідної матері полинула у висоту...

Батько довго дивився в підлогу, якої не бачив. Чи промайнули в його голові спомини про минулі дитячі літа? Чи може стрепенулась у глибинах безсмертна душа, яка, нехай каже хто що хоче, жде чогось від потойбічного світу і бунтується проти нічогости? Чи може це був нестримний зрив батьківського серця, що вічно бажає для своєї дитини невичерпного щастя? Або скоріше, чи то не слав той ангелик з неба першого свого усміху, першої ласки, першої ланки ланцюга, що мали довести злочинного батька до Безконечного Бога Доброти...

Робітник повільно звів очі на жінку, і з притиском, в якому нема неправди, сказав просто ці три слова:

— Ти добре зробила.

(«Шлях», Філядельфія. 1944 р.).

Язык наш - ворог наш

Серед нашої еміграції можна помітити досить цікаве явище. Не маючи щоденної української преси, наші люди з найбільшим завзяттям намагаються її чимсь заступити. Для цього майже кожен добровільно бере на себе досить важке завдання поширювати різні вістки серед своїх ближніх.

Робиться це так: один переказує якусь цікаву, або «секретну» вістку другому, другий її «уточнює» і передає третьому, третій її «обробляє» і передає четвертому, четвертий дещо «додає» і передає п'ятому, п'ятий трохи «виправить» і передає шостому, шостий, не дочувши добре, передає сьомому..., а за приблизними підрахунками української еміграції у Франції — 40.000 людей! Отже, можна було б сміливо твердити, що справа з нашою мовною пресою стоїть на добрій дорозі, якби не деякі прикrostі, які через неї трапляються. Річ у тім, що кожна преса під час війни підлягає цензурі, щоб якоюсь малозначущою, але тривожною вісткою безпотрібно не хвилювати і так вже військово розхвилюваного громадянства. Наша мовна преса, на жаль, такій цензурі не піддається, бо на кожний мовний текст треба було б окремого цензора, а цензорів, що знають українську мову, у Франції не багато. А що з того всього виходить, кожен з нас добре знає, бо не раз доводилося на своїй шкурі переконатися. Хтось знічев'я, або бажаючи насолити своєму ближньому, пускає в світ вісточку, маленьку, як муха, але, перейшовши через усі мовні бар'єри, ця вістка вже виглядає, як слон.

Та це не було б таке страшне і на цій справі можна було б взагалі не зупинятися, якби шкода від цього була, так би мовити, тільки «особиста». На жаль, дійсність показує, що ширення різних вістей і спліток між нашою еміграцією шкідливе для нас усіх, незалежно, як то кажуть, від віри і політичних переконань.

Візьмім таку справу, як те горезвісне «співробітництво». Хоч наша українська еміграція під час окупації Франції майже не виявляла ознак життя, — серед французького громадянства панує якраз думка, що саме українці були найревнішими співробітниками окупантів. Чого ж така несправедливість? Хто в цьому винен? На жаль, ми самі! Або, вірніше, наші погано причеплені язички. Досить було комусь знати, що одна бідна українка

під час окупації пару разів випрала якомусь унтерофіцерові спідню білизну, щоб пізніше про неї оповідати, що вона була в німців найдовірениша особа, бо їй вони довіряли «найінтимніші» речі. Або хтось з українців бачив, як кілька років тому якийсь німець запитався одного з наших людей, де міститься найближчий ресторан. Той показав, а тепер про нього кажуть, що він «співробітник», бо активно сприяв харчуванню ворогів.

Можливо, що хтось це робить свідомо з помсти, або з почуття заздрості, щоб пошкодити своєму особистому ворогові, але не треба забувати, що сьогодні військовий час і такими речами гратися небезпечно. Такі відомості кінець-кінцем доходять до влади, людину заарештовують, а під час війни, як ми знаємо, суд короткий! Але мало того, що людину можуть безневинно покарати, — ганебна пляма й підозра лишається на всіх нас — українцях, а значить і на тому, хто цю справу «переборщить».

Берімо приклад з іншої, братньої, національної громади. У сьогоднішніх бурхливих часах вони в своїй діяльності застосовують стару, але випробувану засаду: «Мовчи, язичку, будеш їсти кашку». Як ми досі бачили, вони на цьому дуже добре виходять, записавшись усі гуртом до щирих «патріотів».

Чомусь ми, українці, в питаннях громадсько-політичних здебільшого відзначаємось коротким розумом і довгим язиком, хоч саме через це ми завжди мали й маємо самі тільки прикrostі. Та крім цього треба зрозуміти, на решті, що всяке безпідставне й безвідповідальне базікання шкідливо відбивається також і на моральному стані нашої еміграції. Треба мати посторонки, а не нерви, щоб усе це витримати й помістити в голову. І це вже триває роками... Раз окріп на голову, а потім зимний душ... Раз нам малоють все в рожевих фарбах, а потім, без ніякого переходу, в чорних. Не диво, що багато з наших емігрантів тратить всякий зв'язок з дійсністю. Одні думають за чорно й просто починають байдужити до всього, що українське, міркуючи, що воно тільки призначене на невдачу, а другі живуть у гарячій й захоплюються чимнебудь, що далеко від дійсності. І одно і друге для нас усіх некорисне.

Часто це видно серед еміграційної молоді. Коли діти підрастають, вони здебільшого

підпадають під чужі впливи, бо бачачи таку «різноманітність» українського життя і змінливість поглядів своїх батьків — цілком байдужніють до української справи, а то й зовсім її цураються.

У кожному з нас є добрий чистий замір, виссаний із грудей наших матерей, плеканий нашими батьками і вивезений ще з краю, — бути завжди і скрізь українцем і служити чим тільки і де тільки зможемо нашій батьківщині.

Але самого бажання мало, Треба, нарешті, сказати собі що ми, українці, вже вийшли з дитячого віку і повинні до своїх вчинків ставитися з більшою відповідальністю.

Ми добре розуміємо, що людська властивість чесати язиком — стара, як світ, і ми не думаємо, що, прочитавши цю нашу маленьку замітку, люди перестануть займатися справами; ми тільки хочемо, щоб аматори всяких побрехеньок, якщо вони тільки не належать до свідомих ворогів української справи, перестали, як «щось» пустити в світ, хоч трохи задумались над тим, чи ця їх «вісточка» не пошкодить нам усім, як громаді, пам'ятаючи завжди, що навіть ложка дьогтю може зіпсувати цілу бочку українського меду.

Лесь Іванкович

Наші будяки

(Вражіння з провінції)

Одної неділі була заповіджена на провінції Служба Божа для українців. Газети помістили про це повідомлення. Деякі свідомі українці вислали своїм знайомим листи із запрошенням, щоб не було ні одного такого, хто не знав би про приїзд українського священника. Але радість з цього приводу не була загальною. Навпаки. Один українець, довідавшись про Службу Божу для українців, дуже засмутився. Саме тієї неділі він мав хрестити свою дитину, а щоб на нього не дивилися знайомі французи кривим оком, що він хреститиме дитину по слов'янському, він домовився з французьким священником, щоб той виконав латинський обряд хрещення.

Все було б добре, якби не клопіт щодо кумів і гостей, яких треба запросити на хрестини і які, через українську Службу Божу, можуть до нього не прийти. Він біжить до своїх знайомих і просить відложити це Богослуження на іншу неділю, бо хрестини можуть не влятися. Знайшлися, правда, свідомі українці, що не пристали на це, мовляв, і так священник не бував в цих околицях вже два роки, є чимало людей до Сповіді; з свого боку, вони порадили йому горько-українець скористати з нагоди і охрестити дитину в нашого священника. Та те там! Не переконали його. В неділю таки хрестини відбулися в латинському обряді. Кількох українців, що були на хрестинах, не прийшло на українську Службу Божу, добре пересидівши цей час за чаркою.

Ось вам маленьке та правдиве оповідання із сумної еміграційної дійсності. Колись лю-

ди, що хрестили дитину не в своєму обряді були в очах українців зрадниками, що вирікалися таким чином своєї національності. А тепер, на еміграції, де національні наші почуття занесли, знаходяться люди, що звертаються до латинського священника без жадного докору сумління. Не зрозуміло, з яких причин вони це роблять, чи соромляться своєї національності, або свого обряду, чи з байдужності до всього, що українське?

Тому, при цій нагоді, варто пригадати, що справжній українець повинен хрестити своїх дітей тільки в українського священника, бо:

1) такий закон нашої прадідної віри, що діти повинні бути хрещені в обряді своїх батьків. Св. Церква не дозволяє безпідставно змінювати віру;

2) приналежність до українського народу вимагає, щоб дітям передати все те, що зв'язує їх з рідним плем;

3) національна гідність вимагає берегти всі звичаї й традиції, які сотками літ існують в Україні;

4) саме те, що дитина матиме українську метрику, не дозволить їй ніколи забути, що вона — українська дитина.

Щоправда, останніми роками, підчас війни, наші священники не могли, через відомі обставини, бути всюди, де хрещено дітей, але тепер це вже можливе.

З покращанням роботи пошти, місцеві священники почали нас повідомляти, де були хрестини чи вінчання, коли не було там українського священника. Щоб нап'ятнувати та-

ку негідну поведінку наших українців, що забувають за свою віру, ми в майбутньому будемо поміщувати прізвиська тих, що хрестили своїх дітей в костелі, чи вінчалися без причини перед не-українським священником. Тоді хоч усі знатимуть тих українців, що сходять на негідну дорогу, цураються свого і стають недовірками.

Вірні й недовірки

Коли я був ув одній із своїх поїздов, мені довелося розмовляти з одним колишнім членом комуністичної партії із Ленінграду. Балакали ми з ним про те і се. Вкінці він мені розповів, як священникові, що він навіть до війни був віруючим. Його батьки були віруючими, охрестити його і ше з малечку приучували до християнської віри, задержали в себе в хаті святі образи і святкували, як могли, давні християнські свята.

Коли він вступив до комуністичної пар-

тії, то хоч як член партії не міг виявляти своїх релігійних переконань, то все таки задержав Бога в своїм серці. «Якщо пошастить мені вернутися назад на батьківщину, то вже ходитиму до церкви і явно виявлю свої переконання, — сказав він на закінчення нашої розмови. Я був захоплений цією щирістю та глибоким релігійним переконанням цього колишнього партійця.

Того ж самого дня мав я нагоду вислухати деякі зовсім інші речі. Розповідали мені, що один із наших новоспечених комуністів, або співчуваючий їм, мало того, що сам став недовірком, але ще й не дозволяє своїй жінці, глибоко віруючій людині, ні молитися, ні ходити до церкви. Що він сам не вірить, це справа його совісті, але що старається бійкою, по-звір'ячому примусити свою дружину забути Бога, це вже грубе насильство, за яке винний понесе кару, якщо не від людей, то від Бога.

ХРОНІКА

ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ

За поляглих борців

У неділю, 24 червня, в день Зелених Свят, у церкві св. Володимира Великого в Парижі, о 10-ій год. ранку, буде відправлена УРОЧИСТА СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ присвяченою пам'яті борців, поляглих за волю України. Проповідь виголосить о. Маріян Цурковський.

Богослуження

Служби Божі, що були відправлені на провінції:

Провінція:

Мезьєр (біля Орлеану; Луаре)	22 квітня
Лярсш (Ион)	29 квітня
Гвіанкур (біля Версаю)	29 квітня
Гезін (Люаре)	12 травня
Віленев ля Дондаг (Ион)	12 травня
Труа (Об)	20 травня
Превен (Сена і Марна)	21 травня
Вержен (Па де Кале)	27 травня
Незе - Мезьєр (Ер)	27 травня

Париж:

У храмі св. Володимира Великого Служба Божя щонеділі в год. 10.30 та Вечірня в год. 17.

Хрещення

Прийняли св. Тайну Хрещення наймолодші українці:

Михайло Крик;
Марія-Іванна Зімірська;
Богдан Зімірський;
Данієля Калужна;
Роман Калужний;
Лев Горбацьо;
Ірина Хахура;
Микола-Герард Колодій;
Мирон Кіт.

Хай Бог їх благословить, щоб вирости на чесних українських громадян і добрих християн.

Вінчання

Християнське подружжя заключили:

Іван Максимів та Юлія Каркут;
Андрій Кесь та Марія Рапалюк;
Войтіх Салевич та Марія Федішин;
Михайло Шимчук та Анна Піскор.

При цій нагоді на весіллі п.п. Кесь та Марії Рапалюк гості зложили 1.100 фр. на церкву, а на весіллі п.п. Шимчука та Анни Піскор — 1.000 фр.

ЗА ОКЕАНОМ

— Українська католицька преса в Америці зростає з кожним роком. Там виходить з українських католицьких часописів: «Шлях» — тижневик, друкований у Філадельфії; «Америка», що виходить тричі на тиждень теж у Філадельфії; «Місіонар» — філадельфійський місячник; «Світло» — орган о.о. Василіян з Мандер, Альберта, Канада; «Українські Новини», друковані в Едмонтоні, теж в Альберті;

«Будучність Нації», що друкується в Смас, Саскату, Канада; «Голос Спасителя» — український католицький часопис, що виходить в Йорк'н, Саскату, Канада.

— Як подає «Шлях», Ватикан знову повторив в «Оссерваторе Романо», що він вважає комунізм і католицизм противні один одному.

— До української американської преси насліди дописи українських летунів Американської Армії, що були в Україні.

— Українське вояцтво Американської Армії, відвідуючи Ватикан, завітало до духовного Семінаря, де студюють українські богослови. Звіт про сердечне прийняття й про радісну зустріч братів з Америки і з Західної України у вічному місті Римі помістив в українській американській пресі п. І. Найдих.

— О.о. Василіяни при українській католицькій церкві св. Юрія в Нью-Йорку зорганізували українські культурно-релігійні радіо-передачі, що їх передає нью-йоркська радіовисільня кожного четверга увечері від год. 20.30 до 20.45 американського часу.

— Українська Католицька Єпархія в Америці нараховує 300.198 вірних, 134 парохії, 12 каплиць, 117 священників і 54 студентів богослов'ї. Як подає українська католицька преса з Америки, в Сполучених Державах бракує ще 46 церков, 33 священників і щонайменше 24 семінаристів.

— З Української Католицької Дієцезії СДПА до Американської Армії пішло понад 30.000 українців.

Швейцарський

Український Допомоогвий комітет

Нещодавно утворено в Швейцарії Український Допомоогвий Комітет для біженців і примусово-вивезених, що останніми часами добилися до Швейцарії.

До складу Комітету ввійшли всі давніші українські емігранти з усіх українських земель, відкинувши (нарешті!) для цієї справи міжпартійні незгоди, щоб спільними силами рятувати своїх земляків.

Комітет наладнав зв'язок з українськими політичними і гуманітарними (людинолюбними) установами Америки, Канади та Аргентини і нав'язав тісний контакт з міжнародними організаціями в Швейцарії, що в цьому напрямку працюють.

Дотепер у Швейцарії перебуває понад 350 вітків-українців. Серед них є три студенти, для яких вже приділено відповідну допомогу і вони продовжують у вищій школі своє навчання.

С.

Від Редакції: — Як ми довідалися, у зв'язку з останніми подіями, кількість утікачів-українців, що опинилися в Швейцарії, набагато збільшилася.

Українознавство в Парижі

Інститут Слов'янознавства при Паризькому Університеті нещодавно видав «Провідник Студента» (Guide de l'étudiant) на 1945 р., де, поміж іншими слов'янськими викладами в паризьких інших школах, зазначена також «Українська мова і література», яку викладає проф. Ілько Боршак в Державній школі східних живих мов (Ecole nationale des langues orientales vivantes).

Українська мова і література викладається в цій школі, що належить до Паризького університету, від 1938 р., з перервами за 1940-41 учбовий рік, коли проф. Боршак був ув'язнений німцями, і 1942-1944 р.р., коли він через постійні переслідування не міг викладати для студентів у школі, а робив це в підземний спосіб для французьких славістів, що спеціалізувалися в українознавстві.

1943-44 учбового року, найбільший французький славіст проф. Андре Мазон, голова Паризького Інституту Слов'янознавства, викладав у Вишій Французькій школі (Колеж де Франс) курс історичної граматики української мови, що викликав живий інтерес між слухачами.

Інститут Слов'янознавства оголошує, що незабаром в його виданні має вийти книга проф. Боршака «Українська граматика і виїмки українських текстів» (Lectures ukrainiennes procédées d'une grammaire).

Довідуємося також, що один із співробітників семінару проф. Боршака, вже досить відомий французький славіст, закінчив розвідку про українські народні думи (текст, переклади та науковий вступ з коментарем). Ця праця також має незабаром вийти друком.

С.

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ КОНЦЕРТ

У неділю, 25 березня, в залі Французького Єпархіяльного Дому Студентів, заходами Української Школи в Парижі, відбувся концерт, присвячений 131-шій річниці з дня народження Великого Кобзаря українського народу, Тараса Шевченка.

Перед концертом о. І. Леськович виголосив коротеньку промову про вагу Шевченка для українського народу, що її присутні вислухали з великою увагою.

Концерт розпочався виступом дитячого хору, під орудою невтомної п. Корецької, що проспівала «Заповіт» і кілька народних пісень.

Я. Шумицький виконав на фортепіані один з творів померлого українського композитора Ф. Якименка, а п. Н. Трухла з великим успіхом грала сонату Вебера.

П. Василева деклямувала «Сон», а п. Думина — «Посланіє». Тринадцятирічний Дем'ян Думин не осоромив своєї матері і зворушливо виконав «Мені тринадцятий минало...».

Приємна несподіванка була для прирваних — виступ п. Івасечка, одного з наших заокеанських братів, що перебуває тепер в Американ-

ській Армії. Він продеклямував «До Основ'яненка». Чужий американський мундур і рідна українська мова забезпечили виконавцеві великий успіх.

Досить гладко пройшла п'єска «Дитяча тайна», що її виконували діти. Треба тільки побажати, щоб більше працювали над такими виставами і щоб діти краще говорили по-українськи.

Уперше виступала, як співачка-солістка, п. Люба Кобрин, що дуже мило проспівала «Ой три шляхи широкі...».

П. Корецька, як завжди, своїм виступом доводить, що вона має сильний голос і високу співочу техніку, за що слухачі постійно нагороджують її оплесками.

Заслужені бурхливі оплески дістала п. Коростовень, що свіжо і по-мистецьки проспівала анію Оксани з невмирущого «Запорожця».

Хор, під орудою композитора Євсевського, під загальні оплески виконав чимало українських пісень, а на закінчення концерту, разом з присутніми, урочисто проспівав український національний гімн.

Присутніх було багато, хоч звичайно, як годиться пристойним людям, чимало поспричило з запізненням, щоб уже під час виконання програми шукати собі місця і тим самим зрештати на себе увагу загальну. Крім того, можна ствердити, що заповіт нашого вчителя «чужому навчайтесь» наші українці в Парижі виконували бідно, як на сто відсотків, бо, якщо фантасми палять сигарки в своїх кінах, то наші громадяни запобігливо купили і під час цього урочистого концерту, бажаючи мабуть, театрозовим димом заступити дим катильний.

Чистий прибуток на дитячу літню оселю становить 2.500 фр.

Літній відпочинок дітей

Українська Школа в Парижі як і минулого року, влаштує в місяні липні «Відпочинкову оселю» для українських дітей.

В цій справі можна зголошуватися до кінця червня на адресу: Ecole Ukrainienne, 186, Boulevard Saint-Germain, Paris (VI). Це дістанете повні інформації.

СПИСОК ВІРНИХ.

ЯКИМ НЕ БАЙДУЖА СПРАВА

Української Греко-Католицької Церкви
(Париж)

Стасів Ольга	200 фр.
Куш	100 »
	(Сена)
Купич Іван	200 »
Ліщинський	200 »

Кухар	150 »	(Норі)
Венгер Софія	500 »	
Кінайлюк Іван	100 »	
Маланюк Василь	60 »	
Юрган Злата	100 »	(Мерт і Мозель)
Питель Семен	150 »	
Берчук Сильвестер	100 »	(Кальвадос)
Артимюк Іван	88 »	(Об)
Труба Павло	100 »	(Сом)
Бубен Антін	450 »	(Сена і Марна)
Безкорвайний	300 »	
Кам'янецький Михайло	100 »	
Баніт Кость	50 »	
Панишак Григор	100 »	
Недошитко Катерина	100 »	
Бальобал	50 »	(Сена і Уаза)
Яворський Іван	100 »	
Загоруйко Марія	100 »	
Мартич Іван	300 »	
Крик	300 »	(Уаза)
Суботин Теодор	100 »	

ГАРНИЙ ПРИКЛАД

П. інженер М. Шанайда, приїхавши з Америки, відвідав редакцію «Вістника» і передав на потреби Української Греко-Католицької Церкви у Франції 500 франків що їх пожертвував його батько, п. Василь Шанайда, вчитель з Гемтремк, Мічіген.

П. Крупка, українєць з Американської Армії, теж зложив на Церкву 500 фр.

ПОДЯКА

Дуже дякуємо всім вірним, що не забувають про свою Церкву і по зможі підтримують її. Маємо налію, що кожен українєць буде вважати за свій обов'язок і честь своєю лептою допомогти Греко-Католицькій Церкві у Франції стати гордістю всіх українців. Пам'ятаймо: який народ — така й церква.

О. Мітрат Перрідон

**СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ,
що підтримують свій «Вістник»**

	(Авейрон)	
Ляшкевич Михайло	50 фр.	
	(Ардени)	
Клер Анна	200 »	
	(Кот д'Ор)	
Берко Степан	50 »	
	(Мез)	
Лаврук Параскевія	50 »	
	(Норд)	
Кінайлюк Іван	200 »	
	(Сом)	
Бубен Антін	100 »	
	(Сена і Марна)	
Швець Микола	100 »	
Грод Степан	100 »	
Безкоровайний Василь	200 »	
Степанчак Іван	38 »	
Баніт Кость	40 »	
Панишак Григор	40 »	
Недошитко Катерина	40 »	
Бальобал	40 »	
Заліско Федір	40 »	
	(Уаза)	
Зорена Юлія	200 »	

Коржій Василь 100 »
(Париж)

Вержбицька Людмила 200 »
Редакція часопису «Вістник» висловлює велику подяку усім жертводавцям і сподівається, що цей список буде щодня збільшуватися, що цей список буде щодня збільшуватися. Нагадуємо також тим, хто одержує «Вістник», не заплативши річної передплати, що кожного разу, по одержанні нового числа «Вістника», треба зразу ж вислати 10 франків за кожний примірник часопису.

Редакція

До українського громадянства

По французьких шпиталях лежить біля сотні наших українських братів, що були поранені під час визволення Франції. Французька влада забезпечила їх всім, що потрібно для лікування, а ми, з свого боку, повинні, якщо не живим, то, бодай, друкованим словом, українською книжкою розрадити братів, що нечують навколо себе рідної мови.

Сподіваємося, що наші громадяни зрозуміють вагу нашого закликів і якнайшвидше стануть цілющою духовою поживою для наших знедолених поранених братів.

Український Комітет Суспільної Опіки у Франції, разом з вояками-українцями Французького Чужинецького Легіону, Канадійської та Американської армій, влаштовують у суботу, 14-го липня ц. р., о 9-ій год. вечора, в залі Société d'Encouragement, 44, rue de Rennes (напроти метра: St. Germain-des-Près)

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

У програмі — концерт з участю найкращих українських артистів та забава до ранку. Увесь прибуток призначено на допомогу українцям, жертвам нацизму. Попередній запис на квитки та докладні відомості в редакції «Вістника».

Наше нове число «Вістника» виходить з великим запізненням. Але було б неправдою, якби ми пояснили це тільки труднощами щодо паперу, друку тощо. Однією з найголовніших причин цього запізнення є неакуратність, несправність читачів, які, одержавши часопис і прочитавши його, присилають до редакції листи з висловами широкого признання і подяки за рідне українське слово, за яким вони так тужать на чужині, але, на жаль, більшість з них забуває прислати належні гроші за часопис, а коли й присилають, то з великим опізненням.

Отже! Справа видавання нашого «Вістника» залежить від Вас самих. А тому, одержавши часопис, не забувайте зразу ж вислати за нього гроші, або найкраще, звичайно, переслати відразу 100 фр., і потім цілий рік мати з тим спокій.

Це число «Вістника» виходить, як подвійне, а тому коштує воно 20 франків. Гроші за часопис просимо вислати негайно на адресу:

C.S. 2212-79 — Jacques Perridon, 186, Bld Saint-Germain, Paris (VI).

Пам'ятайте завжди, що своєю несправністю Ви гальмуєте видавання нашого, а тим самим і Вашого, часопису.

Адреса: 186 Bd St-Germain, Paris (6) ◆

Телефон Littré 48-65

На шлях правдивої любови...

«Любіться, брати мої,
Україну любіте,
І за неї безталанну,
Господа моліте».

Т. Шевченко

Могутня сила, що вбиває й оживляє, що гоїть і розриває, що будує і руйнує, що дає людині щастя, або чашу горечі — це любов.

Скрізь її найдете: вона й при матері, що нахилилася над колискою своєї дитини, вона й у серцях двох молодих людей, що збираються жити разом у подружжі й ціле життя сповняти з посвятою тяжкий обов'язок виховування дітей; вона і в тихій келії черця, що з любови до Бога відгородився від світа чотирма стінами самоти; вона і в лікарні, де жертводавць віддає безкорисливо невідомому вмираючому кров свою, дає йому життя; вона і на полі бою при раненому воякові, що з усмішкою неземського щастя віддає життя своє за вітчизну. Скрізь її найдете — її — любов.

То вона була при славних князях наших і гетьманах, як ішли в бій за прадідну віру і рідну землю; то вона була в хвилині смерті при героях зпід Крутів і Базару — то вона — любов.

Три-ясним сонцем променіє вона зі свого вічного, невичерпного й всеблагого джерела від Господа; оживляє серця людські, підносить їх із багна життєвої дороги й веде до висот вічного щастя.

Так, вже в самому началі була велика, безмежна й полум'яна Любов.

У своїй безконечній любови сотворив Господь світ, покликав до життя перших людей, дав їм душу безсмертну й життя вічне, дав їм щастя вже на землі. Коли ж прародичі згрішили й їх нащадки стали приходити на світ нап'ятовані тавром гріха первородного, коли люди стали безсилі перед повинною спокус і часто сходили з дороги праведного життя, післав Предвічний у своїй любові на землю Си-

на свого Єдинородного, щоб смертю на хресті спас рід людський від вічної загибелі, від мук вічних. І вмер Єдинородний на хресті й показав, що нема любови без чинів, без пошвяти й жертви.

Та про те, як часто надуживають деякі люди слово — любов, як часто лепечуть без толку: «Люблю Бога, люблю ближнього свого, люблю Україну, Вітчизну свою»...

А де ж їх діла, їх готовість до жертви-пошвяти?! Яка ж це може бути правдива любов, коли ті люди не вміють повздержатися від гріха-зла, коли з тим гріхом не боряться на життя й смерть?

Яке ж оте їх «люблю»... коли ради маловартного й сумнівного спокою не дбають про правду, про справедливість?

І чи не пустим звуком є перша головна заповідь любови: «Люби Господа Бога твого всім серцем твоїм і всією силою твоєю і всією думкою твоєю» — на устах тієї людини, що ломить закон Божий, що дивиться спокійно, як довкруг зневажають Господне ймення, як різні вороги нищать Царство Боже на землі — Церкву? Чи ж це не забріханість говорити: «Люблю ближнього» й не служити своїй вітчизні, своєму народові?

Бо хто ж для нас той найближчий ближній? Це нарід наш український, що з споконвіку живе на своїй прабатьківській землі, на Україні. Рідний нарід — Батьківщина — це не збір непов'язаних нічим зі собою людей, які живуть на одній землі, — то також і спільнота душ, що по волі Божій має жити на цій, а не іншій землі, має спільно дружніми і об'єднаними силами змагати, щоб виповнити всі ті завдання, що їй поклато Провидіння. Сповняючи євангельський наказ: «Господу Богу твому кланяйся і Йому одному служи», має якраз уже тут на землі заслужити собі на вічне щастя й благословення Боже.

Коли ж ота спільнота душ, той нарід не виповнює волі Божої, противиться їй та йде проти неї, карає його, як цілість, справедлива рука Відвічного вже й у дочасному житті.

Тимто й хто любить справжньою любов'ю Україну, хто служить їй вірно, той виповнює Божу волю, той служить одночасно і Йому, Господеві. Направду бо не є добрий християнин, той Українець, що не є вірним сином своєї Батьківщини України!

Як є один тільки Бог на небі, так і на землі одну тільки маємо Батьківщину, й не має

ніде на світі другої України, немає другого Дніпра. Її честь, її право, її добро й світле майбутнє мають бути для нас дорожчі від життя!..

«Більшої від тієї любови ніхто не має, як що хто душу свою положить за друзів своїх». (Єв. Йоан. XV., 13).

І може якраз цей жахливий час, що й його переживає наш нарід, може якраз ця важка недоля, що, мов потопа, розлилася широко по землі нашій і мільйони наших братів загнала в холодну могилу, а мільйони інших примусила тинятися в злиднях на чужині, — може це якраз Божа кара за провини наші й батьків наших?! Бо ж відомо:

Хто матір забуває,
Того Бог карає,
Чужі люди цураються,
В хату не пускають.

Свої діти мов чужії,
І не має злomu
На всій землі безконечній
Веселого дому...

То ж станьмо всі на дорогу правдивої жертвенної любови, на дорогу праведного й богоугодного життя; направмо провини наші і батьків наших, щоб Господь у своєму милосерді й любові міг зняти з українського народу свою справедливу караючу руку, щоб міг відвернути від нашої Батьківщини страшне пекло. Пам'ятаймо, що там, де горить полум'я на любов до вітчизни — там не встоїть ніяка ворожа сила.

Та йти дорогою справжньої любови нелегко, а без помочі Божої не можливо.

Хто ж нам pomoже, хто проситиме Господа, щоб простив нам, як зблудимо? Одна тільки Пречиста Мати Божа, яка постійно і безупинно помагає тим, що Її просять.

Піднесімо серця наші до Її материнських стіп і молимося гаряче, щоб постійно піддержувала в нас святий вогонь любови, щоб берегла нас від згубних наслідків гріха. Вона ж всеблага нам не відмовить.

Тоді то сміливо зможемо стати по смерті на справедливому Божому судищі й сказати: «Господи, ціле життя своє старалися ми йти тією дорогою, що показав нам Син Твій Єдинородний, — дорогою любови.

І тоді підемо всі туди, куди веде ота дорога, — підемо до вічної Батьківщини.

Пощо ми живемо на світі?

Не питаймося нікого іншого, тільки Того, хто з Божою силою не вагався сказати, що Він є Шляхом, Правдою й Життям. Що Він каже? Це життя безконечне, вічне, щоб ми пізнали Єдиного Правдивого Бога, й Того, що Бог післав на світ: Ісуса Христа.

Уяви собі таке: відпроваджують до гробу двох мерців. Один з них багатий. Лежить у дорогоцінній домовині, везуть його на гарному похоронному авті, довкола нього тиснуться люди. Був той мерлець колись багатим чоловіком. Свої гроші, свій маєток добув у несправедливий спосіб; не бачив ніколи сліз людей, не чув плачу сиріт, що zostалися без батьківської опіки.

Коло другої домовини йде п'ять сиріток та гірко плачуча вдовиця. Всі вони оплакують того, що давав їм їсти. Він помер в біді, опущений, навіть тепер на шляху на кладовище ніхто не відпроваджує його, крім тих, що йому найближчі.

Вони обидва жили земським життям, одначе один купався в багатствах та недозволених розкошах, коли другий аж до дна випорожнив збанок злиднів та терпінь.

Нащо Бог їх створив обох? Хто має розум і серце, той відчуває, той знає, що смерть, це ще не кінець усього. На другому боці, за гробом є обрахунок, розплата. — Ні, й тисячу раз ні!! Не може бути, щоб тільки сама гробова яма проковтнула всі труди, всі радощі, всі жалі й всі надії цілого нашого життя, де заслуги дістануть свою нагороду, злочини свою кару. Тут на землі ми тільки на те живемо, щоб заслужити собі на ту запла-ту. На те ми живемо, щоб Бога пізнати, Йому служити й так спастись.

Чи був ти коли в великих, пишних горах? От, сядь собі ген високо, серед густого, безмірного ліса, на самому шпилі височезної го-

ри, які трапляються нероз у наших чудових Карпатах. Міцно гудуть води недалекого водоспаду й у темній ночі над головою тобі стелиться безмірний укритий небозвід. Дозволь, хай твоя душа потоне в захваті на вид всієї тієї краси. Ти хоч-не-хоч мусиш у захопленні вигукнути: Який гарний цей світ! Але ось, чути голоси... Дивись! Це пастух заганяє додому стадо своїх овець. У тінях столітнього, розложистого дерева спочиває його молода подруга, в раменах обіймає, до грудей пригортає маленьку дитинку. Правда, чи ні, що вся краса ліса й верхів, води й небесного небозводу не дорівняє красі тієї родини... Найгарніше сотворіння, це чоловік; на нього Бог злив свою всемогутність і доброту.

Дав йому тіло таке чудове, що й наймудріший ум йому дивується. В чоловіка розум такий, що він може пізнати Бога, хоча око Його не бачить. Є в нього серце, що вміє любити Бога. Є в чоловіка душа, що носить на собі Божу подобу. Так, Божа Всемогутність обсіпала чоловіка своїми дарами. Одначе, ще більш злив на чоловіка Бог дари своєї безконечної Доброти: оточив його чудовим світом, для його ужитку створив рослини й звірята, глибоко в лоні землі — метали, в повітрі сотворив птахів і риби в воді. На засіяні поля розливає потрібний дощ, розмножує пшеничне зерно, дає сили до праці, продовжує наше життя. Своїми ангелами береже Божа доброта чоловіка, й колись візьме нашу душу до своєї святої, небесної палати.

Боже мій, Боже мій! Коли тільки подумаю про те все, мені хочеться навколійки впасти, руки скласти та вигукнути в захваті із святим пророком Давидом: «Що це таке чоловік, що Ти пам'ятаєш про нього. Ти створив його тільки дещо меншим від ангелів, славою й честю Ти ввінчав його й зніс понад усі сотворіння рук Твоїх».

А тепер ще раз поглянь на той створений

світ і жива твоя совість тобі шепоче, тебе вчить, що є Бог, і що Йому треба дякувати за все. Ти бачиш, що це наш святий обов'язок Того Всемогутнього Сотворителя й Того доброго хлібодавця як найліпше пізнати вже в цьому житті на землі. «Це життя вічне, щоб пізнали Тебе, єдиного правдивого Бога й Того, що Ти післав, Ісуса Христа».

Один місіонар проповідував поганам Боже слово. Розказував їм, який гарний, який чудесний, який безконечно досконалий Бог, як багатими благословеннями й небесною ласкою збагачує людей. І той добрий Бог наказує, щоб ми Його любили.

«Що ви говорите, отче», — перервав нагло один зо слухачів. — «Чи то ще треба наказувати, щоб люди Того Доброго Бога любили?».

Скільки ото християн застидав би той поганин! Неодин з них, коли любить Бога, то тільки з мусу, бо боїться, щоб Бог його не карав. Так не повинно бути. Ми повинні любити Бога свобідно й добровільно, і Він буде нашою потіхою в житті. Він буде нашою надією при смерті, Він буде нашою заплаатою у вічному житті.

Святий Августин одного разу проходжувався ввечері на березі моря. Задуманий глядів на безмірні води, і його серце обійняв невимовний, таємний смуток. Він притиснув обидві руки до серця й зітхнув: «Душе моя, чому ти така сумна?». Нараз до його ушей долетів голос, мов морські води заговорили: «Шукай над собою!». Августин мимохить звернувся до зірок укритого неба й знову запитав: «Душе моя, чому ти така сумна?». А зірки наче відповіли йому: «Шукай над нами!». І тоді душа Августина знеслася до ангельських хорів і він знову спитав: «Духи небесні, ви чейже знаєте, чому сумна душа моя?». Йому видалося, що й ангели кажуть: «Шукай вище від нас?». Тоді раптом його розум злетів до самого Бога й Августин через захват у невимовному блаженстві вигукнув: «Так, цього душа моя потребувала, цього я бажав: за Богом я тужив! О, Боже мій, коли ж побачу красу Твого лица? Коли я дістанусь до Тебе! Бо ж неспокійне серце наше, доки до Тебе не дістанеться!».

Так, брате! Хоча б чоловік усе мав, хоч би вживав всіх розкошів світа, те все не задовольнить тебе, твоє серце буде почуватися порожнім, мов повним туги. Тільки любов до Бога наповнить твоє серце досконалим блаженством, бо ж тільки любови воно бажає, на те Бог його сотворив, щоб Бога любити.

Одного разу Ісус Христос промовляв про Царство небесне. Довкола був натовп людей і серед нього також один юнак. Слово Боже зрушило його серце, в ньому зродилася туга, щоб він міг до того Царства дістатись!.. «Пане мій», — сказав він до Ісуса: — «Скажи мені ще, що маю робити, щоб дістатись до небесного царства?». Господь відповів йому: «Коли хочеш звійти в Царство небесне, виконуй заповіді: не чужолож, не кради, не вбий, не говори ложного свідощтва, шануй свого батька й матір». Юнак відповів: «Господи, я все те виконував від малку». Ісус почувши те, поглянув на юнака та полюбив його.

Якою гарною мусіла бути душа того юнака, коли Ісус із такою любов'ю поглянув на нього. Отже виконувати Божі накази, служити Богу, от що робить нашу душу в Божих очах гарною, милою. Накази Божі виконувати, Богу служити, от що заведе нас до вічного життя!

Чому на світі все таке гарне? Тому, що кожне сотворіння, кожна блистюча крапля роси, кожна маленька квітка, найпоследній хробачок сповняють Божу волю, Богу служать.

А Богу служити, це слава. Хотіти те, що Бог хоче, це життя. Робити те, що Бог каже, це спасення.

То ж на що ми живемо? Щоб Бога дістати. І що маємо робити, щоб Його дістати? Треба Його пізнати, серцем любити, Йому вірно служити. Хто живе для чогось інакшого на світі, той марнує, мов блудний син, батьківську спадщину, спасення, той чим скоріш нехай вертається до покиненого батьківського дому. Бог нас сотворив, до Нього ми належимо, для Нього ми живемо, й тому неспокійне наше серце, доки до Бога не дістанемось.

(«Голос Спасителя»).

Учителька правди

З ХРИСТИЯНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ ЖИТТЯ

Є люди, що не люблять думати про смерть. Нерозумні! Чи цим вони може відженуть її від себе?.. Справжній мудрець давніх і новітніх часів завжди вважав смерть за свого найкращого приятеля. Вона була для нього постійною вчителькою правди.

Що таке смерть?.. Розлука душі із тілом. Коли тіло вже не надається до того, щоб було оживлене, душа відлучається від нього й, як безсмертний дух, вертається до Бога, що від Нього вийшла, а тіло стає мертвим, відражаючим трупом. Св. Сильвестер, як дивився на трупа, говорив: «Чим я є, ти тим був; чим ти є, я тим буду»..

Ми не мали вмрвати, бо Бог сотворив людину безсмертною; коли ж однак природа взяла верх, ми впали в обняття смерти так, що тепер життя є невпинною боротьбою зо смертю; кожний удар годинника є новою пригадкою: «Памятайте, християни, що з вами потім стане!..»»

Смерть, це кінець змислового життя. Все минулося! Всей широкий світ із своєю красою й вигодами, з усіма нуждами й терпіннями, з усіма справами, забавами і взаєминами; все те для вмерлого чоловіка втрачене! Він відійшов із цього світу. Інші зайняли його місце й скоро забудуть його. А хоча б навіть на землі хвалили його, чи ганьбили: що йому це pomoже, або пошкодить? Він є деінде, де ні земля слава ні найбільша ганьба не мають значення. Чи варт отже привязуватись до чогонебудь на землі й плямити своє сумління через якінебудь світові справи?

Смерть, не кінець проби, старань і праці. Коли драма скінчиться, актор знімає свій костюм. Вислів драми: зиск, або втрата. Незмінно, навіки. Чим людина на землі супроти Бога, тим буде після смерти.

Смерть, не кінець усякого самообману. Доки ми мандруємо по землі, гори й моря здаються нам великі, а великі непорушні зорі на небі — малі. Саме в тому криється небезпечна омана, що ті земні речі виглядають нам такі важливі, а небесні речі такі малі. В годині смерти опадає луска з очей. Смерть виявляє правду.

Смерть, це початок вічної, незмінної долі, що її людина приготувала собі на землі. В хвилині смерти ніяка проба не придасться: як хто раз перекинув картку, програв навіки.

Смерть, це перестанок перед подорожжю до позагробового життя. Пильнуйся, щоб ти всім до доброго потягу.

Смерть є певна: «Круги, верти, треба вмерти».

Вмремо скоро. «Отак ідуть дні за днями, рік за роком; ближче, ближче нам до ями з кожним кроком. Нам до ями, як до мами».

Смерть приходить несподівано. «Від наглої й несподіваної смерти, сохрани нас, Господи!».

Вмремо тільки раз. «Раз мати родила...». Хоч «буде каюття, вороття не буде». На котрий бік дуб упаде, на тім буде лежати. Тому треба добре вмерти!

Яке життя, така смерть. Тільки той, хто виконує свої християнські обов'язки, може спокійно ждати на смерть.

І. Троняк.

ЗУСТРІЧ

Звернений лицем на південь, дивився я на виноградники і на людей, що заповідливо працювали на різнобарвній мережі піль. З гори Кохерсберг міг я оглядати, мов на долоні, цілу долишню Альзацію, від Рейну і Шварцвальду, аж по Вогези. Ліворуч, в синявій імлі, мов у таємних димах кадила гордо стреміла, виривалась понад навколишні приземні оселі, висока вежа Страсбурзького собору. Відриваючись від вершка вежі, мій зір спинився на хвилинку на сіріючому в далечині Шварцвальді і, згодом, по перескоку через Рейн, на обр'ю. Повільно пересуваючись через виноградники, луки, поля і сади, мої очі знову звернулися на сині вдалині Вогези. Недавно ще шаліла тут буря сучасної війни. Коли проломано ворожу німецьку оборонну лінію, через альзацькі балки і байраки пройшла залізна стопа Марса. Страхіття війни тривали тут коротко. Пролунали вони мов тріск батога. А там невидима рука запряла знову відвічну нитку життя...

Гріло травневе сонце і гаряче робилося, хоч східний лагідний вітер розвівав розпалені хвилі повітря, що оловом осідало на легені й обтяжувало віддих. Попри виноградники зближався до мене хлопчина. Коли він осягнув вершок і станув мовчки побіч мене, я пізнав русявого хлопця, що служив в одного господаря. Несміло, здержливо промовив він кілька слів і задивився в синяву небозводу. Сині, розумні очі, гарний вираз лица, русяве волосся, добре розвинена стать, ось — образ двадцятилітнього юнака. Так ми зустрілися.

Згодом він розбалакався. Сів біля мене і, задивлений у синяву гір, зачав оповідати про цю гору. У школі оповідав йому вчитель, що саме на цій горі стояв колись високий замок, обведений грубими мурами і водою. Давно-давно жив тут князь. Багатий і скупий. Він мав своє військо, що вартувало при замку і охороняло сховані в підземеллі великі скарби. Селяни не погодилися одного разу на складання високої данини князеві, збунтувалися проти нього, узброїлися, щоб напасти на замок. Князь довідався, що наступ на замок мав зачатися на голос дзвона в дванадцятій годині

вполудень. Отже, він велів своєму військовому бути на цю годину готовим до оборони. Та хитрий вождь селян наказав задзвонити вже в годині одинадцятій. На голос дзвона зачався наступ. Неприготовану замкову сторожу вирізано, замок здобуто і сплюндровано. Князь попався в полон. На пам'ятку про цю подію, ще й сьогодні чотири села недалеко від гори завжди дзвонять в годині одинадцятій.

Очі юнака блищали. Мені здавалося, що він бачить ген-далеко в імлі замок-твердиню, битву і плундрування. Чує плач, крики і гомін бою...

Далі оповідав він мені, що під цією горою, на якій ми з ним сиділи, є до сьогодні великі льохи, а в них багато добра і бочок з вином. І він вірив у цю легенду. Треба б лише розкопати цю гору і меди та вина потоками полилися б...

Про себе небагато міг він оповісти. Маленьким хлопцем взяв його чужі люди. Батьків своїх він не знав. А недавно забрав його звідти селянин до праці на ріллі, в найми. Він ходить також у школу. Він усе радо робить. Дуже любить спів і музику. І так дуже хотів би мати якийнебудь інструмент. Найбільше непокоїть його однак його походження. Чи живуть його батьки донебудь? Чи він знайде ще колинебудь свою матір? Хто він властиво такий і як називається?..

Розпалене лице юнака відвернулося від мене. Збоку побачив я в його очах сльози. Він соромився дещо мене. Але широко, по-дитячому оповідав усе. Мов відчував, що я йому не чужий.

А я так багато хотів сказати малому скитальцеві... Що ми обидва правдоподібно сини тієї ж самої землі. Що його батьки напевно відшукаються. Що він про все колись довідається. Що прийде час і він заспіває чудових пісень своєї батьківщини. Що...

Але юнак зірвався і бігцем скотився в долину. Йому наздогін понеслося моє голосне «до побачення». Він ще раз обернувся, махнув до мене на прощання радісно рукою і зник у садах, спішучи стежкою до дому.

До побачення, русявий брате!..

Хто справжній українець?

Коли хто з українців каже, що він «русский», тобто росіянин, то росіяни тому раді. Вони зовсім від нього не відпекуються. Навпаки, радіють, що він себе вважає росіянином. Бо ж настільки російський нарід став сильнішим. Радіють і поляки, коли хто з українців вважає себе поляком. Деяка хитра польська дівчина й навмисно вийде заміж за українця, щоб його переробити на поляка. Та й англійці раді, як хто признається, що він англієць. Американці раді всім тим людям, що вважають себе американцями. Взагалі кожний здоровий і практичний нарід хоче бути і найбільшим та найсильнішим, отже радо втягає в себе і людей з інших народів.

Тільки українці відпекуються звичайно руками і ногами від всіх таких українців, що мовляв, не мають у собі української крові. Коли росіянин хоче пристати до українців, то українці бокують від нього. Коли поляк хоче пристати до українців, то українці ставляться до нього з недовір'ям. Ба, що більше, коли українці довідаються, що такий то українець по матері має в собі, польську або московську кров, то не вважають його правдивим українцем, і, розуміється, самі собі тим шкодять.

Та ж нам, українцям, прийшлося б зректися отаких визначних українців, як Миколи Костомарова, Марка Вовчка, Софії Русової, Лесі Українки, Юрія Федьковича, Марії Загірної, Марії Єфименкової, митрополита Шептицького та багатьох інших, бо всі вони мали, як не матір, то батька не - українського походження. Ну, та ніхто не може їм закинути, що вони ціле життя не працювали для добра України й українського народу. Наприклад, Софія Русова не мала в собі ані краплинки української крові, бо походила зі шведсько-французького роду. Та не було палкішою української патріотки, як вона. Вона ціле своє життя присвятила невсипущій праці для добра українського народу і як учителька-вихователька.

Чи ж не є Леся Українка найбільшою українською поеткою? Є вона й одною з найбільших українських патріоток. Чи мали б її українці зрікатися, бо вона по батькові білорусинка? Аджеж вона ніколи не признавалася до білоруського народу. Ціле життя своє писала тільки по-українськи для українців, і для добра України. Чи ж мали б ми зрікатися Мар-

ка Вовчка, бо вона тільки по батькові була україною? Аджеж це найбільша українська письменниця-повістярка. Марія Єфименкова була чистокровна росіянка з походження, але дай Боже більше таких українок! Від коли вона вийшла заміж за українця, вона весь час училася всього потрібного знання про український нарід, написала одну з найкращих популярних історій України, і виховувала своїх дітей в українському дусі.

Хто справді українка, чи Софія Русова, що ціле своє життя працювала пером і усними лекціями для українського народу, чи якась там жінка, що по батькові й матері українка, але ціле своє життя соромилася признатися до українців, вважаючи себе або росіяною, або полькою, або ким іншим? Так, дійсне українство не в тому, що хтось по батькові й матері української крові, але головно в тім, що людина із щирого серця працює для добра українського народу.

Здоровий шунок все стравить і перемінить у тілесну силу. Таке саме й з народами. Здорові народи втягають в себе безупинно й людей інших народностей, і, приєднавши їх до себе, заставляють їх працювати для свого власного добра. Так твориться американський нарід. Так увесь час поступають англійці й французи. Так в дійсності й витворився український нарід.

За минулих три тисячі літ українські племена й український нарід втягнули в себе багато скитської крові, сарматської і туранської. Це можна й вичитати з облич українців. Взагалі всі народи так творяться. Та й тепер українці зробили б розумно й практично, коли б доцільно втягали в себе й схилили до культурної й державної творчої праці всіх здібних людей, що перебувають на українських землях і між українцями, без огляду якого вони походження.

От, приклад: тому стоп'ятдесят літ поселила цариця Катерина II на запорізьких землях тисячі втікачів із Сербії, таким чином була створена округа ново-сербів в самому серці України. Та з часом серби кровно перемішалися з українцями, прийняли українську мову й звичаї — словом перемінилися в українців. І так український нарід тільки зміцнився домашкою сербської крові. З часом могли б українці «стравити» й інших переселенців на Україні.

Якби були більш агресивними, то «стравили б» і польські оселі на західних землях України і росіян по українських містах.

Ходить головню про те, щоб ні один українець ні українка не гнули спину перед представниками інших народів, уважаючи їх чимось ліпшим від себе. Ходить, щоб українці витворили в себе свою національну гордість і

самопошану. І ходить про те, щоб стали дійсно працювними, запопадливими, і практично й розумно до світу ставилися. А розумно й практично будуть ставитися тоді, коли такі свідомо й пляново будуть в себе втягати якнайбільше здібних людей з інших народів, українцями їх та заставляти до праці для добра українського народу.

Гірка правда

Сів я писати статтю до нового числа «Вістника», коли хтось застукав у двері. Увійшов один чоловік і каже: «Вибачте, отче, що я вам перешкоджаю, але чи ви не будете такі добрі написати листа до мого сина, що перебуває тепер в Африці, бо я не вмію писати по-французьки». Я погодився і запитав, що саме він хотів, щоб я синові написав? На це чоловік витягає з кишені листа й каже: «Та я ще й сам не знаю, отче. Я оце дістав від нього листа, але не розумію докладно, що він хоче, тому просив би отця мені перекласти». Я здивувався: як же це? Ви — українець, і ваш рідний син не вміє по-українському? Чому ж ви його не навчили? На це він мені сказав: «Це, правда, трохи моя вина, але також вина нашої інтелігенції, яка не подумала про науку рідного слова для наших дітей.

По його відході я пригадав собі, коли кілька років тому, перебуваючи у північній Франції, де я відвідував наших вірних, зайшов я до одної хати і застав там саму жінку, бо чоловік був на праці. По кількох хвилинах прийшла донька, 12-річна дівчинка. Привітала мене: «Бонжур, месье лябе», і почала оповідати матері якусь довгу історію, що трапилася в школі. Але мати, не дослухавши кінця, звернулася до мене: «Прошу отця! Що вона оповідає? Бо коли чоловік вдома, він мені перекладає, але коли я сама, то не знаю, що їй казати, бо ми не можемо порозумітися». І жінка почала гірко плакати й жалітися: «Ось до чого дійшло: з рідною дитиною, з власною кров'ю порозумітися не можна»...

Я подумав собі: чому рідну мову називають матірною?..

О. П.

Старі, але добрі поради

ЯК ЗДОБУТИ ПРИЯТЕЛІВ?

1. Не сперечайся з людьми за маловажні речі та не висуй наперед своїх заслуг.
2. Не втручайся в особисті справи навіть найближчих твоїх приятелів; тимбільше не вивідай їх секретів.
3. Не легковаж справ, які дорогі серцю твоїх приятелів.
4. Не роби жарту з релігійних почувань інших.

5. Не поширюй спліток, хоч би вони не знали як цікавили твоїх слухачів.

6. Не вір у все те зло, що чуєш від інших.

7. Навчися ховати свої болі і смуток за милою усмішкою.

8. Пильнуй свого діла, а не чужого.

9. Не роби іншим того, що тобі не миле.

ВІСТКИ ЗІ СВІТУ

Голос Папи

Святіший Отець Пій XII сказав на послуханні п. Легменові, голови УНРРА, що ця організація робить корисну роботу й приносить задоволення європейським народам, що «вони втішатимуться справжньою волею в тому, що для них найдорожче: культурному і релігійному житті». Та при всім тим між мільйонами людей у світі родиться питання: «Чи має людина певні Богом дані права, що їх держава повинна хоронити, а не порушати? Або чи має перемогти такий погляд, що признає державі необмежену владу, полишивши одиницям тільки такі права й привілеї, що їх держава вважала б за корисне їм надати?.. Хто не бачить нещасних наслідків такої помилки? Вона веде неминуче до тиранської влади одного чи кількох людей, що не мавши милосердя, чи сумління, зуміли дійти до переваги й затамувати або затруїти природні русла національного життя народів. Правдива воля тут спиноється й завмирає... Що більше, абсолютна держава загрожує тривкості міжнародних взаємин, а через те нищатьса основи всякого тривкого мира. Не дивно отже, що високі надії багатьох народів починають розвіюватися».

Мандрівка патріарха Олексія

Французькі часописи і радіо дуже докладно повідомляли про мандрівку московського патріарха Олексія на Близький Схід.

Капрський кореспондент «Монд», між іншим, подає, що подорож московського патріарха зовсім не слід розглядати як прощу до Св. Місць, чи як вияв звичайної ввічливості до голів східних церков. Ця подорож має і політичне значення.

Один з видатних православних ієрархів заявив кореспондентові:

«Новий блиск, що осяєє московський патріарший престол, що спирається на наймогутнішу православну державу в світі — Союзний Союз, — затьмарює ту традиційну позицію першенства, яка досі приписувалася константинопольському патріархові. Це першенство перетворилося в простий спогад, і погляд православних цілого світу звертається тепер на Москву. Зав'язані тепер безпосередні стосунки між московською церквою і різними національними православними церквами: грецькою, болгарською, сербською і т. д., ведуть до централізації всього православ'я, за зразком католицької церкви. Московський патріарх

відновлює тепер, крім того, і ті зусилля, що їх докладав впродовж 50 років у напрямку об'єднання православної та англіканської церков».

Місія митрополита Николая

Митрополит Николай, що супроводжував у поїзді патріарха, виїхав до Лондону, як совєтський делегат до комісії для розсліду німецьких злочинів під час війни. Йому доручено також поновити зв'язки з англіканським духовництвом.

В Англії митрополита Николая прийняв у Букінгемському палаці англійський король Юрій. На прийомі були присутні архієпископи Кентерберійський і Йоркський.

Звернувшись до митрополита, король сказав:

— Я тішуся з того, що давно існуючі зв'язки між російською православною церквою і англіканською церквою знову зміцнені вашими відвідами. Я вірю, що обидві церкви завжди будуть співробітничати разом для поширення християнської віри і братства, ради правдивого добра і щастя людства. Я прошу вас переказати мій шанобливий привіт його святості патріархові.

Згодом митрополит Николай прийняв представників англійської преси і заявив, що в Союзному Союзі є тепер 20.000 церков і 80 монастирів.

— Ніколи ще в Росії не було, — сказав митрополит, — такого релігійного піднесення, як тепер.

Дніпро — Йордан російського народу?

Патріарх Москви і всієї Росії Олексій відвідав офіційно Київ, перший раз в історії православної церкви. Він мав відправу в соборі св. Володимира і при кінці служби Божої виголосив проповідь, у якій так сказав:

«Я радію, що перебуваю в місті, яке було колискою християнства нашої країни, де Володимир, апостольський князь, **перемінив ріку Дніпро в Йордан російського народу**».

Для москалів, — білі вони, червоні, чи чорні, — Україна завжди була, є й буде Мало-росією, а Дніпро — рікою «російського народу».

(«Америка»).

Не визнають більшовицького патріарха

Єпископи православної церкви в Америці, на своєму соборі у Шикаго, відмовилися визнати над собою владу патріарха Олексія, нововибраного голови більшовицької церкви.

(«Світло»).

Нема миру

Щоб подякувати Богові й Божій Матері за захорону Швейцарії від війни, швейцарські католицькі єпископи видали спільне послання, а в ньому, між іншим, зазначили, що «не зважаючи на європейське завіщення зброї, ми не маємо миру...», бо сили, що проповідують боротьбу клас, «іще йдуть уперед із злученими руками, щоб поширювати ненависть, незгоду, допускатись несправедливості й нападати на християнство й Церкву». Ці сили, як заявляють єпископи, вживають таких самих метод, як їх уживали нацисти.

Замикають монастирі о.о. Василян

Отці Василяни в Монреалі одержали, як подає преса, відомості з Галичини, що советська влада позамикала василянські монастирі й новіціяти, а братів Чину порозганяла. Невідома доля 159 василянських священників. Знають певно, що 15 убито, а 30 вивезено на Сибір. Славнозвісну василянську друкарню в Жовкві розібрали й перевезли до Москви.

Арешти в Галичині

Як довідуємося з вірогідних джерел, більшовицька влада заарештувала в Західній Україні греко-католицьких священників, а також високих достойників церкви.

Їх Ексцеленцію митрополита Кира Йосифа (Сліпого) разом з преосвященними Миколою (Чернецьким), Никитою (Буткою), Іваном (Лятишевським) і Їх Ексцеленцією єпископом Григорієм (Хомишиним), **вивезено**.

По дорозі Їх Ексцеленція єпископ Григорій помер.

(«Америка»).

Був нацизм — прийшов... «демократизм»

— Апостольський делегат до Румунії, єпископ Андрій Касуло, перебуває тепер у Букарешті під домашнім арештом комуністів. Червоний уряд заборонив йому переписуватися з Ватиканом.

— Апостольський делегат до Мадярщини, архієпископ Анджело Ротта, був змушений покинути Будапешт і вернутися до Риму.

— В Австрії комуністи завзято оскаржують католицьких священників і єпископів, що вони, мовляв, співпрацювали з нацистами. Найбільше нападають на примата Австрії, кардинала Інніцера. Духівництво однак має сильну оборону в народі.

Високий посланець

О. др Василь Кушнір, парох церкви св. Володимира і Ольги у Вінніпегу, голова Комітету українців Канади, вневдовзі виїде до Європи, щоб від імени канадійських українців, прине-

сти поміч українським скитальцям, що перебувають у крайній нужді по різних державах Європи.

Гарна жертва

Їх Ексцеленція Кир Константин Богачевський, єпископ-ординарій українців-католиків у Сполучених Державах Північної Америки, переслав від вірних своєї єпархії 7.919 доларів на руки Апостольського делегата у Вашингтоні, А. Чіконіяні, на допомогу українським скитальцям у Європі. Архієпископ А. Чіконіяні повідомив преосвященного Константина, що радо перешле ці гроші до св. Вітця Папи Пія XII, щоб їх розділив згідно з намірами жертводавців.

Служба Божа по радіо

В неділю, 13 травня, з Православного Собору у Вінніпегу, передавалася по радіо Служба Божа, муз. визначного українського композитора, що живе в Америці, М. Гайворонського.

Як подавали часописи, це вже 20 разів хор Собору співає Служби Божі через радіо. В тому велика заслуга любителів співаків церковного хору, настоятеля Собору о. П. Маєвського, диригента п. Лакогого та церковної громади.

Завдяки їх діяльності, ширше українське громадянство мало нагоду за той час чути через радіо різні церковноспівні твори українських майстрів. Були співані твори старших і новіших композиторів: Турчанінова, К. Стеценка, М. Леонтовича, Гончарова та інших.

Велику увагу віддано й творам О. Кошиця.

Українська радіограма в Аргентині

Часопис «Поступ», ч. 12, із Апостолес, подає таку вістку:

«В Посадос минулого тижня радіо Сплендід подало, за старанням визначних українців, годину авдиції про українську націю взагалі, про її прихід до Аргентини, а зокрема про українців, поселених на території Місіонес та Посадос, де багато наших людей зайняли торговельні й індустріальні становища. Цей, українського походження аргентинець, дбає про піднесення матеріально своєї Батьківщини, але задержує рівночасно й не занедбує культури духа своїх батьків. Особливо справи релігії є нашому народові дуже дорогоцінні речі й тому всі вірні греко-католицького обряду, молоді й старі, бодай, раз на місяць, стараються вислухати в своєму рідному обряді Службу Божу, що її приїжджають відправляти Отці Василяни з Апостолес».

Про годину для українців у аргентинській мові, постаралися між іншими п. Юрій Федорішак і п. Петро Карабин.

Гетьман Павло Скоропадський

26-го квітня 1945 року, в селі Меттен, коло Дегендорфу (Баварія), у 72-ому році Свого життя, помер від ран, що їх дістав під час обстрілу потяга, Гетьман України, Павло Скоропадський.

В цей тяжкий для українського народу час

відійшла від нас людина, що могла б, завдяки своїм міжнароднім зв'язкам та своєму дипломатично-політичному хистові, багато допомогти нашій українській справі взагалі й українським втікачам зокрема. Гетьман Павло виступав завжди сміливо не тільки в обороні за-

гальної української справи, а й поодиноких українців також і досягав часто в найневідрадніших обставинах найбільш можливих наслідків.

Гетьман Павло походив зі старого українського роду, що вельми заслужився в історії України. Перший, документально відомий його предок, уманський шляхтич, Федір Скоропадський, прилучився вже на початку повстання до Богдана Хмельницького й поляг у бою на Жовтих Водах. Його внуки — Іван, Василь та Павло — переселилися на Лівобережжя, де займали, в старій Гетьманщині, високі стано-

вища. Хоч були вони дуже близькими однодумцями Гетьмана Мазепи, та не змогли вже прилучитися до нього, бо їх несподівано захопило московське військо в місцях, де вони на той час перебували (на півночі Чернігівщини). Як відомо, Іван був пізніше проголошений Гетьманом, а Василь, безпосередній предок Гетьмана Павла, займав довгий час місце Генерального бунчужного. Дід Гетьмана Павла був губерніяльним маршалком Полтавщини, а батько, Петро, повітовим маршалком Стародубського повіту, на Чернігівщині.

Скоропадські брали собі дружин з визнач-

них українських родів, як то: Апостоли, Лисенки, Полуботки, Миклашевські, Жученки тощо, отже, можна сказати, що в жилах Гетьмана Павла текла кров тої цілої провідної верстви української нації, що будувала стару Гетьманщину, що творила й підтримувала пізніше українську культуру, що не дала за-вмерти українській державницькій думці під час московського лихоліття й відродила її на початку революції 1917 року.

Гетьман Павло народився 3-го травня 1873 року ст. ст. Свої дитячі роки провів Він у селі Тростяниці, Прилуцького повіту, на Полтавщині, де в маєтку свого діда виростав у атмосфері української традиції та звичаїв, оточений козацькою старовиною, що переходила в родинному маєтку Скоропадських (козацька зброя, портрети козацької старшини, старосвітські меблі, посуд тощо). Батьки віддали хлопця спочатку до Стародубської гімназії, пізніше до Пажеського корпусу, по скінченні якого Павло Скоропадський вступив офіцером до Кавалергардського полку. За бої в російсько-японській війні, куди Він зголосився добровільно, одержав високу нагороду за хоробрість: золоту зброю. В ранзі генерал-майора, вступив у війну 1914 року, де за успішні бої був нагороджений орденом Св. Георгія і підвищений до ранги генерал-лейтенанта.

Після революції 1917 року Павло Скоропадський приступає до організації українського війська та створює 1-ий Український корпус. Цим корпусом обсаджує Він у слушний момент залізниці кругом Києва, обеззброює розагитовані большевиками частини південно-західнього фронту, що посунули були на Київ, та відсидає їх бічними дорогами на Московщину, і цим врятовує молоду столицю України й Центральну Раду від розгрому. Цим придбав Він

велику популярність в українських військових колах, і на з'їзді в Чигирині, 6-го жовтня 1917 року, Його вибирають Головним Отаманом Українського вільного козацтва.

Після повороту Центральної Ради до Києва Павло Скоропадський засновує Українську народню Громаду, а 29-го квітня 1918 р. з'їзд українських хліборобів, у числі 6.432 уповноважених представників від 8-и українських губерній, що заступали до 15-и мільйонів української людности, проголошує Павла Скоропадського Гетьманом Всієї України.

По захопленню України большевиками Гетьман Павло приступає на еміграції знову до політичної праці й проводить її до останніх днів свого життя, глибоко вірячи, що прийде час відродження Української Держави. Він вступає до «Українського Союзу Хліборобів-Державників», складаючи присягу, як і всі інші члени «Ради Присяжних» цього союзу, до кінця свого життя працювати для українського народу, щоб вибороти йому можливість вільного розвитку в своїй незалежній державі. І не зважаючи на труднощі й прикрощі еміграційного життя, Він своєї присяги не зламав: всі свої сили, все своє майно й свою працю віддав Він на заложення підвалин Української Державности.

Доля не була ласкава до Нього. Не судилося Йому діждати плодів своєї довголітньої праці. Невблаганна смерть покликала Його в могилу на чужині, а Він так мріяв хоч померти на своїй рідній Україні, яку Він безмежно й палко любив. Будемо вірити, що настане час і вільні сини нашого народу перевезуть Його тіло на свою землю і поховають там за старим козацьким звичаєм.

Гетьман Павло залишив свого сина й наступника, Гетьманича Данила, що від початку війни перебуває в Англії.

Б. Ш.

Молилася Україна

Шість нулів завжди лишаться шістьома нулями, якщо коло них не стане одиниця.

Старе прислів'я.

Молилася Україна
Вечером і зрана:
Пішли мені, Пане Боже,
Другого Богдана.
Зацвіту я, як у маю,
Вишня — черешенка.
Пішли мені, добрий Боже,
Ще раз Дорошенка.
Пішли хоч би Наливайка,
Або Остряниці.
Нулів маю міліони,
Дай же одиницю!

Бо нулі без одиниці —
Товпа безголова,
Козаки без отамана, —
Порожня полова.

Бо шість нулів, все шістьома
Нулями остане,
Як коло них одиниця —
Той Богдан не стане.

А як стане, то відразу
Єдиним законом —
Шість нулів отих убогих
Стає міліоном...

Кость Вагилевич

Великі люди творять великі діла

«Бути» приходить перше, «робити» слідує. Скажіть мені, ким людина є, а я скажу вам, що вона робить.

Бджола виробляє мед не тому, що свідомо воліє цю працю, чи тому, що ходила до школи й навчилася. Але «буття» бджолою примушує її робити мед.

Цей закон стосується також до людей. Нечесний чоловік може спромогтися на чесний вчинок випадково, чи з метою здобути собі довір'я, щоб опісля успішно використати його для своїх цілей. Одначе, одне добре діло, чи навіть ряд їх, спрямований на здобуття довір'я для темних справ, не роблять нечесну людину чесною. Проте шляхетна людина не

робить нешляхетних діл. Іншими словами, не всі люди, що чинять добре, є шляхетними, але кожний вчинок шляхетної людини — добрий.

Це зводиться до малої засади в житті: коли хочете робити чесні діла, станьте такою людиною, що саме такі діла робить.

Виплекайте в собі чинне почуття доброти й ширости і почнете робити добрі та ширі діла.

Людська істота обдарована Творцем, силою самопізнання, самовглиблення й самовдосконалення, може перетворити себе в таку людину, яку схоче.

Великі люди творять великі діла. Малі люди роблять малі речі.

Будьте, а невідклично робитимете. Р. Д.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 23 травня ц. р. склепила очі на вічний сон бл. п. Анна з Герів Цурковська, дружина о. Маріяна, греко-католицького пароха Альзаші — Страсбурга.

Покійна, донька священика, винесла з батьківської хати глибоку релігійність і прив'язання до рідної землі. Цю любов до прадідної віри, а також замилювання до всього, що рідне плекала пізніше в своїй хаті та в парохії свого чоловіка, ставши справжньою, в найкращому розумінні цього слова, «галицькою їмстею». Вона гуртує біля себе дівчат і молодичь, розвиває в них питоме нашому народові почуття краси, заохочуючи їх до вишивання чудових народніх узорів, підтримує в них любов до незрівняної української пісні, а також навчає їх всіляких господарських вмлостей, як шиття, варення, плетення тощо, чим набагато піднесла національний і життєвий рівень селянок околиці. Переїхавши із чоловіком

до міста, не кидає суспільницької праці, а ставши членкою Марійського Товариства Пань, «Союзу Українок» та «Рідної Школи», бере діяльну участь у праці цих товариств. Зокрема, не зважаючи на утиски влади, ніколи не завагалася влаштувати першолистопадове свято, чи зеленосвяточні поминки, а все це робила справно і гарно, та так, що «винуватців» не можна було віднайти.

Змушена емігрувати з рідної землі, яку так дуже любила, підупадає на здоров'ї: хворіє на серце. Та, проте, не залишає суспільницької праці. Допмагає словом і чином усім українцям, без огляду на віровизнання. І тому, коли, знесилена недугою, лежить у шпиталі, на її столику пишаються рожі для «їмості» від українців знад Дністра і незабудьки для «паніматки» від українців знад Дніпра...

Хай альзашка земля пером буде цій добрій та ідейній українці!

„ЧАРІВНІ ДІВЧАТКА“

29. 7. ц. р. маленька залька при Греко-Католицькій церкві в Парижі була свідком небувалої імпрези. Гурток приятелів «чарівних дівчаток» влаштував їх койцертик та запросив на цю «імпрезу» українську публіку маленькою афішою, прибитою на дверях церкви.

Чи то цікавість нашої публіки до українських імпрез взагалі, чи охота допомогти «нашим найменшим», спричинилися до того, що зала була вповнена вщерть — ми не знаємо — занотовуємо цей факт лише як доказ патріотизму нашої публіки. Та з яких мотивів

люди не прийшли б, вони дістали в нагороду: мило проведене недільне післяобіддя та почуття сповнення «добрного вчинку», а деякі жінки — навіть зворушення до сліз.

Дві Галинки: старша, 13 років, сирота по українському композиторові (альт), та молодша, 9 років, донька співака (сопран), вповнили цілу програму концерту при фортепіяному супроводі п. Н. Трухлої.

Ми чули народні пісні Стеценка і Леонтовича, і... майже всі арії з опери «Запорожець за Дунаєм»: «Ой збирайтесь», «Місяцю яс-

ний», «Чорна хмара», «Владико неба і землі», «Там за тихим, за Дунаєм» та дует Одарки і Карася. Не збираємося розтрясати тут музичально-голосових проблем наших малих артисток, — ми чули лише від знавців, що обидві дівчинки ні разу не взяли фальшивого тону, чудово давали собі раду з акомпаніаментом і «впаданням», та голосочки їх звучали чисто і виразно. Коли додати до того ще й добру міміку, жестикуляцію та незвичайно милий ви-

гляд, тоді нашим читачам стане ясним, що присутні нагороджували дівчаток після кожної точки гучними оплесками, які по закінченні арії Одарки і Карася перейшли в справжню бурю.

Чистий дохід (4.480 фр.) — бо видатків не було ніяких — пішов на продовження науки співу й музики наших маленьких артисток

Приклад, як погодити «корисне з приємним» — гідний наслідування.

ХРОНІКА

ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ

ПАНАХИДА ПО ГЕТЬМАНОВІ

Поминальне Богослуження по Бл. п. Гетьманові Павлові Скоропадському відслужено в обох українських Церквах Парижа: в Православній Церкві — 22 липня; в Греко-Католицькій Церкві — 29 липня.

БОГОСЛУЖЕННЯ

Провінція

Служби Божі, що були відправлені:

- 27 травня. — Мелен (Сена і Уаза).
- 7 липня. — Піерле (Ер).
- 7 липня. — Вол ле Періль (Сена і Марна).
- 16 липня. — Ерінгем (Норд).
- 29 липня. — Бомон (Норд).
- 19 серпня. — Тієрвій (Мозель).
- 29 серпня. — Ле Нейбург (Ер).

Служби Божі, що мають бути відправлені:

- 2 вересня. — Мец (Мозель).
- 9 вересня. — Бізі (Шер і Люаре).
- 9 вересня. — Тієрвій (Мез).
- 16 вересня. — Вентанж-Нільванж (Мозель).
- 23 вересня. — Віллерюп (Мерт і Мозель).
- 30 вересня. — Страсбург (Ба Рен).
- 30 вересня. — Гюянкур, б. Версаю (Сена і Уаза).

Париж

*У храмі св. Володимира Великого Служба Божа щонеділі о год. 10.30 та Вечірня о год. 17.

ХРЕЩЕННЯ

Українські діти, що прийняли св. Тайну хрещення:

- Юрій Поляків.
- Юльга Голота.
- Володимир Донцов.
- Олекса Хінна.
- Наталія Осадчук.
- Валентина-Ольга Барикін.
- Валентин-Володимир Шефатів.
- Любомира Кіс.
- Ольга Стадник.
- Петро Кмець.
- Іван Соловій.
- Ірена Павлівець.

Хай Бог їх благословить, щоб вирости на віху своїм батькам і на користь Церкві та українському народові.

ВІНЧАННЯ

Християнське подружжя заключили:

- Дмитро Рудий і Марія Онишків.
- Войтіх Салевич і Марія Федішин.
- Михайло Шемчук і Наталія Пісків.
- Роберт Шошуа і Надія Демчук.

СМЕРТЬ

Упокоїлися в Бозі:

- 26. 5. 45. — Анна з Герів Цурковська, Страсбург.
- 28. 8. 45. — Анна Танчак, дружина Петра, Тієрвій.

СПИСОК ВІРНИХ, ЩО НЕ ЗАБУВАЮТЬ ПРО ЦЕРКВУ

Томашів Теодор (Люаре)	50 фр.
Шелета Степан (Сена Енф.)	50 »
Комарницький Іван (Вож)	30 »
Олійник Теодор (Ен)	60 »
Осика Сергій (Шарант)	100 »
Танчак Петро (Мез)	100 »
Олексій Олександр (Мез)	60 »
Солтис Осип (Мез)	30 »
Бенедига Ілля (Уаза)	100 »
Хома Іван (С. і О.)	100 »
Єсеп Теодор (Сен і Уаза)	200 »
О. Маркевич (Париж)	500 »
Саенко Аристарх (Сена і Уаза)	100 »
Бережний (Париж)	100 »
Гапуць Андрій (М. е М.)	300 »
Грицик Микола (Об)	100 »
Романюк Параскевія (Норд)	100 »
Мисак Василь (Мез)	1500 »
(Збірка на іменинах)	
Семанів Іван (Марна)	200 »
Хома Іван (Марна)	100 »
Лозович Михайло (Париж)	300 »
Лука Марія (Ере)	200 »
Даргун Теодора (Сена і Уаза)	200 »
Гнатшин (Сен Енф.)	240 »
Краковський Михайло (Юра)	300 »
Лесів Олекса (Ардени)	500 »
Мелех Микола (Ардени)	100 »
Харко Петро (Ардени)	100 »
Мартин М. (Ардени)	500 »
Кимчик Агафія (Ардени)	450 »

СПИСОК НАШИХ ПРИХИЛЬНИКІВ, ЩО ПІДТРИМУЮТЬ СВІЙ «ВІСНИК»

Дригант (Об)	300	фр.
Курч Михайло (Об)	100	»
Бойко Лука (Ен)	100	»
Безрукій Григорій (Арден)	50	»
Туркович Павло (Сена і Уаза)	100	»
Таран Пилип (Мез)	500	»
Омелько Микола (Мез)	200	»
Михайлів Дмитро (Льоаре)	50	»
Радевч Дмитро (Льоаре і Шер)	50	»
Білокін Матвій (Льоаре)	100	»
Шкабара Іван (Сом)	100	»
Синюк Іван (Арден)	100	»
Витвицький Юліан (М. і М.)	100	»
Цар Стефан (М. і М.)	100	»

УКРАЇНСЬКА СЛУЖБА СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ У ФРАНЦІЇ

(Звіт з праці)

За останній час праця «Суспільної Опіки» дуже зросла, порівнюючи до попередніх місяців. Число потребуючих було таке велике, що окрім праці членів комітету, необхідно було приділити окрему людину, що сиділа б цілий день у канцелярії, та полагоджувала всі справи, зв'язані з негайною допомогою. Однак, справи, з якими люди зверталися до нас, виходили дуже часто поза межі можливостей допомогового товариства й через те треба було нав'язати щільну співпрацю з «Об'єднанням Українських Робітників у Франції», головню в діяльності підшукування праці для українців по фабриках, чи фермах. З напливом більшої кількості різноманітних справ зайшла потреба співпраці також з французьким «Сервіс Соціал», Міністерством праці, Ватиканською Місією, Міністерством вивезених і полонених, з різними організаціями Червоного Хреста та гуманітарними інституціями Квекрів та Юнітаріїв, а зокрема з Українським Допомоговим Комітетом у Бельгії.

Завдяки цим зв'язкам, змогла С. О. допомогти у розшуках «загублених» воєнків, а також відповісти на листовні запити про адреси та місце перебування різних осіб у Німеччині, Франції, Бельгії, і навіть в Америці й Канаді. Багато адрес вдалося нам уже відшукати, а ті, яких не могли ми ще знайти, подаємо при кінці цієї сторінки.

З уваги на те, що не всі приїжджі українці знають французьку мову, влаштовано курс французької мови, який веде досвідчений фахівець. Лекції — щоденні, щоб в найкоротшому часі слухачі могли засвоїти собі хоч невеличке знання мови, що влегшить їм життя в країні, з гостинності якої довелось скористатися.

Через брак відповідного приміщення та інші труднощі, на превеликий жаль, не вдалося нам влаштувати цього року вакаційної оселі для дітей. Все ж таки знайшлися українські родини на провінції, що згодні прийняти по 2-3 дітей на час вакацій до себе. Сердечна дяка за це п.п. **Мисикам, Бабіям, Пришлякам та Недайкашам!**

Приїжджі діти в шкільному віці були теж предметом заходів С. О. Одних треба вислати до гімназії, іншим влаштувати спеціальні студії (напр., для двох дуже музикальних і талановитих дівчаток влаштовано концерт, а прибуток з нього призначено на продовження науки співу і музики для них); ще інших віддати до науки ремесла, студентам уможливити впис і студії на високих школах. Хоч С. О. не давала ніякого заклик до збірки

одягу для скитальців, наші добрі українські люди самі зложили на наші руки одяг, щоб його роздати потребуючим. **П. Олійник** дав 4 пари жіночих черевиків; **п. Грохольська** — 1 пару чоловічих, **п. Вержбицька** — суконку, жіночу білизну, капелюх і торбинку, **п. Топоровська** — 3 чоловічі сорочки, **п. Деревецька** — штани й сорочку, **о. Рейпман** — 8 штук чоловічої білизни. За всі ці дари з яких скористали тільки найбільш потребуючі, складаємо п.п. жертводавцям щире спасибі!

З негайної допомоги у формі нічлігів користало 354 особи, а з харчування (обід і вечеря) — 1.582 особи. Ця найбільш негайна допомога дарована безплатно Українською Греко-Католицькою Церквою в Парижі, і тому почуваємося до милого обов'язку прилюдно гаряче подякувати Церкві за цю щедрю допомогу.

Касовий звіт Суспільної Опіки за час від 1-31 серпня 1945 р.

Прибутки:

Стан каси 1. 8. 45.	83.225,—
Збірка на хрест. п. Стадника	765,—
Дар п. Дербіч	700,—
Зворот позички	2.000,—
Принагідні жертви	255,—
Прибуток з балю	78.750,—
Прибуток з дит. концерту	4.480,—

170.175.—

Видатки:

Негайні грош. допомоги	57.392,—
Позички	18.000,—
Вислані допомоги	22.085,—
Жертва для воен. інвал.	14.150,—
Адміністраційні видатки	594.50
Видатки при влаштов. балю	50.450,—
Виплата на студії дівчаток	4.480,—
Готівка в касі 31. 8. 45.	3.023.50

170.175.—

Лишилося ще заплатити: рахунок за обіди і вечері в «Арме дю Салю» на суму 3.300 фр., та рахунок за нічліги в готелях на суму 1.470 фр.

Заввага. — Всі розписки про одержання грошей чи будьякої іншої допомоги, та різні документи, що підтверджують цифрові дані цього звіту, зберігаються в архіві «Суспільної Опіки», де їх можуть кожної хвилини перевірити представники української громадськості.

ПОДАЄМО ДО ВІДОМА, ЩО:

Візд до Америки для українців можливий після полагодження всіякого роду формальностей. Бажаючі виїхати можуть зголоситися до «Суспільної Опіки», де можна дістати докладні роз'яснення.

Візд до Канади, або інших держав, наразі не дозволений.

Поворот до Краю для старої еміграції, тобто для тих, що мешкали у Франції перед 1940 р., покищо нездійснимий.

**

Адреси українських комітетів у різних краях такі:
1. — Український Допомоговий Комітет у Бельгії:

Comité Ukrainien de Secours en Belgique, 24, Av. Livingstone, Bruxelles.

2. — Український Допомоговий Комітет в Англії:
Ukrainian Relief Committee in Great-Britain, 188,
Cheetham Hill Road, Manchester.

3. — Український Допомоговий Комітет в Америці:

United Ukrainian American Relief Committee,
Philadelphia, 23, Penna, 847, North Franklin Street.

4. — Український Допомоговий Комітет у Канаді:
The Ukrainian Canadian Relief Fund, P. O. 2136,
Winnipeg, Manitoba, Canada.

5. — Український Допомоговий Комітет в Аргентині:

Comité Ucraino de Ayuda, c. Victoria 676, of. N.
Buenos Aires.

ШУКАЮТЬ

Нижчелюданих осіб ми не змогли ні самі, ні за посередництвом Червоного Хреста, віднайти. Тих, хто знали б щонебудь про місце перебування цих осіб, просимо переслати вістку на адресу редакції «Вістника». Американські й канадійські часописи просимо передрукувати.

Лег. Лічко Арсен, Альжир, шукає Дякуна Микола, сина Костя, зі Стрілиск Нових.

Хто знавби адресу Теклі Мірошниченко (уродж. Квечень), з Галичини, років 50, подасть до редакції «Вістника», під «І. Д.»

Деркач Степан, утікач з Німеччини, що перебуває тепер у Швейцарії, розшукує свою сестру, Софію Деркач, яка мешкала у Франції, в департаменті Ардени, і двох сестер, що вийшли заміж за французів, Палагію та Катерину, з роду Деркач. Всі походять з села Посада Риботницька, повіт Дობромль.

Писати: Croix Rouge Ukrainienne, place du Grand Mezel, Genève, Suisse.

Лука Сусанчин шукає: Теодора Мельника, Івана Демянова і Василя Макара. Всі з села Садків, пов. Заліщики.

Михайло Олексевич, 77, rue de Sinthaut, Bruxelles, шукає свого брата Івана Олексевича, у Франції.

ОГОЛОШЕННЯ

Хто хоче переслати листи до своїх рідних у різних краях Європи чи Америки, може це зробити за нашим посередництвом.

Мають листи до відібрання в канцелярії «С. О.»: Луців Іван — 3 листи, Колісник Іван — 1 лист.

Учителька музики (скрипка, сольфеджіо) шукає кімнати в Парижі, найрадіше в 5, 6 і 7 дільниці. Може давати лекції музики. Ласкаві оголошення до редакції «Вістника», тел. ЛІТ. 48-65.

К О Н Ц Е Р Т

6-го жовтня, в суботу, о 8-ій год. вечора, в приміщенні
SALLE GÉOGRAPHIQUE, 184, Bd Saint-Germain (поруч нашої Церкви),
виступить відомий український співак, тенор-соліст опери

В А С И Л Ь Т И С Я К

У програмі концерту: арії з опер, народні та стрілецькі пісні.

Прибуток з цього концерту призначено на допомогі цілі «Суспільної Опіки».

Українці з провінції, що хотіли б послухати нашого славного співака, можуть забезпечити себе квитками, замовивши їх собі наперед листовно. Писати до канцелярії «Суспільної Опіки»: 186, Bd Saint-Germain. Téléph. : Littré 48-65.

Ціни квитків: 100 фр., 75 фр., і 50 фр.

ВІД РЕДАКЦІЇ

З попереднім числом «Вістника» переслали ми до всіх наших читачів упізнання про вивірвання передплати. Багато наших читачів переслало нам заборгованість і річну або піврічну передплату, але знайшлися такі, що обурились на наше упізнання. Щоб не відповідати кожному зокрема, хочемо на цьому місці подати причини нашого вчинку:

Як відомо, кожна редакція має тепер у Франції великі труднощі з отриманням паперу. Через це, не маючи змоги друкувати часопис у великій кількості примірників, ми можемо висилати його тільки тим читачам, що справді ним цікавляться. Впродовж півроку вислали ми наш «Вістник» усім тим, чий адреси мали ми ще з-перед війни. Тим людям, які написали нам, що з тих чи інших причин вони не можуть його передплачувати, але радо хотіли б його читати, ми висилаємо наш часопис і далі, сподіваючись, що колись цей читач нам ці гроші поверне. Але, коли ми за пів року не дістаємо від читача ніякого знаку життя і навіть звороту часопису від нього, тоді ми не знаємо, чи читач не цікавиться рідною пресою, чи його немає на давній адресі, чи часопис попадає в інші руки. До

того ж ми маємо багато замовлень від українців з усіх сторін світа, що прагнуть українського слова (навіть у далекій Африці), отож вважаємо за краще стримати висилання часопису людям, що його не читають, а висилати тим, для кого це може єдиний зв'язок з українським життям на чужині.

ЗАУВАГИ:

1. — На листах до Редакції просимо біля підпису подавати також свою точну адресу.

2. — Коли змінюєте адресу і повідомляєте про це нас, подавайте, будь ласка, рівночасно і стару свою адресу.

3. — Коли висилаєте нам гроші, неодмінно зазначайте докладно, на що ці гроші призначені.

4. — Гроші висилайте на адресу: С. С. 2212-79, Jacques Perridon, 186, Bd Saint-Germain, Paris (6).

Gérant : Alexandre Belsky.

Imprimerie de Navarre.
11, rue des Cordelières, Paris (XIII).

Адреса: 186 Bd St-Germain, Paris (6e) ◆

Телефон Littré 48-65

Безвірство унещаслиблює людину

Нешасливий той, що Бога не має в серці. Де Бога нема, там щастя нема. Це є рішуча правда, і моїм бажанням є вам це нині доказати. Не один із вас міг би подумати, чи для щастя не вистачить мати собі гарну хату, добру роботу, багато поля, симпатичну жінку, приемних дітей? Чи не вистачить мати багато грошей в банку? Ні. Нешасливий той, коли мимо всіх тих достатків не посідає великої віри в Бога.

Щаслива людина, яка має в своєму серці віру, бо вона ніколи не питає без відповіді, і ніколи не терпить без потіхи. І навпаки — нещасливим є той, хто не має віри, бо він питає і на свої питання не дістає відповіді, він терпить і в своїх терпіннях не знаходить потіхи.

Кожному, і то часто в житті, насуваються питання, — чим є світ для мене? Звідки чоловік з'явився на цій землі? Яка ціль його земного життя і що чекає його по смерті? Що відповідь на це чоловік, який віри не має? На таблиці над гробом одного визначного чоловіка в церкві Св. Павла в Англії є ви-

писані такі слова: «Я завжди жив у сумнівах, тому вмираю в непевності, а куди йду сам не знаю». Чи може бути ще сумніша дорога для думаючого чоловіка, що шукає правди? Що варто, коли чоловік знає все інше, а не знає тайни природи, всі можливі винаходи, а не знав би пощо живе? Нашо живеш, чоловіче, — їсти, пити? щоб добитися великого маєтку, великої слави? Думаєш, що це задовольнить твоє життя? Таке життя не гідне людини, — так живуть тільки рослини і звірята.

Чоловік без віри мучиться іншими питаннями, на які він відповіді не має: **Чим є чоловік? Що варто його життя?** Коли маю віру, маю і відповідь на ці питання. «Живу на землі, щоб здобути небо. Тут працюю, живу чесно, осолоджую своє земне життя скільки можу, совісно сповняю Божі заповіді, а по смерті буду з Ним вічно щасливий в небі. Коли маю віру, маю і душу, і моя душа є призначена для неба, і варта більш, ніж всі багатства цього світу, — так, сам Бог велів за мою душу дати себе розп'яти! От відповідь віруючого чоловіка. Коли чоловік каже, що

віри не має, то каже, що душі не має, і тоді людське життя варто менше, як одного долара. Тільки дев'ятьдесят вісім центів. Вчені кажуть, що чоловік складається трохи з води, трохи з заліза, вапна, графіту, фосфору, і кілька ложок соли. А це все варто тільки 98 центів. От вартість чоловіка в очах тих, що віри не мають. Не диво, що вони використовують людей, гноблять, навіть мордують, бо чоловік в очах безбожних вартує 98 центів.

Чоловік, що віри не має, в своїх терпіннях не знаходить потіхи, навіть в годині своєї смерті. Хто потішить безвірника в його терпіннях? Може наука, багатство, чи слава? Ні. А такі сумні хвили приходять кожному і то часто в житті, — в Бога не вірять, Христа Спасителя не признають, а гріхів у них повно. Де їм шукати спокою совісті?

Для безвірка Різдво не має ніякої вартости. — Всі радіють Великоднем, а для них це без ніякого значення. На нього вражіння жадного не робить. А коли стане над домовиною своєї жінки, які страшні думки переходять через його ум! Так, смерть зробить на нього вражіння! От, що його чекає. Перед смертю втекти не зможе. От його кінець! «Чи це справді мій кінець?», запитає він: «Чи я живу на те, щоб тільки перемінитися в порошок? А мої думки, почуття, бажання, що з ними буде? А по смерті що? Я бажаю щастя, вічного щастя. Чи справді нема Бога, а може є, може мене буде судити?». Страшні то думки переходять через ум чоловіка, що віри не має. «Мої ложні приятелі відобрали мені віру, а в заміну мені нічого не дали, тільки бязнь перед вічністю». Коли Мірабо, французький революціонер, умирав, наказав своє тіло обмити перфумами, заложив собі на голову вінець, сплетений з пахучих квіток, і наказав, щоб музика йому грала, щоб міг спокійно заснути вічним сном. Це йому не допомогло. Його муки більшалися щохвилини, совість його гризла, зачав страхатися перед вічністю, а в кінці просив лікаря, щоб прискорив йому смерть, а той не хотів. Помаленько смерть приходила, чимраз більше його мучила і в страшних муках сконав. А як спокійно вмирають віруючі люди. Для них смерть не є кінцем життя, а тільки зміною життя. Бог на них чекає, нема чого боятися. Я пригадую, як раз я приготував одну жінку на смерть, вона була така радісна, спокійна, наче б це була найкраща хвиля її життя. Так, бо вона йшла до Ісуса.

Без віри в Бога і держави не встоять. Чи-

тайте, що сталося року 1793, в часі Французької Революції, коли відкинули Христа, а на Його місці на престолі в Катедрі Нотр-Дам, укоронували розпусну жінку. Мудрували, плондрували всіх і вся, кров людська плила ріками. Ви самі добре знаєте, що діялося в Росії, коли відкинули Бога.

Відберіть Бога від нас, що з нами буде? Нема Бога, нема більше церков, христів, Служб Божих, сповідей, де люди находять розраду в смутках. Без Бога світ став би табором злодіїв та розбійників. Без Бога нема ріжниць між добром і злом, і кожна спокуса буде непоскормлена.

Якщо нема Бога, то навіщо чесно жити, навіщо бути милосердним, навіщо убогим помагати, навіщо шанувати майно ближнього? Радше плондрувати все, що властяться, бо по смерті нічого нема, і треба з життя користати.

Якщо нема Бога, безумні ми, що чесно живемо, бо за те нічого не одержимо. Якщо Бога нема, то подружжя не мають собі бути вірними, бо що з того мають? Якщо нема Бога, їж, пий, веселися, як тільки хочеш, бо завтра можеш умерти. Якщо не було б Бога, як страшно воно було б жити в світі! Справді безвірство унесчастливлює людину і цілий світ.

6-го жовтня 1849 року генерал Швайдел був смертельно поранений. Перед смертю закликав він священика і сказав: «Отче, прошу передайте цей хрестик мійому синові, я його одержав від батька свого, і завжди носив при собі, навіть у битві», а потім додав: «Радше нехай я умру з хрестом у руках, а по моїй смерті прошу передайте його синові». Загремлі гармати, і впав генерал трупом.

А смерть, дорогі в Христі, це ж тільки хвилева розлука. Родичі, що вчать своїх дітей про Ісуса, в любові Божій, стрінуться з ними у вічності.

Як ви своїх дітей учите? Чи життя буде їм безвартісним, гіркістю, а смерть страшною, бо ви не дали їм релігійного виховання? Чи ви маєте на серці їх ушасливити? Якщо так, дайте їм добрий приклад побожного життя. Все сповняйте совісно всі заповіді Божі, бо якщо ні, в кінці ви готові самі поступово втратити і свою віру. Може ви бідні, але багатий той, в кого сам Бог перебуває. Якщо втратите своє майно — ви багато втратите. Коли втратите руку, чи ногу, ваша втрата ще більша. Та коли втратите віру, — ви все втратили.

о. В. Божик

За що карається Україна?

Багато земляків, особливо «поступовці», питаються: «Чому терпить так Україна?». Християнин Шевченко питався інакше: «За що тебе сплондровано, за що, мамо, гинеш?».

Це різні питання. Хто питається «чому», той шукає причини лихоліття в несправедливих обставинах, у «воріженьках», у причинах зовнішніх. Хто ж питається «за що?», той шукає причин лихоліття в нас самих, той ставить питання нашої власної вини — гріха. Шевченко знав чудово, що Бог «люті-зла не діє без вини нікому».

І в такому ставленні питання — велика моральна сила.

Бо лише той, хто не перекидає відповідальності за свої невдачі на сторонні сили, а — по-мужеськи — шукає в собі їх причин, той тільки здолає, хоч упав, знов стати на ноги.

У нас кажуть: «вдержатись не було сили», «гола, фізична, брутальна сила збила нарід з ніг»... Не слушно! Всім кермує не фізична матерія, а дух. Виходить, охляли ми духом, коли зло затріюмфувало над нами! Виходить, по противному боці було більше мудрости, більше завзяття й більше відданості своїй справі... Більше всього того, що робить твердими людські руки. Бо часто «сини цього віку догадливіші від синів світла». (Лука, XVI, 1 - 9).

У чому ж була наша вина? Франкові ввижався наш народ «мов паралітик той на роздоріжку». Чому ж той «паралітик» досі не може сілнитися? Чому? — Коли Христос сілвив одного хворого, то сказав йому: «Іди, віра твоя спасла тебе!».

Віра! Отже: чи мали ми ту пристрасну, велику, що гори зрушує, віру в свою слушну справу? Чи вірили твердо й непохитно, що розпадеться царство зла? Чи горіли святим бажанням перемінити нашу мрію в дійсність?

Чи вірили в невидиму і ще неіснуючу у фізичному пляні правду, як в існуюче і видиме? Так сильно й непохитно, що ні погрози, ні баламуцтва, ні спокуси лукавого тої віри не змогли захитати?

Далеко, далеко не всі мали таку віру! І не тільки серед «овець», але й серед провідників... Нашу правду висміювали: «Це ж шовінізм! Це ж «вузький провінціалізм», — ваша правда, — а ваші герої — «розбійники, злодії, п'ятно в вашій історії!». Хіба в наш «поступовий вік» думають про національні держави?! Як можна мати таку тісну голову!», — казали апостоли зла.

І багато було з нас таких, що слухали «втрищивши очі» і міркували: «А може й справді не ми, а вони, мають рацію? Може так і треба?». І йшли за вовками в овечій шкурі, і кланялися чужим ідолам «нової Європи», — чорно-біло-червоної, чи просто червоної.

Скільки ж то було і є ще між нами таких, що отим «чужим богам» пожерли жертви, омерзалися, що мали і богові свічку і чортові коцергу, що не відрізняли своєї правди від омани диявола, що пактували з ним, або прислухалися до його улесливих слів... Бо більшу віру в свою «правду» мали слуги зла, ніж в свою правду «сини світла», борці за слушну справу.

Крім віри в свою правду, треба мати віру в себе, таку, як мали святі апостоли, які вірили, що Господь післав їх благовістити нову істину і спасати світ від тріюмфуючого зла.

Чи багато з нас, особливо з тих, що мали вести, мали цю віру в своє покликання? Що лише їх вибрав Господь вести їх Країну на шлях до великого майбутнього? Країну, вибрану й покохану ще св. первозванним апостолом Андрієм?

Дехто, але чи багато? Чи не були між нами такі, що вірили баламуцтвам, які, прозиваючи князів і гетьманів наших «гнобителями народу», канонізували своїх володарів? Які, виклинаючи «зрадника Мазепу», звеличували його погромника, того «першого, що розпинав нашу Україну» і ту «другу, що доконала» її? Чи не були такі серед нас, що нас же вмовляли, що «не нам» вести народ до волі, що не серед нас повстануть нові Вашингтони й Болівари?!. Що для «хахла» вистачить «рідна пісня» й «рідна мова», а поряdkувати має хто інший, всякий на «нашій не своїй землі», лише не ми!

Що ж дивного, — як казав пророк, — що ми, що «служили чужим богам на своїй землі», стали служити чужинцям на несвоїй землі?».

Віра в свою Правду... Віра в себе... І ще треба відважно ісповідувати цю віру («Вірую, Господи, й ісповідую»). Мати відвагу, за ту віру постояти, хочби проти всіх. Не лякатися страшних — нераз — сил матерії, які зараз нападають на нас, як лиш сумнів закрадеться в наші серця.

Так довго йшов по схвильованому морі св. Петро, як довго його дух нехтував фізичними силами цього світу. Коли ж **на мить подумав про них** — став тонути. Так і в нашому житті: лиш той, хто відважно йде, ведений тільки своєю невгнутою вірою, дійде до мети.

Хто ж почне вираховувати марним розумом людським (по чиему боці більша сила?), зачне думати, що нема що «пориватися з мотикою на сонце» (бо ж «не герої ми й не богатирі!»), хто забуде про те велике в нас, що не дасться ні зважити, ні змірити, ні обчислити, — про Дух, що поборює матерію; хто зачне зглядатися на земні закони: «як мало нас! Який є сильний ворог! Яка невідповідна хвилина! Які розбурхані хвилі!», — той почне тонути, той піде на дно, куди його потягнуть його сумніви і його маловірство.

Його брак віри в себе, в свою справу, його брак відваги.

Чи наша пристрасна віра в силу непереможну Духа Добра перевищувала — на терезах

історії — диявольську віру в силу зла противників? Чи наша віра у вищість духа над матерією була настільки сильна, щоб поконати її лють? Чи наша віра в своє покликання боротися зо злом давала нам твердість духа: не кланятися чужим ідолам?

І нарешті — **що найважливіше!** — чи шукали ми безнастанно, в тривозі, в муках і в гарячому пориві, **контакту з божественним Праджерелом** нашої душевної сили й **духової твердості?**

З тим Праджерелом, яке єдино не дає нам впасти в розпач? Яке дає твердість аскета серцю і силу титана рукам? І яке єдино дозволить нам поконати царство зла?

Хто уважно задумається над цими питаннями, не дасть на них позитивної відповіді.

Брак цієї віри — ось в чому була наша вина, ось в чому причина нашої кари. Були серед нас ті, що мали цю віру. Але, виходить, треба, щоб таких було більше. **Пасивне страждання не дає викуплення.**

Лише таке, як на Голготі: зв'язане з нелюдськи-сильною вірою в перемогу Духа над матерією і Правди над Злом.

Лише тоді наше страждання стане стражданням викуплення: «Ви будете плакати і ридати, але світ зрадіє, ви будете сумні, та сум ваш буде в радість». Як у жінки, яка по муках і болю «не пам'ятає вже смутку від радості», що дає світові нове життя. (Іоан. XVI, 20 - 21).

Шукати причини лиха **в собі самих**, в своєму маловірстві і охлялості! — ось початок до видужання.

Бо «Бог люті-зла не дає без вини нікому», — ні одиниці, ні нації.

Є між нами такі, що перейшли пекло за шість років. І то не такі, що «без одваги і бою на путь заблукали згубливу» й страшну, — лише такі, які активно боролися з силами зла.

Їм належить навчати нарід, що — яка була б сильна матерія, вона — ніщо! — супроти сили Духа, який перемагає все.

Дмитро Стяг.

Жінка й духовне життя

Святий Августин, великий вчитель і отець Західньої Церкви, вчив жінок про те, у чому полягає життя і справа жінки в духовному світі. Він казав: «Помиляється та жінка, що думає, ніби добре виконувати завдання господині й матері — це все, чим повинна задовольнитися жінка». Помиляється вона тому, що ще за цими справами життя, яким вона так пильно віддається, вона часом цілком забуває за справу Божу, тобто за справу свого духовного життя.

В чому ж має виявлятися духовне життя жінки? І святий Августин, як і святі Київсько-Печерської Лаври, з'ясовували його так: «Жінка повинна жити також і життям серця й духа, яке полягає в тому, щоб задовольняти потреби душі й серця духовною справою». — Найкращий шлях для задоволення цих потреб є життя «з церквою й коло церкви та в атмосфері тих добрих діл, яких почин завжди дає церква», — коментує слова наших отців церкви старий український літопис.

Святий Франциск з Ассізі, повернувшись з своєї місіонерської подорожі від варварів (маврів), так радив святій Клярі, ігумені жіночого монастиря в Ассізі: «Вчіть ваших жінок і дівчат ходити щонайменше один раз на тиждень до церкви для спільної молитви. Така молитва найважливіша. Навчайте їх молитися щодня на самоті і вчіть молитов молодших за них та їх дітей, вчіть їх пильно займатися ділами, угодними Богові, які завжди робляться довкруги церкви. Це — допомога бідним і хорим, дітям і сиротам, опіка над старшими, а також над покаліченими на війні, або в якійсь праці. Учіть їх допомагати вдовам, бездомним, втікачам та мандрівникам, всім убогим тілом, серцем і духом, бо такі діла є поперше — угодні Богу, а подруге — придатні для них самих. Бо такі діла роблять з жінок не лише доньок землі, але доньок Божих».

Головно — таке життя відрізняє їх від жінок поганських, які знають лише земне життя, а про духовне і не відають.

«Мізерна та жінка, — каже київський лаврський святий Теодосій, — яка живе лише з думкою і язиком», «яка лише господарює і язичить; для такої немає ані шастя на

землі, ані супокою на душі. Ані радості на землі, ані блаженства по смерті. Мізерна, о мізерна така жінка і гірша за поганця, бо той не знає, чого потребує християнська душа, а така жінка знає свій обов'язок християнської душі, лише його занедбує».

Як же робити так, щоб не занедбувати свого обов'язку християнки, та одночасно його з'єднувати з життям землі і його «життєвими справами»? Це треба робити в такий спосіб, який найкраще подається нам у Євангелію оповіданням про перебування Господа у Марти й Марії, сестер Лазаря. Господь прийшов до господи Лазаря, щоб провідати його і навчав духовної науки Марію, сестру Лазаря, яка його слухала, а в той саме час Марта клопоталася коло господарства. Пригадайте слова Господа нашого до тих сестер? Отже, хай кожна жінка прочитає це місце з Євангелія і постарається бути одночасно і Мартою, і Марією, тобто знайти час і охоту поєднати в своєму житті справу господарську і справу Божу. Свята Тереза д'Авіля говорить про це до своїх сестер-монашок так: «Робіть вашу справу господарську і ремісничу (сестри в монастирі виконували різні праці) так, щоб її виконувати якнайкраще та якнайпильніше, але знайте, що по ній, як і перед нею, гаряча молитва до Господа, навіть найкоротша, буде не лише вам на велику користь, але й допомогою у вашій праці, а також буде й ділом, угодним Богу, вашою духовною справою і задоволенням прагнення вашого серця».

Мати Гетьмана Мазепи, що кінець свого життя провела, як черниця київського монастиря, який вона сама заснувала, учила того ж самого, що й свята Тереза, і майже тими самими словами. У правилах монастиря, укладених за її бажанням, говориться так: «Сестри хай своїм прикладом повчають мирянок та прихожанок такому: не годиться українським жінкам-шляхтянкам, як і посполитим, жити без добрих діл і духової страви, бо так живуть лише поганці». І тому заповідає, щоб учити «прихожанок і мирянок» принаймні «ходити до церкви щонеділі й у великі свята, а в інші дні, хоч один раз на тиждень, збиратися самим собі, або у матері ігумені, на духовну розмову при праці й то так, щоб

руки були зайняті працею, а голова Божими глаголами».

Далі досить докладно зазначено про те, щоб жінки, збираючись, приносили з собою якусь ручну працю (вишивання, плетіння, шитво) та, сівши разом до столу, її робили, тоді, як одна з них мала б читати святе письмо, або оповідати іншим про духовні речі, такі, які були б угодні Богу, а для жінок повчальні».

Такі зібрання в стародавні часи були дуже розповсюджені в Україні і в Галичині. Цей звичай, що пішов з монастирів і церковних братств, перейшов і в шляхетне товариство і в купецькі та ремісничі цехи. Відомо, наприклад, що у львівських цехах у XVII-XVIII столітті були дуже поширені зібрання (окремо жінок і окремо чоловіків) у свята чи часом напередодні свят, підчас яких робили ту чи іншу роботу і слухали святого письма, чи то «диспута», що їх провадили богослови, або семінаристи. Ці зібрання влаштовували для мирян, цехи, або братства, для того, щоб дати змогу мирянам знаходити час для духовної освіти і дати їм душевну страву.

Відома діячка католицької церкви на Україні, княгиня Алоїза Острозька (XVII століття), збирала у себе шляхтянок і міщанок і в своєму історичному палаці в Острозі упоряджувала такі вечори, на яких читалося святе письмо, або слухалося якогось знаного проповідника, чи то оповідань духовного змісту, якоїсь з присутніх пань, а в цей час інші працювали, готуючи дорогочінні прикраси для Церкви (яку княгиня Алоїза збудувала в Острозі), або плетучи чи шиючи для бідних і сиріт, що їх утримувалося при монастирях сестер.

Відомо, що в Київській Україні подібним чином жінки віддавали духовному і добродійному життю певну частину свого часу. Відомо, що здавна це вважалося необхідним і що цей обов'язок читання однаково не занедбували, як шляхтянки, так і жінки з посліпства, про що свідчать величезні матеріяли, які залишилися в архівах братств і монастирів, так само і матеріяли ріжного мемуаристичного характеру.

Цікаво, що у Великій Україні аж до самої більшевницької революції існувала і жила ця традиція, як у вищому товаристві, так і в народі. У деяких, наприклад, київських українських аристократичних товариствах було за

звичаєм збиратися жінкам у певні дні (на чаї) і віддавати час духовній науці. Під час таких зборів, завжди виконувалися різні роботи для бідних і одночасно читалося книжки зі святого письма, а також слухалося оповідань на відповідні теми та проповіді видатних духовних осіб та вчених.

Знаю, що і по селах Наддніпрянщини донедавна зберігався звичай подібних «божих» вечорів, які, у формі своєрідних вечорниць, збирали старших віком жінок на працю «під Боже слово», себто на працю під читання Божого слова. Відомо, що по деяких хуторах тримали для того у літні феріяльні місяці семінаристів, що мали читати, поки жінки працювали, сидячи довкола стола, чи в садку під липами.

Чи не час було б і нам згадати ці добрі дідівські звичаї в нашу повоєнну, але тяжку добу? І чи не добре було б і нам, знайти якийсь день чи годину, яку б ми присвятили слуханню «Слова Божого», або, відпочиваючи, виконувати легку, ручну працю з добродійною метою, на користь наших ближніх? Чи цим самим ми не зробили б те, що заповідає сама Мати Божа у легенді одного староукраїнського апокрифу: Дві жінки стояли коло брами раю і сперечалися поміж собою, яка з них має увійти першою до раю. Одна з них була пишна шляхтянка, а друга гарна селянка. Перша пишалася тим, що вона робила багато добрих діл, роздаючи на них силу грошей; друга казала, що добре і пильно працювала кого свого господарства, зовсім про все інше забуваючи, окрім своїх обов'язків матері й господині. Трохи осторонь від тих двох жінок стояла третя, що нічим не пишалася, а на запит святого Петра, лише сказала, що вона, як могла ліпше, виконувала свою працю як мати і господиня і христянка, але й не занедбувала піклуватися про свою душу і душу ближнього, читаючи святе письмо і навчаючись «духовного знання». Коли святий Петро пішов до Божої Матері, щоб з'ясувати спір цих двох жінок і оповів про третю, Божа Мати наказала святому Петрові пропустити до раю першою і єдиною цю третю, що «не занедбала Божої науки».

Хіба ця гарна стародавня українська музичність, що криється у цій легенді, не має нас навчити найкращої поведінки, щоб разом з життям, повним «життєвського», вести і духовне життя в Божій науці Церкви?

Пражанка

Серце, що не знесло туги

(Пам'яті дружини Анни присвячую)

У лікарні лежить жінка. Лице їй виснажене довгою недугою, перемучене важким терпінням. Її волосся передчасно побіліло, як і ціле лице її біле-біле. Таке біле, таке прозоре, що дивно, де та кров з нього поділася. Чи в серце вона вся сплила, чи серце її більше в собі немає... А може воно тому біле, що хоче достроїтися до того, що все тут, у цій лікарні, таке біле. Біла кімната, біла ціла її обстановка, сестра-жалібниця вся в білому, мов той білий дух, від часу до часу двері відчинить, до кімнати загляне, що з хворою. Лікар також весь у білому, кімнати переходить, щоб цих побілілих від важкого болю, від тяжкої смерті врятувати.

І до цієї кімнати, де жінка лежить, теж заходить. Та хоч усе тут навколо біле, на душі хворої так темно, так дуже непривітно, так чорно... Вона ж тут на чужині лежить, далеко, так дуже далеко від рідної землі. А вона пташкою злетіла б у той край, що веселий був колись, у той мир хрещений. Якби так пташкою туди злетіти, роси з рідних піль, з її квітів набрати і цією росою хворе серце намастити, то воно може одужало б... Ця роса краще за всі ліки допомгла б... Вона напевно допомгла б, вона ж своя: вона рідна.

А був час колись, що не бракло цієї роси і вона здорова була. Неначе квітка, що над берегом річки росте щаслива, така й вона була весела, щаслива. Рідне сонце її гріло, рідну росу пила, рідний вітрець її цілував, соками рідної землі кормилася. Але лихі люди силоміць квітку з рідної землі вирвали, коріння зринули і в чужу землю пересадили. І тому листочки квітки зів'яли, і тому нидіти стала, і тому лице хворої таке біле, таке дуже біле, і тому в душі в неї так непривітно; і тільки очі в неї такі великі й сині, бо, мабуть, усю синяву рідного неба в себе забра-

ли, а такі великі, бо здивовані питаються, чому воно так сталося...

А заходяче весняне сонце останніми проміннями своїми, присмерк, що вже по кутках сісти намагається, з кімнати неначе вигнати хоче.

А на столику біля ліжка хворої квіти. Рोजі — це для їмості, незабудьки — для паніматки. І хвора білою рукою то одні, то другі поголубить і до уст своїх притисне.

Бо вона їх любила, отих, що ці квіти принесли. Не робила ріжниць. В них бачила тільки дітей рідної української землі. Для тих, що рожі принесли, весь труд свого життя віддала. Вчила їх любити красу рідної землі, як її чоловік учив любити Вічну Красу і Творця її.

Але не забувала також і про тих, що незабудьки принесли. Особливо тепер, коли всі про них забули, увесь світ, вона про них забути не в силі.

І знову задумалася хвора. Оком душі кинула на свій перейдений шлях. Пригадалася рідна хата й рідна земля і такі ясні весняні дні. Все те, неначе живе, неначе вчора було, і таке воно близьке, що ось-ось, здається, руками зловити і не пустиш, щоб не втікло...

І пригадалися діти рідні. Малі янгелята з руськими головками й синіми очима. А п'ятеро їх було. І такі вони щасливі були, ці її діти, коли малими були. Втоми в праці вона не чула, бо для них працювала, хоч і з сонцем вона вставала, а спати йшла, коли вже сонце давно лягло спати.

А коли стали підростати, стали вчитися. Маєтку не мала, тому вченими їх хотіла в люди вивести, зразу із словами молитви, як Бога, Його красу Рідної землі любити, вчила їх перші слова писати, рідною мовою писати, бо діти нераз до чужої школи ходити мусіли.

А згодом? Коли вже більшими стали, скільки журби з тією наукою було; лихі люди не хотіли їх вченими бачити, щоб не повели до світла тих із менших своїх братів, що світла хотіли...

А тепер вони вже великі, по цілому світі розбрелися, одні є тут, біля неї, а інших немає. Не знати, чи живуть ще, а як живуть, де саме. А час так скоро втікає... І тому так дуже хотіла б ще жити, й ще має пляни... А їх так багато, ще так дуже багато. Але перш за все на рідну землю повернутися б... її росою вилікуватися. — Як вилікувала себе тоді, коли на короткий час до неї вернулася... Без ліків і штучних засобів здоровою стала... Вона її вилікувала, вона — Рідна Земля. Свята... як святий її Творець. А коли знову сюди, на чужину, разом із своїм чоловіком приїхала, щоб для тих працювати, що на чужині опинилися, вдруге занедужала... Недугу свою намагалася побороти працею для своїх... Як вона їх разом усіх гуртувала... Ще пригадує собі останній Свят Вечір тут на чужині, — як тоді всі у неї до одного столу засіли, наче рідні... Аж чужинці дивувалися... Цей наш Свят Вечір... борщ, вареники, кутя... сіно на столі... дідух у куті. Як по вечері коляд розвели... а згодом і народніх пісень... а опісля розмова й ці різні пляни... А потім, на другий день, у церкві чудові наші коляди, вона це все приготувала...

Та недуга жерла її сили, смоктала її кров. Вона тяжче занедужала. Але ні! Не вона. Ні... Вона здорова... Недуже тільки її серце. Воно ж не може помістити так багато туги за Рідною Землею. А так багато-багато цієї туги... Лікарі кажуть, що її серце поширилося. Але ні... Воно лишилося таке, як і перед тим було. Побільшилася, тільки поширилася її туга... Вона це чує... чує і не знає, чи витримає... Тому й кличе свого чоловіка... «Маю тобі щось сказати, тільки приобіцяй мені, що не гніватимешся... Не хотіла б я тут помирати. На чужій землі. Але коли Господь захоче... і якби я тут померла, то нехай мене поховають під березами, біля тої жінки, хоч і чужинки, що така добра була для мене і яку я так дуже любила. І хай мене вберуть так, як у нас вбирають, і попроси, щоб приїхав наш священник і мене поховав. То все одно,

хто мене буде ховати, чи наш священник, чи тутешній, а я таки воліла б, щоб був свій»...

Це все — цей заповіт — мусів вислухати її чоловік, і хоч приобіцяв... не витримає. Здалося йому, що земля з-під ніг йому розступається і сльози в очах йому заблищали.

«А бачиш? Ти казав, що не будеш гніватися. Не бійся, не журися, я ще не вмру, я ще буду жити. Я мушу жити, бо я ще хочу своїх дітей бачити, ми всі ще заживемо на рідній землі. А тепер іди вже додому, там діти ждуть на тебе. Ти ж знаєш — обов'язок перш за все»...

І пішов... І дві хвилини після його відходу, квітка пелюстки до долу спустила, бо роси не стало. І серце хворої не витримало, бо туга завелика була. Тільки рожі й незабудьки на столику біля ліжка помершої не зів'яли...

І вбрали їмость у дорогу, у вічну дорогу вбрали. І на цвинтарі під березами гріб викопали глибокий, дуже глибокий, наш господарський... І приїхав священник, здалеку приїхав, щоб українську їмость ховати. Та коли до церкви прийшов, уже домовину з церкви виносили. І, щоб виповнити волю помершої, дружині муж похорон правив...

А здалеку хтось їде. Вже шість днів їде... Це доня до мамі поспішає своєю... І не з будьчим, а з дарунком їде. З докторським дипломом у руці. Це ж вона на чужині науку завершила... в голоді й холоді нераз... Хочє мамі похвалитися; в нагороду маминих пестоців жде... На крилах злетіла б... Якби могла — крові з-під серця уточила б і цією кров'ю мотор авта, яким їде, напоїла б, щоб воно швидче їхало, бо так поволі воно їде...

І приїхала доня до мамі... щоб її в останню путь відпровадити.

І мусіла їмость випити по Божій волі повну чашу свого горя аж до дна. Може цим мала окупити кращу долю для своїх дітей... Може вони вернуться на рідну землю і заберуть маму з собою? А доки це не станеться, чужі берези до вічного сну її колишуть, хмаронька дощиком дрібненьким по ній час від часу заплаче, а грудка рідної землі, що на її серці лежить, — подих рідного Краю для неї приносить...

о. Маріян Цурковський.

Великий співець

* 30 серпня 1875 — † 21 вересня 1944

«Пісня є невід'ємна частина душі українця, вияв його натури, найкращий вислів його душевних переживань».

«Українська пісня є джерелом духового й національного здоров'я українського народу, мов Біблія минулого й Заповіт майбутнього».

Ол. Кошиць

Рік тому Україна втратила одного з кращих своїх синів, великого співця української пісні, що зробив для Рідного Краю більше,

ніж могли б зробити сотні найліпших дипломатів: піснею прославив Україну на цілий світ.

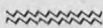
21 вересня 1944 року, далеко за океаном, на гостинній чужині, помер великий диригент і композитор, найкращий знавць української пісні, Олександр Антонович Кошиць. Його смерть — болюча і незаступна втрата для української культури, що дістала до своєї скарбниці багато ціннощів, які впродовж свого трудового життя вкладав до неї наш великий співець.

Тільки тепер, коли скінчилася війна, до нас починають доходити докладні відомості про заокеанське життя наших братів.

Нещодавно ми одержали листа з Америки від професора співу Г. Тучапського, що був ним і при Українській Республіканській Капелі під проводом О. Кошиця.

У цьому листі проф. Тучапський пише про останні роки життя дорогого Олександра Антоновича, як його завжди, за надніпрянським звичаєм, всі називали.

Подаючи до загального відома все з цього листа, що торкається небіжчика, дозволю собі при цій нагоді пригадати дещо з недавнього минулого, що не є відоме загалові.

З наказу уряду Української Народньої Республіки, 23. 3. 1919 р., Українська Республіканська Капеля, в складі 79 осіб (з них 9 чоловіка адміністрації), на чолі з О. А. Кошицем, переборюючи чимало перешкод, вирушила з Кам'янця Подільського за кордон.

Цікаво згадати, що то за перешкоди були:

1) п. Мартос, тодішній міністер фінансів, вважаючи непотрібним посилати за кордон таку делегацію, закрити був кредити на цю подорож;

2) адміністратор хору п. Ол. Приходько

та вже в Проскуріві з причин неначе небезпечної подорожі до Жмеринки, де перебував уряд, намовляв вертатися, але делегати не послухалися його; подорож відбулась і кредити були відкриті;

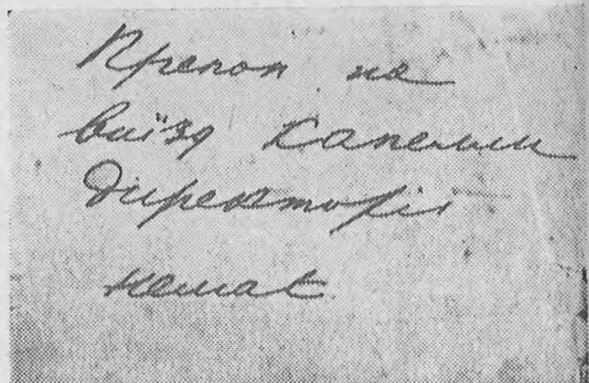
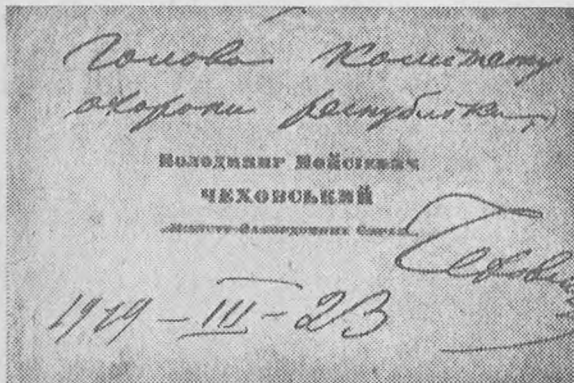
3) соціал-революціонер Микита Шаповал, сам виїхавши за кордон, спочатку в Галичину, а потім і в Чехію, в своєму часописі, здається «Волі», накинувся на капелю за те, що вона, мовляв, їде розважати буржуїв Заходу, а, натомість, ліпше було б їй співати воякам в окопах;

4) коли, завдяки Комітетові співаків хору, все було полагожене і капеля прибула на двірець, прийшов наказ від «Комітету охорони України» вертатися додому. (На жаль, не памятаю, чому заіснував той комітет, як також повного його складу). Знову Комітет співаків (а не адміністрація хору), відвідав Голову Комітету, де довідався, що та заборона вийшла від члена Комітету матроса Авдієнка, без порозуміння з головою Комітету; отже дозвіл на від'їзд таки дістали; (фото цього дозволу нижче подається);

5) на кордоні Галичини капеля мусіла кілька днів затриматися, чекаючи дозволу від Галицького уряду, хоч Галичина тоді вже входила в склад Соборної України (?!);

6) нарешті, вже в Чехії, Ужгороді, одного дня, по доносу «якихось братів», нас всіх заарештовано і наказано залишити Чехію та повертатися на Україну; тільки щасливий випадок допоміг нам: нами зацікавився інж. Нечес (чех) і врятував нашу справу.

Після Чехії, Австрії, Швайцарії, Франції, Бельгії, Голяндії, Англії, Еспанії, Польщі

нічого не зробив, щоб ті кредити були поновлені, та навіть більше: коли делегати хору, з власної ініціативи ухвалили полагодити цю справу, вдавшись безпосередньо до уряду, запобігливо приєднався до цієї делегації

та Німеччини, 12. 5. 1921 р. перший склад капелі закінчив свою працю.

Великий хор не міг далі існувати без допомоги держави.

Утворилося кілька гуртків, під проводом

вчорашніх рядових співаків, але за якийсь час. Ол. Кошиць нав'язав зв'язки з Америки, перебудував хор і вирушив до Америки.

Сполучені Держави, Канада, Мексика, Аргентина, Уругвай, Куба, Бразилія, .. понад 1.000 концертів; нарешті, довгий час, в Нью-Йорку, співпраця з 7-кою місцевих українських хорів (500 співаків), виступ на Світовій виставці, праці в фільмовій ділянці (фільм «Маруся»), видання нових творів та аранжувань, виховування нових диригентів тощо.

Останні три роки, як пише п. Тучапський, небіжчик поклав багато зусиль, щоб організувати наспівування платівок, та не пощастило йому в цьому з українськими організаціями.

Нарешті, кошти дав якийсь хорват, та вже війна не дала змоги закінчити цю справу так, як того хотів, завжди вимогливий до всіх і до себе, Олександр Антонович.

Проживаючи останніми часами в місцевості Бічгерст, над морем, — коло Нью-Йорку, виїздив Кошиць п'ятьма наворотами, як інструктор музики і диригент на Вищі Освітні Курси до Вінніпегу, в Канаді, і по закінченні п'ятих таких курсів скосила його смерть, дня 21 вересня 1944 року.

Покійний хорував уже довші літа на серцеву недугу.

Українське громадянство Канади і цілої Америки гідно вшанувало його пам'ять. Зо всіх кінців Америки прибули друзі. На похороні було до 10.000 люду; квітів не вистачило в крамницях.

Тіло небіжчика набальзамовано на 50 років і покладено в тимчасовий мавзолей, до часу, коли буде змога відвезти його на Україну, яку він так любив ціле своє життя.

Під кінець похорону пішов великий дощ, здавалося, що й небо приєдналося до наших сліз, а далі, коли вже розходилися і в останне оглядалися на свіжу могилу, над нею, немов небесний лавровий вінок, спустилась райдуга, що пишніша була за всі квіти.

Тарас Шевченко словом збудив нас, не дав забути, чиї ми діти; Микола Лисенко до тих огненних слів додав вічну музику; а заспівав вже, і то на цілий світ, Олександр Кошиць.

Перенесімося думками і ми далеко за море, до свіжої могили, і схилимо в жалобі голови і даймо слово служити українській справі так віддано, як служили їй ці наші Les Trois Grands.

О. Че-ський

На вічну пам'ять проф. О. Кошицю

Сказав Господь: «Вернися в рідний край,
Де кров і смерть, темніють слізьми очі, —
І духом віщим темряву осяй,
І в ніжний дзвін удар зловіщі ночі.

Лети, як Дух Мій, скинь заліза з ніг
Турбот щоденних! Голосом Мессії
Стань в пушах нив, в румовищах доріг,
На кладовищах віри і надії».

Сказав Господь: «На згрищах осель,
У попелі руїн народ твій гине;
Не стало сили вже в сернях людей,
І впала пісня на криваві ниви.

О, стань Моїм ти голосом надій,
Введи народ свій в храм Мій із руїни!
Вітай над ним в одвічності Моїй!
Співай мені устами України!!!».

М. Мандрика.

Будь моїм вітром в темряві степів,
Дихни у струни вічності шовкові,
Щоб новий ранок з пільми зазорів,
Прокинулись степи, ліси, діброви.

Бо час вже близький! Праведній землі
Я сонце дам на гори і долини...
Устане пісня радості зі тлі
І сповнить душі й храми України».

Сказав Господь: «Вернися в рідний край,
Де кров і смерть, темніють слізьми очі, —
І духом віщим темряву осяй,
І в ніжний дзвін удар зловіщі ночі.

ВІСТКИ ЗІ СВІТУ

Папа цікавиться долею українців

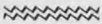
У п'ятницю, 27 серпня, Св. Отець прийняв на окремому послуханні преосв. Івана Бучка, апостольського візитатора для українців-католиків у Італії, який і представив Йому найпекучіші потреби своїх вірних і дістав для всіх них та кожного зокрема Його апостольське благословення. Вже перед ошим послуханням на авдієнціях у Папи Пія XII кількома наворотами були громадки українців, католиків і православних, під проводом українських священників у Римі, та за кожним разом виносили незабутнє вражіння з розмови з Отцем християнства, перейнятої любов'ю та батьківським співчуттям до всіх, і виходили з ватиканських заць з душевним піднесенням, супроводжені найсердечнішим папським благословенням на важкі шляхи скитального життя.

Львівські священники в Італії

На італійській території перебувають греко-католицькі священники: Володимир Пашківський, Федір Нагаєвський, Олександр Маркевич, Емануїл Кордуба, Олександр Бабій, Михайло Ратушинський, Павло Івахів — усі з львівської архієпархії, — та кільканадцять богословів.

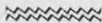
(«В ім'я Боже»).

Становище католиків під більшовиками

Релігійне становище в Східній Німеччині, Австрії, Чехословаччині, Польщі, Мадярщині, Болгарії, Румунії (а зокрема на українських землях), буде під більшовицькою диктатурою ось таке: російська православна церква буде панувати за контролею Сталіна. Мільйони католиків, що живуть іще в цих краях, не зможуть мати ніяких зв'язків із Святішим Отцем у Ватикані і їх силою втягатимуть до православної церкви. Новим «папою» на Сході буде більшовицький патріарх у Москві, ставленник Сталіна. Такі відомості подав один з американських урядовців у Советях.

(«Світло»).

У Карпатській Україні

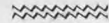
Карпатська Україна ще досі формально не прилучена до Советської України. Країною кермує Народна Рада в Ужгороді, яка спирається на місцеві народні комітети.

У Краю великі злидні. Мадяри страшенно

пограбували населення. Йому тепер бракує товщів, м'яса, взуття, одежі тощо. Ще існує приватна торгівля, яку ведуть жиди.

Між безземельним і малоземельним селянством вже розділено 103.000 акрів землі. Урухолено кілька фабрик. Працюють: хемічна фабрика, цукроварня, рафінерія нафти, цементівня й папірня. Відкрито великі поклади вугілля.

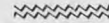
Виходять два українські часописи: офіційний орган Народної Ради «Закарпатська Україна» і «Закарпатська Правда» (обидва комуністичні).

Нагінка на сіоністів

З кіл, близьких до советської амбасад в Празі, стало відомо, що советська влада в Карпатській Україні проголосила сіоністичний рух незаконним. Послідовно замкнуто школи для дітей, відкриті сіоністами.

Советська влада Карпатської України називає сіоністичний рух «протисовєтським і реакційним».

Українці в Югославії

Радіо з Білгороду, в Югославії, передало, що українці, словаки і мадяри дістали право провадити свої школи своїми мовами, а українці дістали навіть свою гімназію в Керестурі. — Для нас лишається питання, хто там буде рішати, чого в українській гімназії мають українською мовою вчити.

Частина українців із Закарпаття ще XVIII століття перебралася до сербської провінції Бачки і там вони зберегли свою мову (з малими домішками сербської) і вважають себе руснаками, тобто українцями. Вони друкували свої книжки і газети.

У північній Боснії є також кількадесят сіл галицьких українців, що належали до дієцезії Крижевацької, і їх єпископом був Діоніз Няраді. Бачванські українці мали апостольського вікарія.

Релігійні утиски в Югославії

Лондонський «Таймс» надрукував лист англійського вояка, який недавно повернувся з Балкану до Англії. Він пише, що під владою маршала Тіта в Югославії прищиплюють назву «фашист», або «воєнний злочинець» безцеремонно кожному, хто відмовля-

ється прийняти диктат комуністів. Такими назвами таврують передовсім духовенство.

У п'ятих католицьких дієцезіях, — пише вояк, — замордовано 100 католицьких священників і ні в одному випадку не відбувся над ними легальний суд.

Всі богословські й парохіяльні школи закрито.

В школах заборонено молитися, натомість організують дітей у комуністичні осередки «піонерів», щоб підірвати вплив на них з боку батьків і духовенства.

(«Америка»).

Кого розстрілюють у Сербії?

У комуністичному органі «Дневник», що виходить у столиці Сербії, в Београді, у виданні з 30 червня ц. р., говориться про розстріл 43 осіб, між якими є: митрополит Гермоген Максимович, народжений 1861 року, в станиці Нагавській, області Донських козаків; заступник архiereя Серафим Кучебський, родом з Одеси; разом з ними — православний священник Дмитро Мирихін і диякон Олексій Борисов. Митрополит Гермоген це — голова так званого Карловацького Собору російських православних владик, що були втіли перед більшовиками і за кордоном створили російську православну ієрархію.

Тиждень релігійного виховання

Бажаючи, щоб релігійне виховання було плекане й поширене в Америці, президент Труман затвердив 15-ий з черги тиждень релігійного виховання, від 30 вересня до 7-го жовтня.

Католик — прем'єром Австралії

Бувший інженер залізничної льокомотиви, син бідного коваля, Йосиф Бенедикт Чіфлей, став прем'єром Австралії в 50-ому році життя. Він був міністром скарбу в уряді покійного прем'єра Куртина. Прем'єр Чіфлей, як про це згадує австралійська преса, — добрий католик.

Куди йде цивілізація?

Нова атомна бомба, що її альянти вперше кинули на японське місто Гірошіма, виявилася страшенно руйнівною. З півмільйонного міста не лишилося майже нічого. Людей згнуло під час цього вибуху понад 200.000.

Ватикан гостро виступив проти вживання атомних бомб, називаючи таке вживання кінцем цивілізації та початком кінця світу...

Справді, дожили ми всі страшних часів...

(«Будучність Нації»).

Польща і Ватикан

Рада міністрів нового польського уряду Берута і Осубка-Моравського проголосила зірвання конкордату між Ватиканом і Польщею. Рада варшавських міністрів заявила, що конкордат уже не існує і що мав зірвати його «однобічною діяльністю» сам Ватикан». На жаль, не подано, як і чому Ватикан зірвав з ними, чи може вони, з чийого наказу, зірвали з Ватиканом.

Україна не хоче чужого...

З Варшави передали, що, перебуваючи в польській столиці, голова Ради Народних Комісарів Советської України, М. Бажан, заявив польським журналістам, що Україна віддасть полякам усі їх культурні багатства, які вони лишили, вибираючись з Галичини до корінної Польщі.

Ця заява зробила у Варшаві добре враження. Поляки гадали, що українці не віддадуть їм культурні скарби, які вони нагромадили у Львові, і коли уряд Советської України запропонував полякам, щоб вони собі їх забрали, то вони не могли з дива вийти.

(«Народна Воля»).

Церковне життя в Буенос Айресе

Для організації церковного життя в Буенос Айресе та околичних місцевостях нещодавно створено Церковний Комітет у такому складі: голова — о. Іпатій Майка ЧСВВ; заступник голови — Михайло Медвідь; секретар — Осип Кузьмич; заступник секретаря — М. Данилишин; скарбник — Гриць Козак; заступник скарбника — Дм. Столярчик; Ревізійна комісія: Юліан Михалишин, Степан Кочар, Іван Литвин; господар — Гриць Галайко; пом. господаря — Михайло Вульченко.

Пам'яті проф. Олександра Кошиця

В пам'ять Олександра Кошиця, в роковини останнього концерту, на якому виступав великий апостол української народної пісні, в суботу, 25 серпня, в залі театру Плейгавз, у Вінніпегу, відбувся величний концерт, що його влаштував Осередок Культури и Освіти при УНО. Студенти вищих Освітніх Курсів виконали програму концерту, що складалася з хорового співу, струнної оркестри і танків. Хором диригували д-р П. Маценко і пані Т. Кошиць, а також визначніші студенти Курсів.

Перед концертом голова УНО п. Коссар виголосив промову.

Нові книжки

Замість критики

Франсуа-Рене де-Шатобріан: «Пригоди останнього абенсеража», з французької мови переклав Мирослав Небелюк. Бібліотека «Життя і Слово», за редакцією Петра Стефуранчина. Ч. 3. Видавництво Петра Ардана, Париж. 1945. Стор. 72, ціна 60 фр.

«Я любив би тебе більш ніж славу,
Й менше ніж честь...».

(Шатобріан).

Діставши до рук цю маленьку, чепурненьку книжечку, що оповідає про романтичні пригоди XV сторіччя, читач може здивується: хіба ж це пора на те, щоб видавати такі несучасні речі? Та, уважно прочитавши цю книжку, читач сам собі дасть відповідь на це запитання, визнавши її для українського читача дуже й дуже на часі.

«Пригоди останнього абенсеража» — це перлина французької літератури. Помінувши Шатобріановий талант, чудовий стиль та багатство уяви, це оповідання невмируще через те, що автор заторкує в ньому декілька таких проблем, які у всі часи та у всіх народів зворушували людські серця. Стара як світ і людський рід, проблема кохання сходить в автора на другий плян. На перше місце висувається питання взаємин поміж переможцем і подоланим, питання особистої честі й національної гордості, врешті—гарячий патріотизм і туга емігранта за рідною землею, за батьківщиною.

Ми, українці, маємо дуже багато особистої та національної гордості, але нерівність нашої вдачі викликає не раз дивні відрухи. Ми, або покірно зносимо зневагу ворога, схилиючи голову в ярмі, або ж вибухаємо святим обуренням на слова, чи вчинки, які не повинні б нас ображати. Це дається пояснити тим, що не було в нас тієї «школи честі й лицарства», притаманної націям-завойовникам. З другого боку, гаряча любов до батьківщини, що часто є в конфлікті з нашим особистим щастям, натрапляє в нас нерідко на слабкість характеру, що примушує сягнути по щастя й забути про найсвятіші обов'язки супроти свого народу. Довголітня неволя засіяла зневіру в наші змагання й примусила нас турбуватися тільки сьогоднішнім днем.

З уваги на такі «прикмети» нашої вдачі незайвим буде звернути шановним читачам увагу на деякі місця у «Пригодах», що вказують, як сильно характери дивляться на любов. Хоч яке не було б палке кохання, воно все таки у сильних мусить підкоритися іншим, вищим почуттям: віри, честі, патріотичного обов'язку. «Нехай Абен-Гамет буде християнином, нехай мене любить, то я піду за ним на край світа», — сказала собі Блянка. «Нехай Блянка буде мусулманкою, нехай мене любить, то я служитиму їй до останнього віддиху», — сказав собі Абен-Гамет. І обоє від свого не відступили, хоч потерпіло на цьому їхнє щастя. Або інше місце, де особисте щастя мусить бути окуплене героїським вчинком для батьківщини, для народу, бо цього вимагає улюблена жінка та враз із цим гаряча патріотка. «Ди битися з мавром, і з бою переможцем вертайся! Тоді я повірю, що Родріг мене кохає, коли ради честі пожертвує коханням». Що ж відповів на це Род-

ріг? «Подайте, подайте мій шолом і списа мого! Докажу, що Родріг завзятий; в боях виявляючи хоробрість свою, його оклик буде: «За даму і честь!».

«За даму і честь!» — дві речі, за які шляхетний лицар може жертвувати всім, навіть славою і життям, але честі навіть для дами не сміє сплюгавити. Ось який діалог ведеться між Блянкою і Абен-Гаметом у хвилині любовного признання:

Блянка: — Дуже часто славний лицар забуває кохання задля слави...

Абен-Гамет: — Я любив би тебе більше ніж славу, й менше ніж честь...

Чи ж можна дивуватися, що після втрати такого лицаря, зосталася Блянка до кінця своїх днів самотньою?

Вітаємо видавців з вибором цього оповідання для українського читача! Такі твори нам дуже потрібні!

*

Кілька слів про переклад. Не будемо тут з глибокодним виглядом розводитися про те, яка поважна і відповідальна праця перекладача, особливо коли йому доводиться перекладати на рідну мову якийсь видатний мистецький твір, до того ж славнозвісного чужоземного письменника.

Напис на звороті титульної сторінки книжки, де зазначено: «Цю книгу передано до Французької Національної Бібліотеки», якнайкраще свідчить про те, що видавці дуже добре усвідомлювали собі вагу такої, здавалося б, на перший погляд, незначної події, як видання якогось там перекладу.

І справді, приїде час — помре видавець, за ним піде й перекладач, або навпаки, а ця книжка вічно житиме на полицях цієї, світової слави, книгозбірні. Прийдешні покоління французьких студентів, інституту живих мов (якщо, звичайно, за той час українська мова не перейде, як латина, до розряду мертвих мов) *, читатимуть цей переклад і з нього судитимуть про стан і рівень літературної української мови у Франції 1945 року.

Саме тому, якщо нам хотілося першої хвилини, як ми тільки цю книжечку прочитали, висловити наше беззастережне захоплення, признання й подяку перекладачеві за його велику кропітку і корисну працю, то, побачивши, що ця книга призначена для історії, ми були змушені трохи охолотитися, щоб мати змогу оцінити цей переклад, так би мовити, «холоднокровно».

*) Ця річ цілком можлива, бо, здається, єдиний народ на цілому світі, що воліє вживати чужу мову, а не свою рідну, — це великий народ український. — Примітка Редакції.

На превелику нашу радість, навіть і в такому остиглому стані, загальне враження від перекладу задирилися цілком задовільне, а така дрібничка, як майже цілковита відсутність друкарських поправок, цього постійного лиха всіх, навіть наймиліших, видань, свідчить про увагу і пильність, кращі, видно, не розтавав перекладач, під час друкування свого перекладу.

Якби знав, що перекладач гадає на цій книжці припинити свою перекладницьку діяльність, то на цьому можна було б і закінчити нашу оцінку, але сподіваючись, що він працюватиме в цій галузі й далі, хочемо звернути увагу на деякі, на нашу думку, недотягнення, яких варто б у майбутньому уникнути.

Перше питання, яке повинен поставити собі перекладач перед тим, як він сідає до праці, це — таке: «Для кого призначено переклад?». Якщо в умовах нормальних, на це може бути тільки одна відповідь: «Для свого народу в цілому», то на еміграції ця відповідь виглядає трохи інакше, а саме: «Для тих, хто не опанував чужої мови і не може даного твору прочитати в оригіналі». Пам'ятаючи про це, перекладач повинен намагатися бути якнайбільше ясним і зрозумілим, щоб думка автора якнайкраще дійшла до читача, на якого ця книжка розрахована. З цього погляду, в деяких місцях переклад грішить туманністю, а то й помилковістю.

І справді, прочитавши таке речення: «Не маючи більше змоги іграти списами в пустинях, ні **наложити шоломів в оселях гречкосів...**», навряд, щоб читач добре зрозумів цю частину фрази; в кращому разі він тільки догадується, про що йде мова.

Або: Червоний хрест Калатрави був вишитий на його каптані з таким гаслом: «За неї й мого короля». Тут уже читач може, скільки собі хоче, морочити голову над словом «за неї», все одно він ніколи не додумається, хто ця «вона», бо в оригіналі «про неї» нічого не сказано. Там, правда, стоїть: *La croix rouge de Calatrava était brodée sur son pourpoint avec cette devise: «Pour elle et pour mon roi»*, але це тому, що слово: «хрест» по-французьки «*la croix*», тобто, роду жіночого, отже по-українськи треба було це речення перекласти «За нього й мого короля», або, може, навіть краще було повторити для ясності: «За хрест і мого короля».

Є речення, на перший погляд, перекладені добре, але коли вдуматися в їх зміст, то можна зауважити, що й тут не все гаразд. Наприклад: «Кожного п'ятого дня молилися в мошеях обличчя, звернені в бік Гренади». Обличчя, ззагалі, не

можуть молитися! Моляться люди. Отже, по-українськи треба було сказати: «Кожного п'ятого дня вони молилися, звернені в бік Гренади». Або: «Даремно країна лотофагів приносила в жертву вигнанням свої овочі...» В оригіналі сказано: «*offrait aux exilés ses fruits*» — тобто: пропонувала, подавала, дарувала, хай навіть жертвувала, тільки не приносила в жертву. Бо коли по-українськи можна зовсім добре сказати, що, наприклад, пан Х. пожертвував для наших скитальців пару своїх штанів, то вже зовсім смішно буде виглядати, коли про цей шляхетний вчинок бідного українського громадянина написати так: «Пан Х. приніс у жертву нашим скитальцям пару своїх штанів».

Є в перекладі непотрібні спрощення. Напр., в оригіналі стоїть: «*superbement vêtues de brocart*» перекладач це відає просто: «парчею одиті», хоч краще й точніше було б по-українському передати: «пишно вбрані (одягнені) в парчу». Або вже зовсім по-простацькому звучить: «Всі ці думки перлися в душу...» Чи не краще було сказати: «насувалися в душу», або «опанували душу»?

Є гріхи проти норм української літературної мови: «дуже було невідоме» — треба «цілком (зовсім) було невідоме»; «являє особливу змішку веселости й меланхолії» — треба: «являє собою суміш веселости»; «всупереч прокляттів» — треба: «всупереч прокляттям»; «ненадійно» — треба: «несподівано»; «сподіємось» — треба: «сподіваємось»; «без ушкоду» — треба «без шкоди»; «грижа сумління» — «гризота (докір) сумління» та багато інших.

Деякі слова чомусь не перекладені, а тільки пристосовані до українського правопису, наприклад: «*la dégradation de l'âme*» — «деградація духа», хоч цілком добре було б сказати «занепад душі»; або «душевний занепад»; «*complainte*» — «комплент», хоч зрозуміліше для всіх було б «сумна пісня» і т. ін.

Шкода також, що чудові пісні в цій книжці чомусь перекладено прозою.

Але всі ці хибки, як ми вже сказали вище, не застосовують великої праці перекладача, яку він витратив на цей переклад. Хочемо сподіватися, що в подальших своїх працях він ще краще працюватиме, збагачуючи наше красне письменство перекладами творів великих французьких письменників, рівночасно даючи змогу нашому читачеві-емігрантові, в умовах чужомовного оточення не забувати й насолоджуватися своєю чудовою, багатющою рідною українською мовою.

К — а.

Про „Кооперацію“

Щойно вийшла з друку українською мовою книжка інж. Д. Піснячевського про «Кооперацію».

Автор, економіст-кооператор, довголітній співробітник «Кооперативної Республіки», присвятив свою працю найвищому органу (Ревізійному Союзові) Української Кооперації в Галичині.

Книжка написана доступною мовою та багата змістом. Читач тут знайде не тільки поняття про кооперацію та інші сучасні соціально-економічні питання, але й також сторінку про українську кооперацію.

Ось зміст цієї цікавої книжки: I. Вступ; II. Що таке кооперація? Народження кооперації; Доктрина ко-

операції: 1) Правила кооперації; 2) Підставові складники кооперації; Кооперація — це не капіталізм; Кооперація — це не соціалізм; Господарські зони кооперації; Будова кооперації; Що таке споживач? Кооператизм: 1) Кооперативна Республіка; 2) Кооперативний лад; Відносини між кооперацією і державою; Кооперативний рух і українська кооперація; Висновки. II. Вступ; Капіталізм; Дирижизм; Кооперативний лад; Висновки.

Книжка коштує сто (100) франків. Замовлення й гроші просимо слати на адресу:

Abbé Leskovitch, 186, Bd Saint Germain, Paris.

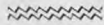
Х Р О Н І К А

Церковне життя

Листопадове свято

У четвер, 1 листопада, о 10 год. 30 хв. ранку, у церкві св. Володимира Великого, в Парижі, відбудеться Урочиста Служба Божа з нагоди Листопадових Свят.

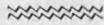
Проповідь виголосить о. Іван Леськович.

БОГОСЛУЖЕННЯ

П а р и ж

У храмі св. Володимира Великого Служба Божа щоведілі о год. 10,30 та Вечірня о год. 17.

Громадське життя

ЗВІТ З ДІЯЛЬНОСТІ В МІСЯЦІ ВЕРЕСНІ 1945 Р.

УКРАЇНСЬКОЇ СЛУЖБИ СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ

Нова адреса: 95, Bd Saint-Germain, Paris(6)

У цьому місяці праця «Суспільної Опіки» небагато різнилася від попередніх місяців, хіба тим тільки, що число нових «пацієнтів» збільшилося. Приїхали студенти, політичні в'язні й засланці з німецьких концентраційних таборів, яким і треба було негайно стати в пригоді.

Завдяки людям «доброї волі», вдалося їх примістити то в наших людей, то в готелях та інших пристановищах, а деяким із них навіть підшукали працю, а кільком допомогли вступити до високих шкіл.

Цифровий звіт за місяць вересень виглядає так:

Користали з нічлігів 172 особи (114 православних, 58 греко-католиків); харчу (снідання, обіди, вечері) 879 осіб (586 православних, 293 греко-католиків);

грошових допомог видано на	13512 фр.
витрачено на купівлю книжок для студентів	710 »
адміністративні видатки	385 »

Разом 14607 »

Через те, що матеріальні засоби «Суспільної Опіки» цілком вичерпані, а потреба в допомозі була невідкладна, довелось звернутися до інших допомогових установ, які допомогли, за нашими проханнями, грошми на 37.000 фр., та одягом для 22-ох осіб.

У СПРАВІ ВІЌЗДУ ДО АМЕРИКИ

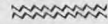
Останніми днями дістала наша Редакція багато листів у справі виїзду до Америки. З них ми бачимо, що наші читачі не зовсім добре зрозуміли

наше повідомлення в цій справі. Замість відповідати кожному зокрема, робимо це на цьому місці з докладним поясненням:

До Америки може поїхати покищо тільки той, хто має в Америці родину, чи знайомих, які зобов'язані взяти його на свою відповідальність. Тоді вони перешлють йому «афідевіт» (документ, що стверджує охоту і зобов'язання родини, чи знайомих з Америки, взяти емігранта на своє удержання).

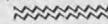
Шойно з цим документом можна йти до американського консульства в Парижі, чи в іншому місті, і там старатися про виїзд. Окрім цього «афідевіту», треба ще багато інших документів, як паспорт, свідоцтво здоров'я, означення професії (фаху) тощо, але всі ці документи можна виробити тут, на місці.

Отож, коли хто має родину в Америці, хай напише туди, а коли вже дістане «афідевіт», тоді може написати до нас по пораді, що робити далі. Але в наступних числах нашого журналу ми постараємося завжди подавати точні відомості в справі виїзду, бо знаємо, що багато наших читачів цим ділом цікавяться.

ОГОЛОШЕННЯ

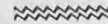
Хто хоче переслати листи до своїх рідних у різних краях Європи чи Америки, може це зробити за нашим посередництвом.

РОЗШУКИ

Николин Дмитро шукає свого стрийка в Канаді, в Судбурах. Походить з Лючі, пов. Коломия.

Антін Попик, з Отави, шукає Антонія Жидемірського, його дітей і жінку, Деяна Варилюка і Анну, Софрона і Івана Сенишиного, Петра Северка і Яна Попика; всіх — з села Милівці, пов. Чортків.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Коли хтось з наших читачів не дістає часопису, і пише до нас про це, хай напише також, яких чисел він не дістає, щоб ми знали, яке число вислати!

ЗАУВАГИ

1. — На листах до Редакції просимо біля підпису подавати також свою точну адресу.
2. — Коли змінюєте адресу і повідомляєте про це нас, подавайте, будь ласка, рівночасно і стару свою адресу.
3. — Коли висилаєте нам гроші, неодмінно зазначайте докладно, на що ці гроші призначені.
4. — Гроші висилайте на адресу: С. С. 2212-79, Jacques Perridon, 186, Bld Saint-Germain, Paris (6).

Gérant : Alexandre Belsky.

Imprimerie de Navarre.
11, rue des Cordelières, Paris (XIII).

Адреса: 186 Bd St-Germain, Paris (6e) ◆

Телефон Littré 48-65

Не занедбуймо молитви

Ісус Христос сказав: «Просіть і буде вам дано... бо кожний, хто просить, отримує...». Молитва це ключ до всіх скарбів Божої доброти. Як у людей, можна все дістати за гроші, так у Бога все одержимо через молитву.

Апостоли просили Ісуса на човні в часі бурі й діждалися помочі. Св. Моніка, матір св. Августина, молилася про навернення сина, і Господь Бог вислухав її. Сліпий на дорозі до Єрихону голосно кликав до Ісуса: «Ісусе, Сину Давидів, змилуйся наді мною; і Син Божий вислухав його. Невіста Хананайська кличе й благає Ісуса: «Сине Давидів, змилуйся наді мною!». А Христос відповідає: «Жено, велика є твоя віра, нехай станеться, як ти хочеш».

Бачите, що може молитва. Так і ми будь-мо витривалі в наших молитвах, і Господь Бог напевно вислухає нас. Занедбування молитви веде часто до упадку.

Св. Петро був би не вирікся Ісуса, якби був не числив на власні сили, мимо того, що Христос перестерігав його.

Всі ми потребуємо помочі, бо всі ми кво-

лі; Божої помочі потребуємо у всіх наших справах, в науці, в праці, у всіх небезпеках душі й тіла.

Батьки мають молитися, бо батько й мати це неначе пастирі домового вогнища. Хто з Богом, Бог з ним. Від Божого благословення все залежить. Як Господь не збудує дому, даремна праця тих, що будують дім без помочі Божої. Богу належить частина в домовому вогнищі, бо Господь Бог є основником родини. Подружжя без Бога є вічна мука. Добрий примір батька й матері завжди буде присвічувати доньці й синові. Побожність батьків розпалює у дітей велику любов до матері й батька.

Скільки ото батьків і матерей нарікають на своїх доньок і синів, на їх велику байдужність до батька й матері, зовсім не дбають про них, уважають їх тягарем для себе. Вони вже старі, заваджають дітям, чому не вмирають...

Рідні діти ложку страви жалують своєму татові, своїй матері, — не мають серця до своїх батьків. Та не диво, що серця дітей зледуватили, остигли, бо ніколи не були ogrіvani

жаром молитви родичів. Хто щиро й правдиво любить Господа Бога, той буде старатися інших потягнути до Бога, так робили перші християни, так робили св. угодники Божі, так чинять душі правдиво побожні.

Не соромімося молитви, ані своєї віри, бо Ісус Христос виразно сказав: «Хто зречеться мене перед людьми, того і я зречуся перед Отцем моїм небесним».

Безбожникам треба дати належну відправу, а тоді вони не будуть висмівати побожних людей. Одного разу ввійшов до ресторану по-

божний чоловік і перед їдою помолвився. Інші зачали сміятися з нього, а один з них питається: «Чи у вас всі тримаються старої моди?». На це чоловік відповів: «Ні, не всі; моя собака ніколи не молиться, бо держиться «нової моди».

То ж щиро звертаймося до Бога молитвою, вранці, увечері, перед їдою і по їді, в спокусах, в потребах і смутках, бо молитва принесе нам перемогу і Боже благословення.

О. Кінаш

Що це таке „ВІРИТИ“?

У перших часах християнських жив у єгипетській пустелі один старий пустельник. Ген-широко-далеко ходила по світі слава про його святе життя. Але знайшлися люди, що сумнівались про ту його святість та змовилися піти та випробувати його. Коли прийшли до нього, старенький саме молвився. Вони його вранішньої молитви не пошанували, а відразу на нього накинулися: «Слухай, ти, старий фарисею, ми знаємо, що ти за один, ми вислідили все про твоє безстидне, розпусне життя. Твоя мерзена душа вже дозріла до пекла». Та зловна мова мов гострий меч врізалася в серце невинного старця. Його очі залилися сльозами, але він не сказав ні одного прикрого слова до своїх обмовників, тільки покійно відповів: «Браття мої! Це правда, в мене стільки гріхів, що піску наберезі моря. Моліться за мене, щоб Бог був для мене милосердним». — «Як? Щоб над тобою змилосердився Бог, коли ти перекутив навіть правдиву віру, а видумав собі нову?!». На ті слова покійний монах, що дотепер стояв навколішках, став на ноги, його старе, зламане тіло випрямилось високо, з очей наче іскри посипалися, він рукою відігнав їх від себе й мов ангел пімсти закричав: «Геть від мене!!! ви не люди... хто посміє ще раз сказати мені в очі, що я зрадив правдиву віру Ісуса Христа?!».

Тоді ті люди впали йому до ніг, просили простити їм, що його виставили на таку пробу, та заявили, що тепер переконалися, що його святість ще вища від його слави. Потім просили його, щоб їм витолкував, як це може бути, що зразу так спокійно приймав усі

образи, а тільки тоді огірчився, коли йому закинули, що він покинув правдиву віру. — «Знайте, що хоча б мене мали й за незнай якого грішника, я надіюсь, що Бог мені простить, але якби я потоптав правдиву віру, то я не знайшов би прощення ні на небі, ні на землі. В кого правдивої віри нема, в того й Бога нема».

Так! Коли ми з немочі піддаємося, падаємо, грішимо, то можемо зо своїх гріхів знову підвестися. Хто одначе так упав, що правдиву віру від себе відкинув, той нехай не сподівається прощення на цьому світі, ні блаженства на другому світі, бо Господь Ісус сказав: «Хто вірить, буде спасений, хто не вірить, буде осуджений». (Мар. 16, 16).

Коли тебе, дорогий читачу, принесли до хрещення, тоді священник питався: «Чи обіцяєш служити Христові й вірувати в Нього?». Відповідь на той запит була: «Обіцяю».

У цих статтях ми хочемо пояснити всі правди нашої святої віри й насамперед треба пояснити, що це таке та «віра», — що це значить «вірити».

Люди часто говорять між собою про віру, й навіть гостро сперечаються; одначе, часто буває так, що навіть не розуміють, що це таке віра. Може ти деколи й сам чув, як то не один каже: «Хто там був. Хто знає, котра віра правдива. Хто годен знати, коли того не бачив?». Яке це безглузде говорення, і воно походить тільки з того, що чоловік не розуміє, що таке віра. Коли б такий чоловік взяв у руки катихизм, то зараз на першій сторінці знайшов би такий запит: «Що то значить вірити?».

Трошки подумай і намагайся сам відповісти. Коли ти віриш комусь, то це значить, що ти за правду вважаєш те, що тобі хтось каже. Так, чи ні? А чому ти вважаєш то за правду? Бо другий таке каже.

Ось ідемо собі на прогулянку, я й мої два приятелі. Вони питають мене, котра година. Я виймаю годинника й кажу: «Пів третьої». Я знаю, що справді є пів третьої, бо я бачив на годинникові. Але мої приятелі **вірують**, що є пів третьої, бо вони годинника не бачили. Отже вірити не значить за правду вважати щось таке, що ми самі бачили, або переконалися, але якраз навпаки: щось таке, чого ми не бачили, не переконалися, але що ми довідалися через інших.

Коли хтось мені скаже, що він не хоче вірити в щось, чого він сам не може зрозуміти, то я на це йому відповім: «Гляди довкола себе. Над тобою мільйон зірок, під твоїми ногами мільярди мільярдів хробачків, свіжа роса щоранку додає нової сили деревам та ростинам. Скажи мені: що це за сила вдержує ту безмірну кількість зірок? Хто купує рослини в ранішній росі? Хто мені скаже це все??». Ти не в силі збагнути того, що маєш щоденно на очах.

Але є речі, ще важчі для розуму. Скажи мені, який є Бог? Де Він перебуває? Де ангели? Де пекло? Як душа дісталася до нашого тіла? Що таке смерть? Як воскресне наше тіло? Це все є таке правдиве, як правдою є те, що ти тепер читаєш ці сторінки. Ми все те приймаємо за правду, віримо, бо правдомовний Ісус нам це сказав.

Коли я вважаю щось правдою, бо людина якась мені то сказала, тоді моя віра називається людською. Але коли вважаю правдою щось, що Ісус Христос сказав, тоді моя віра є християнська. Отже в мене є християнська віра, бо вважаю правдою, вірую в те, що Ісус Христос навчав, що Апостоли за Його наказом навчали, що Він Сам, через свою Церкву, навчає та подає нам до вірування.

Певно, в християнській вірі є багато таких правд, що людський розум ніколи їх не збагне, бо вони є понад його силу. Такі правди звуться таємницями або таїнствами, як наприклад, Таїнство, що є один Бог, що в тому

Бозі є три Божі особи; або, що Пречиста Діва з Духа Святого зачала й у Дівичтві зродила Бога й Чоловіка в одній тільки Особі; або, що в Святій Тайні Евхаристії є цілий, живий Ісус Христос, зо своїм тілом, душею, Божеством; або, що на Службі Божій перемінюється хліб і вино в Тіло й Кров Ісуса Христа... Так, це все речі людському розумові недоступні, одначе, ми у все те віримо на Слово Ісуса Христа, бо Ісус є Бог, а Бог ті речі знає й розуміє, хоч ми своїм обмеженим розумом їх не знаємо й збагнути не можемо.

І якраз у християнській вірі це найдивніше, що вона містить в собі такі незбагненні й глибокі тайни, а проте люди, навіть невчені, простодушні, ту науку радо приймають. Такі тверді й тяжкі заповіді вона проголошує, а все ж навіть горді пани, розпусні багаті приймають її, не тому, що люди їх намовили, але під впливом Божої сили. Апостоли були б надармо трудилися, як би Сам Ісус був би не вщеплював у людські серця зеренця віри. Та сама Божа ласка, що з грішної Марії Магдалини зробила каянницю, що розп'ятого розбійника перемінила в наслідника неба, та сама ласка вщепила в наше серце віру — ; отже віра, це **дар Божий**.

Бувало колись пастухи мали звичку закривати жар попелом, щоб не треба було завжди розпалювати вогонь. Коли треба вогню, розгорнуть попіл, докладуть сухого гілля, й зараз мають вогонь.

Наше серце також тільки порошок і попіл, але Дух Святий в той попіл і порошок укрит жар віри, й потім, при допомозі святої науки, святої проповіді, роздмухує той жар в огонь християнської чесноти. Тому треба слухати християнську науку, проповідь. Хто її не слухає, або слухає, але її не придержується в житті, в того й остання іскорка віри втратить свою силу й прикінці загасне: «Благословенні, що чують Слово Боже й додержують його». (Лук., 11, 28).

(«Голос Спасителя»).

Чому віримо в майбутнє

Остання війна зрушила основи життя майже всіх народів і держав світу. Не тільки ті народи, що безпосередньо брали активну участь у тому могутньому кривавому змаї, відчули на собі нещастя, які несе війна. Вона витиснула своє жорстоке тавро на багатьох народах і країнах, що часто старалися бути від неї осторонь.

Світ змобілізував свої сили, щоб знищити німецький імперіалізм, який своїми формами і змістом загрожував дотеперішньому правопорядкові, поняттям моралі і етиці.

Яку роллю відіграв український нарід у боротьбі за свободу народів і зокрема за право людини? Чи Україна була лиш пасивним предметом у цій війні, а український нарід тим, що кривавився силою обставин, без власної думки й цілі? Чи сьогодні, коли переможні держави роблять підсумки своїх перемог, український народ має підстави до зроблення білянсу своїх вкладів для перемоги над Німеччиною? Відповідь ясна та певна: т а к.

Стільки жертв крові і майна, скільки зазнав український нарід у боротьбі проти німецьких загарбників, напевно не зазнав жаден інший нарід в Європі.

Україна вже в перших днях війни стала тереном воєнної хуртовини. Через українські землі почали вже від 1939 року пересуватися фронти. Населення України в найбільш дошкульний спосіб відчуло тягар, що його несла зі собою війна. Зокрема від червня 1941 року українські терени стали головними, що на них відігралася кривава світова драма. Україна палала в огні і захлиналася кров'ю не тільки воюючих сторін, але й своєю власною.

Якщо раніше хтонебудь міг мати сумніви щодо цілей, з якими йшли німці на Україну, то вже в перших днях по їх приході вийшла на яв їх загарбницька, типова експлоатаційно-колоніальна політика. В безсоромний спосіб німецький голодний пропагандист обіцявав українцям в заміну за довір'я до Німеччини «кушати і пити». Німець, що йшов на Україну, був поучений несогірше, як той, що колись здобував у колоніях край негрів чи інших кольорових народів.

Під найрізномроднішими претекстами почалося мордування українського населення, ви-

силання його на каторжні роботи до Німеччини, арешти, інтернування і т. ін. В короткій тюрми переповнилися українськими громадянами. У німецьких концентраційних таборах, які німці вибрали і випробували, як блискучий середник до фізичного винищення людей, гинули сотні тисяч українців.

Всім стало ясно: Німеччина хоче нас оgrabувати, а відтак цілком знищити, щоб зробити собі на наших прадідних землях колонізаційні простори. Німці, по окупації своїми військами українських земель, зразу видали цілу низку законів, що поневолювали український народ. Українці мусіли «добровільно» покидати власні хати та їхати в Німеччину працювати в нелюдських умовах для німецької воєнної індустрії.

Тисячі молоді гинуло там від вичерпання, хворіб та нещасливих випадків. Український селянин дістав наказ складати для Німеччини податок (контингент), який своєю висотою часто перевищував усі податки, які колинебудь з українців стягали. Хто не сплатив контингенту, йшов у тюрму, або до конц. таборів.

Молодь дістала наказ голоситися до т. зв. «Служби Батьківщини». Були це робітничі відділи молоді, які висилано на найтяжчі праці, що руйнували здоровля молодих юнаків.

Українську самостійну пресу в цілості зліквідовано. Дозволено лиш на кілька часописів і журналів в українській мові, в яких мав бути німецькій пропаганді потрібний зміст. Лиш часом особистій зручності чи відвазі дописувачів належить завдячувати, що в піднімецькій українській пресі перепачковувано українські думки. Українське політичне життя було зліквідоване цілком. Самостійну думку переслідувано з найбільшою, типово германською нещадністю. Коротко кажучи: німці в Україні чулися, як у власній колонії, і цього вони навіть не приховували.

Україна опинилася в неволі гіршій, ніж та, яку вона протягом своєї історії зазнала.

Очевидно, український народ, що завжди боровся за свою свободу на рідній землі, зразу ж поставився вороже до німецького окупанта. Опір, що був спершу пасивним і частинним, згодом перемінився в загальнонаціональну активну боротьбу проти німців.

В першу чергу, німці зустрінули труднощі в депортації українців на роботи. Ніхто не мав ніяких ілюзій пощо і чому йому кажуть виїздити. Починається масова втеча з місця осідку. Як колись на «Січ», так в останні роки українці йшли «в ліс». Твориться славнозвісна Українська Повстанча Армія, що її завданням було боронити український народ перед німецьким насильством, терором, грабунками і безправ'ям. Гурти озброєних боєвиків ростуть з дня на день. Спершу боролися сотні, потім тисячі, а згодом десятки тисяч озброєних боєвиків, розмішених по цілій Україні. Зарозумілий німецький мундуровий грабіжник, який раніше вільно ходив у село по «масльо, яйка», не смів більше туди показуватися. Спершу села, потім околиці, а згодом цілі округи були під виключною владою українських повстанців. Там творилася своя адміністрація, свої школи, уряди і т. д. На спроби німців терором на невинно арештованих закладниках, застрашити українське громадянство, українці відповідали єдино зрозумілим і переконливим для німців аргументом: збройною силою. Галичина, Волинь, ціле Правобережжя стало тереном діяння українських повстанців. Зброю і ціле постачання повстанці діставали від німецьких відділів, які

виїздили в терен з метою «зліквідувати банди». «Контингенти», т. з. грабоване німцями майно українського населення майже ніколи не доїздило до своєї цілі. Транспортні насильно везених робітників з України, визволяють українські повстанці, а серед них знаходять нові маси охотників до дальшої боротьби.

Україна бореться, хоч яке велике її поневолення. Колишне групове, політичне чи ідеологічне зріжничкування зникло, а його місце заняла спільна думка загального національного змагу за добро цілого народу. У важкій боротьбі за наше загальне бути чи не бути, знайшли спільну мову всі чесні громадяни-українці, без огляду на своє політичне обличчя. Здавалося б, неможлива колись до осягнення в краю єдність українського народу стала доконано дійсністю. І власне ті два факти: збройна і політична боротьба українського народу з німцями, і консолідація всіх українських сил Краю в часах для нього найбільш критичних, наповнює нас сьогодні твердою вірою в наше майбутнє. Життєва сила українського народу не знищена, а його воля до свобідного життя така велика і міцна, що цілком відповідає повазі сьогоднішніх днів.

В. Борисенко.

О. Маріян Цурковський

Марійка

(Одній з багатьох на чужині, — Марійці Танчак присвячую)

Через «політику» Петро Завзятий мусів кидати рідне село. Це було так. Одного вечора, коли Петро був у читальні, до його хати прийшов місцевий командант поліції. У хаті була тільки жінка з маленькою донечкою Марійкою. Пан командант мав уже давно «око» на Петра. Йому Петрова праця в читальні була кісткою в горлі; сіллю в оці були й ті книжки про Україну та «газети», що той їх спроваджував зі Львова. Але пан командант нічого не міг закинути Петрові. Мимо всього його робота в читальні не виходила поза межі статусу, схваленого владою. Тоді пан командант вирішив узятися іншого способу і спробував підійти підступом.

— Ану, заспівай мені щонебудь, дитинко! — звернувся він до дівчинки.

І Марійка у своїй дитячій простодушності милим голосочком затягла пісню «Ми гайдамаки», а коли дійшла до того місця, де говориться про присягу, клякнула на одне колі-

но, два пальчики піднесла вгору, очіці звернула вбік ікони Пречистої і сильним голосом вивела: «За нашу зневагу, ми зложим присягу й за народ життя своє дамо...».

Змінився на обличчі пан командант, таке почувши, а мати, що біля доччиного ліжечка сиділа, завмерла зі страху. Серце їй вішувало лихо...

— Хто ж тебе так гарно співати навчив? — як міг лагідніше запитав командант.

Від відповіді, яку дасть тепер Марійка, багато залежить. Очима, повними німого прохання, глянула мати на образ Пречистої, благаючи помочі для дитини. Дитина ж ходила до місцевого дитячого садка й там училася пісень. Але Марійка виявилася гідною спадкоємицею тих, про кого співала:

— Мама мене навчила!..

Зітхнула з полекшею мати, а пан командант, повний глухого пересердя, прикусив губу. Причіпки, щоб закрити дитячий садок за пе-

реступлення статуту, він не знайшов. А покарати матір? Та їй же ж вільно свою дитину всіляких пісень навчати!..

І пан командант, тамуючи лють, витягнув з кишені золотого й дав Марійці зі словами: «Гарно співаєш, дитинко, купи собі за це цукорків». Та, все ж таки, не міг стримати себе, щоб відходячи не грюкнути дверима.

— Викинь ці гроші, донечко, тобі не годиться їх брати, — сказала мати, — вони брудні.

І на вигляд ніби нічого й не сталося. Але пан командант так легко не скапітулював. Він таки хотів дістати похвалу за «спренжистосць». І поспалися доноси на Петра за «антипанствоове наставене», і почалися труси в хаті, яких було аж тридцять сім. Вкінці Петро мусів кинути рідну хату й податися у далекий світ, щоб жити там, куди вже влада пана команданта не сягала. І Петро вибрав Францію. Поцілував поріг батьківської хати, взяв до хустини грудку землі з могили батьків і на груди собі поклав. А в серці своєму заховав любов до рідної землі... І з цими скарбами вибрався у далекий світ, разом із жінкою й маленькою Марійкою.

Та коли на місце приїхав, йому здалося, немов палець, сам один був на світі: чужина скрізь, чужиною всюди тхне. Добре, що дружина була й Марійка. Хоч мав до кого слово промовити.

Петро заїхав до південної Франції. Найнявся до одного фермера разом із жінкою. Та коли фермер у неділю дав Петрові косу в руки й косити наказав, Петро відмовився. Він же хрещений і неділю шанував. А фермер зі словами: «Нікс травай — нікс манже», нагнав Петра від себе. Тоді Петро пішов до іншого. Цей уже в неділю працювати не примушував, але важка була праця. Жінка найнялася пасти худобу, а Марійка помагала матері корови завертати, щоб у шкоду не йшли. Корова, звичайно, як корова, чи наша, чи французька, завжди любить у шкоду лізти. І, ганяючи корови, Марійка черевички здерла. Та що більше дерлися вони, то більше дерлося мамине серце. Коли, після цілоденної праці, приходили до своєї хатини на краю містечка, мати огрівала посинілі Марійчині ноги гарячими сльозами, а батько потішав, що після студеної зими весна прийде.

Так минуло кілька років. Мати й доня худобу пасли, а батько важко працював. Улітку Марійка до сонця грілася, а взимі весни вижидала. Про те, щоб посилати Марійку до школи, спершу й мови не було. На молитовнику і Кобзарі, що з хати привезли, вчив Пе-

тро свою доню української мови. А мати гріла дитину теплом любови, яку з рідної землі з собою принесла. Так навчилася Марійка читати й писати, та з Кобзарем про Україну розмовляти.

Але згодом покращало для Петра. Вже міг переселитися під місто, де й кращу роботу дістав. Вже міг сам на сім'ю заробити, й жінка з Марійкою не мусіли коло чужої худоби ходити.

Марійка могла вже до школи піти. Але ж це й було причиною нової журби для неї. У школі все, й наука й розмова, по чужому. Учителька, хоч і рада була б, не всіли помогти. Вона ж Марійки, а Марійка її, не розуміє. Товаришки так само не можуть їй помогти. І заплакала дрібними сльозами Марійка. «Тату, — раз каже вона, — пані вчителька казали написати мені завдання, а я не знаю, як це зробити». Батько хотів би помогти дитині, та сам не знає, як. А тут стільки клопоту всюди зі всім, стільки всього на голові! І не спостерігся Петро, як ремінь з себе зняв. «Не я тебе навчу, а цей ремінь, так, як і мене тато вчили».

Поплакала Марійка ревними сльозами, а потім сіла до столу, й доти думала й плакала, доки не пригадала собі всього, що вчителька в школі говорила, і завдання таки написала.

Другого дня вчителька вперше похвалила нашу Марійку перед цілою клясою. Від цього й почалося. Хоч наука ставала чимраз важча, Марійка навчилася сама собі давати раду, перемагала всі труднощі та переходила з відзначенням з класи до класи. Недаром була донькою Петра, що Завзятий називався!

Так закінчила Марійка сільську школу, а згодом і міську.

Мати тишилася і з радощів плакала та молилася за успіхи своєї доні. Батько працював тяжко, згорбився, зсох, але здобував своєю працею признання та пошану в цілому містечку. Українська родина здобула собі прихильність і пошанівок у чужинців. Коли мати занедужала й померла, на її похорони зійшлися всі люди з містечка, а місцевий кюре всім за вір її ставив.

Школярка Марійка сиротою осталася. Та виросла в твердій школі, вихована чесними й вірними своєму народові й церкві батьками, може сміливо йти в життя.

Йди ж, Марійко, крізь життя, ніколи труднощів не бійся, й стань зразковою українською жінкою. Своїх родичів не засором і завжди будь такою ж завзятою, як і вони!

Тіонвій, 15 жовтня 1945.

У піжмурках зі смертю

(Уривок із спогадів українського політ'язня з німецького концтабору Авшвіц)

Мойому другові й товаришеві Лі присвячую.

Минуло ще три дні. Наш гурток друзів не перестає рідшати. Ще чотирьох не стає. Відходять туди, де вже немає ні каторги, ні побойв, ні знущань, — до країни вічного спочинку. Троє важко захворіли. На місце праці нам доводилося їх майже носити, а там приховувати, щоб таборіві бандити їх, як непотрібних і нездібних до праці, не знищили. Начальник нашої групи, т. зв. «оберкапо», зветься Краль. Колись був поляком, тепер «німець». Українців ненавидить і бажав би нас усіх знищити найбільш жорстокими методами. Через це приділює нам працю поза табором, при будові бараків, підшукавши особисто для нас начальника праці, т. зв. «капо», який дістає від нього інструкції якнайшвидше нас «випустити».

Вставати треба було о 4-ій год. ранку, щоб по п'яти кілометровому марші бути своєчасно на місці призначення, в селі Бабіце. Наш «капо» досвідчений, багатократно караний, злочинець, німець, Вімберг на прізвисьце. Тут він «всесильний», пан нашого життя і смерті. Хоч він майже неук, його призначили керувати будівництвом бараків. Під свою команду він дістав 50 людей. У цьому числі — більшість нас, українців, решта — жидів і поляків. Але Краль помилився. Бо якщо кожний гітлерівець завжди був добрим бандитом, то, як показала дійсність, не кожен бандит був добрим гітлерівцем, і, наприклад, Вімберг, всупереч сподіванкам Краля, ставився до нас більше по-людськи, ніж по-бандитськи.

Діставши від свого начальства пляни будови, він, насамперед, розгорнув їх на дошках і довго та пильно на них дивився, ніби вивчаючи. Справа, видно, була не легка, бо він багато винохав табаки, потім довго чухав потилицю і врешті звернувся до нас:

— Гей, котрий з вас є добрим будівельним майстром?

Хвилину всі мовчали, між нами не було такого. Але ще мить і я наважився. Вискакую з гурту і самовпевненим голосом заявляю, що випробуваний і з доброю будівельною практикою майстер. «Чи розумієшся на плянах?». Але ж, звичайно! Від малої дитини пращою цій ділянці. Нічого іншого ніколи не робив,

а тільки будував бараки, шопи і мішав цемент». Одне слово, брешу на всі заставки. По короткій надумі, Вімберг передал мені пляни і доручив провадити будову. Тепер я, в свою чергу, розтягаю пляни на дошках і призадумуюсь над ними, як це перед хвилиною робив Вімберг. Мене охоплює жах. Я ж не маю зеленого поняття про те, що значать ці всі лінії, яка там поділлка і т. ін. Але до втрачення і так маю мало. При праці в найближчому часі згину напевно, а тут, все таки, може, пощастить щонебудь викрутити, а то ще й інших порятувати. Вімберг дивиться на мене спідлоба. Може, він щось догадується, промайнуло мені в голові. Додаю собі, врешті, відваги. Урядовою мовою була в нас мова польська. Кличу: «Гей, хлопці, хто добрий «мураж» — до мене, але «юж»!... При цьому моргаю на одного з друзів, і він, співробітник львівських часописів, поет і письменник, зголошується до мене, як фаховий «мураж». Добираю собі ще кількох таких самих «спеців» і починаємо роботу. Найперше треба викопати всюди, де будуть стояти стіни, півметрової глибини рови. Туди висиплеться пісок з цементом, і це будуть бетонові підвалини. Працюємо. Міряю, ходжу, даю накази і чимраз більш ніяковію. Але праця горить. Швидко виростають підвалини будинку, але разом з ними зростають і сумніви в моїй душі. Або плян недобрий, або я зле зарядив. Нагло відкриваю в чому річ. Всюди, де мали бути стіни, ми збудували отвори, а де мали прийти двері, стоїть півметрова висока підмурівка. Мое серце перестало на хвилину битися. Що за страшне відкриття. Це ж «саботаж»! Ніяк інакше нашої роботи не окреслять. А за саботаж, у крашому випадку, куля в потилицю, в «нормальному» — петля на шию. Нікому ні слова про своє відкриття, і біжу до капа, ніби потребую його цінної ради. Питаюся наївно про прості і зрозумілі речі так довго, аж йому вривається терпець, і він відбирає мені пляни будови і наганяє мене до тяжкої праці з джаганом. Легше віддыхаю. Будівельним майстром тепер знову став «капо», і це моя дошка рятунку.

Трохи згодом побачив і Вімберг хибне бу-

дування. Але тепер і він перестрашений, бо його так само, як і мене, чекає також мотузкою або куля. Він вже не грозить мені карним рапортом, але хоче якось направити лихо. Я раджу йому негайно братися до сирого ще бетону, і, заки прийде контролю, розвалити його. На цей раз усі гарячково беремося до праці, і впродовж одного дня нищимо те, що перед тим будували днів кілька. Зачинаємо на ново. Слава Богу! Щось починає виходити. На керівника праці тепер подався знову один із наших друзів, сл. п. Теодор Г., а мене призначено перекладачем для голяндців.

Але в нашій команді, порівнюючи, спокійно, лише коли приходять на контроль SS'и, наша влада кричить, мов навіжена. Вигуки мають свідчити про те, що праця лежить нам на серці. Зате в сусідній команді, що працює недалеко від нас, — правдиве пекло. Там «капом», т. зв., «капо смерти», садист і звір у людській подобі. Побой не вгавають. Коли жертва така побита і знесилена, що ледве стоїть на ногах, «капо смерти» шле її буцімто принести лопату, чи щось інше. В'язень іде виконати наказ. А з-заду присідає SS, і, націлившись із кріса, стріляє. А пізніше, в звіті стоїть, що в'язня номер такий-то застрілено «під час втечі». Таких випадків бачимо п'ять, десять, а то й більше. Залежно від гумору, який має «пан капо смерти».

Дні видаються нам нестерпно довгими, хоч ми не знаємо, чи багато їх перед нами. Пече гаряче сонце і мучить страшна спрага. Води не п'ємо, бо це — смерть. Це — тиф і червінка, а відтак — піч крематорії. В полудне, коли маємо 40 хвилин перерви, всі падають на землю і западають у твердий півсон. Тягнуться дні і висмоктують рештки сил. Наш друг, сл. п. Я., в гарячці. Беремо його в яму, яку копаємо, та кажемо тихо сидіти. Він стогне та заповідає свою близьку смерть. Просить передати привіт рідні та друзям. «Бо, може, все-таки, хтось з вас живий звідси вийде», говорить. Другого дня Я-ва між нами вже не стало. Його забрали до, так зв., «шпиталю», а звідти, того самого дня, автом відвезли до газівні і крематорії. Тиф!! А на тиф в Авшвіці хворіти в'язневі не вільно! Хто має підозрілу гарячку, того беруть на авто, а дві години пізніше з нього лишається попіл. Дивимося на хмаринки, вказуємо на них та сміємося зі себе, що й ми так, як і вони, попливемо по синьому небі. Петро навіть вірші склав:

Ти ж плитимеш у час цей по блакиті,
Байдужий на дочасности знаки ті,
В просторах соняшних будеш гуляти
І з хмарами про вічність розмовляти.

Сл. п. М. К. з джаганом у руках біля мене. Він теж у гарячці, дивиться на мене блискучими очима і питає: «Видержимо, чи пропадемо?». У мене камінь на серці. Бачу всюди смерть, вона йде і майже нікого не минає. Вона напевно прийде й по нас. Може, навіть, сьогодні, може, завтра, або за кілька днів... Але я не говорю цього. Я сам перед собою не хочу капітулювати, та, всупереч власному переконанню та логіці, запевняю з палкою вірою: «Видержимо, побачиш!».

На жаль, мої слова це лиш потіха. Вже другого дня наш Микола не мав сили встати з ліжка, але лишатися в бараку, де живемо, не вільно. Або в'язень здоровий і йде до праці, або він хворий, та його забирають до шпиталю, а це рівнозначне смерті.

Ще день, ще два, ховаємо Миколу у знайомих, але з ним чимраз гірше. Каже, що вмере, щоб лишити його спокійно вмерти. Нам різько щось ножем у грудях і ми, безсилі допомогти, ковтаємо мовчки сльози. Сьогодні нам дозволили писати до рідні. Де ж взяти лист і значок? За кусок хліба, що є денною пайкою, купую листовий папір.

Микола теж хоче писати до жінки та дитини. Але олівець випадає йому з руки. Він диктує лист. «Авшвіц, дня 20. 9. 42. Мої дорогі! Передаю Вам звідси привіт. Не журіться про мене. Я здоровий і чуюся добре. На жаль, тільки трохи скалічив палець, і тому не можу сам писати. Здоровлю Вас. Ваш М.».

Ранком понесли нашого Миколу до шпиталю, а за якийсь час ми всі мовчки прийняли вістку: «Гешторбен» — помер...

Мов живі мерці, працюємо під розпеченим сонцем у селі Бабіне, відчуваючи кожного дня, що ми чимраз більше упадаємо на силках.

Але наші сторожі, SS'и, цього розуміти не хочуть. Вони часто, мов навіжені, зриваються зі своїх стійок і криком та буком намагаються примусити нас працювати інтенсивніше. Одному з них попав я «в око». Кличе мене і каже (думаючи, що я, як перекладач, маю якусь владу) припилювати одного із голяндців, який, на його думку, заповільно працює. Цей SS дивиться захоплено в бік, де працює команда, в який гуляє «Капо смерти», і, вказавши мені пальцем, як там мордують людей, наказує мені зараз же «приспішити» роботу голяндця. Я опинився в дуже прикрому становищі. Мене самого б'ють, коли і як попаде, а тут вимагають від мене, щоб я мучив такого ж самого невільника, як я сам? Ні, цього не буде! Але SS'ові кричу «Яволь» і біжу до вказаного в'язня. Кажу йому про що йде.

SS грозить кулею. Отже, хай він, хоч удає, що старається скоріше працювати. Ще трохи, й буде по роботі, тоді підемо всі до табору. Але виснажений і вкрай збайдужнілий, голяндець каже, що він має вже всього досить і воліє вмерти. Мене кличе ще раз SS і грозить, що, коли я зараз не візьму бука і не вб'ю згаданого в'язня, то мені і йому буде. Я в розпучі. Іду ще раз до голяндця. «Бійся Бога, — благаю його, — він каже, щоб я зараз тебе вбив, а якщо ні, то і ти, і я дістанемо в лоб. Май же розум, удавай хоч трішки зусилля, бо я тебе вбити не можу, але й умирати через це не маю охоти. Отже, як себе не хочеш рятувати, то порятуй мене». Мое благання вплинуло на товариша недолі, і він, зібравши свої сили, з розмахом починає копати землю. Але нитка його життя кінчалася, а судьба її далі не прядла. Увечері, під час поворотньої дороги, він мусів іти в останній

п'ятці. Цілу дорогу штовхали й били його SS'и так дошкульно, що під кінець ми мусили його нести. Це був останній день його життя. Він не побачив більше ані сходу сонця, ані своєї батьківщини. Цієї ж ночі він умер у своєму бараку...

Дні плили повільно, мов болотяна річка; ночі минали в страшних примарах-снах. Ми за життя зазнавали пекла. Але, все-таки, боролися зі смертю. Хоч не боялись її більше, бо за добре пізналися. Однак, боролися, бо зненавдили її тут, за колючим електродротом, тут, де вона підступно, із-за кожного рогу і кожного моменту, на нас чигала. Нас підтримувало усіх одне бажання: ще раз, ще хоч хвилину одну, але бути на Рідній Землі.

А може надія, що вийдемо із цієї боротьби із жахом і смертю?..

Б — с.

Петро Мірчук.

П О В О Р О Т

(З ПОЕЗІЙ «ЗА КОЛЮЧИМ ДРОТОМ»)

Так, вернуться додому. Але — мешти!
Сам — хмаркою крізь комин попливеш ти,
Мов човен той по морю, по блакиті,
Бо так то вже судилось волокиті,
Помчиться авто з вітром в перегони,
Привітно йому вклоняться загони,
Та в авті тому, брате, не будеш ти
Там будуть тільки твої старі мешти.
На зустріч вийде батько, вийде мати,
Щоб сина свого любо привітати,
Щасливі, що пройшли вже ті арешти...
А з авта замість тебе — старі мешти.
І вибіжить до авта з твого двору
Завжди весела й гомінка дівчора,
І квіти у привіті будуть нести,
Та в авті знайдуть тільки «сталі мести».
Замовкне вся родина у задумі,
Заломить мати й жінка руки в сумі:
«Мій сину! Чоловіче любий! Де ж ти!..».
І обідлють сльозами твої мешти.

Ти ж плитимеш у час цей по блакиті,
Байдужий на дочасности знаки ті,
В просторах сонячих будеш гуляти
І з хмарками про вічність розмовляти.
А тінню, яка сяйвом посріблиться,
Своїм знайомим ляжеш на обличчя,
І тихо-тихо будеш із засвіту
Шептати їм слова свого привіту.
А прийде ніч по цілоденнім труді
Росою ляжеш ти землі на груди,
Пригорнешся до неї, як до мами
Й заснеш, мов заколисаний піснями.
А вранці вгору знов до сонця злинеш
І придуть знов безжурности хвилини.
Так хай! Музулманіймо вже до решти,
Щоб тільки не пропали старі мешти.

Авшвіц, грудень 1942.

Примітка: — Відправивши свою жертву в піч крематорії, гітлерівські бандити звичайно вислали вони хотіли показати світові свою славновісну точність, так званий «німецький порядок». — Редакція.

ВІСТКИ ЗІ СВІТУ

400-ЛІТТЯ ТРИДЕНТСЬКОГО СОБОРУ

Цього року минає 400 років, як почався Тридентський собор (у Тиролю), найбільший в історії Католицької Церкви. Він тривав від 1545 року до 1563; на ньому засуджено протестантство, докладніше з'ясовано католицьку догматичну науку, переведено важливі реформи в дисципліні.

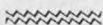
На пам'ятку ювілею, Ватикан видав нову серію поштових значків.

ТІЛЬКИ ДВІ КАТОЛИЦЬКІ ЦЕРКВИ В РОСІЇ

Тільки дві католицькі церкви відчинено в цілій Росії (на передвоєнній території). Обидві церкви обслуговують два священники: американець і француз. Перед більшовицькою революцією там було 1.195 церков і каплиць. Католицьке населення перед революцією складалося з 6.000.000 душ і його обслуговували 7 єпископів і 896 священників.

Згідно з інформаціями Ватикану, в Москві тепер відчинено 26 православних церков, тоді, як перед революцією їх було 600.

УКРАЇНСЬКІ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІ ЄПІСКОПИ В ТЮРМІ В КИЄВІ

З Лондону надійшла телеграма 18 жовтня такого змісту:

«Одні архієпископ, два єпископи і коло 300 священників перебувають між в'язнями в київській тюрмі, в Українській Советській Республіці, як про це говорить інформація, яку тільки-що одержано в Лондоні.

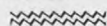
В'язнями є: греко-католицький архієпископ Йосиф Сліпий зі Львова, перемиський єпископ Йосифат Йосиф Коциловський і коло 300 греко-католицьких священників з Галичини.

Третім єпископом у київській в'язниці є 80-літній єпископ Адольф Шельонжик, з Луцька, єпископ латинського обряду. Ті єпископи і священники походять з земель на схід від лінії Керзона, які окупувала Советська Росія.

Католицьке духовенство східного обряду виставлене в останніх часах на великий натиск, щоб його примусити переходити до російської православної церкви. Таке діється не тільки в Східній Галичині, але також у Кар-

патській Україні, що була давніше частиною Чехословаччини.

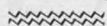
У Карпатській Україні всі католицькі церкви східного обряду (греко-католицькі) закриті й передані православним».

СОВЕТИ ДОПОМАГАЮТЬ ЦЕРКВИ

Лондонський «Ортодокс Чорч Бюлетин» надрукував вістки про церкву в Україні, які подав київський і галицький митрополит Іван. Ось що пише цей митрополит:

«Ми тепер зайняті розслідуванням питання духовників та парафій. Тільки тим, що були рукоположені і були вишколені до свого звання, дозволяємо провадити богослуження в православних церквах. У цьому завданні допомагають нам Совети робітничих депутатів, які реєструють тільки ті православні парафії, що їх затверджує НКВД і патріарх».

БІЛЬШОВИКИ ВИВЕЗЛИ АП. ВІЗИТАТОРА о. П. ВЕРГУНА

Більшовики арештували й вивезли кудись довголітнього апостольського візитатора, високопреподобного о. Петра Вергуна, що опікувався всіма українцями в Німеччині довгі роки перед цією війною і підчас неї. Його арештували в Берліні 15 червня. Секретар о. Вергуна, о. Петерко, виїхав з Німеччини. Архіви апостольської візитатури о. Вергуна перебувають нині в безпечному місці.

Заступником і виконавцем обов'язків апостольського візитатора для українців у Німеччині під американською окупацією іменував св. Отець високопреподобного о. Николая Вояковського, бувшого пароха в Страдчу, під Львовом (славна церква над печерами в Страдчу), що був потім душпастирем українських робітників у Лайтмеріц, у Судетах. Високопреподобний о. Вояковський є відомий як добрий душпастир, публіцист і проповідник та приємної вдачі. Як нам пишуть ті, що його знають, вибір не міг бути кращий. Він має свій осідок у Мюнхені, і вже взявся енергійно до праці. Плянє видавання часопису (першого під американською окупацією) та молитовників, яких брак дуже відчувають вірні.

(«Українські Вісти»).

НА БУКОВИНІ

Советські джерела повідомляють, що на Буковині населення «вже дихає чистим українським повітрям». Про поживу немає згадки. Зазначається лише, що в Чернівцях, Сторожинці, Радівцях і Довгополі (мабуть, Кімпулунг) можна почути на вулицях українську мову, яка обов'язує від 1-го травня.

(«Новий Шлях»).

ПРО УКРАЇНУ

«Гет Вольк», фляндський журнал, помістив дві статті про Україну Марка Ванденбрука. Одна про Закарпатську Україну, з ілюстраціями, а друга п. н. «Страдальний шлях Великої України», з 7-ома дуже оригінальними світлинами.

РОБІТНИКИ В УКРАЇНІ СВЯТКУЮТЬ...

Як подає московський часопис «Ізвестія», робітники, інженери, техніки і службовці київського заводу «Ленінська кузня» звернулися до колективів підприємств України із закликом розгорнути соціалістичне змагання в честь звільнення Советської України і 28-ої річниці Жовтневої революції.

Заклик колективу «Ленінської кузни» підхоплено. Так, металурги Дніпропетровського заводу імені Петровського зобов'язалися закінчити в ці дні відбудову доменної печі № 4 і дати понад річний плян 21.000 тон чавуну.

УЖГОРОДСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

У першій вищій школі Закарпатської України, Ужгородському державному університеті, почалися вступні іспити. Відкриття університету — визначна подія в культурному житті Закарпатської України.

(«Весті с родіни»).

ГЕСТАПО І ВАТИКАН

Асошіейтед Прес подає з Берліну, що знайдено секретні документи німецької тайної поліції, гестапо, з яких виходить, що було велике напруження між нацистами й католицькою ієрархією в Німеччині. Документи виявляють, що гестапо намагалося дістати підступом і підкупством інструкції, що їх давав Ватикан католицьким єпископам.

У документах виразно сказано, що Католицька Церква є «ворогом нового порядку Гітлера». Зокрема є там інструкції, як відтягати молодь від католицьких впливів.

(«Америка»).

МОСКВА ЗАПЕРЕЧУЄ ЧУТКИ ПРО ХВОРОБУ СТАЛІНА

Советські урядові кола рішучо заперечили чутку, яку подала французька преса, що Сталін є хорий, задумує уступити, і що Ворошилов займе його місце. Ці поголоски не мають ніякої підстави, — каже московська преса й урядові кола, — бо маршал Сталін є при добром здоров'ю і тепер може зайнятися багатьма іншими справами, які в воєнному часі доручав іншим до полагодження, бо дуже був зайнятий війною.

ЗВІЛЬНЕНО ВІД КОМАНДУВАННЯ ГЕНЕРАЛА ПАТТОНА

У половині серпня ц. р. з Польщі втекло 600 жидів, які перейшли, з дозволу советського командування, російську окупаційну смугу і схоронилися в американській окупаційній зоні, в західній Чехії.

Генерал Паттон, що був у той час командувачем американської третьої армії, наказав негайно відставити всіх 600 жидів назад до Польщі.

У жидівських колах в Європі вибухло обурення проти Паттона. Жиди закинули, що Паттон відіслав самих тільки жидів, не зважаючи на те, що генерал Айзенгауер видав наказ не відсилати втікачів проти їх волі, коли їм загрожує смерть або переслідування.

Після цього Паттона звільнено з посади командувача третьої армії.

ПРЕЗИДЕНТ ТРУМАН В ОБОРОНІ ЖИДІВ

Американський президент Труман написав листа до головного командувача союзних армій в Європі, в якому нарікає, що жидів під американською окупацією трактують так, як за часів гітлерівської влади. Труман каже, що вони й далі живуть у брудних таборах і наказав Айзенгауєрові забрати жидів з тих таборів і примістити їх у вигідних хатах, навіть як треба для цього з тих хат викидати німців.

Одночасно президент звернувся до англійського уряду, щоб той відчинив двері Палестини для жидів з Європи.

(«Українські Вісти»).

Байдужість чи нерозуміння?

Здавалося б, чим менше людей одної національності перебуває серед чужого середовища, тим згуртованіше вони мають жити між собою, тим краще повинні знати себе взаємно, тим більше помагати один-одному, тим заповідливіше цікавитися працею та культурними надбаннями, які вже має цей народ і, тим більше, тими небагатьма особами, що можуть внести нові цінності до скарбниці своєї рідної культури.

Коли ж придивимося до життя української еміграції у Франції, зокрема — в Парижі, то побачимо щось зовсім інше. Особливо виразно це можна побачити в нашому культурно-мистецькому житті. Саме тепер, коли віддаємо ці рядки до друку, довідуємося, що в Парижі відкрита виставка праць українського маляра п. Хмелюка. Перше, що дивує авторку цих рядків це те, що наш артист не вважав за відповідне подати до відома українського громадянства цієї, важливої для нього і для інших українців події. Друге — чи знайдуться якісь українці, що підуть на цю виставку і чи куплять там яку картину? Третє — чи знайдеться якийсь мистецький критик, або журналіст, що поділиться своїми враженнями з виставки з читачами двох українських часописів?

Та це не єдиний випадок. Їх, на жаль, багато. В Парижі живе від 25 років відомий український мистець-маляр Микола Кричевський. Чи багато українців (маємо на увазі заможних) може похвалитися картиною Кричевського у своєму мешканні? А шкода! — бо картини Кричевського залюбки купують французи, що вельми цінять нашого талановитого земляка.

Кілька місяців тому, в жахливій нужді, помер у Парижі європейської слави український музик і композитор, Федір Якименко (про це ми вже писали на сторінках «Вістника»). Для збереження спадщини Покійного заснувалося «Товариство Прихильників Якименка». Що воно досі зробило й як думає «зберегти цю спадщину»? Чи будуть коли видруковані твори нашого талановитого композитора? Чи «Т-во Прихильників Якименка» думає, що громадянство не цікавиться цією справою, чи воно само перестало вже цікавитися композитором?

До Парижу прибув відомий артист опери, співак-тенор, Василь Тисяк. Його голос у пов-

ному розквіті, він не засоромив би, а навпаки, приніс би славу українцям на сцені французької опери. Чи знайшовся хтонебудь з задомовлених вже тут українців, щоб допомогти йому дістати працю в театрі? Чи немає в Парижі українців, кому ця справа лежала б на серці, чи ці українці не мають зв'язків, а як так, то чому? Мало того: «Суспільна Опіка» влаштувала концерт п. Тисяка, але скільки було приявних на ньому? А після концерту, що дав стільки духової насолоди, чому не написала людина з музичних кіл, що написала б рецензію?

Українські студенти, що сиділи по концентраційних таборах, приїхали до Парижу. Вони хотіли поділитися своїми переживаннями з братами-українцями. Улаштували «Вечір спогадів». Скільки людей було на цьому вечорі? Шістдесят. Виходить, інших не цікавить доля молодого покоління, що виросло й найкращі роки провело під бомбами й за тюремними ґратами? Їх оповідання — документи німецького панування в Україні. Ці речі треба видати друком, але чи знайдеться якийсь мешканець, що «ризикнув» би дати на це гроші. Напевно, він не втратив би на цьому, бо ці актуальні й жахом проймаючі речі розійшлися б вміть між українцями, з яких кожний мав когось з своїх рідних на тяжкій німецькій каторзі.

У Редакції «Українця у Франції» працює молодий здібний письменник, що має в теці повість з сучасного українського життя. Де видавець, що хотів би заповнити прогалину в українській літературі, що втворилася наслідком воєнних подій? Чи багато маємо книжок на нашому вбогому книгарському ринку?

Таких прикладів можна б навести ще й ще, але й цього досить, щоб побачити, як байдуже ми ставимося до людей, яких твори, чи таланти, необхідно зберегти для зубожілої української культури. Хто мав би цим зайнятися?

Адже коли ми всі не будемо цікавитися появою нової книжки, виступом якогось артиста чи театральної трупи, виставкою чи якоюсь подією українського мистецького життя, — тоді й наше мистецтво ніколи не зможе розвиватися як слід. Мистецтву потрібна публіка й критика.

Публіка на те, щоб мистець мав для кого працювати, критика ж на те, щоб бути посередником між публікою й мистцем, щоб мистецькі питання вяснювати публіці, а захоплення чи незадоволення публіки передавати мистцеві.

Отже, кожний українець, якому справді дорога й близька українська справа, повинен

брати діяльну участь у культурно-мистецькому житті нашої еміграції. Купуючи книжку, йдучи на концерт, чи театральну виставу, або відвідуючи виставку картин, ми цим самим не тільки підносимо свій культурний рівень, але також допомагаємо розвитку нашої національної культури.

К.

До Українців-батьків!

(За Українську Школу в Парижі)

Батьки дітей шкільного віку мають неабиякий клопіт. Не з дітьми, — українські діти у французьких школах вчать дуже добре, а багато з них навіть дістають похвальні листи. Ні, інше тривожить українських батьків. Українська дитина, що народилася у Франції, або маленькою приїхала сюди, увійшовши в оточення чужонаціональної дівтори, забуває свою мову, а що ще важніше — затрачує питомі риси своєї приналежності до українського народу. Коли ж до того батьки, зайняті працею, не мають часу чи можливости надолужити виховання дитини в українському дусі вдома, тоді дитина з бігом часу втрачена для українського народу.

Розумів цю небезпеку дехто з нашої «старої еміграції», і тому, не маючи ні відповідного приміщення, ні матеріальних засобів до цього, все ж таки намагався якось зарадити лихові. Багато любови й енергії вклала, наприклад, пані Гораїн, організувавши колись школу для української дівтори, де вони вчилися рідної мови й історії, а також співу й музики. Цими лекціями придбала п. Гораїн декілька молодих українців, що, не забуваючи своєї мови, виробилися на поважні музичні таланти. На жаль, з різних причин ця школа припинила своє існування. Пізніше зайнялася була питанням української школи Греко-Католицька Церква в Парижі. Упродовж 2-ох років, підчас шкільного року, щочетверга (день, вільний від науки у французьких школах), відбувалися лекції української мови, релігії й історії, а щонеділі — навчання співу й народних танців.

Та хоч обидві ці «школи» були безплатні й мали на меті лише користь і добро українських дітей та їх батьків, проте не всі зрозуміли значення рідної школи! Багатьом батькам була байдужа ця великої національної ваги справа. Але цей гріх не пройшов для них безкарно. По кількох роках навчання в

чужій школі, діти перестали розуміти своїх батьків! А батьки (старшим важче вивчати чужу мову) соромливо й безрадно вдавали, що розуміють те, що дитина розкаже. Про два такі випадки написав п. О. П. в минулому числі «Вістника» п. н. «Гірка правда». І соромно, і прикро...

Цього року прибуває до Франції нова еміграція. Кому пощастило, то й з дітьми. Всі вони добре знають, що таке чужа школа, що таке заборона навчання в рідній мові. Вони приїхали до свободолюбної Франції з надією, що, врешті, тут їх діти не стринуть перешкод у вихованні в українському дусі. І вони не помиляються. Французька влада нікому не забороняє вживати своєї мови, вивчати історію свого народу, одне слово — бути вірним сином своєї Матері-Землі.

Отже, створім «Рідну Школу» в Парижі! Хай це буде початок сітки таких шкіл по всіх більших скупченнях українців у цілій Франції! Серед нових емігрантів маємо **видатні педагогічні сили**, маємо кількох учителів і учительок, використаємо їх! Допоможемо їм у їх праці, а вони нам за те віддячаться тим, що збережуть наших дітей від денационалізації і виховують з них свідомих і культурних українців, а їх так потрібно для нашого народу.

Батьки шкільної дівтори! Подумайте над цією справою і висловіть свою думку про це.

Якщо візьмемося до «Рідної Школи» як слід і всі разом, то, напевно, вже вневдовзі вона вийде, нам на радість, а нашим дітям на добро!..

Чекаємо на Вашу відповідь, українські батьки!

Відповідайте ділом — записуйте своїх дітей до української школи. Запис і докладні інформації щодня, від 10-ої год. до 12-ої та з 3-ої до 6-ої, в приміщенні «Суспільної Опіки»: 186, бульвар Сен Жермен.

„Українська Служба Суспільної Опіки“

Дня 28 жовтня 1945 року в «Урядовому Віснику» Ч. 254 оповіщено про те, що французька влада затвердила українське допомогове товариство під назвою «Українська Служба Суспільної Опіки у Франції».

Але вже в червні ц. р. ця новостворена організація почала свою роботу, допомагаючи матеріально, правно й морально соткам наших людей: депортованим, полоненим, колишнім воякам різних армій, в'язням німецьких концтаборів, тоб-то всім, хто потребував негайної допомоги.

«Українська Служба Суспільної Опіки у Франції» (скорочено: УССОФ), крім своєї допомогової акції, стремить до розбудови українського суспільного життя. При УССОФ'і вже заснувалася студентська секція, а в стані ор-

ганізації — секції молоді, розумових працівників (з підсекціями: науковою, мистецькою, музичною та співочою), та інші.

Поставити Українську школу на належну височінь — теж одне з найголовніших завдань УССОФ'у.

В найближчому часі УССОФ має взятися до створення своїх філій на провінції та охопити своєю діяльністю не тільки Францію, але й німецькі терени під французькою окупацією.

Праця УССОФ'у, як і праця інших допомогових комітетів у Бельгії, Швейцарії, Канаді, Сполучених Державах Америки тощо, підлягає керуванню і контролі Центрального Допомогового Бюро в Лондоні, що очолює всю допомогову акцію.

Діловий комітет УССОФ'у складається з таких осіб:

Голова: о. Мітрат Перрідон.

Заступники голови: Др Л. Шульгін. Проф. Др П. Шумовський.

Генеральний секретар: Пані Хмелюк, асистентка Французької Суспільної Опіки.

Другий секретар: о. І. Леськович. Скарбник: П. Б. Шемет.

Члени: Пані А. Шаповал. П. І. Попович. П. О. Савченко-Більський. П. Н. Процик.

Місце осідку УССОФ: 186, Bd Saint-Germain, Paris (6).

СТАТУТ

Української Служби Суспільної Опіки у Франції
Назва. Осідок.

§ 1. Товариство називається (по-французьки) «*Service Social Ukrainien en France*»; (по-англійськи) «*Ukrainian Relief Office in France*»; (по-українськи) *Українська Служба Суспільної Опіки у Франції*.

Місце осідку — Париж, при церкві св. Володимира Великого, бульвар Сен-Жермен, 186. Цей осідок можна перенести в інше місце звичайною постановою Адміністративної Ради.

Мета.

§ 2. Товариство має на меті давати матеріальну і моральну допомогу емігрантам українського походження, на засадах християнської добродійності.

§ 3. Способи діяння Товариства устійнює Адміністративна Рада, яка вирішить, шляхом внутрішнього правильника, як ці способи будуть застосовуватися.

Час тривання

§ 4. Товариство оснований, засадничо, на необмежений час.

Склад Товариства

§ 5. Товариство складається із членів основників (дійсних), почесних членів і звичайних членів.

Кожний, хто бажає стати дійсним членом, має бути представлений двома членами основниками.

Титул почесного члена надає Рада особам фізичним, або юридичним, які чимсь прислужились, або зможуть прислужитися, Товариству. Звичайні члени мають ті самі права, що й дійсні, за винятком права бути вибраним до Ради.

§ 6. Прийняття нових членів залежить від ухвали Ради, що її постанова є вирішальна.

§ 7. Члени можуть кожної хвилини виступити з Товариства, повідомивши про це Раду, але перестають бути членами тільки після ухвали Адміністративної Ради.

Адміністративна Рада може також позбавити членства тих, що не платять членських внесків, або з інших важливих причин, виключуючи їх зі складу Товариства.

Членські внески

§ 8. Члени Товариства платять внески, що їх визначають щороку Загальні Збори.

Ці внески можна заплатити одноразово сумою, що дорівнює десятикратній висоті членських річних внесків, але не перевищує суми, дозволеної законом.

Органи Товариства

§ 9. Органи Товариства це:

- 1) Загальні Збори;
- 2) Адміністративна Рада;
- 3) Управа.

§ 10. Загальні Збори відбуваються один раз на рік, упродовж місяця травня, а також кожного разу, коли їх скликає Адміністративна Рада, або якщо цього бажає бодай четвертина членів. Їх порядок денний устійное Рада. Їх управа та сама, що й Ради.

Загальні Збори заслухують звіт про діяльність Ради, про фінансовий і моральний стан Товариства, перевіряють замкнені річні рахунки і розглядають питання, поставлені на порядок денний. Їх наради дійсні, яке не було б число приявних членів, за винятком справ, що торкаються зміни статуту або розв'язання Товариства.

Адміністративна Рада

§ 11. Товариством править Адміністративна Рада, яка складається щонайменше з трьох членів. Цих членів іменують і відкликають Загальні Збори. Час тривання їх повноваження не визначений. В разі вибуття члена, Рада може доповнити свій склад, але найближчі Загальні Збори мають затвердити цю зміну.

Рада може покликати на засідання, з правом дорадчого голосу, одного або більше керівників своїх відділів.

Вона може також творити комісії, зложені з її членів або інших осіб, і їм доручити розгляд окремих питань, або, навіть, на певний, нею визначений час, виконувати, на її відповідальність, пляни, що їх ці комісії були вготували.

§ 12. Рада має найширші повноваження для керування і для діяльності Товариства. Вона устійное річний бюджет, визначає поточні видатки і способи користування з наявних фондів. Вона може передати всю повновадність своїм уповноваженим, яких вибирає по своїй уподобі з членів або не-членів Товариства.

Рада збирається чотири рази на рік і кожного разу, коли її скликає Голова з власної волі, або на бажання четвертини своїх членів. Щоб ці наради вважалися дійсні, потрібна приявність третини членів Ради. Її постанови приймаються більшістю голосів приявних. Вона вирішує теж, як мають бути запропоновані ухвали цих нарад.

§ 13. Ухвали Ради, що торкаються набут-

тя, заміни або продажу нерухомостей, які служать для осягнення намічених Товариством цілей, установлення гіпотeki на згадані нерухомості, контракти винайму на протяг часу, довший, як 9 літ, продаж дібр, залежних від резервового фонду і позички мають бути подані до затвердження Загальним Зборам.

§ 14. За всі зобов'язання, що їх бере на себе Товариство, воно відповідає своїм майном і ні один член цього Товариства, навіть той, що бере участь у його управі, не може особисто за ці зобов'язання відповідати.

Управа

§ 15. Рада вибирає з-поміж своїх членів Управу, що складається з голови, з одного або більше заступників голови, з одного генерального секретаря і одного скарбника.

§ 16. Товариство заступає перед судом і в кожному акті цивільного життя — голова, генеральний секретар, або будьяка інша особа, що її для цього уповноважить Рада.

Заступником Товариства може бути тільки той, хто має всі громадянські права.

§ 17. Члени Ради не можуть одержувати ніякої винагороди за працю, яка їм доручена.

Засоби

§ 18. Річні прибутки Товариства це:

- 1) членські внески;
- 2) субвенції, які воно можливо отримує;
- 3) інші додаткові засоби, дозволені законом та існуючими приписами.

Зміна статуту

§ 19. Статут може бути змінений тільки на пропозицію Ради, або одної десятої частини членів, яку треба подати Управі щонайменше за один місяць перед Загальними Зборами.

Загальні Збори мають складатися принаймні з четвертини всіх членів. Якщо цієї кількості нема, Загальні Збори будуть скликані ще раз, але не раніше, як за 15 днів, і на цей раз вони будуть дійсні, незалежно від числа приявних членів. У всіх випадках змінити статут можна тільки більшістю двох-третіх Загальних Зборів.

Розв'язання Товариства

§ 20. Загальні Збори, скликані на те, щоб проголосити розв'язання Товариства, і зібрані виключно для цієї мети, повинні мати принаймні дві-третіх усіх членів. Якщо цієї кількості нема, Загальні Збори будуть знову скликані, але не раніше, як за 15 днів, і цим разом вони вирішують незалежно від кількості приявних членів.

На випадок розв'язання добровільного, статутного, проголошеного судом або декретом, Загальні Збори призначають одного або більше

комісарів, які мають перевести ліквідацію майна, належного Товариству, вирішити про спосіб ужитку чистого прибутку. Ліквідація стає остаточною після того, як її наслідки будуть затверджені Загальними Зборами.

ХРОНІКА

Церковне життя

БОГОСЛУЖЕННЯ

П а р и ж

У храмі св. Володимира Великого Служба Божа щонеділі о год. 10,30 та Вечірня о год. 17.

П р о в і н ц і я

Служби Божі, що мають бути відправлені: в місяці грудні:

- 2 грудня 1945 — Strasbourg (Bas-Rhin).
- 9 грудня » Metz (Moselle).
- 16 грудня » Herserange (M. et. M.).
- 23 грудня » Knutange (Moselle).
- 30 грудня » Villerupt (M. et M.).

Громадське життя

ЖІНКИ ПРИ ГРОМАДСЬКІЙ РОБОТІ

У неділю, 7 жовтня, зібралися на збори українські жінки в Парижі і заснували при «Об'єднанні Українських Робітників у Франції» жіночу секцію, під назвою «Союз Українок».

Праця «Союзу Українок» буде провадитися не тільки в Парижі. Для провінції призначена окрема організаційна керівниця, що буде їздити на запрошення місцевих жінок і помагатиме їм в організації місцевих Гуртків «Союзу Українок», та разом із культурно-освітньою керівницею дбатиме про потрібні доповіді, матеріали для різного роду свят та об'їзники-порадники, як таку, чи іншу акцію перевести в життя.

На зборах вибрано таку Управу: голова — пані Коваль; заступниця голови — пані Др Терлецька; секретарка — пані Крушельницька; скарбник — пані Пашин; членкиня — пані Попель; організаційна керівниця — пані Укарма; культ-освітня керівниця — пані Дейчаківська. До Контрольної комісії увійшли: пані Др Піснячевська, пані Білошицька, пані Гаврилюк.

На першому засіданні нової Управи ухвалено влаштувати від часу до часу щось на зразок «Чайних вечорів», де можна було б за склянкою чаю, чи якого іншого напою, порозмовляти, пограти в шахи, потанцювати, чи поспівати. Управа «С. У.» бажала б, щоб ці скромні вечори стали зв'язком того клубу, чи сальону, про який писали ми в Ч. 2 нашого «Вістника».

Оголошення

§ 21. Рада виконує формальності реєстрації та оголошення, приписані законом від 1. липня 1901 р. і декретом від 16. квітня наступного. Для цієї мети всі повноваження передаються генеральному секретареві.

О г о л о ш е н н я

«Союз Українок»

влаштує 9 грудня ц. р. о 5-й год. вечора в залі, 44, рю де Рен (метро: Сен Жермен де Пре)

«АНДРІВСЬКИЙ ВЕЧІР»

з доповіддю про українські народні звичаї й обряди та з товариськими забавами і танцями.

25 грудня відбудеться у великій залі, 44, рю де Рен

«ВЕЧІР СВ. МИКОЛАЯ»

з містецькою програмою та роздачею дарунків для дітей.

БУФЕТ. — ТАНЦІ.

Дарунки для дітей і старших, з написом, для кого призначені, можна складати заздалегідь:

186, Бульвар Сен Жермен.

Початок о 8 год. 30 хв. вечора.

Ш у к а ю т ь

Павлій Степан, Промашер (Ду), шукає своїх стрийків Олексу і Стефана Павлія, з яких один перебуває в Америці, а другий в Канаді.

Параскевія Стець Лісова шукає Михайла Стеця, уродженого в Галичині, с. Колтів, повіт Золочів, який перебував у Нью-Йорку.

Пршу ласкаво писати на адресу: Лісовий Іван 27, rue Diderot. St.-Germain en Laye.

Ольга, донька Катерини Шеремети, шукає вуйка свого Василя Шеремету, що походить з с. Уши, повіт Золочів, а перебуває в Америці.

Писати на адресу: Лісовий Іван, 27, rue Diderot. St.-Germain en Laye.

Параня Клюк, донька Миколи і Гасі Клюк, зі Соєнці, повіт Ярослав, шукає свого брата Дмитра Клюка, який 1928 року виїхав до Канади. Писати: Paranka Babiş Combon, par Beaumont le Roger, Eure, France.

Син Миколая Бичинського, що походить зі сел. Слобідка Кульчівська (Кам'янець Подільський), розшукує свого стрія, що виїхав за океан у 1911 році. Писати до Редакції «Українія у Франції».

Американські та канадські часописи просимо передрукувати!

Gérant : Alexandre Belsky.

Imprimerie de Navarre.
11, rue des Cordelières, Paris (XIII).

MENSUEL

АДРЕСА: 186, BOULEVARD SAINT GERMAIN, PARIS (6). ТЕЛЕФОН: Littré 48-65.

Україна невмируща

І в садку, і в гаю, і в лісі, скрізь дерева, немов на свято прибралися. Різними красками листочки на них міняться, золотом до сонця всміхаються, сріблом до землі моргають. А вже найбільше всюди червені. Немов хто кров'ю скропив, або в крові скупав це листя. І все таке ніжне, тендітне...

І за кожним найменшим подувом вітру на землю падають ці, напрочуд гарно размальовані, листочки, і, мов покривалом, вкривають собою землю. Від часу до часу дрібний дощик, наче крізь густе сито, на землю краплини сіє... І плачуть ці дощу краплини за літом, яке минуло, і мішаються з листочками, що на землю падають, тихо-тихо, наче Матері-землі з журби своєї осінньої сповідаються.

І люди по них ходять і топчуть їх, ці листки малі... І топтати їх будуть ось так цілу зиму, аж до весни!..

А безлисті дерева витягають свої голі рамена вгору, немов молитовні слова шепочуть і другої весни просять... А деколи сонце всміхнеться їй теплим промінням, як мати дітей своїх, дерева попестить... І тоді ті листочки, які

ще де-не-де на галузках осталися, теж на землю падають. І внедовзі ні одного листочка на деревах не буде.

І так нераз тихо стане всюди, як у церкві підчас освячення, коли нарід не устами, а серцем до Бога молитву шле...

Та невже ж усе вмрло? Невже життя цих дерев, переможене і їх краса в упалих листях потоптана під деревами в болоті лежить? І так лежатиме? Де ж твоя сила, дубе, що царем між деревами пишався! Де ж краса твоя, березо, що, немов до шлюбу вбрана дівчина, свої довгі коси — зелене віття весною і влітку розпускала? Де ж твоє життя й дума, зелена наша вербо, що над потоком похилена, мов та соромлива дівчина, з любовних мрій йому сповідалася. Краса ваша минула... Але сила ваша в вас дремає. Вона в галуззях ваших і в пні.

А силу цю вам дає вічно жива наша земля. Вона не вмирає. Вічно відроджується і живе. І хоч крижані окуви зимою її скують, хоч сніговим накривалом покриється ціла, прийде час і вона в силою пробудиться до життя!

І на весну всі дерева, що тепер мертвими здаються, що силу землі в себе всмокчуть, проміння сонця в себе вберуть, життєдайною росою обмиються. І прибереться все листочками свіжими ,новими. І око людини звеселиться, коли на цю красу погляне.

І Ти, Україно, плачеш за дітьми своїми, що від світанку твого буття, в обороні Правди святої мільйонами полягли... І як восени вітер розносить листя всюди, так на землі ці-

лій, де живуть люди, немає кутика, де не було б святих могил. А в них поховані тіла твоїх найкращих синів, справжніх святих мучеників. Вічним сном вони спочивають і думають листопадovou думою... Про святу Волю вони снять і про твою Долю.

А ти, Україно, завжди жива!.. Прийде час настане весна й для тебе! Буйним листям тоді зазеленієш, новою красою заяснієш і очі всі розвеселиш...

Не ридати, а здобувати!

І знов — котрий це вже раз? —
Зійшлися ми в одній родині,
Щоб помянуть той славний час,
Коли в офіру батьківщині
Себе принесли кращі з нас...

У бурях дикої війни
Валились трони і держави,
Народів славної сини
Вже розбивали кайдани
В потоках крові, в блисках слави.

І наші лицарі у бій
Ішли за волю України:
Замаяв прапор дорогий
В вогнях юнацьких буйних мрій,
В піснях червоної калини.

Але... весь світ повстав на нас,
Не дав загоїть навіть рани,
І хоч наш дух тоді не згас,
Та ніс уже лихий нам час:
Нову неволю і кайдани.

Устав і знов упав наш Львів,
Над ним навис туман кривавий,
Покрив собою і бойців,
України рідної синів,
Що впали там, — на полі слави.

І от щорік, в ті самі дні,
Свої зміряємо ми сили...
Та не ридання вже — о, ні! —
Про перемогу лиш пісні
В нас викличуть святі могили...

Хай мертві сплять... Не ворухіть
Сльозми гіркими їх спокою!
В вогневій пісні розпаліть
Свої серця в цю славу мить
Жаданням помсти, чаром бою!

Прапор мерців міцніш тримай,
Хто любить Волю, любі друзі.
І заповіт святий сповняй:
Не трать часу в даремній тузі!
І не ридай, а здобувай!

С. Черкасенко.

ДО ВІДОМА УКРАЇНСЬКОМУ ГРОМАДЯНСТВУ

У неділю, 20 січня 1946 р., о 10 год. 30 хв. ран., у церкві св. Володимира Великого,
51, rue des Saints Pères, 51,

відбудеться

УРОЧИСТА СЛУЖБА БОЖА

з нагоди 22 січня — дня проголошення

САМОСТІЙНОСТІ Й СОБОРНІСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

За Настоятеля Української Греко-Католицької Церкви у Парижі.

о. Іван Леськович.

Іван Савич.

Відійшов Великий Сівач

Минув уже рік, як відійшов від нас Великий Сівач — Митрополит Андрей, що понад 50 літ засівав український чорнозем золотими зернами Христової Правди.

Подібно, як і Його великі попередники:

що житиме як вічний спогад про Доброго Пастиря і Ревного Сівача.

Вже як молодий станіславський Владика перевів Він незабутню візитацію Гуцульщини, що й досі живе в пам'яті гуцулів як зо-

св. Антоній Печерський, Венямин Рутський, Петро Могила, — служив усе своє життя, аж до самої смерті, тільки своєму народові; серед найнесприятливіших умовин видержав на стійці аж до кінця.

Довкола особи Митрополита Андрея повстала вже за Його життя між народом легенда,

лота легенда про «нашого владика». По гуцульських хижах, при ватрах на високих полонинах, над Черемошем і Прутом, — скрізь оповідають старі гуцули про Владика з ясними очима, що на білому коні, серед велелюдних бандерій і процесій, в'їздив до серця Гуцулії — Жаб'я, а відтак об'їздив гуцульські

села під Чорногорою та під Шпицями, благословив хрестом свій нарід і свої гори, неначе св. Апостол Андрій Первозванний над Дніпром... Незабутня це була картина, гідна пензля великого мистця, гідна великої панорами.

А потім, уже як Князь Галицької Української Церкви, рік за роком візитації, місії, реколекції по Галицькій Волості.

З кожним роком зростала пошана, любов, прив'язаність, подив серед усіх шарів народу до свого молодого Архипастиря. Його мужні виступи в обороні прав українського народу в Галицькому Соємі та у віденській Палаті Панів, у справі українського університету та шкільництва, за земельну реформу, за відокремлення Східньої Галичини в окремих край, — завжди відбивалися голосним відгомном не тільки між своїми, але й між чужими.

З вибухом першої світової війни залишився на своїй стійці, аж поки не вивезли Його нащадки й спадкоємці відомих метод князя Юрія Боголюбського.

Після розвалу тюрми народів 1917 року встав Його золотоверхий Київ, а згодом уся Галицька Волость, як тріумфатора. На жаль, тодішня верхівка на Великій Україні не зрозуміла як слід Його великої соборницької Ідеї: Його золоті зерна не зійшли над Дніпром, як того можна було сподіватися.

Коли Великий Зрив спалахнув і скоро спелів, Митрополит Андрей, як моральний оборонець свого народу, виїхав за кордон і в різних країнах Європи виступав в обороні прав українського народу на власне державне життя. Багато визначних чужинців знало про український нарід стільки, що його митрополитом є Кир Андрей. А серед наших заокеанських братів поїздка цього достойного «Посла зі Старого Краю» перед першою світовою війною закріпила навіки їх ослаблений зв'язок з Батьківщиною. Золоті зерна, що Він їх щедро засівав, зійшли чудово.

Минали важкі повоєнні роки, зростали Його золоті зерна Правди й Любови, ріс Його авторитет серед народу. Хоч тілом ставав чимраз немічнійший, прив'язаний до ліжка й крісла, але духом своїм могутнім об'єднував усіх нас в одну велику громаду.

В часах сумнозвісної «пацифікації» Його палата перемінилася в лікарню для її жертв, а сам Митрополит, як найвищий Оборонець свого народу, домагався рішуче її припинення.

Підчас величного Свята УМХ («Українська Молодь Христові») 1933 року у Львові наш Митрополит приймав на Святоюрській Горі стотисячну дефіляду української молоді та

благословив її на важкий шлях боротьби. Молодь з усіх усюдів Галицької Землі побачила тоді свого Духового Батька та Опікуна, й образ Його навіки закріпився в її пам'яті.

Коли на Холмщині, Підляшші й Волині тодішня польська влада почала масово руйнувати українські православні церкви, зі Святоюрської Гори залунав грімко голос протесту Митрополита Андрея і цей голос почув увесь світ. Почув його український нарід по той бік «сокальського й ризького» кордону та зберіг у влячній пам'яті.

Своїм великим серцем прочував грядучу грозу та підготовляв до неї своїх найближчих співробітників. Його пророчі, віщі слова звучали неначе зловіщі пророцтва старозавітних пророків.

Сталося так, як Він провіщав...

Та Він не вгнувся, не подався, не вступив зі своєї стійки. Тричі ставив мужньо чимраз грізній навалі — і тричі вийшов переможцем. Вріс у Рідну Землю, як могутній дуб і ніяка людська сила не вирве його з корінням з неї, не затре слідів Його всеосяжної діяльності.

З особливою любов'ю, увагою та дбайливістю ставився до нашої молоді й дітвори. Підчас візитацій, місій і відвідин найрадше любив розмовляти з дітьми та засівав у їхні молоді душі ніколи непроминаючі ідеали.

Сам великий аристократ духа зі стародавнього шляхетського роду, любив розмовляти з людьми з народу, і в короткому часі полонив серця своїх розмовників. Це був на правду Великий Демократ у найкращому розумінні цього слова.

Коли тому 50 літ, почав Він засівати українські перелogi, український нарід у Галичині був ще малосвідомою етнографічною масою прибитою, затурканою ворогами. Після Його всебічної плodотворної діяльності на церковному, культурному, виховному, добродійному й господарському полі — безпросвітно темні галицька народня маса стала скристалізованою модерною нацією, свідомою своїх високих завдань, свого великого призначення на Сході Європи. Український нарід віднайшов золоту нитку традиції наших пращів і в своєму дальшому поході до остаточної Метиступає печаттю духа свого Великого Митрополита.

Ті, що бачили Його Мойсееву постать, чули Його натхненні слова, що читали Його глибокі науки, — ніколи не зможуть забути ні Його, ні Його слів і наук. Золоті зерна Правди, що Він їх так щедро розсівав упродовж 50 років, напевно не пропадуть, а зійдуть буйно по всій У к р а ї н і.

Короткі зустрічі

Це було в Києві, на весні 1917 року.

Політичні події зрушили з місця завмерле українське громадське життя і воно вирувало.

Військові з'їзди, різні громадські збори й наради, вуличні мітинги й дискусії на політичні й національні теми, — все це вибило людей з життєвої звичайної колії.

Момент був високого напруження, короткий період радісних надій та сподівань.

Пройшла чутка, що приїхав з московського заслання Галицький Митрополит, Кир Андрей Шептицький, і пробуде в Києві кілька днів.

Громадянство захвилювалося: чи можна побачити Владика у де? Чи буде Він правити службу Богу?

У мистецьких колах було відоме, що Владика дуже цікавиться мистецтвом і тонко розуміється на ньому. Говорилися, що Він меценат і підтримує молодих галицьких малярів, дає їм стипендії і відправляє їх вчитися закордон.

Повідомили, що Кир Андрей має відвідати маляра-архітекта В. Г. Кр — сього і розглянути його невелику, але добірну, колекцію зразків української народньої мистецької творчості.

Гурток українських малярів зібрався в призначений час в ательє Кр — сього, куди зараз таки прийшов і Владика, в супроводі ще якогось священника, що разом з ним був на засланні в російському монастирі.

Познайомились і почали розглядати збірки.

Майстерня була уряджена, за проектом самого господаря, на зразок старовинної української світлиці. Всі стіни, столи, лави й підлога були прибрані чудовими квітчастими килимами. По стінах, над блакитними килимами, простягалися полиці, заповнені кольоровим гутним шклом та мистецькою керамікою, мальованою й фігурною. Ліворуч пів стіни займав пейзажний килим, де було виткано полтавську хату, пастуха з волами, собаку над дичиною і цілий вербовий гай.

Владика довго любувався цим «українським гобеленом», як він його назвав, але особливо зацікавився сірим килимом з гербом гетьмана Полуботка.

Він довго розглядав його й дивувався складній техніці ткання й шляхетній суворості його кольорів.

Переглядав з цікавістю килими, зроблені за проектами В. Кр — сього в килимовій май-

стерні В. Ханенка. Дуже сподобався йому своєю стилізацією килим «Ілля Муромець».

— Ось так треба робити, — звернувся Він до групи малярів, що обережно зрідка вставляли свої запитання й зауваги.

— Ця ваша майстерня, — сказав Владика до господаря, — це ж справжній музей народнього мистецтва! Тут і скрині, повні народніх вишивок і старосвітської одежі, тут і срібні чарки XVIII віку, тут і народні картини, портрети й стародруки, й гутне шкло. А ця лівобережна кераміка, — додав Владика, переходячи до розгляду гончарних виробів, — яка чудова поліхромія! І яка відмінність у кольорах і формах од нашої, галицької кераміки...

Увагу Владики притягнула до себе колекція керамічних та шкляних фрагментів Великокняжої доби:

— Та це ж X - XI вік! Де і як ви змогли дістати ці князівські «збитки»? Це ж надзвичайні речі! — захоплювався Владика, розглядаючи масивні уламки темно-зеленого шкла від важких формованих келехів та кручених браслетів і фрагменти череп'яних мисок з тисненим орнаментом.

Господар пояснив, що йому вдалося дістати все це з культурного прошарку землі, коли спляновували Стрілецьку вулицю на Старому Місті, у Києві. Збереглися там подекуди й цілі предмети, як от ляльки череп'яні в доісторичних головних уборах, та відмінної форми горшки. Але щоб дістати це все, довелося наймати спеціальних людей, які слідкували, щоб ці знахідки не вивезли разом із землею на звалище, за місто.

— Отже знову скажу, — звернувся Владика до малярів, — от так треба робити. Вітаю вашу ініціативу й пильність! Скільки чудових речей пропадає даремно, коли їх вчасно не доглянути й не зберегти.

Владика довгенько балакав з малярами на цю тему.

Взагалі ж, чи розглядаючи історичні портрети в характерних костюмах, чи різьблене дерево, чи ювелірні народні вироби (хрести й дукачі), чи нові малюнки, Владика у всьому виявляв і високе розуміння і зацікавленість.

Оглянувши майстерню, Кир Андрей зайшов і до помешкання господаря. Там, за чаєм, знову точилася жвава розмова, але вже не тіль-

ки на мистецькі, а й на різні інші теми, сучасні, пекучі й болючі.

Між іншим, Владика сказав, що збирається відправити панахиду по Іванові Франкові. Але офіційна православна церковна влада заборонила Йому правити Службу Божу в православних церквах.

— Доведеться відправляти в римокатолицькому костьолі, — казав Владика.

Через кілька днів громадянство дізналося, що Митрополит Андрей буде правити заупокойну Службу Божу по Франкові в католицькому новому костьолі св. Миколая.

Годі й казати: ще задовго до початку відправи перед костьолом стояв натовп. У великому просторому костьолі вже було тісно.

Висока, велична постать Владики в хрещатих чорних ризах, Його натхненний вигляд, зворушливий голос, очі, що світилися глибокою вірою, — все сприяло великому вражінню й високому піднесенню присутніх у церкві.

Мимоволі згадувалось, як у Римі, кілька років перед цим, наш Владика брав участь у якійсь урочистій відправі у Ватикані. Він дуже відрізнявся між всіма єпископами, і римляни розпитували: «Хто це» і в захопленні додавали: «Come questo e bello».

Не диво, що і наше громадянство було глибоко схвильоване. У куточку, недалеко від престолу, плакало, клякнувши й затулившись долонями, молоденьке дівчатко, — дочка Івана Франка. Плакали жінки. Громадянство відчувало, що ця відправа — своєю рідною мовою, якої так боялася й недопускала офіційна церковна влада, що це, власне, і є та Служба Божя, якої так бажає душа наша і якої так бракує віруючій душі...

.....

Минуло з того часу довгих і важких 26 років. 1943 року у Львові нам знову довелось зустрінутися. Але на цей раз нас уже вітав у себе Владика Митрополит. Довідавшись, що В. Г. Кр — ський приїхав до Львова, Кир Андрей запросив нас прийти до нього і принести різні свої мистецькі праці.

При нашому приході Владика сидів у кріслі і читав якусь англійську книжку. За ці роки Він дуже змінився, і нам здалося, навіть, що Владика з трудом підносить свою голову і відриває від книжки стомлені й помутнілі очі.

Але зараз же очі Його зясніли, загорілися живим світлом, а на устах засяяла приемна усмішка.

Почались розмови й радісні спогади, під час яких Владика зовсім ожвавився.

— А чи ви принесли ваші малюнки, що я просив? — спитав Владика В. Кр — ського.

— А покажіть, покажіть, що у вас нового? Кр — ський пояснив, що він приніс тільки свої нові малюнки, бо все, що Владика бачив у нього в Києві, все те загинуло 1918 року.

— Так! Я чув про це нещастя, — відповів сумно Владика. — Чув, що будинок голови Центральної Ради, проф. М. Грушевського, був розбитий гарматами й спалений, і що Ваша майстерня і всі Ваші праці й збірки загинули...

Розглядаючи малюнки, Владика побачив серед архітектурних проєктів та шкіців кілька акварельних інтер'єрів.

— О! Та це ж ваша майстерня, ваш музей! — здивовано сказав Він. В. Кр — ський пояснив, що він зробив шкіци майстерні з пам'яти.

— Але це ж так, ніби з природи змальовано! Я зараз пізнав. Це ж ті самі, прекрасні килими, ті ж старовинні меблі, портрети, ті ж гармонійні сполучення тонів. Який тонкий і точний рисунок! І невже ж нічого невдалося врятувати з цих прекрасних речей? Ні цих унікальних килимів, ні картин ваших, ні кераміки?

— Нічого. Загинуло все!

— Така, видно, загальною долею надбання нашої української культури... Але не треба занепадати духом. Треба всіма силами зберігати й охороняти хоч те, що лишилося ще у нас. А головне — людей! Людей, які знають і розуміють те, що необхідно для життя нації...

— Це ви правильно робите, — говорив далі Владика, розглядаючи після малюнків, численні архітектурні й графічні роботи В. Кр — ського. — Правильно, що, загубивши всю працю свого життя, всі здобутки вашої творчості, ви з горя не склали руки, а знову ж таки кинулися до праці. Так! Працювати й працювати.

Довго ще говорив Владика. Натхненні очі Його блищали. Голос звучав молодо й бадьоро. І дивно було, як у такому немічному, слабкому тілі так збереглася сила душі і таким молодим видається Його дух.

Щоб не втомляти Владика, ми скоро з Ним попрощалися і розійшлися.

І більше вже не довелось нам з Ним побачитись.

І. Матушевський.

НА СМЕРТЬ МИТРОПОЛИТА

Життя і смерть — брат рідний і сестриця.
 Ідуть вони все по дорозі в парі,
 І хоч такі в них неподібні лица,
 Вони все ж рідні, так як рідні в хмарі
 І ті громи, що нищать та вбивають,
 Роса й дощі, що квіти розвивають.

Та брат все має більшу міць і силу,
 Як та сестра — й життя сильніше смерті!
 Не кожний вмер, що вже зійшов в могилу,
 Бо творів духа й смерть не може стерти.
 Бо хоч помер Ісус на хрест роззятий,
 Хто ж може Храм Його ізруйнувати?!

Із вітчизни, мов чорний крук, вість лине,
 Що й Ти помер, всіх наших душ Владико!..
 І на очах старців, в очах дитини,
 Тремтить сльоза... Жалоба превелика
 Настала в нас, бо залишилось стадо
 Без Пастиря, що й в горю нас не зрадив.

З далекої чужини чужиниці
 Не чуємо, як плачуть сумно дзвони
 У вітчизні, в кожнісінькій дзвіниці,

Не чуємо й пісень тих похоронних,
 Що линуть з храму пресвятого Юра
 За трумною в старих Льва града мурах.

Не чуємо, не бачимо, не знаєм...
 А все ж серця здавилися в нас з болю:
 Вже Пастиря не маємо, не маєм!
 У время люте, коли Бог недолю
 На нас зіслав й ми розбрелись світами,
 Як вівці гнані лютими вовками.

Одна лиш в нас потіха і надія,
 Що хоч Ти вмер, то Дух Твій все ж між нами,
 Йі діла Твої і все, що Ти нам вдіяв,
 Жить вічно будуть! І пекельні брами
 Не переможуть нині і вовки
 Великих діл — Великого Владики!

Бо ж ген від Сяну аж до річки Буга,
 До чорних гір, до гордої Говерлі,
 Ооставив Ти слід Твого труду, Духа!
 І ті діла не вмруть, як не умерли —
 Життя і смерть — лівиця і десниця,
 Життя і смерть — брат рідний і сестриця.

Олесь Бабій.

Вічна, безсмертна, невмируща

В одному із своїх творів святий Августин оповідає цікаву історію про Геннадія, картагенського лікаря, що ніяк не хотів вірити в безсмертність людської душі. Йому просто в голові поміститися не могло, як то та людська душа може зберегти своє життя та й свідомість, коли вже тіло її завмерло, зогнило й у земний порох розсипалось.

Але одного разу приснився йому надзвичайно дивний сон, що всі ті труднощі йому відразу роз'яснив, і сумніви раз-на-завжди розвіяв. Ото з'явився Геннадієві уві сні чудовий юнак у сніжно-білій одежі, та й каже:

— Чи ти, Геннадіє, бачиш мене?
 — Певно, що бачу, — відповідає Геннадій.
 — Чи бачиш мене своїми очима? — питає далі юнак.

— Ні, — каже Геннадій, — мої очі тепер закриті сном.

— Чим же ти тоді бачиш мене?

— Не знаю.

А юнак далі питає:

— Чи ти, Геннадіє, чуєш, як я тепер до тебе говорю?

— Чую.

— Чи своїми вухами чуєш?

— Ні, мої вуха тепер також закриті й окутані міцним сном.

— Ну, то чим же ти чуєш?

— Не знаю.

— Скажи, Геннадіє, правду: чи ти тепер зомно розмовляєш?

— Так, розмовляю.

— Чи своїми устами?

— Ні.

— Отже чим?

— Не знаю.

Тоді той чудовий, світлий юнак став таке лікарєві-недовіркові казати:

— Ось ти, Геннадіє, тепер міцно спиш, а проте і бачиш, і чуєш, і говориш. Прийде колись така година, що ти попадеш у глибокий сон смерті, а всетаки будеш далі бачити, і чути, й говорити. Душа твоя буде жити на віки...

Прокинувшись уранці зо сну, Геннадій був міцно переконаний, що то сам Господь Бог свого небесного Ангела вночі йому прислав, щоб йому роз'яснити ту велику й основну правду святої віри: людська душа вічна, безсмертна, невмируща.

ЗА ПРАВДИВУ ЛЮДИНУ

Давним давно, бо ще перед народами Христа, один великий грецький філософ вийшов одного разу в білий день на ринок рідного міста з засвіченим ліхтарем у руках та присвічував собі ним, ніби чогось шукав.

Дивувалися люди, а цікавіші то таки стали допитуватися, чого він ходить та шукає по ринку з ліхтарем. Учений відповів спокійно: «Шукаю людини».

Більше як дві тисячі років минуло від того часу, і людей за той час на світі прибуло, але ж якби так той учений встав із могили, напевно ще тяжче було б йому знайти серед того людського мурашника правдиву людину.

От погляньмо на тих людей, що серед них живемо, щодня їх бачимо, часто їх знаємо й з ними говоримо. І скільки ж то знайдемо між ними таких, що на перший погляд видаватимуться бо-зна які, та коли приглянемося до них краще, пізнаємо їх хоч трохи, переконаємося, що:

В одного, під дешевенькою машкарою полуди, як у тому обмурованому зверху каналі, криється одно велике багно облуди, віроломства, зависти, підступу й безхарактерности.

Для другого, біль і нещастя брата його не лише по вірі, але й по крові — це радість і втіха, і, навпаки — шастя-радість цього брата для такого сум-журба; в його брехливій нікчемній душі немає місця для найблагородніших почувань людини: любови Бога й Батьківщини.

В іншого душа — одна безодня гріха, в якій причаєне звіря, що всі свої вчинки пересіває крізь густе сито себелюбства. Його ж солоденькі слова — це тільки заслона, що нею закриває свою звірячість, і одночасно зрадливий ліп, на який ловить легковірних, щоб їх використати, оциганити, висміяти, потоптати все, що для них найсвятіше, зрадити, а навіть і вбити.

Та що й казати! Таких людей, що в них їх власне череве, грішні забаганки й пристрасті не були б їх єдиним божищем, для заспокоєння й вигоди якого не вагалися б іти навіть по головах своїх братів — мало, направду мало.

То ж недиво, що коли глянути в оту безодню плюгавства, яке виповнює душі багатьох людей, неодного разом з почуттям відрази почне непокоїти питання:

Хіба ж це люди?

Так і це «люди». З таких власне «людей» складається, на жаль, багато родин. Такі «люди» виховують дітей своїх на таких же «людей», як вони сами. Такі «люди» не раз вважають себе гідними бути за приклад для ін-

ших. А як це тяжко відбивається в народі, не треба хіба й згадувати. Це ж видно в кожній ділянці народнього життя.

І чи ж дивно тепер кому, що нині такий безлад у нашому суспільному житті, що на кожному кроці стрічаємо просто каригідну байдужість, брак єдности, послуху, зорганізованости, нечувану просто забріханість і подивугідну дрібничковість?

Серед того безладдя увихається хмара всяких отаманів і отаманчуків, «провідників» і «проводів» та різних безвідповідальних людоців, що з оцього безладдя роблять собі джерело доходу.

В постійному змаганні порозбивати нарід на всякі ворожі собі партійні купки ради заспокоєння своїх дрібничкових амбіцій, вони довели до того, що часто прихильники одної партії поперегризали б із насолодою горла прихильникам, чи членам іншої партії. Не рідко приходять і до кривавих поражунків. Як от у нас в краю бувало... Діти одної матері України, замість зібрати всі зусилля, щоб як найскорше дійти до тієї великої цілі, яку призначило нашому народові Провидіння, в своїй заїлості й засліпленні кидаються одні на одних, забуваючи, що вони собі не якісь споконвічні люті вороги, але Українці й тільки Українці, хіба що з іншими поглядами.

Відома річ — де двоє б'ються, третій користає. Та навіть і дивно було б, якби вороги наші не використовували цього сумного стану. Вони користають із цього безладдя та завершують те, що позачинали отаманчики: ще більше роз'єднують нарід і, обіщуючи всяким легкодухам, що шукають шастя-долі не серед своїх і не для своїх, тільки в чужих, різні благодаті, баламутять цих легкодухів до решти й ведуть їх проти власної Церкви й Батьківщини.

Не краще й в інших ділянках народнього життя. Стан цей безперечно дуже сумний, а в своїх наслідках для народу просто жакливий. Його причина — це безперечно занепад правдивої, живої віри, а слідом за цим — справжнього християнського життя.

Але не нарікати ми повинні. Нарікайлів у нашому народі ніколи не бракувало. Треба доложити всіх зусиль, щоб цей сумний стан скоро став хіба тільки спомином.

Треба почати в нас якнайскорше боротьбу за правдиву людину. І ту боротьбу треба зачати кожному від себе, треба кожному ширше вдаритися в груди й замість відразу шукати в оці ближнього тріску, поглянути передусім у своє, чи не стирчить часом у ньому поліно.

Це ж ніяка штука, коли хто в безділлі осу-

жує вчинки всіх і вся з тією гадкою, що він єдина правдива людина серед повені негідних.

Правдива бо людина ніколи не буде ставити себе всім за взір, ніколи не буде зі себе вдоволена. Вона буде себе постійно удосконалювати й завжди стремітиме до якнайбільшої чистоти совісти, тієї єдиної і найтривкішої основи, що на ній виростають усі ті прикмети, які повинна мати кожна правдива людина.

До змагання за правдиву людину повинен стати кожний, кому на серці добро Рідного Краю. Але щоб поборювати хиби інших, тре-

ба наперед побороти свої, треба пошанувати свою людську гідність і бути правдивою людиною в родині, громаді, парохії й народі.

А такою людиною стане кожний, хто постійно пам'ятатиме, що називати себе Українцем-християнином — це велика честь; отже треба особливо живучи серед чужинців, робити й поводитися завжди так, щоб цього імені ніколи не заплямити; крім того, з цією честю зв'язаний ще й обов'язок бути вірним своїй Церкві й Батьківщині, їм постійно з посвятою служити, за їх честь і добро боротися, для них жити й вмирати.

Китайська легенда про людину

Коли Господь Бог сотворив світ, то з'явився перед Його тронем чоловік, і сказав:

— Сотворив Ти мене людиною, всемогутній Боже! Але скажи, скільки років буду я жити, яка має бути моя пожива, і в чому має полягати моя праця на землі.

Бог відповів:

— Будеш жити тридцять років. Щодо поживи, то можеш їсти все, що тобі смакує, а в праці твоїй дам тобі ту полекшу, що будеш панувати над усіма звірятами.

— Дякую Тобі, милосердний Боже, — відповіла людина, — дякую за ту долю, що мені припадає з Твоєї ласки. Тільки замало життя даєш мені, мій Владико-Чоловіколюбче.

Господь усміхнувся й відповів:

— Стань на боці й чекай. Пізніш розглянемо твою просьбу.

Потім прийшов до Господа Бога віл і промовив:

— Сотворив Ти мене волом, Усемогутній Боже. Скажи ж мені скільки років жити мені на землі, яка буде моя пожива, яка праця.

— Чи бачиш людину? — спитав Господь Бог. — Вона буде над тобою панувати. Щодо поживи, то їстимеш сіно й соломку, і будеш жити тридцять років.

Засмучений віл відповів:

— Ох, важке буде мое життя! Та й забагато років дав Ти мені, Господи. Змилуйся, Творче, й скороти трохи мое бідолашне існування, хай я так довго не мучуся!

А людина, що недалечко стояла, й усе те чула, промовила до Бога:

— Забери йому, Господи, кілька років, і дай мені!

Усміхнувся Господь, і каже:

— Добре! Заберу волів двадцять років. Можеш отже, чоловіче, додати їх до своїх тридцяти, й житимеш п'ятдесят років.

Небавом опісля перед тронем Всевишнього з'явився пес. Він сказав:

— Милостивий Боже. Твоя воля створила мене собакою. Та скажи, як довго маю я жити на землі, чим житися і що робити.

— Чи бачиш людину, що стоїть неподалік? — запитав Господь. — Людина та буде паном твоїм. Ти будеш їсти кісточку й відпадку з її стола, будеш берегти його хати та майна, і проживеш тридцять років.

— Ох, це буде на правду собаче життя, милосердний Боже! — смутно промовив пес. — І чому ж так довго жити мені на землі? О, покажи мені ласку свою, милостивий Творче, й скороти мені кількість років того нужденного життя.

Тут чоловік ізнову шепнув Господу Богу:

— Забери йому, Господи, частину його життя, та й доточи мені.

Усміхнувся Господь, і каже:

— Хай буде так, як просиш. Заберу від нього двадцять років, і дам тобі.

І сталося так, що собака живе років десять, віл також десять, а людина сімдесят.

Але тільки тридцять років живе людина справді по-людському; працює в повноті своїх сил, є весела, й любить життям.

Впродовж дальших двадцяти років живе людина, як віл: працює важко, понад сили, намагаючись здобути майно, щоб забезпечити свою старість.

Останні двадцять років живе людина мов та бідна собака. Не любить нікого вона, та й її ніхто. Коли має майно, то стереже його, як пес, серед невпинної тривоги, щоб його не втратити. А ділитися з іншим і не думає. Коли ж у кого ніякого майна нема, то він на старість, немов та нещасна собака, переходить на чужу ласку, живучи вічно в турботах і неспокою, без крихітки щастя та радості.

Инж. Д. Піснячевський.

Папа Пій XII про демократію

Демократія — слово грецьке. Значить воно — самоуправа народу. Себто такий лад, коли зверху, тобто ніким не обмежене й не контролюване, право управляти народом не лише йому належить, від нього виходить, але також ним і виконується. Отже народ сам творить для себе закони та стежить за виконанням їх.

Уперше думка про такий лад постала в старовинній Греції, в Атонах. Основоположником її був Солон, а Перікл вславився, як непохитний її здійснювач та поглиблювач. Над усе ставив він зверхню волю громадян та щиро бажав, щоб народ був паном самого себе й найвищим суддею своїх внутрішніх непорозумінь. Він навіть гадав, що цілий світ визнає за демократією її переваги. Також і старовинний Рим пробував завести в життя демократію, хоч це й не завжди йому вповні вдавалося.

Але життя народів старовинного світу — Атен чи Риму, дуже різнилося від нашого. Не всі мешканці Атен чи Римської держави були громадянами. Навпаки, громадян була меншість. Більшість становила невольники та люди безправного стану. Отож і самоуправа була легшою. Та, не зважаючи на це, питання самоуправи народу вже тоді було складним і пекучим, що часто приводило до народніх заворушень і революцій.

З упадком старовинного світу та його розвалом зникає з обр'ю й демократія. Знову з'являється вона на світло денне аж на початку XVIII віку. На цей раз у зовсім відмінних обставинах і скерована проти пануючого тоді суспільного ладу, аристократичного.

Характерною ознакою аристократії було те, що суспільство було поділене на шари чи класи, між якими панувала нерівність. Про становище людини рішало її походження й з цим було зв'язане її місце в суспільстві. Нечисленні вищі класи, завдяку своєму походженню, мали в своїх руках всю владу, пошану й багатства.

Демократична думка, що знову зродилася в головах мислителів та письменників, призводила до нападів на аристократичний лад, якому закидають запровадження нерівності й несправедливості між людьми, що з природи є рівними. Також закидають нелюдяність, бо більшість людей живе в злиднях і поневірянні.

Таким чином тям про демократію міняється, набирає нового змісту, відходячи від пер-

вісного поняття, — виключно самоуправи народу. Демократичну засаду починають вбачати у всякому ладі, якщо він не побудований на засаді нерівності людей з походження. Демократичну засаду здійснюють в урядах, в суспільстві, в звичаях, в письменстві тощо. Головною ознакою її стає однаковість всіх людей, а відтак і їх рівноправність.

В царині державного управління застосовується поділ влади на законодавчу, судову та виконавчу, чого не знала старовинна демократія й що дуже гальмувало її розвиток.

Велика французька революція здійснила думки мислителів, поваливши аристократичний лад і запровадивши новий, побудований на засаді демократичній, на свободі й рівності громадян перед законом. Ці думки розповсюдились по всьому світі. Але ті труднощі з запровадженням демократії, що їх мали старовинні Атени й Рим, не зникли.

Монтеск'є, в своєму творі «Дух Законів» (том I, розділ 3-ій), каже, що для влади монархічної чи деспотичної не треба багато чесноти й порядности, щоб удержатись. На те й примус законів чи завжди підняті вгору руки володаря. Зовсім інше в державі народній, де треба ще одної пружини — чесноти. Кожна влада це, в першу чергу, порядок, а кожний порядок є побудований на моралі. Народна влада залежить, в першу чергу й головню, від духу й характеру великої більшості громадян. Коли бракує чесноти, тоді на світло денне виходить себелюбство, амбіція й жадоба слави грошей. Нема сумніву, що за демократії вимагається далеко більш чеснот, ніж за іншого ладу.

Отже питання про демократію це, в першу чергу, питання моральне. Яке ж становище до нього займає Церква?

Церква стоїть, як відомо, на засаді не втручання у внутрішні справи поодиноких держав. Вона подає лише загальні засади для тих, що хочуть іти її слідами.

Папа Леон XIII, стаючи на захист працюючих, висловився в *Regum Novarum*, в бік соціальної демократії, не спиняючись над якоюсь політичною формою демократії.

Папа Пій XII, приймаючи всі здобутки своєї попередників, іде далі: він шукає нової справжньої форми демократії. Висловлюючись про взаємовідносини між державою й її громадя-

нами, він зупиняється особливо на науці демократії:

«Көли Ми, — каже Папа Пій XII, *) — звертаємо нашу увагу на питання демократії, то робимо так не лише для того, щоб пропонувати тій чи іншій державі певний устрій (бо церква стоїть за невтручання у внутрішні справи якої б то не було держави), але для того, щоб підкреслити, що людина мусить бути основною підвалиною (суб'єктом підставою та кінцевою метою) політичного устрою кожної держави, а не бути тільки пасивним елементом соціального питання».

Кожний політичний устрій є добре збудованим тоді, якщо він шанує людину. Республіка, що нехтує людиною, не є демократичною. Отже демократія може бути здійсненою у формі чи республіки, чи монархії, якщо в них людина має повну свободу та є підвалиною державної будови.

Демократія, як політичний режим, вимагає високих моральних якостей від громадян. «Найважче питання запровадження демократії полягає в заступництві народу, в тій еліті, що не ставить політику за свій фах й є лише відбитком цілого життя даного народу... та, що з усіх сил намагається застосувати засади справедливості, однакові та позиточні для всіх, яка є виявом правди та братерства, яка працює під гаслом єдності та національної згоди».

«За блиску й гуркоту гармат останньої війни народи немов прокинулися від довгого снування; вони зайняли нове становище, становище критичне, недовірливе у стосунку до влади й держави».

Народні маси, зворушені війною до найглибших підвалів, прийшли до повної свідомості, — раніш невиразної та заплутаної, — що світ був би врятований від цієї жахливої різанини, наколи б уряди були належно контрольовані; щоб уникнути в майбутньому подібної катастрофи, нарід мусить не випускати керми влади з своїх рук, або треба утворити в самому народі належні, справжні запоруки».

Цими словами Папа Пій XII ясно й виразно висловлюється про певну політичну форму взаємовідносин між громадянами й державою та між особою й спільнотою.

«Коли жадають більше демократії та кращої демократії, то цьому — підкреслює Папа Пій XII, — не слід надавати іншого змісту, за той, що громадянин матиме щораз більше можливості плекати власну думку, матиме повну

можливість її вільно висловлювати та запроваджувати в життя на користь спільноти».

В господарській діяльності життя Церква, як відомо, обстоює той погляд, що кожна працююча людина повинна мати змогу набути власність, стати незалежним. Це захищає робітника від визиску та підтримує морально, бо почуття пригноблення, від якого найбільш терпить робітник за визиску, відпадає. Справді бо, лише людина, що користується повною свободою думки й чину, може належно ставити опір деспотичним прагненням держави й бути підвалиною «кращої» демократії».

Папа Пій XII звертає увагу всіх прихильників демократії на пошану людської гідності, кажучи: «Церква має місію оповістити світові, що прагне чимраз ліпших і досконаліших демократичних форм, про високу й необхідну роллю людини в демократії, при умові, якщо з людиною будуть поводитись, не забуваючи, що вона є образом Бога».

Що торкається форм демократії, які тепер існують, себ то, з одного боку, так зв. буржуазна демократія, а, з другого, советська, то Папа Пій XII не виступає виразно проти існуючих форм, але дає критичний перегляд їх.

«Держава, опинившись в руках одної або багатьох амбітних осіб, що поєдналися на ґрунті себелюбних прагнень, може, спираючись на маси, обернутися в звичайну машину й диктувати свавільно свою волю більшій частині народу».

Це сказано для того випадку, коли держава орудує масами. Також на випадок, коли якась верства народу захопить державу й буде її вживати для панування над іншими. Папа Пій XII застерігає, що в такому випадку «будуть, з одного боку, лише численні жертви, що дали себе обманути фальшивою демократією, а, з другого, опортуністи-використовувачі, що за гроші або хитрою політикою, захопили владу й сили всім на карк».

За таких умов, зрозуміло, не може бути й мови про правдиву демократію. «Зайві намагання «демократії по формі» служать часто лише машкарою, щоб заховати справжню протидемократичну дійсність».

З приводу зникнення держави, що її деякі теоретики суспільних перемін передбачують, Папа Пій XII каже: «Абсолютизм держави спочиває в дійсності на помилковій zasadі, що авторитет держави є необмежений. Завдяки цьому, деспотизм держави переходить усякі межі добра й зла, без найменшого огляду на мораль».

Держава не може впрост зникнути. «Вона є, та має бути, в дійсності об'єднуючим та ор-

*) Див. Різдвяні Послання Папи Пія XII від 24 грудня 1944 р.

ганізуючим чинником справжньої волі народу».

Кожний нарід, — закінчує Папа Пій XII, — що претендує на політичну зрілість, мусить шанувати людину, не забуваючи, що:

«Пошана до людини є пошаною образу Божого;

«Пошана до держави є пошаною моральної спільноти, приписаної Богом;

«Пошана громадського авторитету є основана на пошані Божих приписів».

Як бачимо, демократія, що її змальовує Папа Пій XII, це нова політична реальність, якої вимагає новий історичний факт у наслідок минулої війни:

політична зрілість народів через справжнє визнання за людиною повної свободи думки, слова та чину.

Яку ж науку, які висновки слід зробити нам, українцям, зі слів Папи Пія XII про демократію?

Нам, українцям, — дозволю собі відповісти, — треба зробити перегляд наших суспільно-

національних якостей, щоб знайти наше місце серед народів світу.

Індивідуалізм український не анархічний, він обмежений сильно розвиненим в українському народі інстинктом своєрідного демократичного солідаризму. Український індивідуалізм противиться стадності; однак, особиста самостійність українця, його прив'язання до якоїсь власної ділянки праці, дуже легко вливається в найрізніші суспільно-господарські форми. До того ж високе піднесення ваги особистости робить українця ворогом накинених авторитетів. Українець дивиться оптимістично на світ, вірить у високу вартість людини та виявляє палку любов до волі-свободи. Історія нашого Народу яскраво свідчить, що ми, українці, вміємо боротися за свою волю-свободу. Мільйонові жертви, що наш Народ приніс у боротьбі за великі демократичні ідеали, жадають застосування правди та справедливості в наших національних змаганнях.

«Український народ своєю кров'ю в недавній війні врятував Європу», — признав один із передових європейських політиків, — а тому має повне право на своє власне незалежне життя, життя, повне власної думки, волі та чину.

Нова границя між Польщею й Советською Україною

16 серпня цього року був підписаний договір між урядами ССРСР і Польщі, в якому зазначено польсько-українську границю так:

«Від місця, що лежить 0,6 кілометра на південний схід від джерел ріки Сяну, на північний схід у напрямі джерел Сяну і далі здовж Сяну, серединою його руслу до місця на південь від місцевості Солина, далі на схід від Перемишля, на захід від Рави Руської до ріки Солокії, звідси здовж ріки Солокії і ріки Бугу...».

Щоб докладніше вяснити це розмежування, перейдемо по черзі повіти в Галичині, через які переходить нова границя:

Турка. Нова границя лишає майже цілий повіт на українському боці, відступаючи Польщі невеликий гірський окравок на захід від Сяну. Зокрема по українському боці лишаються такі місцевості, як Сянки, Ужок, Бориня, Турка, Дидьова.

Ліско. Цей повіт поділений рікою Сян на дві частини: західна частина відходить до Польщі, східна лишається при Україні. По українському боці є, між іншим, місцевості Смільник, Журавин, Дністрик Дубовий, Боберка, Лютовиська, Михновець, Хашів, Хревт, Телешниця Сянна, Телешниця Ошварова, Дашівка Чорна Поляна, Росохате, Устрики Долішні. По польському боці є місцевості: Воля Мигова, Тісна Ветлинка, Смерек, Городок, Балигород, Ліско.

Сянік. Цілий цей повіт лишається на польському боці, так само інші повіти Лемківщини, як Коросно, Горлиці, Грибів, Новий Санч, Ясло.

Доброміль. Цей повіт наполовину поділений між Україною й Польщею лінією, що йде від Сяну, коло села Солина, Лиського повіту, попри Перемишль до Рави Руської.

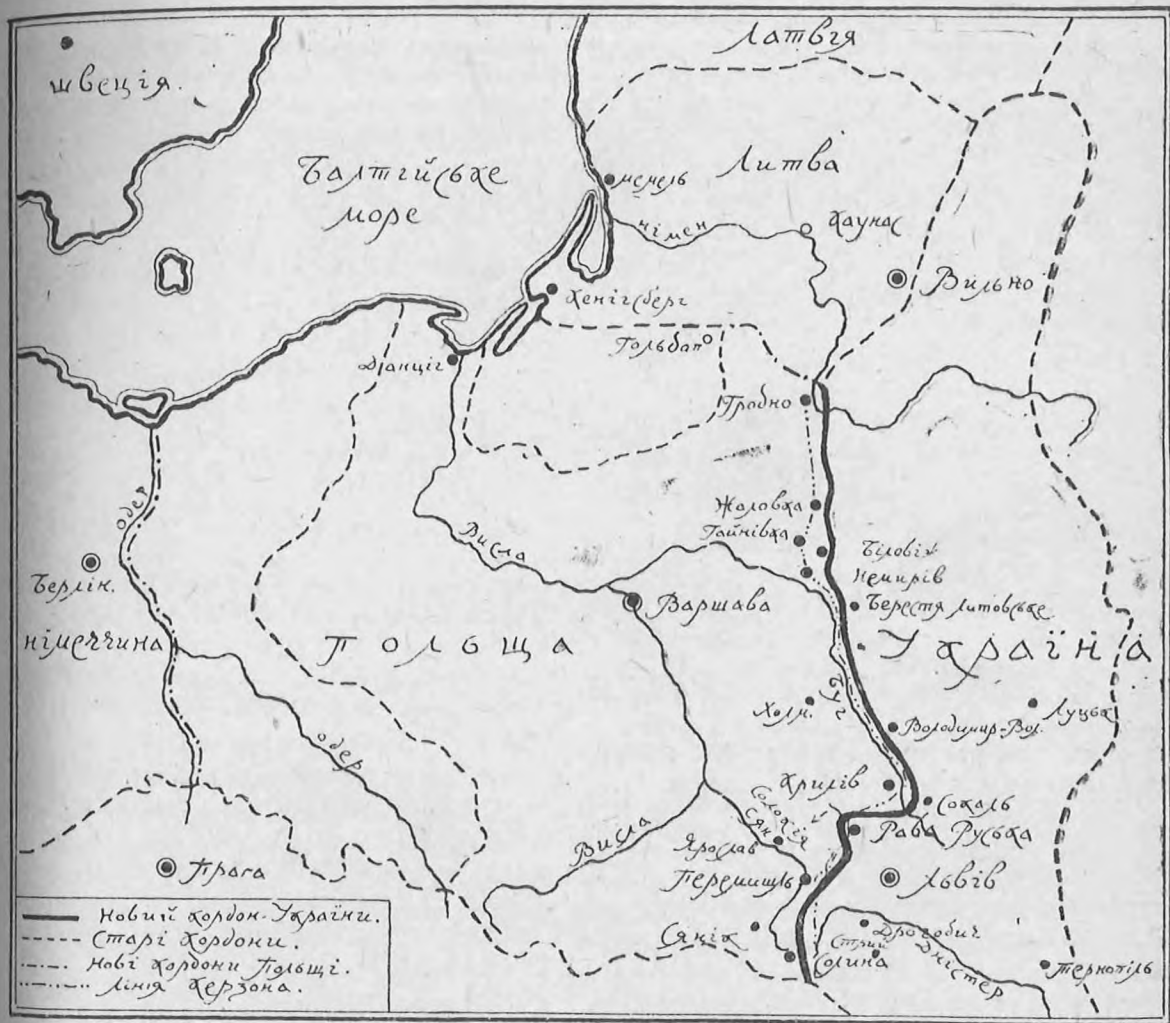
Перемишль. Границя в цьому повіті лишає

при Польщі місто Перемишль і всю частину повіту, що на захід від Перемишля. По українському боці: Медика, Нижанковичі, Риботичі. По польському боці: Бірча, Дубецько, Порохник, Радимно.
Ярослав. Вище Перемишля весь ярослав-

Краковець і Немирів.

Рава Руська. Цей повіт належить до України, за винятком малого окравка, на північ від ріки Солокії. На українському боці: Угнів, Хлівчани, Мости Великі.

Сокаль. З Сокальського повіту кут між Со-

ський повіт лишається на польському боці. По польському боці повіти Любачів і Чеснанів.

Яворів. Цей повіт уцілів на українському боці, зокрема такі місцевості, як місто Яворів,

локією і Бугом відходить до Польщі. На польському боці є містечко Белз, на українському боці: Сокаль, Тартаків, Кристинопіль і вся решта повіту на схід від Буга.

I. Щербак.

Вечір під Андрея

(НА ПОРОЗІ ХХ-го СТОЛІТТЯ)

Сутеніє.

В будинку сільського священика, в пекарні метушня. Наймички, — присадкувата й повільна куховарка Параска та чорноброва, струнка Ліксандра-покоївка, — чепурять кухню; метуть долівку, виносять цебри з помями до сіней, підгортають хмиз під піл.

От-от прийде дід Ілько, а тут ще й калита не помащена й пампушки не попеклися, і дівчата не повбиралися.

— Швидше, Параско, швидше! А то не швидко собака твою пампушку вхопить, — шуткує старенька матушка, пан-отцева мати, заглядаючи до пекарні.

— Та я зараз, — обзивається Параска, витягаючи з печі деко з пампушками.

— О, вже готові! Біжи, Ліксандро, нехай матушка дадуть меду до калити.

Через чверть години все в порядку. Стіл застелено білою скатертиною з червоними перетичками, хата підметена, лампа засвічена, а посеред хати біля полу гойдається на мотузочку великий, круглий і плесковатий пшеничний корж, соковито помащений з обох боків медом. Аж капає з нього. Це — калита. *).

Дівчата полізли на піч перебиратися в святочну одіж, а в запічку кублється й чепуриться невеличка й дуже стара бабуся, колишня нянька найменшої панночки.

Тупаючи чобітьми й стукаючи сінешними дверима, входять хлопці наймити. Проворний білявий фурман Павло, штукар і заводіяка, завжди ніби перебуває в стані боротьби з жіночим персоналом кухні.

— О, диви! — підморгує він до воловика Нестора. — Цебри повиносили! Нема куди й умитися. Хіба просто на землю?..

— Вмивайся! Я зіллю! — підтримує його Нестор, брязкаючи квартою.

— Ой, хлопці! Що ви робите? Ми ж тільки но поприбирали!..

— О! То ви на печі? А ми думали, що вас немає то й хтіли просто серед хати. Ну, то

нехай вже... Прийдеться йти до сіней! Бері, Несторе, кварту, — каже Павло, а сам мершій вибирає з мисника весь хліб за пазуху та в полу і тікає з хати.

Причепурені дівчата біжать в покої до панночки, щоб поглянути на себе в люстро: «чи гарні?».

Приходить дід Ілько, церковний сторож:

— Слава Богу!

— На віки слава.

— З Андреем будьте здорові, з калитою!

— Дякуємо.

— А що, вдалася калита?

— Та, ніби, нічого!

Дід Ілько сідає на піл біля калити. В руках у нього квачик з клоччя і в горнятку розведена сажа. З року в рік приходять старий Ілько під Андрея до попівської пекарні з цим начинням і додержує святочного ритуалу.

— Хороша калита, — каже дід, — як сонце. А де ж хлопці? Хіба ще досі не впоралися?

— Та десь умиваються в сінях.

До пекарні входять подивитися, як то будуть кусати калиту, старенька матушка та її онука, панночка і місцева вчителька. Входять хлопці, топчуться, кашляють. Починається змагання: хто перший буде кусати калиту.

— Їдь ти, Павле!

— Їдь ти, Несторе!

— А чом би Параска перша не поїхала?

— От так, пак! Нехай хлопці перше їдуть...

— Та годі вам сперечатись, — говорить матушка. Їдь вже ти, Павле, першим!..

З удаваною неохотою, Павло йде до запічка, вибирає з поміж коцюб та рогачів ті, що найдовші й сідає на них верхи.

— Оце кінь саме по мені! Тихий, не полохливий!

Але рогачі в його руках раптом перетворюються в справжнього «стаєнного», норовистого коня. Кінь цей брикає, рже, скидає Павла з себе і той мусить його вкоськувати. Аж на-

*) Калита — символ сонця.

решті «кінь» заспокоюється і Павло під'їздить до калити.

— Іду, іду поверх хати калити кусати, — говорить він традиційні слова.

— А я буду по зубах кресати, — відповідає дід і наміряється на нього квачем, намоченим у сажі.

— А я кусну!

— А я кресну!

Треба вкусити коржа-калиту, не доторкнувшись до неї руками, а вловивши її ротом. А калита гойдається на мотузочку і лиш доторкнутися до неї, одхиляється й крутиться. Марні намагання зловити губами та вкусити калиту завжди викликають регіт, як у глядачів, так і в самого виконавця. Але як тільки він засміється, так дід зараз же «креше» його квачем по зубах. Замурзаний їздець мусить тоді завертати назад у запічок. І Павло вже в сажі, і Нестор, і Ліксандра.

— Хай баба їде, хай баба!.. — гукають хлопці.

— І що ж? І поїду! — обзивається баба, й сідає верхи на рогачі.

— Обережніше, бабо! Кінь баский, ще скине! — попереджає Павло.

— Стережіться, бабо, геть обмажу! — лякає дід.

— Ну, то що?.. Іду, іду поверх хати калити кусати! — шепелеє баба.

— А я буду по жубах кресати, — в лал беззубій бабі відповідає дід.

— А я кушну!

— А я кресну!

Але не вдалося старому Ількові вкресати бабу. Яюсь баба, під загальний регіт, зловила язиком калиту і таки вломила її.

— Чи ти ба? Оце то так! — дивувалися всі.

Панночки заплескали в долоні:

— Бабуно, бабуно! Молодець! Всіх переїшли!..

Баба посміхалася, горда своїм тріумфом, і жувала коржа.

— От так Марійка Перерепенкова! — дивувався Павло. — Але стій! Не може цього бути, щоб беззуба баба та мене перевершила!.. Ій Богу, зараз укушу!.. Тільки не з того кінця, де баба своїми яснами хапала, бо я гидуся!

Вдалося за другим разом і Павлові вкусити, але обмащений був і медом і сажею, як мурин.

Нарешті всі вже перебували під калитою де кілька раз і, так би мовити, «офіційна» частина свята скінчилася. Калиту зняли, поламали на шматки, обмішали в макітрі з медом і маком і залишили на вечерю. Але дівчата ще хотіли перед вечерею поворожити на пампушках.

Внесли низенького стільчика, накритого рушником, і поклали на нього маленькі подвійні пампушечки, позначивши їх, котора чия. Тепер треба ввести собаку. Чию першу пампушку собака вхопить, той перший ожениється, чи заміж піде. Привели хлопці надвірною собаку, але що за штука? Замість кинутися хапати пампушки, як це звичайно буває, собака тільки хвостом покрутив і зовсім байдуже дивився на пампушки.

— Їж, Салтанчику, їж! — благають дівчата, але собака, обійшовши стільчик з пампушками, сів і солодко позіхнув.

— Їж, щоцю, їж, — удавано сприяливо припрохують хлопці, передражняючи дівчат тоненькими голосами.

— Е! — сміється дід, — десь наші дівчата так у дівках і зостануться... А ну, введіть чернявку!

Привели й маленьку таксу чорнявку. І чорнявка не захотіла пампушок. Тільки покійно голівку вгнула та хвостиком покрутила, ніби вибачення просила за нечемність.

— Що це з нашими собаками? — здивувалась матушка.

— А ну, дівчата, одв'яжіть Пірата!

Цепний пес, лютий Пірат, завжди був напівголодний. Брязкаючи довгим ланцюгом, вбіг він до хати, аж очі примруживши від незвичайної для нього теплоти й світла. Побіг по під стіл, попід піл, під лави, але на пампушки й не глянув. Панночки здивовано поглядали й шепталися, а наймити в кутку між собою переморгувалися та, відвертаючись, реготалися, аж їм плечі ходором ходили. Дівчата мов скисли. Особливо гарненька Ліксандра дуже зажурилася. Відомо було, що до неї залицявся один хазяйський син, і вона завжди довго барилася, як ходила по воду.

— Що це може бути? — бідкалася матушка. — Е... Почекайте! А ну, поглянь, Параско, до мисника, чи є хліб?

— Немає й жадного.

— Та ще ж сьогодні вдень було семеро!.. Так воно й є! Це все твої штуки, Павле! Це ти собак обгодував хлібом!..

— Ну, от їй-бо, матушко!..

— Не божись і не вибріхуйсь, — Це все твої фіглі!..

Вся пекарня реготалася.

— Пропали ваші пампушки, дівчата! — сміявся дід.

— Не пропали, діду! Ми їх самі похапаємо замість собак, — відказав Нестор.

— А ми підемо й дякового собаку приведемо!

— А ми й дякового нагодували!

— Ну, там такий зголоднілий, що його не нагодуеш!

Через кілька хвилин дівчата привели чужого собаку, який з проквола, вибираючи й обходячи стільчик, почав їсти пампушки. Спочатку пішла Парасчина, потім панночкина, потім... Але що це? Собака взяв пампушку в зуби, поніс попід піч, почав гребти землю лапами й заривати в неї пампушку.

— Йй-богу, бабину пампушку закопує!.. — скрикнула Ліксандра.

— Та що ти кажеш?

— Баба свою назначила. Це її...

— Це моя пампушка... Це я вмру...

— Годі, годі, бабо, — почала матушка. — Це ж так хлопці накоїли, що собак обгодували...

— Е, ні! Так воно вже йдеться... — промовила баба сумовито й подалася в свій запічок.

— Виведіть, дівчата, собаку! Збавила тільки нам тихий вечір. Відведіть та й сідайте вечеряти...

На столі з'явилася солоня риба, вареники з капустою та калита з медом і маком. Стара матушка частувала горілкою челядь та діда. Баба засмутилася й не хотіла виходити з свого кутка.

— Іди, бабо, йди! Випий чарку, з'їж риби, то й повеселішаеш, — кликали стареньку.

— І нащо було бабі ворожити? — мірку-

вав дід. — Якби не ворожила, то тепер би спокійно вечеряла й чарку пила б...

— Е, ви не знаєте! То наша баба заміж хотіла, — глузував Павло.

— Щоб ти знав собі, Павле, то наша баба вже тричі замужем була, — відповіла матушка і додала: — На, випий ще чарку та трохи розвесели бабу.

— Та я вже щось надумаю!.. Еге, почекайте! То наша баба вдова? Ну, то я женюся з нею! Мати все мені голову клопочуть: «Женись» та «женись», а я все собі добрати до смаку не можу. А це як баба сьогодні калиту вкусила, то я собі й кажу: «Стій! От оце саме моя буде!». Всіх за пояс заткнула. Чуєте, бабо! Завтра ж піду до батюшки: нехай напишуть до архирея, щоб дав вам розрішення в четверте заміж іти... Діду! Будьте за свата!

Панночка сиділа в своїй кімнаті і записувала сцену з калитою. З пекарні доносилися майже безперервний регіт. Нарешті, панночка вчула якісь особливі глухі згуки, ніби хтось у бубон бив. Кинула писати й пішла подивитися.

Баба, як і раніш, сиділа в запічку. Нестор бив у дерев'яну коробку, як у бубон, довгим буряком. Павло підвищеним сухим голосом проказував:

— Приговор бабі Марії Перерепенковій... Заміняється їй смерть в постановленіє, в Сибір на поселеніє, на піше хожденіє, на босу обув, на сировий харч...

— А щоб вам добра не було! — хлипала баба в запічку.

Панночка тихо заговорила до баби і повела її до себе. Через кілька хвилин баба сиділа в покоях і вечеряла, а панночка записувала від неї пісні.

У пекарні лунав регіт, а баба тремтячим голосом стиха виводила

«Ніч моя темна, а зіронька ясна, така моя доля нещасна»...

О. Маріян Цурковський.

Свят-Вечір

(МОЇЙ, ПО ШИРОКОМУ СВІТІ РОЗКИДАНИЙ, РОДИНІ ПРИСВЯЧУЮ)

Цієї ночі вона спати не могла. Роем думки її голову обсіли, в'їдалися в мозок, з очей сльози витискали. Біля неї на постелі її діти: дві малі дівчинки і хлопчик років п'яти. В хаті холодно. Дітей прикрила пальтом. А сама? На крайчику ліжка лежала і... грілася своїми думками. А їх так багато нині, так дуже багато... І від них, від цих думок, так серце болить, що руками придержувати його мусить, щоб дуже не боліло... Нині ж Свят-вечір!

Як воно колись інакше в цей день бувало! Колись вона також у цю ніч мало що спала. Але не через думки. В цю ніч вона майже спати не лягала, бо все було на її голові, все слід було приготувати. Стільки наварити, стільки напекти! Це ж один такий день у році. Не годиться в цей день ні про кого забути, навіть про худібку, що в стайні.

А як їй це все справно йшло! Хоч як змучена була, втоми не чула. Хоч п'ятеро дітей було й чоловік і мати старенька. Всім їм треба було несподіванку якусь зробити. У цей свят-вечірній день! У цю годину шасливу, коли все на світі радіє. У цей день, коли Діва Предвічна Сина породила.

І пригадує собі так ясно, так свіжо, немовби це вчора було, останній Свят-Вечір у рідній хаті! Як до столу всі засіли: вона, її чоловік, їх діти і стара ненька. А під скатертною на столі сіно. Як воно пахло! Напевно й ладан, що його Мудреці Новонародженому Ісусові в дар принесли, не більше пахнув! А німий свідок родючости українського чорнозему, дідух у кутку. Він свідчив, що її чоловік літа не змарнував. А з якою почесстю цього дідуха господар у кутку ставив! Якою гордістю ясніли його очі тоді!

А коли вже все було готове, як вона по черві всі страви до столу подавала. Нікому не дала себе в цьому заступити! Вона ж господиня, як господарем був її чоловік! А стравних мусіло бути дванадцять, як дванадцять місяців у році, — по старовинному звичаю, якого не можна було легковажити. Коли вже всі при столі сиділи, як вона дивилася — де їх тіні? Чи від кожної особи, що такі дорогі всі були для неї, тинь на стіну падає? А тепер? Декотрих з тих, що при столі сиділи, вже немає. Тільки тіні їх лишилися...

А після вечері кутя! Немов нині це бачить, як її господар ложку куті на стелю кидав.

Як щороку. А тоді... Не задержалась пшениця на стелі, на землю впала. Не посіяв господар вже більше зерна її золотого в рідну землю... Замість нього ворог лютий засіяв землю тілом синів її, а їх кістками заволочив... І мед на стелі не лишився... Полином гірким ворог синів цієї землі напоїв, а мед для себе лишив... І зеренця маку до стелі не прилипли, — усе з вапном тоді на долівку впало... На стелі лишилася тільки пляма. А після вечері — колядки!..

А згодом? Як воно все змінилося! Неначе сон все минулося... Немає всіх її дітей біля неї... По широкому світі ворог їх усіх, немов через решето пересіяв... На глум і наругу!.. Її на роботу вивіз до чужого краю, як і тисячі інших білих муринів. Ледве впросила, щоб дітей могла взяти з собою. Своїх найменших. А старші!.. Серце крається, коли згадає... Один її син на шибениці згинув, а другий — в газовій камері... А за що? Що волі хотіли для себе й свого народу... А її чоловік? Його до табору взяли... Не видержав... Не замкнути сокола вільного в клітку! Хоч і з підбитим крилом — він вилетить. А її чоловік утік з підстріленою ногою. Калікою став. Але у фабриці працювати ще може. Не треба ж для цього двох ніг здорових, аби руки були здорові, а вони в нього є! Вже п'ять років вони тут живуть на чужині. Він у фабриці працює, а вона по людях пере... і мешкають у маленькій комірці над четвертим поверхом, під дахом. Маленька комірка, але досить є місця, щоб ткати в ній свої думи! Та горя її ця маленька комірка вмістити не може...

«Мамо, ви казали, що нині Святий Вечір буде, коли ж будете вставати?».

«Так, Івасику, добре ти кажеш, що Свят-Вечір нині, а то бачиш, я й забула. Не бачив ти його, мій сину, цього нашого чудового українського Свят-Вечора... На чужині ти народився... Але й тут, на чужині, треба щось прилагодити, хоч тата й не буде сьогодні!».

І встала з ліжка й поратись почала, щоб щось зготувати.

«А чи зірка нині буде світити, як будемо вечеряти?».

«Так, дитино моя, зірка буде. Тільки вона одна лишилася нам з нашої землі. Вона там світить і тут для нас не гасне. Як і надія наша!.. Ще побачиш, мій сину, а може і я

з тобою, може ми всі цей наш Свят-Вечір побачимо і відсвяткуємо ще його на Рідній Землі!..».

А її чоловік? Його в цей Свят-Вечір у хаті не було. Мав «шихту!». На залізотопному заводі цього дня працював. Як і щодня. Як уже п'ять років! З тачок брав залізну руду й у піч її кидав. Але ніколи йому ще не було так важко на серці, як нині. Як у печі топилася залізна руда, так і серце його топилося... І коли дивився на цю розтоплену залізну масу, йому здавалося, що не залізо це розтоплено, а кров його серця... Його кров і мільйонів до нього подібних братів, яких новітні Іроди кидали на муки! Живцем тіла палили. Очі видирали, руки викручували, голки за нігті вбивали! На хрест розпинали, як колись Христа... О, безумні! Не скувати душі живої, ні слова живого! Чи може хто здержати течію ріки, що в море хоче? Гать розіб'є, перепону розірве, багна затопить, а до моря таки допливе! Не вб'є ніякий Ірод народу живого, що Волі прагне!..

І думки ці свердлом мозок його свердлили, у серце в'їдалися і кров його пили. А коли вже вечір надійшов і перша зірка появилася, таки не видержав. До свого наставника пішов і про звільнення попросив. Не надовго. На годину тільки. Щоб до своїх піти: до дружини й дітей...

І наставник погодився. Не тільки на годину, а від цілої нічної «шихти» звільнив. Хоч

він і чужинець, але коли побачив, як лице робітника пашіло, а очі якимсь неземним сяйвом блищали, вшанував цей біль, ушанував цю розпуку.

І побіг робітник. Як пастухи до вертепу, так він до своєї родини біг, щоб разом з нею привітати Того, що на світ народився. Народився, щоб Правду проголосити й за неї вмерти...

Не спостеріг навіть, коли він дорогу перебіг і на своє піддашся швидко зійшов... Під дверима став... і, по-стародавньому звичаю, заклодував: «Не плач, не плач, о, Рахиле!»...

І в хату ввійшов, і з дружиною привітався, і дітей пестив... І бажав їм усім наступного року цей великий Свят-Вечір у рідній хаті, на рідній Землі, пережити. А його дружина, мов новітня українська Рахила, дітей своїх голубила й до грудей тулила. Голубила й тулила тих, що лишилися, і крізь сльози сміялася. А серце їй краялося за тими, що їх втратила...

А світло від малої свічки, що на столі горіла, кидало дивні тіні по цілій кімнаті. І в світлі цієї свічки ясніла вона — Українська Мати, яснів її чоловік, яснів їх біль, ясніли їх діти!.. Здавалося, Ангели, по дорозі до Вифлеєму в поклоні Божій Дитині, в цій кімнаті задержалися, щоб відпочити, і частину золотого свого сяйва тут залишили... Український Матері й Батькові на розраду, дітям на потіху... Щоб вони не втратили віри у Вифлеємську зірку і в Того, чие Народження вона звістила.

Христос раждається

По хатах освітлено, гамірно, — лагодяться до Святої вечері.

На вулицях тихо. Починає смеркати.

Дорогою, скулившись, ступають повільно дві постаті. Йдуть мовчки... Перейшли головну дорогу й завернули до цвинтаря.

Чого ж їм там треба цього Святого Вечора?

Прийшли спитатися своєї рідної, що вони мають робити на Свят-вечір, бо до столу не засядуть, як колись, разом: нема кому злагодити для них Святої вечері, бо та, що колись лагодила, покинула їх і вже від трьох місяців тут спочиває.

Втупили зір у могилу й залилися рясними сльозами. Стояли так довго, аж доки зовсім не запала ніч.

— Тату, вже ніч... навіть могилки не вид-

но... Ходім... Мама нічого вже нам не порадять... Ходімо, вже темно...

Як зі сну обудився і аж тепер зауважив, що справді могилки вже не видно

— Добре, доно, ходім... Мама мусить сама зостатися...

Нога за ногою вийшли за браму того царства, де так тихо й спокійно завжди.

Село, наче вимерло; люди всі по хатах, при столі; тільки де-не-де собака забреше. А дві сумні постаті ступають повільно дорогою через село.

Прийшли до хати, батько сів мовчки до столу, голову на руки схилив... а доня взяла дорогий образ, — знимку тої, котру перед хвилиною відвідували, вдивилася пильно в неї й сказала: «Мамо... Христос Раждається!».

П. Таньчак.

Д. Чайковський.

Три свічечки

Морозний вечір зазирає крізь шибки й про-сився до хати. Падав сніжок і вечірньою жерт-вою молилися темні димарі. З обори чулося одноманітне «чах-чах» січкари.

У хаті затишно й тепло. Пахло стравами й грітим воском. Баба Марина сукала свічечки. На столі вже стояла кутя й шелестіла під но-гами розстелена солома.

Опечкуватий бабин унук стояв перед нею і набожно дивився, як з-під тонких бабиних пальців виходила жовта свічечка. Баба пробу-вала, чи буде добре горіти, й говорила до вну-ка:

— Ця буде для Юрка. Таке делікатне має світло, як було його життя. До роботи не го-ден був. Усе за тими книжками. Бувало, сві-тить уночі й читає... «Юрку, — кажу, — та кидай вже це читання. Що тобі з нього прийде. Тільки нафта дурно вигоріє!». А він подивиться на мене: «Не бороніть, — каже, — світла. Коби ви знали, мамо, як гарно тут пише про нашу Україну! Нам здається, що по-за нашим селом і світу нема. Зариваємося в землю, як кроти, й, тому ми невидючі. Б'ють нас вороги й ми ходимо в них волами»...

Баба гладила свічечку, як синові кучері, й вдивлялася в своє серце. Внук роззявив ротика й його очі заокруглювалися п'ятачками.

— І казав правду. Били нас двадцять років. І Юрко пішов через них. «В Україну, — каза-ли, — бавиться! Політикан, хлопам книжки читає... А їм того не треба, аби податок пла-тити вміли»...

Бабині очі ставалися гострими.

— Брехали ви, панички польські, бо хлопц-вас навчили, чого їм треба. Юрко правду ка-зав і за це ви його замучили в криміналі.

Баба застромила свічечку біля куті й про-сила:

— Це тобі, Юрчику, й не гнівайся на ма-чу, що боронила тобі світла.

Потому баба світила другу свічку. Полум'я шипіло, було вгору й Марина втирала гнота. Малий унук радів і плескав у долоні, що так багато світла.

— Цюю засвічу Василеві. Ще тільки при-

чплю до неї-ту биндочку синьо-жовту, що то він чіпляв її кожного Свят-вечора. Бувало, сі-даємо до вечері, а він добує ту биндочку, прив'яже до свічки та й ставить на столі. По-ставить особно миску з кутею... «А це навіщо, Василю?», питаємо. «Це-для тих наших хлоп-ців, що погинули за нас», каже. «Може, ког-рого душа прийде та й повечеряє з нами»...

Баба почепила на свічку синьо-жовту стрі-чечку й поставила перед кутею. Свічка горіла ясним полум'ям, що відбивалося в бабиних сльозах.

— Гориш так буйно, як його серце. То ж то був парубок здоровий! Але не вмів спо-кійно жити. Бувало, в неділю сидимо на под-вір'ї. Десь співають дівчата, то я й кажу: пі-шов би ти, Василю, трохи до дівок. Десь не-одна банує. Женитися пора. А він тільки за-сміється: «Най банують! Скільки то, мамо, куль десь іржавіє з туги за моїм серцем диким!». Та й піде. Лише летить до мене його пісня:

Вони його не рубали,
Ані не стріляли,
Тільки йому, молодому,
Живе серце рвали...

Та й доспівався. Як прийшли німці, то мор-дували людей. Василь оступався за людьми, і вони й його закатували.

Баба голосно заплакала.

Унук змішав свої сльози з бабиними, й ба-ба вмовкла:

— Не плач, Михасю, не плач. Бабині очі старі то й плачуть. А ти будь парубком, як Василь.

Вона втирала личко внука й потішала, що скоро прийде діло й почнуть вечеряти:

— Ще лиш, Михасю, висукаю свічечку.

— А кому, бабо? — зрадів Михась.

— Та малому Ісусикові, синку. За твоє здо-ровля. Щоб ти ріс і був таким, як були Юрко й Василь. То, може, підеш у ліс до хлопців, що б'ють тих іродових посіпак...

Михасько сміявся і тулив до себе kota. Той вигинав спину і муркотав.

А три свічечки горіли й ogrівали бабине серце.

За останні роки

Мов на фільмовій стрічці, пересуваються передо мною різні Різдвяні Свята...

1938 рік. — Священничий дім на селі, з багатозаставленим столом, з дванадцятьма стравами, кутею, дідухом, сіном, ялинкою, колядниками з гарячо-жовтою «зіркою»... Тільки старенька «їмость» нишком сльози втирає, бо син у «Березі» сидить, і місце одне за столом порожнє... «Антипанствова дзялальность»...

1939 рік. — Тиха, скромна вечерея, вікна зашлонені, тихенько колядують і ждуть-не дждуться доньки, що не має сьогодні «вихідного». З тремтячим серцем прислухаються до кроків на сходах: це вона, чи може «тамті»? Ні, це батько, що повернувся щойно тільки зі «соцзмагання»...

1940 рік. — На кам'яній долівці розстелений рушник, в мисці, вимитий зі зупи, «пенцак», посипаний цукром, а рештки білого хліба, що хтось зі собою приніс, — замість «просфори». Молитва шепотом і одне тільки побажання: воля! А згодом, мов відрух протесту, «Бог предвічний — по всіх «камерах»... А потім... залізні двері навстіж, прокльони, груба лайка, приклади рушниць, за коси витягнені жінки в карцер... «П'ять суток!»...

1941 рік. — Біла, сніжна пустеля, бараки... «Стривай, та сьогодні ж Свят-Вечір, здається?». Прикусили уста, щоб від плачу не дрижали. «Земле моя! Яка ти чудова і далека!». А на відповідь лиш свист вітру та стогони хворих, до краю виснажених людей... «Прекратіть розгавори!»...

1942 рік. — Вечерея «фюр ніхтдойче». На швидкуруч—тільки но з роботи повернулися. А найстаршого сина й не буде: просто з вулиці забрали й на роботи повезли... Страви «ерзац», бо сестрі в поїзді пакунок з села відобрали... «Фюр ді зольдатен!»...

1943 рік. — У концентраційному таборі вечерю видають... «Шнель! Шнель!». «Господи, Свят-Вечір сьогодні! Хоч би листа з України дістати!». Посунулись мов тіні людські кістяки.

«Я не можу вже йти!», захитався й трохи не впав товариш недолі. «Бійся Бога! Доволочи ся бодай до бараку, а то ж в крематорію тебе віддадуть!». «Штіль! Ферфлюхт нох маль!»...

1944 рік. — Ватра в лісі, дівчата з села вареники несуть. «Були сьогодні німці?». «Ні, вже третій день не показуються, бояться... Але сьогодні готують «кампф міт ден бандітен», бо знають, що Святий Вечір нині, і ви святкувати будете...». «Го, го! То ми їм дамо такої куті, що буде їм не з медом! Хлопці, після вечері — колядуємо на конях! Геть, знайди, з наших земель!»...

1945 рік. — Мир на землі. Допомога для знищеної Європи. Торжество демократії й любови ближнього... А Мангайм? А Кемптен? Силою людей в їх Рідний Край вивозять... Силою? Чому? Невже ж вони відвикли, забули Святу Землю, потом і кров'ю та трупами своїх рідних погноєну?! І чому не хочуть повертатися ті, що колись пішки з сибірського заслання верталися, що з концентраційних німецьких таборів тікали до Неї, до Матері-України?! Христос народився! Свято перемоги над сатаною! А для них? Для цих нещасних біженців, утікачів, збігців, скитальців, або як тепер їх ще бездушною дипломатичною мовою називають, «дісплейсед персонс», зрушені з місця люди, — для них що? Святкують Різдво Христове у Франції, Німеччині, Італії, Англії, а то й в Африці, Азії й Австралії...

Та не почуття зневіри й розпачу наповнюють наші серця, а велика любов до своєї Странниці-України і тверда віра в те, що прийде час, коли Рідний Край буде справді вільний і ми повернемося до Нього і своєю працею цілому світові покажемо, чи ми якісь недолюдки, чи справжні діти нашої Рідної Неньки. Сьогодні ж, як і завжди, наше серце рветься туди й ми душею там. Бог не забуде про нас...

Христос народився!

Л. К.

Що зробили українські жінки у Франції 1945 року?

Кінчається рік і, як звичайно, всі підбивають підсумки своєї праці. Українським жінкам Парижа треба також поглянути на те, що досі вони спромоглися зробити. Хоч їх праця й не тривала цілого року, а всього тільки три місяці, все таки деякі виследи праці вже є, й про них можна вже дещо сказати.

Українські жінки Парижа зачали свою працю в місяці червні 1945 р. Гурт жінок, що можна б їх на пальцях полічити, зійшовся раз і другий на засідання, де й договорилися, щоб якось zorganizувати українське жіноцтво на еміграції у Франції. Щоправда, були голоси зневіри, що бушімо шкода часу, що з цього нічого не вийде, що жінки не зйдуться, що жінки несвідомий елемент та нездібні до організації й т. ін. Та ці сумні передбачування не злякали ініціаторок, і вони все ж таки вирішили скликати ширші сходи, щоб почути думку інших жінок.

Але на ширші сходи прийшли ці ж самі ініціаторки... і більш ніхто. Тоді вони вирішили працю вести покищо самим, а далі буде видно.

Саме в цей час, шукаючи захисту й притулку, до Франції почали прибувати наші брати. Багато з них потребувало негайної допомоги харчами, мешканням, грошми... Греко-Католицька Місія, що цілий час, по змозі, ставала в потребі кожному українцеві, хто до неї звертався, не могла зі своїм дуже обмеженим персоналом дати раду з такою великою кількістю людей, що допомоги потребували. О. Мітрат звернувся тоді до жінок, щоб вони допомогли Місії в її роботі. Жінки, звичайно, з охотою згодні.

З того й почалося. Чотири місяці, — червень, липень, серпень і вересень, — наші жінки займалися виключно допомогою діяльності. Після того, як французька влада затвердила, створену в Парижі, допомогову організацію «Українська Служба Суспільної Опіки у Франції», що всю допомогову акцію взяла на себе, жінки могли знову взятися до заснування свого товариства.

І ось Ініціативна Група скликає знову ширші сходи, цим разом названі вже «Загаль-

ними Зборами», і — який поступ! — на ці збори прийшло вже 17 жінок! З цієї сімнадцятки вибрано Управу і Контрольну Комісію. Щоб уникнути різних формальних перепон, ухвалено, щоб Товариство «Союз Українок» ввійшло, як окрема секція, до «Об'єднання Українських Робітників у Франції».

Управа сходиться щопонеділка на засідання. де обговорює всі біжучі справи, а також розглядає пращу на майбутнє. Як відомо, без грошей провадити якусь роботу дуже важко, а що не могли жінки сподіватися, щоб ці гроші хтось їм дав, то й вирішили: самі їх роздобути. Отож накреслили собі й роботу: влаштувати товариські імпреди, з яких мало б користь і українське громадянство і «Союз Українок», бо дохід з імпред приніс би по якомусь часі й гроші, які можна буде обернути на цілі, що їх осягнути покляло собі за завдання це перше у Франції Українське Жіноче Товариство.

Досі влаштував «Союз Українок» два «Чайні вечори»: «Андріївський вечір», з показом українських звичаїв, та «Миколаївський вечір», зі сценкою-скетчем та роздачею дарунків. Ці імпреди стягають щораз більше української публіки, що радо «тратить гроші» серед своїх, замість залишати їх чужим. «Союз Українок» допомагає також у підготовці «Ялинки» та «Маланчиного вечора» (обидві імпреди влаштовує «Українська Служба Суспільної Опіки» в дні 13 січня 1946 р.). Зокрема «Союз Українок» влаштує для всіх «безхатніх» емігрантів 6 січня 1946 р. «Святу вечерю».

Оце майже все, чим може похвалитися «Союз Українок» за тримісячний час своєї діяльності. Слід також згадати, що в касі Товариства вже є 30.000 франків, «зароблених» на згаданих імпрезах.

З новим роком піде дальша, ширша праця, бо шойно тепер, маючи необхідні фонди, можна буде розгорнути й організаційну й культурно-освітню діяльність. Але про це напишемо вже в черговому числі, а може, навіть, у своєму часописі!

Управа «Союзу Українок».

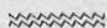
ХРОНІКА

Церковне життя

СІ Ч Е Н Ь

Українські свята.

Стиль.	
Н. Ст.	
1.	19. Вівторок. Мч. Боніфатія.
2.	20. Серeda. Св.-мч. Ігнатія.
3.	21. Четвер. Муч. Юліяни.
4.	22. П'ятниця. Вл.-мч. Анастасії.
5.	23. Субота. 10. муч. у Криті.
6.	24. Неділя. Святий Вечір.
7.	25. Понеділок. Різдво Христове.
8.	26. Вівторок. Собор Пр. Діви і Йосифа.
9.	27. Серeda. Первомч. Стефана.
10.	28. Четвер. 20.000. муч. у Нікодимії.
11.	29. П'ятниця. Дітей, убитих у Вифлеємі.
12.	30. Субота. Муч. Анисії.
13.	31. Неділя. Прп. Меланії.
14.	1. Понеділок. Новий Рік.
15.	2. Вівторок. Св. Сильвестра.
16.	3. Серeda. Прор. Малахії.
17.	4. Четвер. Собор 70 Апостолів.
18.	5. П'ятниця. Щедрий вечір.
19.	6. Субота. Богоявлення. (Йордан).
20.	7. Неділя. Собор св. Івана Хрестителя.
21.	8. Понеділок. Пр. Юрія, Еміліяна.
22.	9. Вівторок. Муч. Поліевкта.
23.	10. Серeda. Єп. Григорія.
24.	11. Четвер. Пр. Теодосія.
25.	12. П'ятниця. Муч. Тагіяни.
26.	13. Субота. Муч. Ермила.
27.	14. Неділя. Прп. о.о., убитих у Синаю і Раїті.
28.	15. Понеділок. Прп. Павла Тивейського.
29.	16. Вівторок. Поклін кайданам св. Ап. Петра.
30.	17. Серeda. Прп. Антонія.
31.	18. Четвер. Св. Атанасія й Кирила.

ПОРЯДОК БОГОСЛУЖЕНЬ У ЦЕРКВИ СВ. ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО 51, рю де С-Пер, Париж (6)

- 6 січня. Неділя. — Навечер'я Різдва Христового. О год. 10.30 ранку. Служба Божа св. Івана Золотустого (хор); о год. 17.30. Велика Вечірня.
- 7 січня. Понеділок. — Різдво Христове. О год. 10 ранку. Служба Божа Василя Великого (хор). О год. 17.30. Вечірня.
- 8 січня. Вівторок. — Собор Пресвятої Богородиці й св. Йосифа. О год. 10-й ранку. Служба Божа.
- 9 січня. Серeda. — Первомученика Стефана. О год. 10-й. Служба Божа.
- 13 січня. Неділя по Різдві. — О год. 10.30 ранку. Служба Божа.
- 14 січня. Понеділок. Новий Рік. О год. 10-й ранку. Служба Божа Василя Великого; о год. 17.30. Вечірня.
- 18 січня. П'ятниця. — Навечер'я Богоявлення О год. 9.30 ранку. Царські Часи; о год. 10.30. Літургія Василя Великого з Вечірнею; о год. 11.45. Водосвяття.
- 19 січня. Субота. — Богоявлення. О год. 10.30 ранку. Служба Божа.
- 20 січня. Неділя. — О год. 10.30 ранку. Служба Божа.

УКРАЇНЬСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА СВ. ПОКРОВИ

96, Boulevard Auguste Blanqui.

Métro : Glacière.

Служба Божа щонеділі о год. 10.30 ранку.

Громадське життя

ЯЛИНКА ДЛЯ ДІТЕЙ

Комітет для влаштування ялинки повідомляє батьків, що ялинка для української дітвори Парижа й околиць відбудеться дня 13 січня 1946 року о 15 год. точно, в залі: 16, rue Tiphaine, Paris (15). Métro: La Motte-Picquet.

Закликаємо батьків записувати заздалегідь своїх дітей на ялинку в домівці «Української Служби Суспільної Опіки», 186, бульвар С.-Жермен.

Просимо все українське громадянство допомогти своїми добровільними датками і подарунками Комітетові, щоб у кожної української дитини залишилася якнайкращий спогад із цьогорічної ялинки.

За Комітет для влаштування ялинки: Пані: Горайн Коваль, Шмалій, Солонар, Люба Кобрин. Панове: проф. Попель, Білошицький. За УССОФ: проф. Др Шумовський, о. Леськович.

Пожертви на ялинку просимо слати на адресу УССОФ, зазначаючи «На ялинку»:

Paris, c. c. 52 5803. Service Social Ukrainien en France. 186, Bd St. Germain,

« С О Ю З У К Р А І Н О К »

в л а ш т о в у е

в неділю 20 січня 1946 р., о 5-й год. поп

в залі: 44, рю де Рен,

СВЯТОЧНІ СХОДИНИ

з нагоди свята 22 січня

дня проголошення

Самостійности й Соборности України.

СПИСОК ВІРНИХ, ЖЕРТВОДАВЦІВ НА ЦЕРКВУ ДО КІНЦЯ 1945 РОКУ:

Збірка о. Цурковського в Мозелі

Яременко Рая	50 фр.
Мацевко Антін	50 »
Фундига Омелян	50 »
Стеців Петро	40 »
Подільчак Михайло	50 »
Багрій Василь	50 »
Цибаняк Василь	50 »
Якубівський Петро	20 »
Мельник Василь	50 »
Черевко Василь	50 »
Разимович Михайло	40 »
Бобровицький Федір	35 »
Шкрібляк Іван	10 »
Левицький Микола	30 »
Максимів Петро	50 »
Мисько Василь	50 »
Паневник Василь	50 »
Осадчук Григор	20 »

Яворський (Мозель)	100 »
Кебало Волод. (Ер)	50 »
Червінський	100 »
Шелета	50 »
Витвицький	100 »
Дніпровський	100 »
Алексіїв	60 »
Банадига Іван	100 »
П. Таньчак	100 »
Томахів	50 »
Тхір Василь і Анна	100 »
Збірка на весіллі Болюбаша (Аї)	705 »
Венгер (Норд)	1.500 »
Н. Н.	50 »
Ковалишин Дм.	100 »
Демків Ева	200 »
Н. Н.	100 »
Крицький А.	100 »
Островський М.	20 »
Сенюк Ольга	50 »
Пастернак Анна	100 »
Бабій Микола	800 »
Лічко	100 »
Н. Н.	100 »
Парамерек Анна	500 »
Кривульська Анна	500 »
Салдак Степан	50 »
Грай Анна	100 »

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД

П'ятка (збірка на хрестинах)	500 фр.
Барило Микола	100 »
Болюбаш	200 »
Сенюк Іван	100 »
Шеремета	50 »

Заввага: — Коли хтось з Шановних Жертводавців не знайшов свого прізвища у нашому списку, просимо нам написати, бо, на жаль, не всі Жертводавці зазначають на поштовому мандаті, на що призначають гроші.

У В А Г А !

Затильна Варвара, Ер; Лопушанська Анна, Шер; Батюк Василь, Уз; Задеренко Сергій, Горбатий Степан, Люаре; Безкоровайний Василь, Уз; Іваницька Анна, Норд; Загоздон Доля, Па де Кале; Турник Микола, Марна; Микицей Дмитро, Сен і Уз; Крайник Андрій, Ардени; п. Гнатишин, Сен Енферіер; Витвицька Антоніна, Ду; п. Мірчук, Марна. — Просимо перелічених осіб подати до Редакції свої точні адреси, бо часопис повернувся назад з приміткою пошти: «Адреса помилкова». Редакція.

РОЗШУКИ

Катерина Богдан (Сена і Уза) шукає Миколу, Дмитра і Михайла Богданів, з села Посада Ново-Мійська, пов. Добромиль.

Писар Михайло (Марна) шукає швагра Піця Михайла, з села Корналовичі, пов. Самбір, що працював 1939 р. у Франції, біля Сезан.

Михайло Гладій (Саон і Люар) шукає брата Івана Гладія, нар. 1921 р., в Книгиничах, пов. Рогатин, матуру здавав у Львові. Вивезений німцями до м. Дрездену, та тітку Туньку Кінгер, що живе з 1926 р. в Канаді.

Осип Базюк (Сом) шукає свого сина Василя Базюка, з Бережниць Шляхоцької, пов. Калуш, якого вивезли німці в невідомому напрямі. Хто знав би щонебудь про нього, прошу повідомити.

Василь і Катерина Тхір шукають брата Юрка Варського і Миколу Кулика, з села Улюч, над Сяном, та сина пароха цього села, Романа Солтикевича.

Демянчук Василь шукає дядька Дмитрова Микола, з с. Вікняни, пов. Товмач, що 1929 р. виїхав на працю до Франції.

О. Степан Баландюк, з Канади, шукає братанича Богдана Жевка, що був в американському полоні у Франції.

Олена Буkenог шукає Андрія Луціва, студента з Бучача, що останньо студіював медицину в Франкфурті.

Анна Круба шукає Катерину Кушак, з села Лежахів, пов. Ярослав, доньку Михайла Кушака, що перед війною перебував у Шікаго.

П. Триндяк шукає в Канаді брата Олексу Чорного з села Коропець, пов. Бучач.

Іван Савчук, що працює на Орлі Філд, шукає Максима і Домку Савчук, з села Залуква, пов. Станіславів.

Степан Ростикух шукає Василя, Ярослава Ростикух, з Нивиць, пов. Радехів.

Василь Бойко, з Канади, шукає свого брата Івана Бойко, що був у польській армії, в 28-му полку, в Лодзі, та сестру Марію, зам. за Михайлом Пробижанським.

Павлій Степан шукає двох стрийків, що перебувають в Америці, або Канаді: Олексу Павлія та Степана Павлія; обидва з села Фалиші, повіт Стрий воєвідство Станіславів.

Американські та канадійські часописи просимо передрукувати!

Від Адміністрації

Просимо наших шановних передплатників відновити свою передплату на 1946 рік.

Пам'ятайте, що, своєчасно вислаючи передплату, Ви допомагаєте розвитку Вашого часопису, а загаюючись з нею, Ви збільшуєте перешкоди, які й без того має часопис на своєму шляху. Між іншим, одною з причин нерегулярного виходу часопису в 1945 році, була неакуратність деяких наших передплатників.

Передплачуйте «Вістник» і заохочуйте інших вірних, щоб вони стали його передплатниками. Нехай у 1946 році не буде ні одного письмального греко-католика, який не передплатив би нашого часопису.

Передплата на цілий рік становить 120 фр.

З цим числом висилаємо поштові мандати.

Вислаючи гроші, неодмінно зазначайте, чи це передплата на 1946 рік, чи пожертва на Церкву.

ЗАУВАГИ:

1. — На листах до Редакції просимо біля підпису подавати також свою точну адресу.

2. — Коли змінюєте адресу і повідомляєте про це нас, подавайте, будь ласка, рівночасно і стару свою адресу.

3. — Коли висилаєте нам гроші, неодмінно зазначайте докладно, на що ці гроші призначені.

4. — Гроші висилайте на адресу: С. С. 2212-79, Jacques Ferridon, 186, Bd Saint-Germain, Paris (6).

Redacteur responsable : Abbé J. Leskovycz.

Directeur : Savtchenko-Belsky.

Imprimerie de Navarre.

11, rue des Cordelières, Paris (XIII).

Наші здобутки

На порозі восьмого року свого існування Українська Греко-Католицька Церква у Франції може ствердити, що 1945 рік був для неї цілком задовільний.

Це перший рік, по довгій війні, що дозволив Церкві хоч частинно розвинути свою працю. Минувся для неї час примусового застою, спричиненого окупацією. Звільнення Франції звільнило й Церкву від накиненого їй майже безділля.

При Божій допомозі, Українська Греко-Католицька Церква взялася до праці. Хоч і засоби невеликі і мало священників до такої великої справи, все таки досягнуто більше, ніж можна було сподіватися.

Місіонарські поїздки на провінцію збільшилися. Метою їх було понести Боже слово, голосне в рідній мові, всюди, в кожну місцевість, де б'ється українське серце, щоб кожний вірний міг із цього скористати. Майже кожний вірний мав нагоду прийняти св. Тайни у рідному обряді.

Наш журнал «Вістник», що майже п'ять літ не виходив, появився знову, всупереч всяким перепонам, і матеріальним і іншим. Хоч брак паперу не дозволяв видавати його так часто, як би хотілося, все таки те, що найконечніше, могло появитися друком.

І тим, що потерпіли матеріально і морально через війну, змогла Церква хоч в найконечнішому допомогти. Нікому не відмовлено допомоги, хто звернувся по неї до Церкви. Чим Бог нас наділив, тим ми з іншими ділилися.

Щоб краще обслужити вірних Альзасії і Лютарингії, засновано нову парохію у Страсбурзі, яку обняв о. Маріян Цурковський.

Ось найважливіші діла, що їх довершено при Божій допомозі в цьому році.

За це все ми влячні Богові, що держав шо вітку Української Греко-Католицької Церкви у Своїй опіці, та нашим приятелям із Парижа й провінції, що нас піддержали і матеріально і морально. Бо перепон було не мало і з боку своїх, і чужих, і від одвертих ворогів Церкви,

і від тих, що скрито поборюють кожне українське християнське діло. Вістря наклепів і обмов, що таке небезпечне, бо ранить підступом не перетяло живчика праці нашої Церкви. Українська Греко-Католицька Церква тільки вийшла більше загартованою з цієї боротьби, щоб далі працювати для добра української Церкви та багатострадного українського народу, що живе ще під тягарем страждань, які йому завдала війна, та ще довго терпітиме, хоч війна вже й скінчилася.

Від цієї великої мети: служити Богові й Батьківщині не відступимо й на будуче, хоч які б там не були перепони.

Ми приступаємо до праці в новому році з повною надією, що Бог не опустить українську Церкву ні в Краю, ні тут, у Франції, що допоможе їй побороти всі перепони, які певно ще будуть.

Ми віримо, що число наших приятелів і друзів зросте, що більше буде таких, що зрозуміють відповідальність, яку несе на собі Українська Греко-Католицька Церква у Франції що оцінять її працю і допоможуть їй ще краще вив'язатися з її численних і важких завдань.

Дякуємо всім тим, що нам помогли в 1945 році і своїми датками і добрим словом, що додає сили в тяжких часах.

Дякуємо українським інтелігентам, українським робітникам на фабриках і фермах, братам за Океану і всім тим, хто облекшував нам нашу працю, сприяв їй і її розумів.

І рівночасно, з нагоди Різдва Христового і Нового Року, бажаємо їм обильної Божої благодаті, сповнення їх мрій і повної відваги, щоб далі спільно з нами йти шляхом любови Бога й Батьківщини.

Христос раждається!

За Настоятеля
Української Греко-Католицької Церкви
у Франції

О. Іван Леськович.

НАШИМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, ЧИТАЧАМ, ДОПИСУВАЧАМ І, ВЗАГАЛІ, ВСІМ НАШИМ ДРУЗЯМ І ПРИХИЛЬНИКАМ, ШЛЕМО З НАГОДИ РІЗДВЯНИХ СВЯТ І НОВОГО РОКУ
НАЙКРАЩІ ПОБАЖАННЯ!

РЕДАКЦІЯ.